

Επίσημη Εφημερίδα C 11

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

56ο έτος
15 Ιανουαρίου 2013

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα	Σελίδα
I Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις		
ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ		
Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή		
484η σύνοδος ολομέλειας της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012		
2013/C 11/01	Ψήφισμα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Περισσότερη Ευρώπη» προς υποβολή στην Ευρωπαϊκή Σύνοδο Κορυφής που θα πραγματοποιηθεί στις 22 και 23 Νοεμβρίου 2012»	1
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ		
Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή		
484η σύνοδος ολομέλειας της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012		
2013/C 11/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η συμμετοχή των οργανώσεων καταναλωτών στην εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	3
2013/C 11/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αρχές, διαδικασίες και δράσεις για την εφαρμογή του άρθρου 11 παράγραφοι 1 και 2 της Συνθήκης της Λισαβόνας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	8

EL

Τιμή:
4 EUR

(Συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα (συνέχεια)	Σελίδα
2013/C 11/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η συμβολή και η συμμετοχή των ηλικιωμένων στην κοινωνία» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	16
2013/C 11/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Χειραφέτηση και κοινωνική ένταξη των πολιτών Ρομά στην Ευρώπη» (πρόσθετη γνωμοδότηση)	21

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

484η σύνοδος ολομέλειας της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012

2013/C 11/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας όσον αφορά την αντιμετώπιση των κουπονιών» COM(2012) 206 final — 2012/0102 (CNS)	27
2013/C 11/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας όσον αφορά τον μηχανισμό ταχείας αντίδρασης για την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ» COM(2012) 428 final — 2012/0205 (CNS)	31
2013/C 11/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών) όσον αφορά την αλληλεπίδρασή του με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. .../... του Συμβουλίου για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όσον αφορά τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων» COM(2012) 512 final — 2012/0244 COD και «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Χάρτης πορείας προς την τραπεζική ένωση» COM(2012) 510 final	34
2013/C 11/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράσινη Βίβλος — Σκιάδες τραπεζικό σύστημα» COM(2012) 102 final	39
2013/C 11/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Στρατηγική για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις» COM(2012) 179 final	44
2013/C 11/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Εκσυγχρονισμός των κανόνων της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις» COM(2012) 209 final	49
2013/C 11/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τους καταναλωτές — Προώθηση της εμπιστοσύνης και της ανάπτυξης» COM(2012) 225 final	54

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

484Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 14ΗΣ ΚΑΙ 15ΗΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2012

Ψήφισμα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Περισσότερη Ευρώπη» προς υποβολή στην Ευρωπαϊκή Σύνοδο Κορυφής που θα πραγματοποιηθεί στις 22 και 23 Νοεμβρίου 2012»

(2013/C 11/01)

Κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 15ης Νοεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) υιοθέτησε το παρόν ψήφισμα με 187 ψήφους υπέρ, 28 κατά και 28 αποχές.

Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι, υπό το φως της τρέχουσας κρίσης, η ΕΕ πρέπει να αποκαταστήσει την **εμπιστοσύνη σε ένα δυναμικό πρότυπο ανάπτυξης** και στη **νομιμότητα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων της**. Πρέπει να οικοδομήσουμε μια **ισχυρή, βιώσιμη και ανταγωνιστική** Ευρώπη **με κοινωνικό πρόσωπο**.

Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητά:

- **«Περισσότερη Ευρώπη»**, η οποία να είναι αμοιβαία επωφελής και ισχυρότερη από το άθροισμα των μερών της. Η ΕΕ πρέπει να εξοβελίσει την εικόνα της ως "εφιάλτη" λιτότητας, κοινωνικής οπισθοδρόμησης και φτώχειας. Η Νομισματική Ένωση πρέπει να συνοδεύεται πλέον από μια πολιτική ένωση που να διαθέτει μία πολιτική συνοχής μεταξύ των μέτρων για την οικονομία, τα δημοσιονομικά θέματα, την απασχόληση και τα κοινωνικά ζητήματα, προς όφελος των πολιτών. Ο **προϋπολογισμός της ΕΕ** πρέπει να διαμορφωθεί με τρόπο ώστε να παρέχει τα δέοντα κίνητρα για ανταγωνιστικότητα, ανάπτυξη και **αύξηση της απασχόλησης**. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ πρέπει να ενισχυθεί και να στηριχθεί με μηχανισμούς ιδίων πόρων, με ενιαία πολιτική συνοχής όπου θα συμμετέχει ενεργά η κοινωνία των πολιτών και με μεγαλύτερη δυνατότητα παρέμβασης της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ ζητά από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων να αρθούν στο ύψος των περιστάσεων αυτών επιτυγχάνοντας ανάλογο αποτέλεσμα κατά την Ευρωπαϊκή Σύνοδο Κορυφής της 22ας και 23ης Νοεμβρίου 2012.
- **Συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών** στη διαδικασία διαμόρφωσης των πολιτικών και των αποφάσεων της ΕΕ, πράγμα ζωτικής σημασίας όχι μόνο για την ενίσχυση της δημοκρατικής νομιμότητας των ευρωπαϊκών οργάνων και της δράσης της ΕΕ, αλλά και για την ενθάρρυνση μίας κοινής αντίληψης για το τι είναι και πού βαδίζει η Ευρώπη, καθώς και για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο οικοδόμημα της ΕΕ, μεριμνώντας ώστε οι Ευρωπαίοι πολίτες να διαδραματίζουν πλήρως τον ρόλο

τους στην οικοδόμηση της Ευρώπης. Για τον σκοπό αυτό, είναι επιτακτικά αναγκαίο να εφαρμοστούν ταχέως οι σχετικές με τον πυλώνα της συμμετοχικής δημοκρατίας διατάξεις του άρθρου 11 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Βιώσιμες επενδύσεις σε δεξιότητες, σε υποδομές, στην κοινωνική οικονομία, σε υπηρεσίες και προϊόντα, οι οποίες να αντανakλώνται στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων και αυτό υπό μορφή **συμφώνου κοινωνικών επενδύσεων**, καθώς και μία **ευρωπαϊκή δέσμη κινήτρων εστιασμένη στη δημιουργία πραγματικής απασχόλησης** και συντονισμένη με τα εθνικά προγράμματα ανάπτυξης. Μόνον με αυτόν τον τρόπο θα καταστεί δυνατή η υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Οι **επενδύσεις στη φιλική προς το κλίμα ευφυή ενέργεια και βιομηχανική παραγωγή**, σε συνδυασμό με τη δημιουργία μίας πράσινης οικονομίας, θα συμβάλουν στην επίλυση των μακροπρόθεσμων προβλημάτων κλιματικής αλλαγής και θα διασφαλίσουν βιώσιμη ανάπτυξη.
- Προώθηση κοινών δράσεων στην Ευρωζώνη για τη σταθεροποίηση του χρέους και τη στήριξη της ανάκαμψης σε όλη την Ευρωζώνη. Η ΕΚΤ πρέπει να ενθαρρυνθεί να υλοποιήσει το οικείο πρόγραμμα αγοράς ομολόγων που αποσκοπεί στη σταθεροποίηση του κόστους δανεισμού της Ευρωζώνης, όπως ανακοινώθηκε από τον Πρόεδρό της. Στο πλαίσιο αυτό, το πρόγραμμα πρέπει να εκτελεστεί με σεβασμό προς την εντολή της ΕΚΤ. Πρέπει επίσης να στηριχθεί η ΕΤΕπ για την έκδοση ομολόγων έργου που θα τονώσουν την ανάπτυξη. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την απόφαση 11 κρατών μελών να θεσπίσουν φόρο επί των

χρηματοπιστωτικών συναλλαγών. Στο πλαίσιο αυτό, καλεί την ΕΕ να εντείνει τις προσπάθειες ενθάρρυνσης της διαφάνειας και καταπολέμησης της παραοικονομίας, της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, καθώς και της διαφθοράς εντός και εκτός ΕΕ. Στις δραστηριότητες της Ευρωζώνης πρέπει να έχουν πρόσβαση τα κράτη μέλη που επιθυμούν να προσχωρήσουν στη Νομισματική Ένωση.

— **Μια φορολογική, τραπεζική και χρηματοπιστωτική Ένωση**, που να αποτελεί τον αναγκαίο πυλώνα στήριξης της **Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης**. Για την υλοποίηση αυτών των μέτρων απαιτείται **κοινωνικός διάλογος** και **διάλογος με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών**.

— Στήριξη των ΜμΕ προκειμένου να επανέλθουν σε τροχιά ανάπτυξης, ακολουθώντας την κατευθυντήρια γραμμή του "Small Business Act" για την Ευρώπη. Πρέπει να αποδεσμευθεί πλήρως το δυναμικό της ενιαίας αγοράς, μεταξύ άλλων μέσω της ελευθέρωσης των **υπηρεσιών** και του ρόλου της **κοινωνικής οικονομίας**, της εξάλειψης των περιττών διοικητικών φραγμών και της προώθησης της πρόσβασης στην πληροφόρηση, στις νέες ψηφιακές τεχνολογίες, σε χρηματοδότηση, πίστη, κεφαλαιαγορές, εργασία και τεχνολογία, χρηματοδοτικά μέσα καθώς και στις δανειακές εγγυήσεις της ΕΕ για τις ΜμΕ και τους επιχειρηματίες.

— Σεβασμό της **προστασίας και των δικαιωμάτων υπεράσπισης των καταναλωτών**, ιδίως των πλέον αδύναμων που αντιμετωπίζουν καταστάσεις αυξανόμενης υπερχρέωσης, ανασφάλειας, ακραίας ένδειας και αποκλεισμού.

— Δημιουργία μίας εν κατακλείδι πραγματικής αγοράς εργασίας που να επιτρέπει την κινητικότητα και την αξιοποίηση της ειδικευμένης γνώσης όπου αυτή είναι αναγκαία. **Η ολοκλήρωση μιας ενιαίας αγοράς εργασίας** θα πρέπει να αποτελέσει αναπόσπαστο μέρος της υλοποίησης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

— **Μια ευκαιρία για τους νέους μας**: η ΕΟΚΕ θα συνεχίσει να προτρέπει την ΕΕ να προωθήσει την έρευνα και την καινοτομία στην Ευρώπη, να επενδύσει περισσότερο στα ευρωπαϊκά

εκπαιδευτικά συστήματα και να εξακολουθήσει να διαθέτει τους απαραίτητους πόρους για τη χρηματοδότηση και την ενίσχυση προγραμμάτων κινητικότητας των νέων, όπως το πρόγραμμα Erasmus. Η ΕΟΚΕ θα καλέσει την Επιτροπή να αποσύρει την πρότασή της για τον προϋπολογισμό της ΕΕ εάν τα κράτη μέλη, τα οποία μιλούν συνεχώς για επενδύσεις και ανάπτυξη, δεν στηρίξουν έναν ευρωπαϊκό προϋπολογισμό και ένα ΠΔΠ που ευνοούν την ανάπτυξη και τις μελλοντικές επενδύσεις. Χρειάζονται μέτρα στήριξης των ΜμΕ για την πρόσληψη νέων που είναι άνεργοι και δεν διαθέτουν ενδεχομένως επαγγελματική εμπειρία.

— **Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας** με καινοτομίες και σταθερή χρηματοδότηση της έρευνας και της ανάπτυξης, καθώς και με μια πολιτική κατάρτισης και ειδικής στήριξης των επικεφαλής των μικρομεσαίων και πολύ μικρών επιχειρήσεων και των εργαζομένων σε αυτές, με μια πολιτική στήριξης των επενδύσεων, πρόσβασης στις αγορές και μείωσης των διοικητικών περιορισμών. Αυτό θα διευκολύνει επίσης την αναζωογόνηση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας που αποτελεί σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης και απασχόλησης.

— Τη θέσπιση ενός φιλικού νομοθετικού περιβάλλοντος, που να μην δημιουργεί περιττό διοικητικό κόστος και κόστος συμμόρφωσης. Η οικονομική νομοθεσία θα πρέπει να είναι σαφής, δίκαιη και ισορροπημένη. Αυτό είναι σημαντικό για κάθε επιχείρηση, αλλά πρωτίστως για τις ΜμΕ.

— Την πραγματοποίηση ιδιαίτερων προσπαθειών ώστε η ΕΕ να θεωρηθεί **ενεργός και παγκόσμιος εταίρος**. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντική και η **διεθνής εμπορική πολιτική**, η οποία θα πρέπει να προωθεί τις αξίες της προς όφελος της **αειφόρου ανάπτυξης** και της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, μεταξύ άλλων μέσω της **σύστασης οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την παρακολούθηση της εφαρμογής των εμπορικών συμφωνιών**.

— Την εξασφάλιση της **ισορροπίας μεταξύ των φύλων** μέσω της εφαρμογής της νομοθεσίας για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών και της αρχής των ίσων ευκαιριών. Υπάρχει διαφορά της τάξης του 17 % στις αμοιβές μεταξύ ανδρών και γυναικών για την ίδια εργασία. Επιπλέον, οι γυναίκες και οι νέοι έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση.

Βρυξέλλες, 15 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

484Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 14ΗΣ ΚΑΙ 15ΗΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2012

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η συμμετοχή των οργανώσεων καταναλωτών στην εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2013/C 11/02)

Εισηγητής: ο κ. **Bernardo Hernández BATALER**

Στις 19 Ιανουαρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα *Η συμμετοχή των οργανώσεων καταναλωτών στην εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς.*

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Αυγούστου 2012.

Κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 141 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Στη σημερινή συγκυρία, όπου τα αναπτυξιακά επίπεδα που γνωρίσαμε στο παρελθόν θα αργήσουν να επαναληφθούν, έχει ουσιώδη σημασία να τεθεί ο καταναλωτής στο επίκεντρο των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών της Ένωσης, σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής «Ευρώπη 2020 – Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη». Είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος που διαδραματίζουν στην αγορά οι ανεξάρτητες και ισχυρές οργανώσεις καταναλωτών, στις οποίες πρέπει να εξασφαλιστούν οι απαραίτητοι ανθρωπίνι, υλικοί και τεχνικοί πόροι για την εκπλήρωση της αποστολής τους, που είναι η προάσπιση των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των καταναλωτών.

1.2 Το δικαίωμα των καταναλωτών να οργανώνονται για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους αναγνωρίζεται στο πρωτογενές δίκαιο στο άρθρο 169 της ΣΛΕΕ, το οποίο κατοχυρώνει νομικά, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ότι οι οργανώσεις καταναλωτών διαδραματίζουν αναγκαίο ρόλο στην εξασφάλιση της εμπιστοσύνης και της ανάπτυξης της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς.

1.3 Με την επιφύλαξη του σεβασμού της αρχής της επικουρικότητας, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αναλάβει την πρωτοβουλία να προσδιορίσει ελάχιστα κοινά δικαιώματα για τις οργανώσεις καταναλωτών και για τα δικαιώματα που πρέπει να τους αναγνωρίζονται, μεταξύ των οποίων ιδίως: το δικαίωμα διαβούλευσης και ακρόασης μέσω εκπροσώπησης, τον νομικό ή/και διοικητικό προσδιορισμό των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των καταναλωτών, μέσω προκαταρκτικής ακρόασης και διαβούλευσης σχετικά με μέτρα

που θίγουν δικαιώματα ή συμφέροντα νομικά κατοχυρωμένα, είτε σε εθνικό είτε σε ευρωπαϊκό επίπεδο, και το δικαίωμα συμμετοχής στη νομοθετική ρύθμιση των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος.

1.4 Οι πάροχοι υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος μοιράζονται την ίδια ενιαία βάση καταναλωτών των υπηρεσιών αυτών, στην οποία περιλαμβάνονται και πολλοί ευάλωτοι καταναλωτές. Το γεγονός αυτό επιβάλλει τη στενή παρακολούθηση των ιδιαιτεροτήτων κάθε αγοράς (του φυσικού αερίου, της ύδρευσης, της ηλεκτρικής ενέργειας κλπ.), χωρίς ωστόσο να χάνεται η ολοκληρωμένη θεώρηση όλων αυτών των υπηρεσιών, λόγω του αντικτύπου που συνολικά μπορούν να έχουν στην ποιότητα ζωής και στον προϋπολογισμό των οικογενειών. Οι οργανώσεις καταναλωτών είναι ιδιαίτερα κατάλληλες να αναλάβουν αυτό το έργο. Θα πρέπει να θεσπιστεί για τις πλημμελείς υπηρεσίες ένα σύστημα ανάλογο μ' αυτό που ισχύει για τα ελαττωματικά προϊόντα (RAPEX), ώστε να μπορούν οι οργανώσεις καταναλωτών να προειδοποιούν, μέσω δικτύου, τους καταναλωτές σχετικά με την ύπαρξη τέτοιων υπηρεσιών.

1.5 Υπάρχει τεράστια ανομοιογένεια μεταξύ των οργανώσεων καταναλωτών ως προς την πρόσβαση στην πληροφόρηση και την εξειδικευμένη γνώση της λειτουργίας των αγορών των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος, ιδίως όσον αφορά τον τρόπο καθορισμού των τιμών, των αρχών και των στοιχείων που διαμορφώνουν την πρόσβαση στα δίκτυα και τον αντίκτυπό τους στους καταναλωτές, δεδομένου ότι το θέμα της ρύθμισης είναι πολύ τεχνικό και πολύπλοκο, παρότι, αναμφισβήτητα, ενδιαφέρον για τους καταναλωτές και για τις αντιπροσωπευτικές τους οργανώσεις.

1.6 Κατά κανόνα, οι καταναλωτές δυσκολεύονται περισσότερο να συγκρίνουν τις υπηρεσίες από ό,τι τα προϊόντα. Η σύγκριση αυτή είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος. Στις υπηρεσίες αυτές, όχι μόνο παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία οι όροι των συμβάσεων, όπως π.χ. η μέθοδος καθορισμού των τιμών, αλλά, επιπλέον, οι ρυθμιστικοί οργανισμοί πρέπει να εξηγούν επαρκώς και τα υπόλοιπα στοιχεία που περιλαμβάνονται στη σύμβαση, πέραν της υπηρεσίας αυτής καθαυτήν, να τα συζητούν με τις οργανώσεις εκπροσώπησης των συμφερόντων των καταναλωτών και να βεβαιώνονται ότι τα έχουν κατανοήσει.

1.7 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να προτρέπει τα κράτη μέλη και τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές να προωθούν τη διαφάνεια, την πληροφόρηση και τη λήψη αποφάσεων, προάγοντας τον προβληματισμό σχετικά με τα αντικρουόμενα συμφέροντα (προσφορά και ζήτηση, ήτοι ρυθμιζόμενοι οικονομικοί τομείς και καταναλωτές) και υποστηρίζοντας τη θετική διάκριση υπέρ των οργανώσεων που εκπροσωπούν τα συμφέροντα των καταναλωτών, ώστε να μπορούν να συμμετέχουν επί ίσοις όροις με τους οικονομικούς φορείς στα βήματα συζητήσεων και στα συμβουλευτικά όργανα των ρυθμιστικών αρχών και να εξασφαλιστεί έτσι η ενδυνάμωση αυτών των οργανώσεων και, μέσω αυτής, η ενίσχυση της θέσης των ίδιων των καταναλωτών.

2. Εισαγωγή

2.1 Με την παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας, η ΕΟΚΕ, ως ευρωπαϊκό όργανο που προσφέρει βήμα στην οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, επιθυμεί να τονίσει την ανάγκη να υιοθετηθεί μια ανθρωπιστική οπτική της ενιαίας αγοράς και να υποστηριχθεί η οικονομική δημοκρατία⁽¹⁾, με όλα όσα αυτό συνεπάγεται, ιδίως σε επίπεδο ακρόασης, συμμετοχής και διαφάνειας κατά τις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων για τη ρύθμιση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, για την πρόσβαση στην πληροφόρηση και για τη συμμετοχή, διαβούλευση και εκπροσώπηση των καταναλωτών κατά τη ρύθμιση των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος, συμπεριλαμβανομένων —και εδώ— των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

2.2 Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής «Ευρώπη 2020 – Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη», η οποία επιδιώκει να τοποθετήσει στο επίκεντρο της εσωτερικής αγοράς τους καταναλωτές και την πλήρη άσκηση των δικαιωμάτων τους, οι καταναλωτές πρέπει να έχουν εμπιστοσύνη ότι οι οργανώσεις τους, εθνικές και ευρωπαϊκές, είναι ικανές να τους προστατεύουν και ότι διαθέτουν τα αναγκαία μέσα, γνώσεις και μηχανισμούς ώστε να ενεργούν για την προστασία τους. Οι κανόνες προς εξασφάλιση του ανόδεντου ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς «έχουν ως τελικό σκοπό την ευτυχία του καταναλωτή»⁽²⁾.

2.3 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι, στη σημερινή συγκυρία, είναι πολύ σημαντικό να τεθεί ο καταναλωτής στο επίκεντρο των πολιτικών της ΕΕ και της οικοδόμησης της ενιαίας αγοράς: για τον σκοπό αυτό, αποτελεί πρώτιστο καθήκον των οργανώσεων καταναλωτών να είναι ανεξάρτητες και ισχυρές. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη επισημάνει ότι, για να διατηρηθεί η οικονομική ισορροπία, οι οργανώσεις αυτές πρέπει να είναι ικανές να διαδραματίζουν πλήρως τον ρόλο τους

ως αντίβαρου στην αγορά και έχει συστήσει στην Επιτροπή να αυξήσει σημαντικά τη χρηματοδότησή τους, ιδίως για να μπορέσουν να αποκτήσουν τους εξειδικευμένους πόρους που χρειάζονται⁽³⁾.

2.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει και αναγνωρίζει ότι οι αποκλίσεις μεταξύ κρατών μελών ανακλώνται επίσης στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται ο ρόλος των οργανώσεων καταναλωτών, στην μορφή οργάνωσής τους, στα μέσα που διαθέτουν, στον βαθμό γνώσεων και ειδικεισής τους ή ακόμη στο έργο της εκπροσώπησης που καλούνται να επιτελέσουν. Και, παρά το γεγονός ότι υπάρχουν οργανώσεις ευρωπαϊκής εμβέλειας (π.χ. Ευρωπαϊκό Γραφείο Ενώσεων Καταναλωτών – ΕΓΕΚ, Ευρωπαϊκή Ένωση για τον Συντονισμό της Εκπροσώπησης των Καταναλωτών στην Τυποποίηση – ANEC), επειδή οι εθνικές οργανώσεις έχουν μεγάλη σημασία για τους καταναλωτές και για την ενιαία αγορά, η ΕΟΚΕ θεωρεί καθοριστικό να αντιμετωπιστούν τα δικά τους προβλήματα σε επίπεδο ΕΕ.

Επίσης, η ΕΟΚΕ προωθεί τη συνεργασία μεταξύ οργανώσεων εκπροσώπησης των επαγγελματιών και οργανώσεων εκπροσώπησης των καταναλωτών, ως εξέχουσα μορφή διάλογου, χρησιμότητα για την εξεύρεση των πλέον ισορροπημένων λύσεων για την ανάπτυξη της αγοράς, και υποστηρίζει προς τούτο τη δημιουργία βημάτων συζήτησης, σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που να αποβλέπουν στον στόχο αυτόν.

3. Ευρωπαίοι καταναλωτές – εθνικές αντιπροσωπευτικές οργανώσεις

3.1 Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα έχουν επανειλημμένως αναγνωρίσει τη σημασία που έχει η εμπιστοσύνη των καταναλωτών για την πλήρη εγκαθίδρυση της ενιαίας αγοράς. Ήδη από το πρώτο πρόγραμμα για μια πολιτική προστασίας των καταναλωτών, το 1975⁽⁴⁾, στο οποίο τα κράτη μέλη επιβεβαίωσαν τη βούλησή τους να εντείνουν τις προσπάθειες υπέρ των καταναλωτών, αναγνωρίζεται ρητώς το δικαίωμα εκπροσώπησης και ακρόασης. Τα μετέπειτα προγράμματα επιβεβαίωσαν τους στόχους και τα δικαιώματα που περιλαμβάνονταν σε αυτό, μέχρις ότου εγκρίθηκαν οι αποκαλούμενες «στρατηγικές για την πολιτική καταναλωτών», οι οποίες προβλέπουν επαρκή συμμετοχή των οργανώσεων καταναλωτών στις κοινοτικές πολιτικές, τόσο σε επίπεδο περιεχομένου όσο και διαδικασίας.

3.2 Σύμφωνα με αυτά τα προγράμματα και τις στρατηγικές, οι καταναλωτές και οι εκπρόσωποί τους έπρεπε να έχουν την ικανότητα και τους απαιτούμενους πόρους για να προστατεύουν τα συμφέροντά τους επί ίσοις όροις με τα άλλα μέρη που συμμετέχουν στην αγορά: προς τούτο, έπρεπε να αναθεωρηθούν οι μηχανισμοί συμμετοχής των οργανώσεων αυτών στη χάραξη των κοινοτικών πολιτικών.

3.3 Ωστόσο, στην τρέχουσα στρατηγική⁽⁵⁾, η ενδυνάμωση των ενώσεων καταναλωτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο παύει να αποτελεί κύριο στόχο της πολιτικής για τους καταναλωτές και το ενδιαφέρον εστιάζεται, αντίθετα, στην ενδυνάμωση του καταναλωτικού κινήματος στα κράτη μέλη. Δυστυχώς, μέχρι σήμερα δεν έχουν αξιολογηθεί ποτέ, σε επίπεδο ΕΕ, τα αποτελέσματα των στόχων αυτών των στρατηγικών όσον αφορά τη συμμετοχή των καταναλωτών.

⁽¹⁾ ΕΕ C 175 της 28.7.2009, σ. 20.

⁽²⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου (πέμπτο τμήμα) της 7ης Ιουνίου 2006, Österreichische Postsparkasse AG και Bank für Arbeit und Wirtschaft AG κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-213/01 και T-214/01, συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 2006 σελίδα II-01601.

⁽³⁾ ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σ. 89.

⁽⁴⁾ Πρώτο προκαταρκτικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας για μία πολιτική προστασίας και πληροφόρησης των καταναλωτών, που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 14 Απριλίου 1975.

⁽⁵⁾ COM(2007) 99 final.

3.4 Το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Επιτροπή προώθησαν τα τελευταία χρόνια μια στρατηγική ενδυνάμωσης (*empowerment*) των καταναλωτών νοούμενων ως άτομα, ευελπιστώντας να επιτύχουν βεβιασμένα την προσδοκώμενη εμπιστοσύνη τους στην εσωτερική αγορά. Για την εφαρμογή της στρατηγικής αυτής, συνέδεσαν την αναθεώρηση του κεκτημένου σε θέματα προστασίας των καταναλωτών με την υποστήριξη της μέγιστης εναρμόνισης σε παραδοσιακούς τομείς της πολιτικής υπέρ των καταναλωτών, από τη μία πλευρά, ενώ, από την άλλη, ανέπτυξαν στο έπακρο τη θεωρία του μέσου καταναλωτή⁽⁶⁾, ως του ανθρώπου «που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος»⁽⁷⁾. Έτσι, η νομιμότητα οικοδομείται πάνω στην πλάνη ότι υπάρχει ένας ιδανικός καταναλωτής, προσεκτικός και ενημερωμένος, ενώ οι στατιστικές αποδεικνύουν ότι αυτός δεν υφίσταται.

3.5 Τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι πολλοί καταναλωτές πόρρω απέχουν από το να διαδραματίζουν τον ενεργητικό, ενημερωμένο και σταθερό ρόλο που θα απαιτούσε μια ανταγωνιστική και καινοτόμος αγορά. Στην πραγματικότητα, η πλειονότητα των καταναλωτών στην Ευρώπη δεν αισθάνεται να έχει επαρκή εμπιστοσύνη, γνώση και προστασία⁽⁸⁾.

3.6 Παράλληλα, όσον αφορά τους καταναλωτές νοούμενους ως σύνολο, η ευρωπαϊκή προσέγγιση υπήρξε πολύ περιορισμένη. Τα επιτεύγματα της ΕΕ σε θέματα αντιπροσωπευτικών οργανώσεων καταναλωτών είναι αρκετά ισχνά. Γι' αυτό, η ΕΟΚΕ παροτρύνει την Επιτροπή να παρουσιάσει συγκεκριμένη πρόταση για τη συλλογική αγωγή, ένα νομικό μέσο με τεράστια σημασία για την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

3.7 Το δικαίωμα των καταναλωτών να οργανώνονται για την προάσπιση των συμφερόντων τους κατοχυρώνεται στο άρθρο 169 της Συνθήκης. Ως εκ τούτου, έχει καθοριστική σημασία να αναγνωριστεί, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ότι οι οργανώσεις που εκπροσωπούν τους καταναλωτές διαδραματίζουν απaráμιλλο και αναντικατάστατο ρόλο ως εγγυητές της εμπιστοσύνης και της ανάπτυξης της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς. Υπάρχει, λοιπόν, νομική βάση για την κατοχύρωση ορισμένων βασικών δικαιωμάτων και αρχών, κοινών για όλες τις εθνικές πολιτικές των κρατών μελών, με την επιφύλαξη της αυτονομίας τους ως προς τη συγκεκριμένη διατύπωσή τους.

3.8 Τον Ιανουάριο του 2001, η Ευρωπαϊκή Συμβουλευτική Ομάδα Καταναλωτών (ΕΣΟΚ) ανέφερε, μεταξύ άλλων, τους εξής κύριους λόγους για τους οποίους είναι απαραίτητο να υπάρχουν ισχυρές οργανώσεις καταναλωτών:

- α) ο αριθμός των ευρωπαϊκών αποφάσεων που έχουν αντίκτυπο στους καταναλωτές σε εθνικό επίπεδο·
- β) το γεγονός ότι τα ευρωπαϊκά όργανα εισακούν όλο και περισσότερο τις ενώσεις καταναλωτών·

⁽⁶⁾ Την οποία έχει επανειλημμένως κατακρίνει η ΕΟΚΕ στις γνωμοδοτήσεις της.

⁽⁷⁾ Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Ιανουαρίου 2000 για την υπόθεση C-220/98, Estée Lauder Cosmetics κατά Lancaster Group (Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 2000 σελίδα I-00117), και της 16ης Ιουλίου 1998 για την υπόθεση C-210/96, Gut Springenheide GmbH και Rudolf Tusky κατά Oberkreisdirektor des Kreises Steinfurt – Amt für Lebensmittelüberwachung. (Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 1998 σελίδα I-04657).

⁽⁸⁾ «Consumer Empowerment in the EU» (Η ενδυνάμωση των καταναλωτών στην ΕΕ), SEC(2011) 469 final.

γ) το δικαίωμα ακρόασης των καταναλωτών κατά τη χάραξη των πολιτικών που τους αφορούν·

δ) οι ανισορροπίες που υπάρχουν μεταξύ εκπροσώπων των επαγγελματιών και εκπροσώπων των καταναλωτών όσον αφορά τα οικονομικά μέσα, που επιτρέπουν στους μεν και στους δε μεγαλύτερη ή μικρότερη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, και η επιρροή των ιδίων των ενώσεων⁽⁹⁾.

Η ΕΟΚΕ έχει ήδη τοποθετηθεί σχετικά με τις απαιτήσεις που θα πρέπει να πληρούν οι οργανώσεις καταναλωτών⁽¹⁰⁾ – και επαναλαμβάνει εδώ τις θέσεις της.

3.9 Χωρίς ισχυρές οργανώσεις καταναλωτών, που να είναι ανεξάρτητες από την πολιτική και την οικονομική εξουσία, να συμβάλλουν ενεργά σε μια ελεύθερη και ανταγωνιστική αγορά, να αξιώνουν διαφανή πληροφόρηση και να ενεργούν για την υπεράσπιση των ατομικών και συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, θα είναι πιο δύσκολο να εξασφαλιστεί η εμπιστοσύνη των Ευρωπαίων καταναλωτών.

4. Δικαιώματα ακρόασης και συμμετοχής σε φορείς ρύθμισης των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος

4.1 Οι οργανώσεις καταναλωτών είναι πολύτιμοι εταίροι για την ανάκτηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και την οικοδόμηση της εσωτερικής αγοράς. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αναλάβει την πρωτοβουλία προκειμένου να παρασχεθούν στις οργανώσεις καταναλωτών ορισμένα ελάχιστα κοινά δικαιώματα, και ειδικότερα το δικαίωμα να ζητείται η γνώμη τους και να εκφράζεται μέσω των εκπροσώπων τους, ένας νομικός και /ή διοικητικός ορισμός των δικαιωμάτων και συμφερόντων των καταναλωτών όσον αφορά την εκ των προτέρων διαβούλευση σχετικά με μέτρα που θίγουν τα δικαιώματά τους ή τα νομίμως προστατευόμενα συμφέροντά τους, είτε σε εθνικό ή σε επίπεδο ΕΕ, καθώς και το δικαίωμα συμμετοχής στη ρύθμιση των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος.

4.2 Καθώς, στην παρούσα γνωμοδότηση, δεν μπορούν να συζητηθούν όλες οι πτυχές που πρέπει να εξασφαλιστούν στις οργανώσεις καταναλωτών, η ΕΟΚΕ επισημαίνει τις εξής:

- α) **το δικαίωμα διαβούλευσης και ακρόασης**, μέσω εκπροσώπησης, κατά τον νομικό ή/και διοικητικό προσδιορισμό των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των καταναλωτών, μέσω προκαταρκτικής ακρόασης και διαβούλευσης σχετικά με μέτρα που θίγουν δικαιώματα ή συμφέροντα προστατευόμενα από τον νόμο, είτε σε εθνικό είτε σε ευρωπαϊκό επίπεδο·
- β) το δικαίωμα **συμμετοχής** στο πεδίο των **κλαδικών ρυθμίσεων**, ιδίως για τις **υπηρεσίες κοινής ωφέλειας**, υπηρεσίες καθοριστικές για την συμβίωση σε μια κοινωνία και ως προς τις οποίες δεν νοείται πραγματική επιλογή των καταναλωτών να διαθέτουν ή όχι πρόσβαση.

⁽⁹⁾ Έκθεση της ευρωπαϊκής συμβουλευτικής ομάδας καταναλωτών (ΕΣΟΚ) σχετικά με τους δείκτες παρακολούθησης του καταναλωτικού κινήματος.

⁽¹⁰⁾ Βλ. σημείο 3.5 της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ: νομική προσωπικότητα, μη κερδοσκοπικός χαρακτήρας, προστασία και εκπροσώπηση των συμφερόντων των καταναλωτών ως κύριος καταστατικός στόχος, δημοκρατική εσωτερική οργάνωση, οικονομική αυτονομία, ανεξαρτησία από τα κέντρα εξουσίας (ΕΕ C 221 της 8.9.2005, σ. 153).

4.3 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι το Πρωτόκολλο αριθ. 26 της Συνθήκης της Λισαβόνας, που αφορά τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, και το άρθρο 36 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων επισημαίνουν τη σημασία των υπηρεσιών γενικού συμφέροντος για την ΕΕ, η οποία καθορίζει τις αρχές που πρέπει να διέπουν την προσέγγισή τους. Υπενθυμίζει επίσης ότι οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος δεν θα μπορούσαν να παρασχεθούν από την αγορά χωρίς δημόσια παρέμβαση (ή θα μπορούσαν να παρασχεθούν υπό διαφορετικές συνθήκες ποιότητας, ασφάλειας, οικονομικής προσιτότητας, ίσης μεταχείρισης ή καθολικής πρόσβασης). Η ειδική υποχρέωση δημόσιας υπηρεσίας επιβάλλεται στον πάροχο με ανάθεση, βάσει του κριτηρίου του γενικού συμφέροντος, το οποίο εγγυάται ότι η υπηρεσία παρέχεται υπό όρους που εξασφαλίζουν την εκπλήρωση της αποστολής της ⁽¹¹⁾.

4.4 Πολλές υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, όπως η διανομή ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, η ύδρευση, οι επικοινωνίες κλπ., παρέχονταν κατά παράδοση από τα κράτη, τα οποία ήταν ιδιοκτήτες των δικτύων διανομής. Η συζήτηση για τις υπηρεσίες αυτές συχνά αφορούσε τον κίνδυνο (υγεία, ασφάλεια, περιβάλλον), τις στρατηγικές πολιτικές για τους εθνικούς φυσικούς πόρους ή τις διαδικασίες ελευθέρωσης της αγοράς, όπως στην περίπτωση του κλάδου της ενέργειας.

4.5 Από την άποψη των καταναλωτών, τα κυριότερα ζητήματα σχετίζονται με τις εγγυήσεις ασφαλούς εφοδιασμού και με την ίδια την πρόσβαση, ενώ η τιμή αποτελεί καθοριστικό και σχεδόν αποκλειστικό κριτήριο για την επιλογή του παρόχου από τον καταναλωτή.

Οι καταναλωτές δυσκολεύονται περισσότερο να συγκρίνουν τις υπηρεσίες από ό,τι τα προϊόντα και το έργο αυτό καθίσταται ακόμη πιο επίπονο όταν βρίσκονται ενώπιον συμβατικών όρων —που συνήθως δεν εξηγούνται επαρκώς—, όπως π.χ. η ίδια η μεθοδολογία καθορισμού των τιμών και των τιμολογίων, που είναι ευρεία και περιλαμβάνει πολλές συνιστώσες, πέραν της υπηρεσίας αυτής καθαυτήν. Επιπροσθέτως, η μεθοδολογία αυτή ούτε συζητείται ούτε είναι κατανοητή για τις οργανώσεις εκπροσώπησης των συμφερόντων των καταναλωτών.

Θα πρέπει να θεσπιστεί για τις πλημμελείς υπηρεσίες ένα σύστημα ανάλογο μ' αυτό που ισχύει για τα ελαττωματικά προϊόντα (RAPEX), ώστε να μπορούν οι οργανώσεις καταναλωτών να προειδοποιούν, μέσω δικτύου, τους καταναλωτές σχετικά με την ύπαρξη τέτοιων υπηρεσιών.

4.6 Το Παρατηρητήριο της Αγοράς της Ενέργειας αναλύει την τιμή της ενέργειας σε τρεις μεγάλες συνιστώσες: πρώτον, ενέργεια, μεταφορά και διανομή (δίκτυα)· δεύτερον, λοιποί φόροι και, τέλος, ΦΠΑ, και προβαίνει σε διάφορες συγκρίσεις μεταξύ κρατών μελών. Παρότι τα επιμέρους στοιχεία που συναρτίζονται σε κάθε κράτος μέλος τη συνιστώσα των «λοιπών φόρων» δεν προσδιορίζονται, ενώ θα έπρεπε, μια ανάλογη ανάλυση της τιμής θα μπορούσε να γίνει και για άλλες υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (π.χ. ύδρευση, επικοινωνίες). Θα παρέχονταν, συνεπώς, χρήσιμες πληροφορίες εάν αυτή η ανάλυση γινόταν και για άλλους τομείς.

4.7 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκπονήσει αναλυτικές μελέτες σχετικά με την τιμή ορισμένων υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος, με βάση ιδίως τα δεδομένα που της παρείχε το Παρατηρητήριο της Αγοράς της Ενέργειας, στις οποίες καταλήγει, μεταξύ άλλων, στα εξής συμπεράσματα:

α) Τα περισσότερα κράτη μέλη εξακολουθούν να ρυθμίζουν τις τιμές για το σύνολο των νοικοκυριών και οι πρακτικές των επιχειρήσεων, με τους πολύπλοκους λογαριασμούς ηλεκτρικής ενέργειας, δυσχεραίνουν την είσοδο στην αγορά νέων ανταγωνιστών που να προσφέρουν στους καταναλωτές δυνατότητες αλλαγής παρόχου.

β) Τα τέλη μπορούν να αποτελούν σημαντική πηγή πρόσθετων εσόδων, η αξία των οποίων βαίνει αυξανόμενη και αντανάκλαται στον λογαριασμό που πληρώνουν οι οικιακοί και οι βιομηχανικοί καταναλωτές.

4.8 Είναι αλήθεια ότι, παρά την ύπαρξη πολλών και διάφορων ρυθμιστικών φορέων και τις ευρωπαϊκές προτροπές για διαφάνεια των αποφάσεών τους, υπάρχει τεράστια ανομοιογένεια μεταξύ των οργανώσεων καταναλωτών ως προς την πρόσβαση στην πληροφόρηση και την εξειδικευμένη γνώση της λειτουργίας των αγορών των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος, ιδίως όσον αφορά τον τρόπο διαμόρφωσης των τιμών, τις συνιστώσες τους, την πρόσβαση στα δίκτυα και τον αντίκτυπο όλων αυτών στους καταναλωτές.

4.9 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να προτρέψει τα κράτη μέλη και τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές να μην προωθούν μόνο τη διαφάνεια της πληροφόρησης και της διαδικασίας λήψης αποφάσεων αλλά και την ισορροπία μεταξύ των αντικρουόμενων συμφερόντων (ρυθμιζόμενων οικονομικών κλάδων και καταναλωτών), παρέχοντας στήριξη και θετική διάκριση στις οργανώσεις που εκπροσωπούν τα συμφέροντα των καταναλωτών (λόγου χάρι με ειδικευμένη κατάρτιση, παροχή συμβουλών, χρηματοδοτική στήριξη).

4.10 Η συμμετοχή των οργανώσεων καταναλωτών, επί ίσοις όροις με τους οικονομικούς φορείς, στα βήματα συζητήσεων και στα συμβουλευτικά όργανα είναι, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ο καταλληλότερος μηχανισμός για να εξασφαλιστεί, σε μια ανταγωνιστική αγορά, η αναβάθμιση των οργανώσεων καταναλωτών και, μέσω αυτής, η ενίσχυση της θέσης των ιδίων των καταναλωτών ⁽¹²⁾.

4.11 Η ΕΟΚΕ πιστεύει, εντούτοις, ότι οι ενεχόμενοι κίνδυνοι (ο κυριότερος των οποίων αφορά την «παγίδευση» των οργανώσεων) πρέπει να υποχωρήσουν μπροστά στη σημασία της απόκτησης εξειδικευμένων γνώσεων για πολύπλοκους τομείς με σημαντική επίδραση επί της ποιότητας διαβίωσης των καταναλωτών, την οποία μόνον η ουσιαστική εκπροσώπηση των καταναλωτών μπορεί να διαφυλάξει.

⁽¹²⁾ Αξίζει να αναφερθούν τα στοιχεία του Ευρωβαρόμετρου αριθ. 51.1 του 1999, όπου, στην ερώτηση «Ποια από τις ακόλουθες δράσεις πρέπει, κατά τη γνώμη σας, να αποτελεί προτεραιότητα για τις οργανώσεις καταναλωτών;» (10 επιλογές, συμπεριλαμβανομένου του «δεν γνωρίζω», με δικαίωμα μίας απάντησης), οι απαντήσεις που προκρίθηκαν (μέσος όρος των 15 τότε κρατών μελών) ήταν: 1. Διάδοση Πληροφόρησης (26,8%), 2. Συνδρομή και Πρακτικές Συμβουλές (25,4%), 3. Προστασία των Καταναλωτών (19,2%) και 4. Εκπροσώπηση των Καταναλωτών (7,3%).

⁽¹¹⁾ COM(2011) 900 final.

4.12 Η συμμετοχή των οργανώσεων καταναλωτών στα όργανα και τα βήματα συζήτησης των ρυθμιστικών φορέων —με δυνατότητα επίδρασης στα βήματα συζήτησης τιμολογίων και τιμών⁽¹³⁾— μπορεί και πρέπει να προωθηθεί από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, και τούτο όχι μόνον ως εκδήλωση της ανεξαρτησίας και της διαφάνειας της ρυθμιστικής διαδικασίας —ιδίως όσον αφορά τη δομή των τιμολογίων— αλλά και ως συμβολή στην ενεργό συμμετοχή του πολίτη στα κοινά και στην εδραίωση ισχυρών οργανώσεων καταναλωτών.

4.13 Είναι γεγονός ότι η προβληματική αυτή προσεγγίζεται κατά κάποιον τρόπο, καθώς, στις οδηγίες που θεσπίζουν κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου⁽¹⁴⁾, αναφέρονται τα εξής: «Διατηρώντας την ανεξαρτησία τους, με την επιφύλαξη των συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων τους και σύμφωνα με τις αρχές της βελτίωσης της νομοθεσίας, οι ρυθμιστικές αρχές συνεννοούνται, κατά περίπτωση, με τους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς και, εφόσον συντρέχει περίπτωση, συνεργάζονται στενά με τις άλλες αρμόδιες εθνικές αρχές κατά την άσκηση των καθηκόντων [τους]». Η συμμετοχή των οργανώσεων εκπροσώπησης των καταναλωτών και ο διάλογος μαζί τους δεν συνιστώνται, ωστόσο, σε όλα τα ανταγωνιστικά περιβάλλοντα.

4.14 Σε ανταγωνιστικά περιβάλλοντα, η δομή των τιμολογίων επηρεάζει την πρόσβαση στην αγορά όχι μόνο των παρόχων υπηρεσιών, αλλά και των καταναλωτών, δεδομένου ότι επηρεάζει άμεσα τις τιμές, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε αποκλεισμό και σε αδράνεια (μη αλλαγή παρόχου) των καταναλωτών⁽¹⁵⁾.

4.15 Η πτυχή των τιμών και η ανάγκη συζήτησης, με τους εκπροσώπους των καταναλωτών, της δομής των τιμολογίων βάσει

των οποίων αυτές ορίζονται, παραμελήθηκαν κατά τη διαμόρφωση της νομοθεσίας και απουσιάζουν από τις νομικές πράξεις της Ένωσης που διέπουν το ζήτημα (λ.χ. τις προαναφερθείσες οδηγίες). Ωστόσο, τα στοιχεία του Παρατηρητηρίου της Αγοράς της Ενέργειας αποκαλύπτουν σαφώς ότι η τιμή των υπηρεσιών αυτών επηρεάζεται από δαπάνες (φόρους και άλλα) που βαρύνουν τους καταναλωτές και τις ίδιες τις επιχειρήσεις, ζημιώνοντας την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και καθιστώντας πιο ευάλωτους τους καταναλωτές εντός της εσωτερικής αγοράς.

4.16 Όσον αφορά τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, υπάρχουν επιλογές που έχουν άμεση επίδραση στο κόστος, το οποίο, τελικά, μετακυλιεται στην τιμή που πληρώνουν οι καταναλωτές. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ο υγιής ανταγωνισμός στην ενιαία αγορά και η προστασία των καταναλωτών δικαιολογούν την παρέμβαση των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων ώστε να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη διαφάνεια κατά τη διαμόρφωση των τιμών των βασικών υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος και να παρακολουθείται η εξέλιξη των διαφόρων συνιστωσών τους και των τιμολογίων. Προς τον σκοπό αυτόν, τα κράτη μέλη και οι εθνικοί ρυθμιστικοί φορείς πρέπει να ενθαρρυνθούν να στηρίξουν την ενεργό συμμετοχή των οργανώσεων που εκπροσωπούν τους καταναλωτές και τις ΜΜΕ στις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων σχετικά με τον καθορισμό των τιμολογίων⁽¹⁶⁾.

4.17 Τέλος, η ΕΟΚΕ οφείλει να υπενθυμίσει ότι η εκπροσώπηση των καταναλωτών δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική εάν δεν εξασφαλισθεί η δυνατότητα δράσης μέσω συλλογικής προσφυγής και, επομένως, ζητά από την Επιτροπή να ανακινήσει τις εργασίες για τη θέσπιση ευρωπαϊκής συλλογικής αγωγής.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

⁽¹³⁾ Όσον αφορά τις υπηρεσίες των επιχειρήσεων δημόσιων υπηρεσιών, εφόσον το ενδεχόμενο κινδύνων για την υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών είναι μάλλον απίθανο —σήμερα μάλλον δεν τίθεται τέτοιο ζήτημα για τις υπηρεσίες τηλεφωνίας και ηλεκτρικής ενέργειας—, η τιμή αποτελεί καθοριστικό και σχεδόν αποκλειστικό κριτήριο για την επιλογή του παρόχου από τον καταναλωτή.

⁽¹⁴⁾ Οδηγίες 2009/72/ΕΚ και 2009/73/ΕΚ (ΕΕ L 211 της 14.8.2009, σ. 55 και σ. 94).

⁽¹⁵⁾ Βλ. λ.χ. το άρθρο 32 παράγραφος 1 της οδηγίας 2009/72/ΕΚ.

⁽¹⁶⁾ ΕΕ C 318 της 29.10.2011, σ. 155.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αρχές, διαδικασίες και δράσεις για την εφαρμογή του άρθρου 11 παράγραφοι 1 και 2 της Συνθήκης της Λισαβόνας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2013/C 11/03)

Εισηγητής: ο κ. JAHIER

Στις 14 Ιουλίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Αρχές, διαδικασίες και δράσεις για την εφαρμογή του άρθρου 11, παράγραφοι 1 και 2 της Συνθήκης της Λισαβόνας.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της Επιτροπής, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Σεπτεμβρίου 2012.

Κατά την 484η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 168 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 7 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

«Τίποτα δεν γίνεται χωρίς τους πολίτες, τίποτα δεν διαρκεί χωρίς θεσμούς».

Jean Monnet

1. Συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει καθοριστική σημασία η κατάρτιση προτάσεων για συγκεκριμένες δράσεις, προκειμένου τα διάφορα θεσμικά όργανα της Ένωσης να αναλαμβάνουν τις πρωτοβουλίες που τους αναλογούν για τον καθορισμό των κατάλληλων μέτρων όσον αφορά την εφαρμογή των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 11 της ΣΕΕ. Η διαδικασία αυτή πρέπει να θεωρηθεί ως ευκαιρία διεύρυνσης και ενίσχυσης του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

1.2 Πυρήνας της δημοκρατίας παραμένει η αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Η συμμετοχική δημοκρατία αποτελεί συμπληρωματική προσέγγιση και επ' ουδενί εναλλακτική λύση της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας στην οποία βασίζονται όλες οι κοινωνίες μας. Ομοίως, ο διάλογος των πολιτών δεν ανταγωνίζεται τον κοινωνικό διάλογο καθώς, σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης, ο καθένας διαδραματίζει πολύ συγκεκριμένο και χαρακτηριστικό ρόλο.

1.3 Είναι βεβαίως απαραίτητο να υλοποιηθεί μια αποτελεσματική, συμμετοχική δημοκρατία, όπως ορίζεται στη ΣΕΕ, που να αντανακλά τις αξίες και την ταυτότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, λόγω της σημερινής οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής κρίσης, η πλήρης εφαρμογή του άρθρου 11 αποκτά πρωταρχική σημασία για την εδραίωση της δημοκρατικής νομιμότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη συνείδηση των πολιτών της. Τέλος, μόνο με τη μεγαλύτερη διαφάνεια, την ενδυνάμωση του αισθήματος οικειότητας και την ευρύτερη συμμετοχή των πολιτών και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, θα είναι σε θέση η Ευρώπη να αποφύγει τους εξτρετισμούς, να προασπιστεί τις δημοκρατικές αξίες της και να θέσει τις βάσεις για ένα «κοινό πεπρωμένο».

1.4 Η εφαρμογή του άρθρου 11 παράγραφοι 1 και 2 της ΣΕΕ πρέπει να θεωρηθεί ως ευκαιρία καθοριστικής σημασίας για την πρόοδο των υφιστάμενων διαδικασιών διαβούλευσης και συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, που αναπτύχθηκαν σε ευρωπαϊκό

επίπεδο από την εποχή της Λευκής Βίβλου 2001 για την Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση. Έχουν ήδη διαμορφωθεί διάφορες μέθοδοι συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, ορισμένες εκ των οποίων προχωρούν πέραν της ανταλλαγής πληροφοριών και οι οποίες θα μπορούσαν να θεωρηθούν πρότυπα για την ανάπτυξη ενός πλαισίου διαρθρωμένου ευρωπαϊκού διαλόγου των πολιτών κατ' εφαρμογή του άρθρου 11 παράγραφοι 1 και 2.

1.5 Η ΕΟΚΕ διατυπώνει ωστόσο τις ακόλουθες συστάσεις:

- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να προβεί στην εκπόνηση διεξοδικής μελέτης στην οποία θα επανεξετάζονται οι υφιστάμενες διαδικασίες που διέπουν τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη χάραξη της ευρωπαϊκής πολιτικής. Η μελέτη αυτή θα πρέπει να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου συστήματος διαρθρωμένων συνεργασιών και να διατυπώνει συστάσεις για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου βάσει του οποίου θα μπορούν όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να εφαρμόζουν το άρθρο 11 παράγραφοι 1 και 2. Η ΕΟΚΕ και οι ενδιαφερόμενοι φορείς θα πρέπει να κληθούν να συμβάλουν στον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη διάδοση των αποτελεσμάτων της εν λόγω μελέτης.
- Το κοινό Μητρώο Διαφάνειας, το οποίο αποτελεί ήδη κοινό μέσο που χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θα πρέπει να διευρυνθεί ώστε να περιλαμβάνει και το Συμβούλιο. Το Μητρώο Διαφάνειας θα μπορούσε να αποτελέσει στο μέλλον χρήσιμο εργαλείο προσδιορισμού των φορέων του ευρωπαϊκού διαλόγου των πολιτών.
- Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα θα πρέπει να δημιουργήσουν μια ενιαία βάση δεδομένων με πληροφορίες σχετικά με τις επαφές, τις διαβουλεύσεις και τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών. Θα πρέπει να προβλέπεται επίσης η εκπόνηση ετήσιας έκθεσης ως χρήσιμου εργαλείου επικοινωνίας το οποίο θα δείχνει την εμβέλεια των πρωτοβουλιών συμμετοχικής δημοκρατίας που έχουν ήδη αναληφθεί στην Ένωση.

- Η ΕΟΚΕ θα πρέπει να διεξαγάγει εσωτερική αξιολόγηση ως προς την αποτελεσματικότητα, την καταλληλότητα και την αντίληψη περί της συνεργασίας με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ), ώστε να εντοπισθούν τα σημεία που μπορούν πραγματικά να βελτιωθούν.
- Η ΕΟΚΕ θα πρέπει να αναπτύξει μια βάση δεδομένων με λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με το ποιες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν συμμετάσχει στις εργασίες της ΕΟΚΕ και υπό ποία ιδιότητα.
- Η ΕΟΚΕ θα πρέπει να αξιοποιήσει πλήρως το νέο Πρωτόκολλο Συνεργασίας που υπέγραψε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Φεβρουάριο του 2012 για τη μεγαλύτερη συμμετοχή της στον καθορισμό των ευρωπαϊκών προτεραιοτήτων, των προγραμμάτων εργασίας και των βασικών πολιτικών.
- Η ΕΟΚΕ θα πρέπει να μελετήσει εκ νέου και να ανανεώσει την ομάδα επαφής της με την ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών, προκειμένου να διευρυνθεί η συμμετοχή της και να συμβάλει στην καλύτερη εφαρμογή του άρθρου 11 παράγραφος 1.
- Η ΕΟΚΕ θα πρέπει, σε συνεργασία με όλους τους άλλους ενδιαφερόμενους φορείς και κυρίως με τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, να συμβάλει στη διοργάνωση ετήσιας εκδήλωσης μεγάλης κλίμακας, έτσι ώστε να εδραιωθεί η ενεργός συμμετοχή της στον καθορισμό των προτεραιοτήτων της ΕΕ. Ο πολιτικός αντίκτυπος της εν λόγω εκδήλωσης θα μπορούσε να είναι μεγαλύτερος, εάν διοργανωνόταν παράλληλα κοινή συνδιάσκεψη των εθνικών κοινοβουλίων των 27 κρατών μελών με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η πρώτη εκδήλωση θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί πριν τις ευρωεκλογές του 2014, πράγμα που θα συνέβαλε στην ενίσχυση της γέφυρας επικοινωνίας μεταξύ των πολιτών και της Ευρώπης, του εκλογικού σώματος και των αιρετών εκπροσώπων.

1.6 Η σημαντική και ολοένα και πιο ουσιαστική συμμετοχή της ΕΟΚΕ στη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού δημόσιου χώρου θα μπορούσε να συντελέσει στη μεγαλύτερη ενεργοποίηση του ρόλου της Επιτροπής, του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την εφαρμογή των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 11 της ΣΕΕ, και να φέρει σημαντικά αποτελέσματα τόσο από την άποψη της διαδικασίας, όσο και από την άποψη των επιδράσεών τους για το σύνολο των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και των ευρωπαϊκών ΟΚΠ.

2. Εισαγωγή

2.1 Τα τελευταία 12 χρόνια, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο σε ό,τι αφορά τον ευρωπαϊκό διάλογο των πολιτών, τον συμπληρωματικό του ρόλο στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία και τον διακριτό χαρακτήρα του σε σχέση με τον κοινωνικό διάλογο. Ο διάλογος των πολιτών είναι μια δημοκρατική διαδικασία διαμόρφωσης της κοινής γνώμης που μπορεί να λάβει διάφορες μορφές ανάλογα με τους εμπλεκόμενους φορείς. Η ΕΟΚΕ έχει συμφωνήσει στον ορισμό των φορέων και των εννοιών του διαλόγου των πολιτών και της σύνδεσής του με τη συμμετοχική διακυβέρνηση⁽¹⁾.

(1) Η περίληψη των εννοιών αυτών παρουσιάζεται στο έγγραφο με τίτλο, «Η συμμετοχική δημοκρατία σε πέντε σημεία», που εκπονήθηκε από την Ομάδα III της ΕΟΚΕ τον Μάρτιο του 2011. <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.publications.15525>

2.2 Η ΕΟΚΕ έχει επίσης επιβεβαιώσει την αρχή της επικουρικότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο· έχει προτείνει μια συγκεκριμένη ανάλυση 14 ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων για την αξιολόγηση του βαθμού αντιπροσωπευτικότητας των οργάνων της κοινωνίας των πολιτών που κλήθηκαν να συμμετάσχουν σε οριζόντιο, κάθετο και τομεακό διάλογο των πολιτών· έχει καθορίσει με ακρίβεια τη διαφορά μεταξύ της διαβούλευσης (διαδικασία «από την κορυφή προς τη βάση») και του διαλόγου των πολιτών (διαδικασία «από τη βάση προς την κορυφή» ή ακριβέστερα κυκλική). Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ έχει συμβάλει στις θεσμικές κατακτήσεις που κατοχυρώνονται τώρα με το άρθρο 11 της ΣΕΕ⁽²⁾.

2.3 Η ΣΕΕ, που τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2009, αναγνωρίζει επίσημα τον ρόλο της συμμετοχικής δημοκρατίας (διάλογος των πολιτών, διαβούλευση, ΠΕΠ-πρωτοβουλία των ευρωπαίων πολιτών). Οι διατάξεις του άρθρου 11⁽³⁾ επαυξάνουν και ενισχύουν τον θεσμό της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας (άρθρ. 10 και 12)⁽⁴⁾, σηματοδοτώντας με τον τρόπο αυτό ένα καινοτόμο ευρωπαϊκό πρότυπο δημοκρατίας.

2.4 Πρέπει πλέον να αναληφθεί δράση για συγκεκριμένη εφαρμογή του άρθρου 11 και, ειδικότερα, πρέπει να ξεκινήσει η επεξεργασία των παραγράφων 1 και 2, δεδομένου ότι οι πρακτικές διαβούλευσης σύμφωνα με την παράγραφο 3 έχουν ήδη αναπτυχθεί ευρέως και η πρωτοβουλία των ευρωπαίων πολιτών έχει ήδη ρυθμιστεί⁽⁵⁾. Στην πραγματικότητα, η ιστορία της ΕΟΚΕ μας έχει διδάξει ότι, για τη δημιουργία αποτελεσματικών δομών διαλόγου, πρέπει να υπάρχει ένα ακριβές ρυθμιστικό πλαίσιο και θεσμική συνέχεια.

2.5 Τον Μάρτιο του 2010, η ΕΟΚΕ κάλεσε την Επιτροπή να «υποβάλει μια Πράσινη Βίβλο για τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών σχετικά με τη συγκεκριμένη υλοποίηση του άρθρου 11, παράγραφος 1 και 2, που θα επιτρέψει την εξέταση των υφιστάμενων πρακτικών, τον σαφέστερο προσδιορισμό και την αξιολόγηση των διαδικασιών και των βασικών αρχών, καθώς και την επίτευξη βελτιώσεων σε συνεργασία με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, και κυρίως τη δημιουργία σαφών δομών»⁽⁶⁾. Ένα χρόνο μετά, το 2011, στο πλαίσιο μιας έκτακτης συνεδρίασης που διοργανώθηκε από την Ομάδα III της ΕΟΚΕ με θέμα «Ποιες είναι οι προοπτικές για την συμμετοχική δημοκρατία στην Ευρώπη;» τέθηκαν εκ νέου αυτά τα θέματα και εγκρίθηκε ένας «χάρτης πορείας για τη συμμετοχική δημοκρατία»⁽⁷⁾.

(2) Όλα αυτά περιγράφονται πλήρως στο εγχειρίδιο «Participative democracy: a retrospective overview of the story written by the EESC» (Συμμετοχική δημοκρατία: μια αναδρομική επισκόπηση από την ΕΟΚΕ) <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.fr.events-and-activities-participatory-democracy-prospects-comprend>.

(3) Άρθρο 11, 1. Τα θεσμικά όργανα δίνουν, με τα κατάλληλα μέσα, στους πολίτες και στις αντιπροσωπευτικές ενώσεις τη δυνατότητα να γνωστοποιούν και να ανταλλάσσουν δημόσια τις γνώμες τους σε όλους τους τομείς δράσης της Ένωσης. 2. Τα θεσμικά όργανα διατηρούν ανοιχτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις αντιπροσωπευτικές ενώσεις και την κοινωνία των πολιτών. 3. Για να εξασφαλιστεί η συνοχή και η διαφάνεια των δράσεων της Ένωσης, η Επιτροπή διεξάγει ευρείες διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη. 4. Πολίτες της Ένωσης, εφόσον συγκεντρωθεί αριθμός τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου, υπήκοοι σημαντικού αριθμού κρατών μελών, μπορούν να λαμβάνουν την πρωτοβουλία να καλούν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ...

(4) Το άρθρο 10.1 ορίζει ότι η «λειτουργία της Ένωσης θεμελιώνεται στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία» και το άρθρο 10.3 ορίζει ότι «Κάθε πολίτης έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στον δημοκρατικό βίο της Ένωσης. Οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο ανοιχτά και εγγύτερα στους πολίτες».

(5) <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome> Σε κάθε περίπτωση, εντός ενός έτους, ενδείκνυται να πραγματοποιηθεί ευρεία αξιολόγηση, και με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, της συγκεκριμένης λειτουργίας της ΠΕΠ.

(6) ΕΕ C 354 της 28.12.2010, σ. 59.

(7) <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/feuille-de-route-fr.doc>

2.6 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι, εκτός από την πρακτική της διαβούλευσης και τη ρύθμιση της ΠΕΠ, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Απριλίου του 2012, δεν έχει σημειωθεί καμία πρόοδος σε ορισμένα θεσμικά όργανα ως προς τις διατάξεις που σχετίζονται με τον διάλογο των πολιτών (παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 11) και δεν έχει δοθεί ακόμη θετική απάντηση στο αίτημα εκπόνησης Πράσινης Βίβλου.

2.7 Επιπλέον, σε όλη την Ευρώπη έχει εξαπλωθεί μια διαρθρωτική οικονομική κρίση, η οποία θέτει σε αμφισβήτηση τα ίδια τα θεμέλια του ευρωπαϊκού οικοδομήματος και συντελεί στην ανάπτυξη ενός διττού και επικίνδυνου φαινομένου. Από τη μία πλευρά, η αναδίπλωση των διακυβερνητικών διαπραγματεύσεων για την εξεύρεση λύσεων όσον αφορά την κρίση πολλαπλασιάζει τις συνόδους κορυφής, και από την άλλη, η απόσταση ανάμεσα στους πολίτες και τις οργανώσεις τους και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης ολοένα και αυξάνεται. Σε όλα αυτά, προστίθεται και η ευρέως διαδεδομένη αντίληψη ότι η Ένωση, όχι μόνο αδυνατεί να ηγηθεί της εξέδου από την κρίση, αλλά επιβάλλει πολιτικές λιτότητας που επηρεάζουν τις ζωές όλων των ευρωπαίων πολιτών, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών σε όσα αποφασίζονται. Η αδυναμία κατανόησης και η απόσταση φαίνεται να έχουν αυξητική τάση, θέτοντας τις βάσεις για μια επικίνδυνη απώλεια νομιμότητας των θεσμικών οργάνων της Ένωσης.

2.8 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η δυναμική που δημιουργείται από τη ΣΕΕ, καθώς και η ποικιλία και το εύρος των θεμάτων και των προτεραιοτήτων που εντάσσονται πλέον στην πολιτική ατζέντα της Ένωσης, απαιτούν τη δραστική και αποφασιστική ανάκαμψη της «κοινωνικής μεθόδου». Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο με την ενίσχυση και την ανανέωση της μεθόδου αυτής, την ενίσχυση της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, που αποτελεί τη θεμελιώδη βάση των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, καθώς και με μια νέα εποχή όσον αφορά την άμεση συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών με στόχο την ενίσχυση της ευρωπαϊκής ταυτότητας και την τόνωση του ενδιαφέροντος των πολιτών. Η μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών μέσω του διαλόγου των πολιτών, τόσο άμεσα όσο και μέσω των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων, όπως προβλέπεται από το άρθρο 11, αποτελεί πρόκληση ζωτικής σημασίας για το μέλλον του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Πρόκειται πράγματι για την οικειώση, τη συμμετοχή, τη διαφάνεια και τη μεγαλύτερη δημοκρατική νομιμότητα των διαδικασιών λήψης αποφάσεων.

2.9 Συνεπώς, το άρθρο 11 και η εφαρμογή του αποτελούν ένα πολύτιμο εργαλείο για να αποκτήσει μια δυναμική η συμμετοχική δημοκρατία και η ΕΟΚΕ διαθέτει αναμφίβολα την εμπειρία ώστε να δράσει καταλυτικά στη διαδικασία ενίσχυσης της ευρωπαϊκής δημοκρατικής ζωής, συνεργαζόμενη στενά με τα διάφορα θεσμικά όργανα της Ένωσης και τα κύρια ευρωπαϊκά και εθνικά δίκτυα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

2.10 Η ΕΟΚΕ γνωρίζει καλά ότι αντικατοπτρίζει μόνο μερικές από τις πτυχές του όρου «οργανωμένη κοινωνία των πολιτών»⁽⁸⁾ και, για τον λόγο αυτόν, με μια ρεαλιστική προσέγγιση, έχει αναλάβει εδώ και αρκετό καιρό μια σειρά από πρωτοβουλίες για να εξασφαλίσει ακόμη ευρύτερη διάρθρωση των σχέσεών της με τις

ευρωπαϊκές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι, σε περιόδους κρίσης, η ενίσχυση αυτού του είδους της «γέφυρας» μεταξύ των θεσμικών οργάνων και της κοινωνίας των πολιτών είναι πιο κρίσιμη παρά ποτέ και ότι μπορεί να δράσει επικουρικά στις διαρθρωτικές πολιτικές επιλογές και τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις, στις οποίες πρέπει να προβεί η ΕΕ για να έχει μέλλον.

2.11 Το άρθρο 11 στο σύνολό του αποτελεί ένα σαφές μήνυμα εμπιστοσύνης στην προστιθέμενη αξία της ενεργού ιδιότητας του πολίτη, στην αξία της συμμετοχικής δημοκρατίας και στον ρόλο που αυτή μπορεί να διαδραματίσει στην ενίσχυση του αισθήματος συμμετοχής των πολιτών στο ευρωπαϊκό εγχείρημα, ώστε να συμβάλει στην ανάδειξη μιας ολοένα και περισσότερο ενημερωμένης και ουσιαστικής ευρωπαϊκής κοινής γνώμης. Το άρθρο 11, εντάσσοντας τις ήδη καθιερωμένες διαδικασίες διαβούλευσης (παράγραφος 3) στο πλαίσιο της συμμετοχής, με τις παραγράφους 1 και 2, πραγματοποιεί μια σημαντική στροφή προς ένα πιο εξελιγμένο μοντέλο διαρθρωμένου διαλόγου.

2.12 Μετά από 15 χρόνια ανάπτυξης θεωριών και εκπόνησης σημαντικών μελετών, οι οποίες επαναλαμβάνονται στο εγχειρίδιο που έχει ήδη αναφερθεί⁽⁹⁾, απαιτούνται σήμερα **συγκεκριμένες δράσεις και ειδικά εργαλεία για κάθε θεσμικό όργανο της Ένωσης**, ενώ ταυτόχρονα **πρέπει να αναπτυχθεί ένα συντονισμένο και συνεκτικό πλαίσιο** που να συμβάλει στην επίτευξη του συνολικού στόχου που ορίζεται στο εν λόγω άρθρο.

2.13 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι πρέπει να αποφευχθεί ο πειρασμός της μετατροπής του δεσμευτικού χαρακτήρα του άρθρου 11 (ειδικότερα των παραγράφων 1 και 2) σε κάτι απλά περιγραφικό, σαν να ήταν μια φωτογραφία αυτού της υφιστάμενης πραγματικότητας. Αυτό δεν αντικατοπτρίζει σε καμία περίπτωση την πρόθεση του νομοθέτη, ούτε ανταποκρίνεται στις υψηλές προσδοκίες των ευρωπαϊκών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

3. Εκκίνηση από τις υφιστάμενες ορθές πρακτικές

3.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι, για να ξεκινήσουν συγκεκριμένες δράσεις για την εφαρμογή των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 11, αφετηρία μας πρέπει να είναι οι υφιστάμενες ορθές πρακτικές.

3.2 Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τα τελευταία δέκα χρόνια, έχουν **σταδιακά αναπτυχθεί μορφές συνεργασίας με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών**. Σε πολύ μεγάλο βαθμό, πρόκειται για πρακτικές διαβούλευσης, που προωθούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3.3 Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πολλές Γενικές Διευθύνσεις έχουν αναπτύξει μια σειρά παρόμοιων διαβουλεύσεων, με διαφορετικούς στόχους, συχνότητα, μορφή και αποτελέσματα. Έχουν εξελιχθεί με τρόπο αυτόνομο και, ορισμένες φορές, έχουν μετατραπεί σε πραγματικά «συμβουλευτικά φόρουμ». Πρόκειται για μια ποικιλία καταστάσεων και αποτελεσμάτων, που, σε ορισμένες

⁽⁸⁾ Η ΕΟΚΕ «Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή απαρτίζεται από αντιπροσώπους των οργανώσεων εργοδοτών, μισθωτών και άλλων αντιπροσωπευτικών φορέων της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως στον κοινωνικοοικονομικό, κοινωνικό, επαγγελματικό και πολιτιστικό τομέα.» Άρθρο 300 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ.

⁽⁹⁾ *Participative democracy: a retrospective overview of the story written by the EESC* (Συμμετοχική δημοκρατία: μια αναδρομική επισκόπηση από την ΕΟΚΕ) <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.fr.events-and-activities-participatory-democracy-prospects-compend>.

περιπτώσεις, έχουν ήδη μετατραπεί σε διαρθρωμένες μορφές μόνιμου διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών⁽¹⁰⁾. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ωστόσο απαραίτητο να επαναλάβει ότι δεν πρέπει να συγχέεται η νομική δομή των διαβουλεύσεων με τον νέο θεσμό του διαλόγου των πολιτών, ο οποίος εξάλλου πρέπει να καταστεί διαρθρωμένος και μόνιμος.

3.4 Αναφέρονται ενδεικτικά το Φόρουμ Υγείας της Γενικής Διεύθυνσης Υγείας και Προστασίας των Καταναλωτών (SANCO) της ΕΕ, η πλατφόρμα για τα θεμελιώδη δικαιώματα του Οργανισμού Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της ΕΕ, η ομάδα επαφής για την κοινωνία των πολιτών της Γενικής Διεύθυνσης Ανάπτυξης και Συνεργασίας της EuropeAid (DEVCO), ο *Διάλογος με την κοινωνία των πολιτών* που ξεκίνησε η Γενική Διεύθυνση Εμπορίου (TRADE).

3.5 Ο *Διάλογος με την κοινωνία των πολιτών* αποτελεί ίσως τον πιο εξελιγμένο διαρθρωμένο τομεακό διάλογο, τόσο όσον αφορά το μέγεθός του και τον αριθμό των φορέων που συμμετέχουν (περισσότεροι από 800 καταχωρημένοι οργανισμοί) όσο και λόγω του γεγονότος ότι σχεδόν οι μισοί από τους φορείς που συμμετέχουν βρίσκονται σε διαφορετικά κράτη μέλη και όχι στις Βρυξέλλες. Είναι, επίσης, ο μοναδικός που πραγματοποιεί εξωτερική αξιολόγηση⁽¹¹⁾, την οποία και διεξάγει η Γενική Διεύθυνση Εμπορίου.

3.6 Ένα δεύτερο παράδειγμα είναι το «Ευρωπαϊκό Φόρουμ για την Ένταξη»⁽¹²⁾, που συστάθηκε το 2009 έπειτα από κοινή πρωτοβουλία της ΕΟΚΕ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και απαρτίζεται σε μόνιμη βάση από εκατό περίπου ευρωπαϊκούς και εθνικούς φορείς. Επιπλέον, συμμετέχουν σταθερά σε αυτό το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Επιτροπή Περιφερειών και οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών μελών της Ένωσης. Έπειτα από αρκετές δυσκολίες, το φόρουμ έχει πλέον εξελιχθεί σε βασικό εργαλείο του διαρθρωμένου διαλόγου με στόχο την πραγματική διεύρυνση της ατζέντας της Ένωσης ως προς τις πολιτικές ένταξης, ιδίως στην προκαταρκτική φάση.

3.7 Ένα τρίτο παράδειγμα είναι τα φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο του περίπλοκου συστήματος των εξωτερικών σχέσεων της Ένωσης. Υπενθυμίζεται ειδικότερα η επιτυχία των μικτών συμβουλευτικών επιτροπών, που συστήνονται στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων προσχώρησης στην ΕΕ, ο ρόλος της συμβουλευτικής επιτροπής Cariforum-ΕΕ στην παρακολούθηση της ειδικής συμφωνίας οικονομικής εταιρικής σχέσης μεταξύ της ΕΕ και των κρατών Cariforum, ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στη Συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ ΕΕ και Κορέας.

3.8 Η περίπτωση της Συμφωνίας του Κοτονού⁽¹³⁾ είναι ίσως η πιο περίπλοκη τόσο λόγω του αριθμού των εμπλεκόμενων χωρών και φορέων όσο και λόγω του αριθμού των δράσεων που έχουν υλοποιηθεί. Σε αυτή αναγνωρίζεται επίσημα ο «*συμπληρωματικός ρόλος και η δυναμική συνεισφορά των μη κρατικών φορέων (ορίζονται ως μη κρατικοί φορείς ο ιδιωτικός τομέας, οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι και η κοινωνία των πολιτών) στην αναπτυξιακή διαδικασία*»⁽¹⁴⁾. Βάσει μιας ειδικής εντολής, η ΕΟΚΕ διοργανώνει τακτικές συνεδριάσεις με τους οικονομικοκοινωνικούς παράγοντες των χωρών ΑΚΕ και της Ένωσης και έχει επίσης αναπτυχθεί ένα

ειδικό πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης προς αρκετές χώρες, το οποίο διαχειρίζονται οι αντίστοιχες αντιπροσωπείες της Ένωσης, με αυξανόμενη τη συμμετοχή αυτών των φορέων και των επενδύσεων στην δημιουργία υποδομών⁽¹⁵⁾.

3.9 Τέλος, σημειώνεται η πρωτοβουλία που έχει αναλάβει από το 2007 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που δεν διεξάγεται σε τακτική βάση και έχει ποικίλα αποτελέσματα, και η οποία αφορά τις τρεις Αγορές των Πολιτών με διαφορετικό θέμα η καθεμία, στις οποίες συμμετέχουν ευρέως οι ευρωπαϊκές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών⁽¹⁶⁾. Το έργο αυτό αποτελεί σήμερα αντικείμενο ειδικής εσωτερικής αξιολόγησης στο ΕΚ, προκειμένου να επαναληφθεί αποφασιστικότερα και αποτελεσματικότερα στο μέλλον.

3.10 Αξίζει, επίσης, να σημειωθούν μερικά ακόμα παραδείγματα που καταδεικνύουν την ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε διεθνές επίπεδο. Αξίζει να σημειωθεί η Σύμβαση του Aarhus⁽¹⁷⁾ της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη (UNECE) και ο Κώδικας ορθής πρακτικής για τη συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων που εγκρίθηκε από τη Διάσκεψη των Διεθνών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΔΜΚΟ) του Συμβουλίου της Ευρώπης⁽¹⁸⁾.

3.11 Η Σύμβαση του Aarhus δεν παρέχει μόνο στο κοινό και στις σχετικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών το δικαίωμα πρόσβασης σε «πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον» από δημόσιους φορείς, αλλά και το δικαίωμα «συμμετοχής του κοινού στη λήψη αποφάσεων για το περιβάλλον» και ενδεχομένως το δικαίωμα αμφισβήτησης των δημόσιων αποφάσεων. Επιπλέον, οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να ορίζουν μέλη τους στην Επιτροπή Συμμόρφωσης της Σύμβασης και να εκπροσωπούνται στο Προεδρείο. Τέλος, παρέχεται οικονομική ενίσχυση στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

3.12 Όσον αφορά το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο Κώδικας Καλών Πρακτικών, που έχει αναγνωριστεί από την Επιτροπή Υπουργών, αποσκοπεί στην ενίσχυση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στην διαδικασία λήψης αποφάσεων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Ο Κώδικας Καλών Πρακτικών περιγράφει τέσσερα διαφορετικά επίπεδα συμμετοχής (ενημέρωση, διαβούλευση, διάλογο και συνεργασία), τα οποία μπορούν να χρησιμοποιούνται ως βάση τόσο από την κοινωνία των πολιτών όσο και από τους δημόσιους φορείς.

3.13 Υπάρχουν επίσης αξιοσημείωτα παραδείγματα τόσο σε περιφερειακό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται η γαλλική δράση «Grenelle Environnement» που διοργανώθηκε το 2007 με πρωτοβουλία του Γάλλου Προέδρου⁽¹⁹⁾. Στο φόρουμ συμμετείχαν εκπρόσωποι κρατών, τοπικών αρχών, ΜΚΟ

⁽¹⁰⁾ Ακολουθούν ορισμένες σύντομες περιλήψεις.

⁽¹¹⁾ <http://trade.ec.europa.eu/civilsoc/index.cfm>

⁽¹²⁾ <http://ec.europa.eu/ews/fr/policy/legalcfm>

⁽¹³⁾ Κεφ. 2, άρθ. 4.

⁽¹⁴⁾ Στο κεφ. 2, άρθ. 6.

⁽¹⁵⁾ Για μια ιδέα του έργου παρακολούθησης που εκτελεί η ΕΟΚΕ βλ. την τελική δήλωση του περιφερειακού σεμιναρίου που πραγματοποιήθηκε στην Αντίς Αμπέμπα στις 7-10 Ιουλίου 2010. www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.acp-eu-eleventh-regional-seminar-documents.10876.

⁽¹⁶⁾ <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/en/00567de5f7/Agora.html>.

⁽¹⁷⁾ Σύμβαση για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε θέματα σχετικά με το περιβάλλον που υπεγράφη το 1998. Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στον ιστότοπο. <http://www.unece.org/env/pp/introduction.html>.

⁽¹⁸⁾ Ο Κώδικας υπεγράφη τον Οκτώβριο του 2009. www.coe.int/ngo.

⁽¹⁹⁾ «Grenelle Environnement» Environnement – <http://www.legrenelle-environnement.fr/>

και κοινωνικών εταίρων με σκοπό την ενίσχυση του διαλόγου και της συνεργασίας. Οι διεργασίες του φόρουμ οδήγησαν τελικά στην ψήφιση δύο σημαντικών νομοθετικών πακέτων σχετικά με το περιβάλλον το 2008 και το 2010 αντίστοιχα. Επιπλέον, κατόπιν πρότασης της «Grenelle Environnement», το 2008 η γαλλική ΟΚΕ μετονομάστηκε σε «Οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική επιτροπή» και στους κόλπους της ορίστηκαν και εκπρόσωποι του περιβαλλοντικού τομέα ⁽²⁰⁾. Υπενθυμίζονται τέλος άλλα πρότυπα διαλόγου των πολιτών που αναπτύχθηκαν σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, που εμφανίζονται με τη μορφή «πλατφόρμας συνεργασίας», «σύμβασης», «συμφωνίας ή πρωτοκόλλου συνεργασίας», κλπ., και ως τέτοια θα πρέπει να αξιολογηθούν.

4. Διδάγματα και ευκαιρίες ανάπτυξης

4.1 Στη σημερινή κατάσταση υπάρχουν ενδιαφέροντα παραδείγματα, τα οποία, στην πραγματικότητα, έχουν υπερβεί τις απλές μορφές διαβουλεύσεων, επιτυγχάνοντας σε πολλές περιπτώσεις, πιο σταθερές και διαρθρωμένες διαδικασίες ενεργού συμμετοχής και ενίσχυσης της συνεργασίας, που προεικονίζουν πιθανές μορφές διαρθρωμένου διαλόγου των πολιτών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 11 της ΣΕΕ. Αυτές οι πρακτικές, ωστόσο, πέραν των εμπλεκόμενων φορέων σε κάθε τομέα, δεν είναι επαρκώς γνωστές και είναι αναγκαία η αξιολόγηση, η προώθηση, η διεύρυνση και η καθιέρωσή τους.

4.2 Ο τρόπος με τον οποίο τα εν λόγω φόρουμ γίνονται αντιληπτά από διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς, ειδικότερα η αποτελεσματικότητά τους, εξαρτάται από διάφορους παράγοντες: από το επίπεδο διαφοροποίησης της οικειώσης της διαδικασίας, από το επίπεδο αντιπροσωπευτικότητας των φορέων ⁽²¹⁾, από τις οικονομικές συνθήκες που στηρίζουν κατά το μάλλον ή ήττον τη συμμετοχή λιγότερο δομημένων φορέων που δεν βρίσκονται στις Βρυξέλλες, από την τεχνική ικανότητα ενεργού συμβολής στη συζήτηση και παρακολούθηση της διαδικασίας, από τη συνέχιση της επενδυτικής τακτικής των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων.

4.3 Θα πρέπει να επισημανθούν ορισμένες σημαντικές πτυχές αυτών των διαδικασιών:

- έχουν διαμορφωθεί κάποιες πρακτικές εργασίας που με την πάροδο του χρόνου έχουν καταστεί πρότυπα τα οποία χρησιμοποιούνται ευρέως και είναι αποδεκτά, εμπειρία που θα πρέπει να μελετηθεί και να αξιολογηθεί,
- στις περισσότερες διαδικασίες συμμετέχουν διάφοροι ενδιαφερόμενοι φορείς, που συνήθως δεν ανήκουν στην ίδια κατηγορία ή οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών, συχνά δε τα μέλη τους αντιστοιχούν σε φορείς που εκπροσωπούνται στην ΕΟΚΕ: οργανώσεις εργοδοτών και μισθωτών, διάφοροι φορείς στον κοινωνικοοικονομικό, κοινωφελή, επαγγελματικό και πολιτιστικό τομέα,

⁽²⁰⁾ Για περισσότερα παραδείγματα της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, ανατρέξτε στην ακρόαση που διεξήχθη στο πλαίσιο της εκπόνησης της παρούσας γνωμοδότησης στον ιστότοπο <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-articles-11-1-2-lisbon-treaty>.

⁽²¹⁾ Ωστόσο, τα κριτήρια αντιπροσωπευτικότητας που εφαρμόζονται διαφοροποιούνται κατά περίπτωση. Επίσης, εξακολουθούν να ισχύουν τα ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια, που διατυπώνονται στη γνωμοδότηση της Επιτροπής (εισηγητής: ο κ. Olsson), ΕΕ C 88 της 11.04.2006, σ. 41-47.

— σε αρκετές περιπτώσεις εμπλέκονται περισσότερα από ένα θεσμικά όργανα ή/και οργανισμοί της Ένωσης, πολλές φορές με διαφορετικούς ρόλους, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα δίκτυο μεταξύ των διαφόρων θεσμικών οργάνων που χρήζει διερεύνησης,

— παρατηρείται αύξηση των περιπτώσεων συμμετοχής αρκετά διαφορετικών φορέων στη διαδικασία διαρθρωμένης συνεργασίας των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών και των εθνικών οργανώσεών τους, πέραν της παρουσίας των ευρωπαϊκών οργανισμών. Παρ' όλ' αυτά, υπάρχουν πολλά ακόμη που πρέπει να γίνουν για μια ευρύτερη συμμετοχή των κοινωνιών των πολιτών των 27 χωρών μελών σε τοπικό και σε εθνικό επίπεδο ⁽²²⁾.

4.4 Οι διαπιστώσεις αυτές αποκαλύπτουν τη δυνατότητα δημιουργίας μιας κρίσιμης μάζας που, εάν εισαχθεί στο σύστημα και γίνει επαρκώς γνωστή, θα μπορούσε να θέσει τις βάσεις για μία ισχυρή συμμετοχική δημοκρατία σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Εν πάση περιπτώσει, η κρίσιμη μάζα θα συνέβαλε στην προβολή αυτού του πυλώνα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας τόσο στην κοινή γνώμη όσο και στα θεσμικά όργανα. Με τον τρόπο αυτό, η εξαιρετικά πολύτιμη συμβολή των ευρωπαϊκών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και το έργο τους στους κόλπους της Ένωσης θα έχαιρε μεγαλύτερης αναγνώρισης και εκτίμησης.

4.5 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την ενεργό συνεργασία όλων των θεσμικών οργάνων, να προωθήσει και να ενθαρρύνει μια ευρύτερη και διαρθρωμένη μελέτη.

4.6 Δέκα χρόνια μετά τη Λευκή Βίβλο για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση ⁽²³⁾, η μελέτη αυτή θα πρέπει να προβεί σε έναν συνολικό απολογισμό όσον αφορά τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον πραγματικό αντίκτυπο της νομοθετικής διαδικασίας, τις απρόσμενες αλλαγές και τα προβλήματα που εντοπίστηκαν, τις ελλείψεις, τις ασυνέπειες και τις δαπάνες, προσδιορίζοντας, τελικά, τα στοιχεία που είναι αναγκαία ώστε η συμμετοχή να καταστεί καταλληλότερη και ευρύτερη. Η μελέτη θα πρέπει επίσης να αξιολογήσει την πραγματική αποτελεσματικότητα και έκταση των υφιστάμενων δομημένων συνεργασιών με τις κοινωνίες των πολιτών, καθώς αποτελούν τις παραμέτρους και τις προϋποθέσεις της αποτελεσματικότητας και τις ορθές πρακτικές που πρέπει υιοθετηθούν ως πρότυπα περαιτέρω ανάπτυξης. Τέλος, θα πρέπει, επίσης, να αξιολογηθεί το κατά πόσον και με ποιον τρόπο το σημαντικό αυτό έργο θα γνωστοποιηθεί στο ευρύ κοινό, συμβάλλοντας στη διεύρυνση της δημοκρατικής συμμετοχής, της συμμετοχής στο ευρωπαϊκό γαχείριμα και, ως εκ τούτου, στη δημιουργία του ευρωπαϊκού δημόσιου χώρου. Μια τέτοια μελέτη θα πρέπει, επίσης, να συνοψίσει και να αξιολογήσει τον αντίκτυπο τόσο στα θεσμικά όργανα όσο και στους διάφορους φορείς της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

⁽²²⁾ Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει, επίσης, να τονιστεί ο μεγάλος αριθμός τοπικών, εθνικών και περιφερειακών οργανώσεων που έχουν συμμετάσχει τα τελευταία χρόνια σε συγκεκριμένα και ειδικά ευρωπαϊκά προγράμματα. Οι οργανώσεις αυτές θα μπορούσαν, εάν ενθαρρυνθούν και δικτυωθούν καταλλήλως, να συμμετάσχουν πιο ενεργά στον διάλογο των πολιτών, ενθαρρύνοντας την συμμετοχή των πολιτών στην ευρωπαϊκή διαδικασία τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

⁽²³⁾ ΕΕ C 193 της 10.7.2001, σ. 117; ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 61 και COM(2001) 428 τελικό.

4.7 Σύμφωνα με το άρθρο 11⁽²⁴⁾, που ενθαρρύνει την άμεση και ενεργό συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, μια τέτοια μελέτη θα μπορούσε κάλλιστα να αποτελέσει τη βάση για τον προσδιορισμό των επόμενων κατευθυντήριων γραμμών και πρακτικών για την ανάπτυξη ενός διαρθρωμένου διαλόγου στο πλαίσιο του άρθρου 11 της ΣΕΕ. Θα μπορούσε να παράσχει τα στοιχεία που είναι αναγκαία για τον καθορισμό των επόμενων δράσεων που πρέπει να αναλάβουν η Επιτροπή και άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης, σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο που αναφέρεται στο σημείο 2.5 και τη σημασία της οποίας τονίζει η ΕΟΚΕ. Για να αναπτυχθεί μια σταθερή, αποτελεσματική, ολοκληρωμένη και διαφανής διαδικασία διαρθρωμένης συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στο ευρωπαϊκό εγχείρημα, πρέπει να προσδιοριστούν οι πιθανές κοινές πρακτικές για όλα τα όργανα, με σεβασμό της αυτονομίας τους.

4.8 Η ΕΟΚΕ μπορεί βεβαίως να συμβάλλει με το έργο, την εμπειρία και τα δίκτυά της, συμμετέχοντας ενεργά στην υλοποίηση μιας τέτοιας μελέτης, από τη σύλληψη και την εκτέλεσή της έως τη διάδοση των αποτελεσμάτων της, κυρίως στα 27 κράτη.

4.9 Στις 23 Ιουνίου 2011, η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθιέρωσαν ένα κοινό μητρώο διαφάνειας**, που αντικαθιστά εκείνο που θέσπισε η Επιτροπή το 2008. Αριθμεί ήδη χιλιάδες οργανώσεις, από διαφορετικές συνιστώσες της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών, οι οποίες πρέπει να παράσχουν μια σειρά από δομημένα στοιχεία και να αναλάβουν την υποχρέωση να τηρούν τον κοινό κώδικα δεοντολογίας⁽²⁵⁾. Ένα ενιαίο μητρώο, κοινό και για τα δύο θεσμικά όργανα και με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να έχει ήδη εκφράσει την επιθυμία να προσχωρήσει σε αυτό, καταδεικνύει μια σαφή κατεύθυνση και βούληση για συντονισμένη δράση των θεσμικών οργάνων της Ένωσης για ένα τόσο σημαντικό και λεπτό ζήτημα ως προς τις σχέσεις με την κοινωνία των πολιτών.

4.10 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το εν λόγω μητρώο, που τώρα ασχολείται αποκλειστικά με τη διαφάνεια των φορέων που επικοινωνούν με τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα για να επηρεάσουν τις πολιτικές τους, θα μπορούσε σταδιακά να μετατραπεί σε εργαλείο για τον προσδιορισμό των φορέων του διαλόγου των πολιτών αναφορικά με τα κριτήρια αντιπροσωπευτικότητας. Στο πλαίσιο της προαναφερθείσας μελέτης, πρέπει επίσης να διερευνηθούν οι δυνατότητες ενός τέτοιου μητρώου για την ανάπτυξη του διαρθρωμένου διαλόγου των πολιτών.

4.11 Η Συνθήκη της Λισαβόνας προσφέρει επίσης **νέες ευκαιρίες σε σχέση με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο**, που αποτελεί πλέον μια μόνιμη δομή του οποίου ο Πρόεδρος εκλέγεται για θητεία δύομισι ετών, με δυνατότητα ανανέωσης. Με τον τρόπο αυτόν, τίθενται τα θεμέλια για την ανάπτυξη μακροπρόθεσμων και σταθερών σχέσεων με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι υποχρεωμένο να τηρεί τις δεσμεύσεις του άρθρου 11 της ΣΕΕ και το γεγονός ότι σήμερα είναι υπεύθυνο για τον καθορισμό των γενικών προσανατολισμών της πολιτικής της Ένωσης, καθιστά ακόμη πιο επιβεβλημένη την ανάπτυξη στρατηγικής συνεργασίας που θα εξελιχθεί σταδιακά σε διαρθρωμένο διάλογο των πολιτών. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το Συμβούλιο πρέπει να συγκροτήσει μια ειδική ομάδα επιφορτισμένη με την ανάπτυξη του

διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών και, στο πλαίσιο των ειδικών καθηκόντων της, η ΕΟΚΕ είναι πρόθυμη να συνεργαστεί στενά με το Συμβούλιο για την υλοποίηση αυτής της προοπτικής.

5. Ο ρόλος της ΕΟΚΕ

5.1 Τα τελευταία δέκα χρόνια, η ΕΟΚΕ έχει τροποποιήσει σημαντικά τις μεθόδους εργασίας της και, κυρίως, έχει διευρύνει τη συμμετοχή φορέων, εμπειρογνομώνων και ευρωπαϊκών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις εργασίες της.

5.2 Κάθε τομέας δράσης έχει εξαιρετικό ενδιαφέρον: η παραδοσιακή εκτέλεση των εργασιών (οι γνωμοδοτήσεις) με αυξημένη συμμετοχή εμπειρογνομώνων και πολλαπλασιασμό (με πιο ποικίλες διαστάσεις) των ακροάσεων· η δημιουργία της ομάδας επαφής με τις ΟΚΠ (οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών)· τα συνέδρια και οι εκδηλώσεις που διοργανώνονται στο πλαίσιο των προγραμμάτων των τμημάτων, των Ομάδων και των προεδριών είτε στις Βρυξέλλες είτε σε διάφορες χώρες της ΕΕ· το έργο που επιτελείται στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» με τις οικονομικές και κοινωνικές επιτροπές και παρεμφερείς οργανισμούς των κρατών μελών· τέλος δε, το ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο των εξωτερικών της σχέσεων.

5.3 Αυτό που προκύπτει είναι μια πραγματικότητα που οδηγεί σταθερά στην ανάπτυξη σχέσεων και διαλόγου με τις πλέον ευρείες και ανομοιογενείς ευρωπαϊκές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Πρόκειται για μια αρκετά δομημένη και πολυτομεακή ανάπτυξη, όπου η δράση του κάθε φορέα συνήθως δεν καθίσταται ευρέως γνωστή στους άλλους φορείς και δεν συνηθίζεται επαρκώς όλες οι υφιστάμενες δυνατότητες.

5.4 Για τον λόγο αυτόν, η ΕΟΚΕ πρέπει να δεσμευτεί:

— να προωθήσει μια πιο **ολοκληρωμένη ανάλυση σχετικά με την εξέλιξη και τις προοπτικές των σχέσεων της με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών**, με στόχο αφενός να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα, την καταλληλότητα και την αντίληψη περί των εκτελούμενων εργασιών και αφετέρου να προσδιορίσει τάσεις και καινοτομίες που είναι απαραίτητες προκειμένου να προσδιοριστούν καλύτερα η συγκεκριμένη αποστολή της ως συμβουλευτικού θεσμικού οργάνου της Ένωσης και να ενισχυθεί η διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 11 της ΣΕΕ. Μια τέτοια μελέτη θα πρέπει να πραγματοποιηθεί με τη βοήθεια σημαντικών ερευνητικών ινστιτούτων και να περιλαμβάνει κατάλληλες ρυθμίσεις για τη συνεργασία και την ενεργό συμμετοχή των αντιπροσωπευτικών ΟΚΠ σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συγκεντρώνοντας τις αξιολογήσεις και τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές τους.

— να προωθήσει **μια ειδική κεντρική βάση δεδομένων για όλες τις επαφές, τους εμπειρογνομώνες και τους οργανισμούς** που με διαφορετική ιδιότητα εμπλέκονται στις εργασίες της ΕΟΚΕ κάθε χρόνο, προβαίνοντας ακόμη και στην τυποποίησή τους και αξιολογώντας, στη συνέχεια, τις πιθανές πρωτοβουλίες για ετήσια επικοινωνία ή/και διάλογο που μπορούν να αναπτυχθούν, προκειμένου να ενισχυθεί περαιτέρω αυτό το σύστημα σχέσεων.

⁽²⁴⁾ «... Τα θεσμικά όργανα διατηρούν ανοιχτό διάλογο ...», παρ. 2.

⁽²⁵⁾ http://europa.eu/transparency-register/index_el.htm

— να προτείνει στα διάφορα θεσμικά όργανα της Ένωσης τη δημιουργία **μιας ενιαίας βάσης δεδομένων για ολόκληρο το σύστημα των σχέσεων και διαλόγου με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που αναπτύσσονται από όλα τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης**, με στόχο την εκπόνηση μιας ετήσιας έκθεσης στην οποία να έχουν πρόσβαση όλοι οι εθνικοί και ευρωπαϊκοί φορείς ⁽²⁶⁾.

5.5 Η ΕΟΚΕ πρέπει να αναπτύσσει όλες τις χρήσιμες συνεργασίες με τα άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης για να εξασφαλίσει την ορθή εφαρμογή του άρθρου 11. Για τον σκοπό αυτόν, η ΕΟΚΕ επιβεβαιώνει τη δέσμευσή της να διευρύνει τις προοπτικές εργασίας με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθώς και να ενισχύσει και να επεκτείνει τις ήδη υπάρχουσες δυνατότητες συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών.

5.6 Το νέο πρωτόκολλο συνεργασίας που υπέγραψε η ΕΟΚΕ με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ⁽²⁷⁾, εδραιώνει και ενισχύει τον ρόλο της ΕΟΚΕ ως διαμεσολαβητή μεταξύ της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, προσφέροντας πολλές δυνατότητες ανάπτυξης προς αυτή την κατεύθυνση. Το πρωτόκολλο αυτό εδραιώνει και ενισχύει τα πεδία συνεργασίας που έχουν αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια και θεσπίζει νέους, φιλόδοξους και συγκεκριμένους τρόπους για την από κοινού και σταδιακή εφαρμογή του άρθρου 11 της ΣΕΕ, προκειμένου να αναπτυχθεί η «συμμετοχική δημοκρατία σε επίπεδο Ένωσης, με στόχο να συμβάλουν στην ενίσχυση της δημοκρατικής της νομιμότητας» ⁽²⁸⁾. Ειδικότερα, «η Επιτροπή εκλαμβάνει αυτή τη συνεργασία ως ένα προνομιακό μέσο για την οργάνωση ενός ανοικτού, διαφανούς και τακτικού διαλόγου με τις αντιπροσωπευτικές ενώσεις και την κοινωνία των πολιτών, όπως αναφέρεται στο άρθρο 11 της ΣΕΕ» ⁽²⁹⁾.

5.7 Ειδικότερα, το πρωτόκολλο καθορίζει δύο σημαντικές φάσεις στην ανάπτυξη της συνεργασίας αυτής, οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν ένα σταθερό και διαρθρωμένο πλαίσιο το οποίο θα περιλαμβάνει σταδιακά ένα ολοένα και ευρύτερο δίκτυο ευρωπαϊκών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, αναπτύσσοντας τον διαρθρωμένο διάλογο των πολιτών, σύμφωνα με το άρθρο 11.2.

— Όσον αφορά τον καθορισμό των πολιτικών προτεραιοτήτων της Ένωσης, η ΕΟΚΕ έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει τις πολιτικές προτεραιότητες και το ετήσιο πρόγραμμα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Για τον σκοπό αυτόν, η ΕΟΚΕ θα γνωστοποιεί στην Επιτροπή τις δικές της προτάσεις προτεραιότητας για το επόμενο έτος και στο τέλος κάθε έτους η ΕΟΚΕ θα διοργανώνει δημόσια συζήτηση για το μέλλον της Ένωσης κατά τη διάρκεια της οποίας η Επιτροπή θα παρουσιάζει τις στρατηγικές προτεραιότητές της.

⁽²⁶⁾ Δείτε επίσης το άρθρο 21 του Ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 13ης Ιανουαρίου 2009 «Προοπτικές ανάπτυξης του διαλόγου των πολιτών» στο πλαίσιο της Συνθήκης της Λισαβόνας Ρ6 ΤΑ(2009)0007.

⁽²⁷⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.eu-cooperation.22469>

⁽²⁸⁾ Πρωτόκολλο, προοίμιο, παρ. 6.

⁽²⁹⁾ Πρωτόκολλο, προοίμιο, παρ. 7.»

— Όσον αφορά το ευρωπαϊκό εξάμηνο και τη στρατηγική Ευρώπη 2020, το πρωτόκολλο θεσμοθετεί την εκπόνηση ετήσιας έκθεσης από την ΕΟΚΕ, σε στενή συνεργασία με το δίκτυο των εθνικών Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών και Παρεμφερών Οργανισμών, για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην κατάρτιση των Εθνικών Προγραμμάτων Μεταρρυθμίσεων. Η εν λόγω έκθεση αποτελεί αντικείμενο συζήτησης πριν από το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και η Επιτροπή καλείται να παρουσιάσει και να παρουσιάζει την «Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης».

5.8 Η ΕΟΚΕ πρέπει, επίσης, να ασχοληθεί με τη σύναψη των πλέον κατάλληλων συνεργασιών με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για την ανάπτυξη μιας διαρθρωμένης συνεργασίας και στα δύο επίπεδα.

5.9 Ειδικότερα, μια τέτοια δομημένη συνεργασία μπορεί να αναπτυχθεί σε εθνικό επίπεδο, στα πλαίσια της συμβολής που απαιτεί το πρωτόκολλο από την ΕΟΚΕ σχετικά με την «αξιολόγηση της εφαρμογής της νομοθεσίας της ΕΕ, ιδίως σε σχέση με τις οριζόντιες ρήτρες, όπως προβλέπεται από τα άρθρα 8 έως 12 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)» ⁽³⁰⁾. Για τον λόγο αυτό, ενδείκνυται η ενίσχυση της υφιστάμενης συνεργασίας με τις εθνικές ΟΚΕ και Παρεμφερείς Οργανισμούς.

5.10 Τέλος, το 2004 η ΕΟΚΕ δημιούργησε την ομάδα επαφής με τις ευρωπαϊκές οργανώσεις και τα δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών, η οποία αναφέρεται στο αναθεωρημένο πρωτόκολλο. Στο πλαίσιο των προοπτικών που περιγράφονται, η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την αναθεώρηση, την αναδιάρθρωση και την ανανέωση του ρόλου της ομάδας επαφής, καθιστώντας την ανοιχτή σε όλους τους τομείς της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και συσχετίζοντάς την με τη δομημένη σύνθεση των τριών Ομάδων της ΕΟΚΕ. Μια παρόμοια προοπτική ενίσχυσης θα μπορούσε να συμβάλει αποφασιστικά στην εφαρμογή κυρίως της παραγράφου 1 του άρθρου 11 της ΣΕΕ (οριζόντιος διάλογος με τους πολίτες), καθιστώντας την ΕΟΚΕ μια πλατφόρμα διευκόλυνσης της διαδικασίας αυτής. Η αναθεωρημένη και ενισχυμένη ομάδα επαφής θα μπορούσε να διαδραματίζει ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο της ΕΟΚΕ, ιδίως όσον αφορά στην παρακολούθηση της εφαρμογής του άρθρου 11 της ΣΕΕ.

6. Δημιουργία ενός διαρθρωμένου χώρου για τον ευρωπαϊκό διάλογο των πολιτών

6.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι πρέπει να προβάλλει ολοένα και περισσότερο ως κέντρο αριστείας του ευρωπαϊκού διαλόγου των πολιτών, αναπτύσσοντας και βελτιώνοντας συνεχώς τα υφιστάμενα μέσα, προωθώντας νέες μορφές διαρθρωμένου διαλόγου και ανοικτών και συμμετοχικών φόρουμ των ενδιαφερομένων μερών, στο πλαίσιο μιας συνολικής στρατηγικής και με την ολοένα και μεγαλύτερη συμμετοχή των ευρωπαϊκών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό τον πολλαπλασιασμό των ορθών πρακτικών διαλόγου των πολιτών σε όλα τα επίπεδα. Με τον τρόπο αυτό, η ΕΟΚΕ θα συμβάλει καθοριστικά στην εφαρμογή του άρθρου 11.

⁽³⁰⁾ Πρωτόκολλο, πρόλογος.

6.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να υπάρξουν διορθωτικές ενέργειες για τη δημιουργία ενός χώρου που θα απεικονίζει αυτή τη νέα εποχή της συμμετοχικής δημοκρατίας, ο οποίος να αποτελεί καινοτομία από πλευράς ουσίας και μεθόδου, αλλά και ενθάρρυνση της συνολικής διαδικασίας καθώς και επικοινωνιακό γεγονός. Πρόκειται για μια σημαντική ευκαιρία προκειμένου να δοθεί μορφή και ουσία στην οικοδόμηση ενός ευρωπαϊκού χώρου ο οποίος κατά τον φιλόσοφο J. Habermas, αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για το ίδιο το ευρωπαϊκό εγχείρημα, που εξακολουθεί να απέχει πολύ από την υλοποίησή του. Η πορεία αυτή καθίσταται περισσότερο από ποτέ αναγκαία στο πλαίσιο της κρίσης και των ήδη ορατών κινδύνων φθοράς της δημοκρατικής ολοκλήρωσης του ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

6.3 Η πρόταση για τη δημιουργία ενός τέτοιου χώρου έχει ήδη διατυπωθεί τόσο σε διασκέψεις που έχει διοργανώσει η ΕΟΚΕ ⁽³¹⁾, όσο και σε πρόσφατη και αξιολογική γνωμοδότηση με θέμα την *Ανανέωση της κοινοτικής μεθόδου* ⁽³²⁾.

6.4 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι ένας τέτοιος διαρθρωμένο χώρος για τον ευρωπαϊκό διάλογο των πολιτών μπορεί να λάβει τη **μορφή ετήσιας εκδήλωσης**, με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά και σκοπούς:

- μια εκδήλωση, με στόχο τη συλλογή, τη μεταφορά και τη σύνθεση των κύριων παρατηρήσεων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για το ετήσιο πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και την ατζέντα προτεραιοτήτων των διαφόρων θεσμικών οργάνων, σε σχέση με όσα αναφέρονται στο σημείο 5.7,
- μια διαρθρωμένη εκδήλωση διάρκειας αρκετών ημερών, όπως η εκδήλωση *Open Days* που διοργανώνει η Επιτροπή Περιφερειών ⁽³³⁾, με εργαστήρια και θεματικές συναντήσεις, που, στο τέλος, θα ολοκληρώνονται με μια καταληκτική εκδήλωση,
- μια εκδήλωση για τις ανάγκες της οποίας η ΕΟΚΕ θα αποτελεί μόνιμη προπαρασκευαστική βάση, με τη σύσταση ειδικής

επιτροπής, που θα απαρτίζεται από εκπροσώπους των ευρωπαϊκών ΟΚΠ και θα καθορίζει τις θεματικές ενότητες στις οποίες θα επικεντρώνονται οι εργασίες, καθώς και τους όρους συμμετοχής ⁽³⁴⁾,

- μια εκδήλωση στην οποία θα συμμετέχουν όσο το δυνατόν περισσότεροι φορείς, ακόμη και εθνικές και τομεακές οργανώσεις,
- μια εκδήλωση, η οποία θα περιλαμβάνει μορφές άμεσης συμμετοχής των πολιτών, όπως ορίζουν οι διατάξεις του άρθρου 11.1, το οποίο απαιτεί άμεσο διάλογο με τους πολίτες των 27 χωρών της Ένωσης, κάνοντας χρήση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες επικοινωνίας,
- μία εκδήλωση η οποία θα μπορούσε να ολοκληρώνεται με μια τελική δήλωση, τη μορφή της οποίας θα διαχειρίζεται και θα συντονίζει η προπαρασκευαστική επιτροπή, όπως έχει ήδη πράξει η ΕΟΚΕ με την ευκαιρία πολυάριθμων εσωτερικών και εξωτερικών δραστηριοτήτων.

6.5 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι μια τέτοια εκδήλωση θα αποτελέσει κίνητρο για όλα τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, ώστε να δραστηριοποιηθούν στον διάλογο των πολιτών όλες οι Γενικές Διευθύνσεις της Επιτροπής, όλες οι ομάδες εργασίας του Συμβουλίου και όλες τις επιτροπές του Κοινοβουλίου, με τρόπο διαφανή και ισορροπημένο, σεβόμενες τις διάφορες συνιστώσες της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών, όπως έχει ζητήσει εδώ και πολύ καιρό το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ⁽³⁵⁾.

6.6 Για την ενίσχυση αυτής της προοπτικής, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η Επιτροπή πρέπει να προβεί στη διατύπωση μιας λεπτομερούς, τελικής πρότασης σχετικά με το ευρωπαϊκό καταστατικό των ευρωπαϊκών ενώσεων που ένθερμα υποστηρίζουν τόσο οι ευρωπαϊκές ΟΚΠ όσο και η ΕΟΚΕ στις γνωμοδοτήσεις της.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

⁽³¹⁾ Βλ. το σημείο 4 «... Η διοργάνωση της ετήσιας διάσκεψης των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό να συμβάλει στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής ατζέντας ...», του εγγράφου που εγκρίθηκε από τις κύριες ΟΚΠ στη διάσκεψη που διοργάνωσε η ΕΟΚΕ στις 10 Φεβρουαρίου 2010.

⁽³²⁾ EE C 51 της 17.2.2011, σ. 29, στοιχείο 5.6, εισηγητές Malosse και Dassis.

⁽³³⁾ Η εκδήλωση *Open Days* της Επιτροπής των Περιφερειών, που συμπλήρωσαν το 2012 δέκα χρόνια ζωής, αποτελούν συναντήσεις για συζήτηση και πολιτικό διάλογο, αλλά και ευκαιρία για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και συνεργασιών, στις οποίες συμμετέχουν πλέον περισσότεροι από 6 000 αντιπρόσωποι, οι οποίοι λαμβάνουν μέρος σε εκατό περίπου εργαστήρια, 3 θεματικά τμήματα και μια καταληκτική εκδήλωση, που πραγματοποιείται με την παρουσία υψηλού επιπέδου εκπροσώπων όλων των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων.

⁽³⁴⁾ Ορθή πρακτική του Προγράμματος για την Ευρώπη: οι προτάσεις της κοινωνίας των πολιτών, που διοργάνωσε η ΕΟΚΕ την άνοιξη του 2009.

⁽³⁵⁾ Ψήφισμα P6-TA (2009) 0007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 13 Ιανουαρίου 2009 για την προοπτική του διαλόγου των πολιτών στο πλαίσιο της Συνθήκης της Λισαβόνας, με εισηγήτρια την G. Grabowska.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η συμβολή και η συμμετοχή των ηλικιωμένων στην κοινωνία» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2013/C 11/04)

Εισηγήτρια: **η κ. Ο'NEILL**

Στις 19 Ιανουαρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Η συμβολή και η συμμετοχή των ηλικιωμένων στην κοινωνία

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Οκτωβρίου 2012.

Κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 144 ψήφους υπέρ και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Συμπέρασμα

1.2 Οι ηλικιωμένοι αποτελούν δυναμικά, ικανά και ζωτικής σημασίας μέλη της κοινωνίας μας. Μεταδίδουν γνώσεις, ικανότητες και εμπειρία στις επόμενες γενεές. Ως άτομα και ως σύνολο συμβάλλουν στην οικονομία, στις γειτονιές μας και στη μετάδοση της ιστορίας μας. Ως μέλη των οικογενειών οι ηλικιωμένοι είναι υπεύθυνοι για την ενθάρρυνση της συνοχής και της αλληλεγγύης στην κοινωνία μας.

1.3 Συστάσεις

1.3.1 Η ΕΟΚΕ συνιστά:

- να δοθεί έμφαση στην ικανότητα και τη συμβολή των ηλικιωμένων και όχι στη χρονολογική ηλικία τους και να υπογραμμίσουν οι κυβερνήσεις, οι ΜΚΟ και τα μέσα ενημέρωσης τα εν λόγω στοιχεία με θετικές δηλώσεις·
- να παρασχθεί υποστήριξη για την ενεργό συμμετοχή όλων των ηλικιακών ομάδων στην κοινωνία και για τη μεγαλύτερη αλληλεγγύη και συνεργασία μεταξύ και εντός των γενεών·
- να υπάρξει θετική δέσμευση από τις κυβερνήσεις και τις θεσμοθετημένες υπηρεσίες για την ενεργό συμμετοχή των ηλικιωμένων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και για τον ρόλο τους στις κοινότητες·
- να συνεργαστούν οι κυβερνήσεις με κατάλληλους εταίρους για να εξαλειφθούν όλα τα εμπόδια που αποτρέπουν τους ηλικιωμένους από την πλήρη συμμετοχή στην κοινωνία·

- να εξακολουθήσουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς να αναπτύσσουν μία προσέγγιση που δίδει έμφαση στη δια βίου μάθηση για ηλικιωμένα άτομα, εργοδότες και κοινότητες·
- να εξασφαλιστεί από τις κυβερνήσεις η ψηφιακή ένταξη και εκπαίδευση των ηλικιωμένων·
- να υποβάλλουν υποψηφιότητα σε εκλογές οι ηλικιωμένοι, να ψηφίζουν και να συμμετέχουν ως μέλη του διοικητικού συμβουλίου σε εταιρίες, δημόσιες αρχές και ΜΚΟ·
- να αναγνωριστεί η συμβολή των ανεπίσημων παρόχων και ληπτών φροντίδας και να υποστηριχθούν δεόντως τα αντίστοιχα δικαιώματα και οι ευθύνες τους·
- να ενθαρρυνθούν οι ηλικιωμένοι ώστε να παρέχουν εθελοντική εργασία σύμφωνα με κατευθυντήριες γραμμές ορθών πρακτικών·
- να καταστεί δυνατόν για ηλικιωμένους εργαζόμενους να παραμένουν στην εργασία έως τη νομοθετικά κατοχυρωμένη ηλικία συνταξιοδότησης και πέραν αυτής, εάν το επιθυμούν·
- να προσαρμόσουν οι εργοδότες το εργασιακό περιβάλλον και να καταλήξουν σε συμβατικές ρυθμίσεις που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας·
- να αναγνωριστούν οι ηλικιωμένοι ως καταναλωτές και να ενθαρρυνθούν οι επιχειρήσεις να παράγουν αγαθά και υπηρεσίες που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες μίας γηράσκουσας κοινωνίας.

2. Εισαγωγή

2.1 Το όραμα για την ενεργό και υγιή γήρανση που καθορίζει η Ομάδα καθοδήγησης για την ενεργό γήρανση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προβλέπει τα εξής: «Η "ενεργός και υγιής γήρανση" αποτελεί διαδικασία, κατά την οποία οι δυνατότητες υγείας, συμμετοχής και ασφάλειας βελτιστοποιούνται, ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των ανθρώπων κατά τη γήρανση. Ισχύει τόσο για άτομα, όσο και για πληθυσμιακές ομάδες. Η "υγεία" αναφέρεται στη βιολογική, πνευματική και κοινωνική ευημερία. Η "ενεργός" αναφέρεται στη διαρκή συμμετοχή σε κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά, πνευματικά ζητήματα και ζητήματα που αφορούν τον πολίτη, όχι μόνο στην ικανότητα φυσικής δραστηριότητας ή συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό (1)».

2.2 Στόχος της παρούσας γνωμοδότησης είναι να τονιστεί η ενεργός συμμετοχή των ηλικιωμένων ατόμων στην Ευρώπη, να εξεταστούν τα εμπόδια που περιορίζουν τη συμμετοχή περισσότερων ατόμων και να δοθεί έμφαση στο γεγονός ότι η εν λόγω συμμετοχή συνεχίζεται σε ολόκληρη τη διάρκεια του βίου ενός ατόμου. Η δημιουργία μίας Ευρώπης φιλικής προς όλες τις ηλικίες (2) αρχίζει και απαιτεί μακροπρόθεσμο όραμα. Η γνωμοδότηση βασίζεται σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ που σχετίζονται με τους ηλικιωμένους και τη γήρανση (3).

2.3 Επί του παρόντος υπάρχουν 85 εκατομμύρια άτομα ηλικίας άνω των 65 στην Ευρώπη και αυτός ο αριθμός θα ανέλθει στα 151 εκατομμύρια έως το 2060. Είναι σημαντικό να μην τίθεται στο επίκεντρο μόνο η χρονολογική ηλικία, αλλά να αναγνωρίζεται και να αυξάνεται η ικανότητα συμμετοχής σε όλες τις ηλικίες, καθώς και να αναγνωρίζεται το γεγονός ότι, ακόμη και εάν οι ηλικιωμένοι (για τους σκοπούς της παρούσας γνωμοδότησης ως ηλικιωμένοι λογίζονται οι έχοντες ηλικία άνω των 65) αντιμετωπίζουν περιορισμούς λόγω υγείας, αυτό δεν εμποδίζει απαραίτητα τη συμμετοχή τους.

2.4 «Η ενεργός κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική και πολιτική συμμετοχή των ηλικιωμένων βασίζεται στην ορθή εικόνα για την ηλικία» (4). Πρέπει να αποθαρρύνουμε τη χρήση υπερβολικά αρνητικών εκφράσεων από τα μέσα ενημέρωσης και τις κυβερνήσεις για την περιγραφή της γηράσκουσας κοινωνίας.

2.5 Οι συμπεριφορές διακρίσεων λόγω ηλικίας πρέπει να εξαλειφθούν, διότι βλάπτουν την εικόνα των ηλικιωμένων και τους αποθαρρύνουν από τη συμμετοχή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια πολύτιμης συμβολής και την αύξηση των εντάσεων μεταξύ των γενεών. Θα πρέπει να χαρτεψούμε τη μακρότερη και υγιέστερη ζωή, η οποία είναι αποτέλεσμα της καλύτερης εκπαίδευσης και διατροφής, καθώς και της έμφασης σε ένα κοινωνικό συμβόλαιο μεταξύ των γενεών.

2.6 Η αρνητική στάση έναντι των ηλικιωμένων δεν λαμβάνει υπόψη τον ρόλο τους ως εργαζομένων, καταναλωτών, συμμετεχόντων σε κοινά έργα και ως ατόμων που φροντίζουν άλλους. Οι αρνητικές αντιλήψεις για τους ηλικιωμένους είναι επιβλαβείς,

διότι η διάκριση υπονομεύει την αυτοεκτίμηση και λειτουργεί ως φραγμός στη μεγαλύτερη συμμετοχή και συμβολή των ηλικιωμένων στην οικονομία. Το προσδόκιμο ζωής έχει αυξηθεί λόγω των νέων εξελίξεων στην ιατρική, τη φαρμακολογία και την τεχνολογία, σε συνδυασμό με την αυξημένη ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση σχετικά με την υγεία. «Έρευνες κατέδειξαν ότι η ποιότητα ζωής των πολύ ηλικιωμένων ατόμων, όπως την αξιολογούν οι ίδιοι, είναι συχνά πολύ καλύτερη από αυτό που θεωρείται ευρέως. Απαιτείται να μεταβάλουμε τη στάση μας έναντι της γήρανσης, η οποία κυριαρχείται πολύ συχνά από αρνητικές παρανοήσεις και προκαταλήψεις.» (5)

2.7 Η δημογραφική αλλαγή προσφέρει ευκαιρίες ανάπτυξης της «οικονομίας των ηλικιωμένων», διότι οι ηλικιωμένοι είναι καταναλωτές σε πολλούς τομείς και συμβάλλουν μέσω της απασχόλησης.

2.8 Η αντιμετώπιση των διακρίσεων λόγω ηλικίας μέσω της νομοθεσίας, της ηγεσίας και της οικοδόμησης νέας δυναμικής στη χάραξη πολιτικής θα πρέπει, επομένως, να αποτελεί προτεραιότητα στην προώθηση της ενεργού γήρανσης και στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων των ηλικιωμένων, ώστε αυτοί να διαδραματίσουν ολοκληρωμένο ρόλο στην ανάπτυξη του κοινωνικού και του οικονομικού κεφαλαίου του κράτους.

2.9 Θα πρέπει να αμφισβητήσουμε την άποψη ότι στα 65 γινόμαστε λήπτες υπηρεσιών και όχι πάροχοι. Τα εμπόδια λόγω ηλικίας θα πρέπει να αρθούν. Οι ηλικιωμένοι δεν καθίστανται μία μοιρογενής ομάδα λόγω της ηλικίας τους, αλλά διατηρούν τις διαφορές τους ως προς τις απόψεις, τα επίπεδα ενέργειας, τις εμπειρίες, τις προδιαθέσεις, τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους. Όλοι γηράσκουμε και η ανταπόκριση στις προσδοκίες το 2060 θα απαιτήσει συνεχή προσαρμογή.

2.10 Τα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τους ηλικιωμένους πρέπει να χρησιμοποιούνται με προσοχή, ώστε να μην υποτεθεί ότι τα προβλήματα υγείας, τα ποσοστά συμμετοχής κ.λπ. είναι τα ίδια για τα άτομα ηλικίας μεταξύ 65 και 100 ετών, διότι οι ανάγκες και οι ικανότητες ποικίλλουν. Θα πρέπει να αποφευχθούν οι εικασίες βάσει ηλικίας και η δημιουργία στεγανών.

2.11 Είναι αδύνατο να εξεταστεί η αξιοπρέπεια και η ευημερία των ηλικιωμένων χωριστά από τις στρατηγικές που αφορούν το εισόδημα, την υγεία και την κοινωνική φροντίδα, καθώς και τη διατήρηση των τοπικών κοινωνικών δικτύων και των πρωτοβουλιών των κοινοτήτων. Τα εν λόγω ζητήματα υπογραμμίζονται σε σχέση με τα εμπόδια συμμετοχής που **θα μπορούσαν** να δημιουργηθούν. Η δυνατότητα πρόσβασης σε υπηρεσίες και η δυνατότητα ενεργού συμμετοχής εξαρτάται σημαντικά από την ύπαρξη επαρκούς εισοδήματος και αυτό πρέπει να ενταχθεί στη μεταρρύθμιση των συντάξεων.

3. Ζητήματα που αφορούν τους πολίτες

3.1 Η πρόσφατη έκθεση "Gold Age Pensioners" (6) περιγράφει τους ηλικιωμένους ως «συγκολλητική ουσία της κοινωνίας». Δίδει έμφαση στη συμβολή τους στην οικογένεια και στις κοινότητες μέσω του εθελοντισμού και της συμμετοχής σε δημοκρατικούς θεσμούς.

(1) «Στρατηγικό σχέδιο υλοποίησης της ευρωπαϊκής σύμπραξης καινοτομίας», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 7.11.2011.

(2) "Stakeholder Manifesto for an Age Friendly European Union by 2020" (Μανιφέστο των ενδιαφερόμενων φορέων για μία Ευρωπαϊκή Ένωση φιλική προς όλες τις ηλικίες έως το 2020), Age Platform Europe, 2011.

(3) EE C 228, 22.09.2009, σ. 24; EE C 51, 17.02.2011, σ. 55; EE C 181, 21.06.2012, σ. 150.

(4) 6η έκθεση σχετικά με την κατάσταση της γηραιότερης γενιάς στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

(5) Kirkwood, T et al: "New Ways of Looking at Age", Εκδόσεις Blackstaff Press 2011.

(6) "Gold Age Pensioners" (Συνταξιούχοι της Χρυσής Εποχής), WRVS 2011.

3.2 Οι ηλικιωμένοι έχουν υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής σε όλες τις εκλογές. Η έκθεση της Eurostat (7) αναφέρει ότι 50 % των πολιτών άνω των 55 ψήφισε και ότι υπάρχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την πολιτική σε μεγαλύτερη ηλικία. Ο αυξανόμενος αριθμός ηλικιωμένων στην κοινωνία μας τους εγασφαλίζει σημαντική πολιτική επιρροή, γνωστή ως "grey power" στις ΗΠΑ. Η εν λόγω επιρροή ασκείται.

3.3 Ο μέσος όρος ηλικίας των εκλεγμένων βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι τα 54 έτη και ο γηραιότερος βουλευτής είναι 84 ετών. Αυτό αντικατοπτρίζεται σε άλλους θεσμούς διακυβέρνησης και στην ΕΟΚΕ και τονίζεται έτσι το γεγονός ότι η ηλικία δεν θα πρέπει να αποτελεί εμπόδιο στη συμμετοχή σε κανένα επίπεδο.

3.4 Πολλοί ηλικιωμένοι συμμετέχουν στα διοικητικά συμβούλια ΜΚΟ, δημοσίων αρχών και εταιριών συμβάλλοντας με την εμπειρία και την ειδικευμένη γνώση που απέκτησαν σε ολόκληρο τον εργασιακό τους βίο.

4. Συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων

4.1 Δεδομένου του βαθμού στον οποίο οι ηλικιωμένοι συμβάλουν στην κοινωνία με διάφορους τρόπους, η κοινωνική τους ένταξη και η συμμετοχή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διαφόρων εικασιών. Ωστόσο, οι ηλικιωμένοι συχνά αισθάνονται «παραγκωνισμένοι» όσον αφορά τις αποφάσεις που λαμβάνονται σχετικά με την ευημερία τους ή σχετικά με την κοινότητα στην οποία ζουν. Απαιτείται προσωπική ενθάρρυνση των ατόμων και οι οργανώσεις πρέπει να αναπτύξουν μηχανισμούς που να είναι ανοικτοί στις απόψεις των ηλικιωμένων.

4.2 Η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα για τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας δημοσίευσε έκθεση το 2010 (8), η οποία παρουσίαζε τις μεθόδους που έχουν αναπτυχθεί σε διαφορετικά κράτη μέλη και περιλάμβανε διαβούλευση με εθνικά και τοπικά συμβούλια ηλικιωμένων και δημόσια διαβούλευση. Αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση της ευρωπαϊκής διαδικασίας κοινωνικής ένταξης να συμμετέχουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς στην ανάπτυξη των λύσεων για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Η συμμετοχή είναι εξαιρετικά σημαντική, αλλά εξίσου σημαντικό είναι να εισακούεται κανείς, ώστε να προκύπτουν αλλαγές.

4.3 Αυτοί που αντιμετωπίζουν κοινωνικό αποκλεισμό λόγω κακής υγείας, αναπηρίας ή φτώχειας πρέπει να υποστηρίζονται και τα μεμονωμένα άτομα πρέπει να ενισχύονται. Η "Scottish Dementia Working Group" (Σκωτσέζικη Ομάδα Εργασίας για την Άνοια) αποτελεί λαμπρό παράδειγμα ατόμων στα οποία έχει διαγνωσθεί άνοια και τα οποία είναι αποφασισμένα να διατηρήσουν τη δυνατότητα επιλογής και τον έλεγχο στη ζωή τους. Απέκτησε εντυπωσιακή εθνική και διεθνή φήμη για τις ενθουσιώδεις και θαρραλέες εκστρατείες με στόχο τη βελτίωση της κατανόησης της άνοιας και την προώθηση της βελτίωσης των υπηρεσιών. Οι πάσχοντες από άνοια διαχειρίζονται την οργάνωση και αποτελούν βασικούς ομιλητές σε διασκέψεις ή υποστηρίζουν τα συμφέροντά τους ενώπιον της κυβέρνησης (9).

4.4 Η ενεργός συμμετοχή απαιτεί δομές που διευκολύνουν και δέσμευση των κυβερνητικών οργάνων και των ΜΚΟ, των εργοδοτών και άλλων θεσμών ότι ακούνε με σοβαρότητα τους ηλικιωμένους ως ενδιαφερόμενους φορείς: σημαίνει ότι χρησιμοποιείται γλώσσα απαλλαγμένη από τεχνική ορολογία, ότι οι χώροι συνεδριάσεων είναι προσβάσιμοι και ότι τα άτομα έχουν την οικονομική δυνατότητα συμμετοχής της χρησιμοποίησης μέσω μεταφοράς. Οι ηλικιωμένοι θα πρέπει να γνωρίζουν τα δικαιώματά και τις υποχρεώσεις τους και θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να λάβουν εκ των προτέρων γνώση των ζητημάτων που θα συζητηθούν, επομένως η κατάρτιση – περιλαμβανομένης της κατάρτισης σε ΤΠΕ – αποτελεί απαραίτητο στοιχείο (10).

4.5 Δίδεται όλο και μεγαλύτερη έμφαση στη συμπαραγωγή, η οποία αφορά «άτομα, κοινότητες και οργανώσεις που έχουν τις ικανότητες, τη γνώση και τη δυνατότητα να συνεργαστούν δημιουργώντας ευκαιρίες και επιλύοντας προβλήματα» (11). Οι εφαρμοζόμενες αρχές είναι αυτές που διέπουν όλες τις συμμετοχικές δραστηριότητες και μπορούν να εφαρμοστούν σε ατομικό επίπεδο κατά τον σχεδιασμό μίας δέσμης μέτρων φροντίδας, έως και στο επίπεδο των εθνικών κυβερνήσεων, όπου μπορούν να εφαρμοστούν κατά τη χάραξη πολιτικής.

5. Έρευνα

5.1 Η ΕΟΚΕ χαιρέτισε την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις πρωτοβουλίες κοινού προγραμματισμού και την ανάπτυξη οδικών χαρτών για μελλοντικές ερευνητικές δραστηριότητες στον τομέα της γήρανσης και της δημογραφικής μεταβολής, που περιλαμβάνονται στο έγγραφο «Ορίζοντας 2020: χάρτες πορείας για την ενεργό γήρανση» (12).

5.2 Η συνέχιση της έρευνας σε όλες τις πτυχές της ζωής για τους ηλικιωμένους είναι σημαντική, προκειμένου να διασφαλιστεί η λήψη κατάλληλων πολιτικών αποφάσεων για την υγεία, την κοινωνική φροντίδα, την εκπαίδευση, το εισόδημα και τη συμμετοχή. Οι ηλικιωμένοι θα πρέπει να συμμετέχουν στον προσδιορισμό των ζητημάτων και στις έρευνες. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να πραγματοποιούνται οι δέουσες κλινικές δοκιμές φαρμάκων με τη συμμετοχή ηλικιωμένων ατόμων.

6. Φροντίδα

6.1 Καθώς ο πληθυσμός γηράσκει, οι αρμοδιότητες φροντίδας θα βαρύνουν έναν αυξανόμενο αριθμό ηλικιωμένων γυναικών και θα μπορούσαν να δημιουργήσουν οικονομικές προκλήσεις λόγω της απώλειας μισθών και του περιορισμού των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων. Οι ηλικιωμένοι συμβάλλουν σημαντικά παρέχοντας ανεπίσημα φροντίδα σε συγγενείς μεγαλύτερης ηλικίας που αντιμετωπίζουν σημαντικότερα προβλήματα υγείας, γεγονός που αποτελεί σημαντική εξοικονόμηση πόρων για τον προϋπολογισμό κρατικής πρόνοιας. Θα πρέπει να αναγνωριστούν η εμπειρία και οι ικανότητες των ανεπίσημων παρόχων φροντίδας, καθώς και η ανάγκη προσφοράς δυνατοτήτων εκπαίδευσης.

6.2 Επιπροσθέτως, πολλοί παππούδες και γιαγιάδες φροντίζουν τα εγγόνια τους εξ ανάγκης σε οικογένειες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες ή προκειμένου να δώσουν στα παιδιά τους τη δυνατότητα να εργαστούν και να είναι, συνεπώς, οικονομικώς ενεργά.

(7) "Active Ageing and solidarity between the generations" (Ενεργός γήρανση και αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών), Eurostat 2012.

(8) "Guide for Civil Dialogue on Promoting Older People's Social Inclusion" (Οδηγός για τον διάλογο των πολιτών σχετικά με την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ηλικιωμένων), Age Platform Europe 2010.

(9) "Perspectives on ageing with dementia" (Απόψεις σχετικά με τη γήρανση με άνοια), Joseph Rowntree Foundation 2012.

(10) Βλ. υποσημείωση 8.

(11) "A guide to co-production with older people" (Οδηγός για τη συμπαραγωγή με ηλικιωμένους), NDTI.

(12) Πρβλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ορίζοντας 2020: χάρτες πορείας για την ενεργό γήρανση», η οποία υιοθετήθηκε στις 23 Μαΐου 2012 (ΕΕ C 229, 31.07.2012, σ. 13).

6.3 Υπάρχει περιθώριο κοινωνικής καινοτομίας στον τομέα της ανεπίσημης φροντίδας και τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταβάλουν μεγαλύτερες προσπάθειες για να αντιμετωπίσουν τις αυξανόμενες προκλήσεις και ευθύνες που βαρύνουν τους παρόχους ανεπίσημης φροντίδας στο πλαίσιο των συρρικνούμενων ή ανεπαρκών υπηρεσιών φροντίδας.

7. Εθελοντισμός

7.1 «Υπάρχει αξιοσημείωτο εύρος εθελοντικών δραστηριοτήτων από ηλικιωμένους που υπερβαίνει τα παραδοσιακά, σχετιζόμενα με την ηλικία ζητήματα, όπως είναι η υποστήριξη σε αδύναμους ή ασθενείς ηλικιωμένους»⁽¹³⁾. Οι εθελοντικές τους δραστηριότητες περιλαμβάνουν την ευημερία και την υγεία, την ψυχαγωγία, το περιβάλλον, τις θρησκευτικές οργανώσεις, τον πολιτισμό και την πολιτική.

7.2 Οι ηλικιωμένοι προσφέρουν εθελοντική εργασία διότι αυτό τους δίνει τη δυνατότητα να διατηρήσουν και να αναπτύξουν τις δεξιότητες και τις κοινωνικές τους επαφές και να αποτρέψουν την κοινωνική απομόνωση και τον αποκλεισμό υπηρετώντας την κοινότητά τους. Ο εθελοντισμός αποφέρει αμοιβαία όφελη. Μία έρευνα που διεξήχθη το 2009 κατέγραψε ότι το 78 % των πολιτών της ΕΕ των 27 είχε την άποψη ότι οι ηλικιωμένοι συμβάλλουν σημαντικά ως εθελοντές σε φιλανθρωπικές οργανώσεις ή οργανώσεις των τοπικών κοινοτήτων⁽¹⁴⁾.

7.3 Σε περίπτωση έλλειψης ή περικοπών καθιερωμένων υπηρεσιών θα πρέπει να εκτιμάται και να ενθαρρύνεται το γεγονός ότι οι ηλικιωμένοι προσφέρουν εθελοντικό έργο για να καλύψουν τα εν λόγω κενά.

7.4 Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η αναγνώριση και το εύρος των εθελοντικών δραστηριοτήτων ποικίλλουν σημαντικά ανάλογα με το κάθε κράτος μέλος, καθώς και ότι οι άνθρωποι που προσφέρουν εθελοντική εργασία σε μεγαλύτερη ηλικία συχνά έχουν υπάρξει εθελοντές καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Είναι σκόπιμο να ενθαρρύνονται και να υποστηρίζονται τα άτομα σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους, ώστε να συμμετέχουν στον εθελοντισμό, γεγονός που αποφέρει όφελη σε μεγαλύτερη ηλικία με τη μορφή της αποτροπής της απομόνωσης και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και της τόνωσης των επαφών και των φιλικών σχέσεων.

8. Οικονομική συμβολή

8.1 Πέραν της κατανάλωσης, η συμβολή των ηλικιωμένων στην οικονομία μπορεί να αποτιμηθεί με τις καταβολές φόρου στο εισόδημα και τις αγορές, την παροχή ανεπίσημης φροντίδας σε συγγενείς, που αποτελεί εξοικονόμηση κρατικών πόρων, τη μέριμνα για τα εγγόνια, που δίνει στα παιδιά τη δυνατότητα να επιστρέψουν στην αγορά εργασίας, καθώς και με την αξία του εθελοντισμού και της παραμονής στο εργατικό δυναμικό. Επιπλέον, υπάρχουν μεταφορές περιουσιακών στοιχείων σε νεότερα μέλη της οικογένειας για να υποστηριχθούν αυτά σε σημαντικές οικονομικές τους υποχρεώσεις⁽¹⁵⁾.

8.2 Η αυξανόμενη αναγνώριση του γηράσκοντος πληθυσμού θα αυξήσει τη δυνατότητα των εταιριών και άλλων φορέων να αναπτύξουν και να προωθήσουν προϊόντα και υπηρεσίες που εξυπηρετούν

το μέρος αυτό του πληθυσμού στο πλαίσιο της γηράσκουσας κοινωνίας και, επομένως, θα τόνώσει την παραγωγή και την απασχόληση⁽¹⁶⁾.

8.3 Υπάρχει ανεπαρκής αναγνώριση των ηλικιωμένων ως καταναλωτών, γεγονός που τροφοδοτεί αρνητικές συμπεριφορές έναντι της τρίτης ηλικίας. Τα στερεότυπα για τους ηλικιωμένους τείνουν να καλλιεργήσουν την εντύπωση ότι οι ηλικιωμένοι δεν χρειάζονται ή δεν επιθυμούν διαφορετικές δυνατότητες ή υπηρεσίες και ότι η «αγορά των νέων» είναι πολύ σημαντικότερη⁽¹⁷⁾.

9. Απασχόληση

9.1 «Σχεδόν το 60 % των εργαζομένων θεωρεί ότι θα είναι ικανό να ασκεί τα εργασιακά του καθήκοντα στην ηλικία των 60»⁽¹⁸⁾.

9.2 Δεδομένης της αυξημένης μακροβιότητας, είναι σημαντικό να μπορούν οι ηλικιωμένοι να επιλέξουν εάν θα παραμείνουν στο εργατικό δυναμικό έως τη νομοθετικά κατοχυρωμένη ηλικία συνταξιοδότησης ή και πέραν αυτής, εάν το επιλέξουν. Αυτό απαιτεί την αναγνώριση της ικανότητας του ηλικιωμένου, την προσαρμογή του εργασιακού περιβάλλοντος και του ωραρίου (γεγονός που αποφέρει όφελη και καθ' όλη τη διάρκεια του εργασιακού βίου), τη δυνατότητα συμμετοχής σε εκπαίδευση, ώστε να διατηρηθεί η επαφή με τις μεταβαλλόμενες μεθόδους, καθώς και τις προσπάθειες να καταπολεμηθούν οι διακρίσεις λόγω ηλικίας στον χώρο εργασίας. Η ΕΟΚΕ υιοθέτησε πρόσφατα γνωμοδότηση στην οποία προτεινόταν μία δέσμη συγκεκριμένων μέτρων που συμπεριλαμβάνουν τις εν λόγω απαιτήσεις και τονίζονταν ότι είναι σημαντικό να διαδραματίζουν οι κοινωνικοί εταίροι βασικό ρόλο, ώστε να διασφαλίζονται οι δέουσες πολιτικές και προσαρμογές⁽¹⁹⁾.

9.3 Θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι υπάρχει διαφορά μεταξύ όσων εργάζονται πέραν της συνταξιοδοτικής ηλικίας τους επειδή το **επιθυμούν** οι ίδιοι και όσων εργάζονται πέραν της εν λόγω ηλικίας επειδή είναι **υποχρεωμένοι** λόγω των ανεπαρκών απολαβών τους από τη σύνταξη.

9.4 Οι ηλικιωμένοι συμβάλλουν με την πλούσια εμπειρία και τις ικανότητές τους στον χώρο εργασίας, γεγονός που είναι εξαιρετικά σημαντικό σε μία εποχή έλλειψης ικανοτήτων και που διασφαλίζει τη διαρκή συμβολή στην οικονομία. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να ενθαρρύνονται ώστε να αναπτύξουν βέλτιστες πρακτικές στις στρατηγικές διαχείρισης της ηλικίας.

9.5 Υπάρχουν δυνατότητες για ηλικιωμένους να καταστούν ελεύθεροι επαγγελματίες ή επιχειρηματίες, γεγονός που τους προσδίδει αυξημένη αυτονομία και έλεγχο των συνθηκών εργασίας τους. Η συμβολή των ηλικιωμένων στον εν λόγω τομέα αυξάνεται. Τα στοιχεία της Eurostat για το 2010 κατέδειξαν ότι το 50 % του εργατικού δυναμικού ηλικίας άνω των 65 ετών ήταν άτομα που εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες⁽²⁰⁾. Τα κίνητρα για νέα έργα και υπηρεσίες που να αντικατοπτρίζουν τη μεταβαλλόμενη δημογραφία μπορούν να προέλθουν από τους ίδιους τους ηλικιωμένους και την επιχειρηματική τους δραστηριότητα, τα δε άτομα θα πρέπει να ενθαρρύνονται ώστε να αξιοποιούν τις εν λόγω ευκαιρίες⁽²¹⁾.

⁽¹⁶⁾ EE C 44, 11.02.2011, σ. 10.

⁽¹⁷⁾ "The Golden Economy", AGE UK 2011.

⁽¹⁸⁾ "Living Longer Working Better" (Μακρότερη ζωή, καλύτερη εργασία), Eurofound 2011.

⁽¹⁹⁾ EE C 318, 29.10.2011, σ. 1.

⁽²⁰⁾ "Active Ageing and solidarity between the generations" (Ενεργός γήρανση και αλληλεγγύη μεταξύ των γενιών), Eurostat 2011.

⁽²¹⁾ "Golden opportunities" (Χρυσές ευκαιρίες), UnLtd 2012.

⁽¹³⁾ "Volunteering by Older People in the EU" (Εθελοντισμός των ηλικιωμένων στην ΕΕ), Eurofound 2011.

⁽¹⁴⁾ Βλ. υποσημείωση 6.

⁽¹⁵⁾ "Gold Age Pensioners" (Συνταξιούχοι της Χρυσής Εποχής), WRVS 2011.

10. Δια βίου μάθηση

10.1 Η ΕΟΚΕ έχει τονίσει κατά τα προηγούμενα χρόνια τη σημασία που έχει η δια βίου μάθηση ως βασικός παράγοντας κοινωνικής ένταξης, παραμονής στην εργασία, προσωπικής ανάπτυξης και ικανότητας ενεργού συμμετοχής⁽²²⁾.

10.2 Ένας αυξανόμενος αριθμός ηλικιωμένων συμμετέχουν σε εκπαιδευτικές ευκαιρίες, ωστόσο υπάρχουν ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών⁽²³⁾. Η συμμετοχή των ηλικιωμένων σε κοινότητες και ΜΚΟ παρέχει μία σημαντική πηγή ανεπίσημης μάθησης.

11. Ο ρόλος των ΤΠΕ

11.1 Ο ρόλος των ΤΠΕ έχει όλο και περισσότερη σημασία για όλους τους πολίτες. Η χρήση του Διαδικτύου και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μπορεί να δώσει στους ηλικιωμένους τη δυνατότητα να διατηρούν την επαφή με ζητήματα πέραν του σπιτιού τους και να έχουν τακτική επικοινωνία με μέλη της οικογένειας που δεν ζουν σε κοντινή απόσταση. Αυτό μπορεί να ενισχυθεί με τη χρήση του Skype ή παρόμοιων μέσων που εξασφαλίζουν οπτική επικοινωνία. Η χρήση χώρων διαδικτυακής συζήτησης (chat rooms), οι οποίοι είναι υπό επιτήρηση, μπορεί να βοηθήσει ηλικιωμένους που είναι καθυλωμένοι στο σπίτι τους να επικοινωνήσουν με άλλους που έχουν παρόμοια ενδιαφέροντα, γεγονός που βοηθά στην άμβλυση της απομόνωσης.

11.2 Υπάρχουν σημαντικά οφέλη που μπορούν να επιτευχθούν μέσω της ηλεκτρονικής υγείας σε σχέση με την παρακολούθηση προβλημάτων και την ανταπόκριση σε επείγουσες καταστάσεις. Οι μέθοδοι αυτές δεν θα πρέπει να αντικαταστήσουν την τακτική επαφή με άτομα «πρόσωπο με πρόσωπο», τα δε συστήματα ηλεκτρονικής υγείας πρέπει να ανταποκρίνονται στην ανάγκη για πραγματικές σχέσεις με ανθρώπους.

11.3 Πιο αμφιλεγόμενες εφαρμογές ΤΠΕ περιλαμβάνουν τα συστήματα προσωπικής επίβλεψης σε «έξυπνα» σπίτια, στην προσωπική ασφάλεια ή σε συσκευές παρακολούθησης για άτομα με άνοια.

Στόχος είναι να δίδεται με ασφάλεια η δυνατότητα διαρκούς αυτονομίας και επιλογής για τις δραστηριότητες. Η χρήση τέτοιων μεθόδων πρέπει να βασίζεται σε ηθικές αποφάσεις και πρακτικές και να είναι σαφώς προς το συμφέρον του ηλικιωμένου· οι δε εν λόγω μέθοδοι δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ως μηχανισμός ελέγχου ή ως τρόπος περιορισμού της υποστήριξης μέσω προσωπικού.

11.4 Η χρήση του Διαδικτύου για τις ηλεκτρονικές αγορές έχει σαφή πλεονεκτήματα για εκείνους που αντιμετωπίζουν προβλήματα κινητικότητας, ωστόσο θα πρέπει και πάλι να μετριάζεται λόγω της ανάγκης τους για συναναστροφή με ανθρώπους και για κίνηση εκτός της οικίας τους. Η προστασία των δεδομένων και η ιδιωτικότητα πρέπει να εξασφαλίζονται.

11.5 Η χρήση ΤΠΕ απαιτεί κατάρτιση και υποστήριξη, καθώς και πρόσβαση σε εξοπλισμό. Τα εν λόγω ζητήματα έχουν υπογραμμιστεί στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα την «Ενίσχυση του ψηφιακού γραμματισμού, των ηλεκτρονικών δεξιοτήτων και της ηλεκτρονικής ένταξης». ⁽²⁴⁾

12. Εμπόδια στη συμμετοχή

12.1 Ενώ έχει υπογραμμιστεί η συμμετοχή των ηλικιωμένων σε διάφορες δραστηριότητες με αντίκτυπο στην κοινωνική και την οικονομική ζωή, εξακολουθούν να παραμένουν σημαντικά εμπόδια για πολλούς ηλικιωμένους, τα οποία κωλύουν τη συμμετοχή τους.

12.2 Η χρονολογική ηλικία είναι ένα μόνο από τα πολλά χαρακτηριστικά που καθορίζουν ένα άτομο. Η γνώση, οι ικανότητες και η εμπειρία που διαθέτουν διαφορετικές ηλικιακές ομάδες αποτελούν ζωτικής σημασίας πόρο στην κοινωνία. Μία κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς για κάθε ηλικία απαιτεί τη συλλογική ευθύνη των φορέων λήψης αποφάσεων, των ενδιαφερόμενων φορέων και των ίδιων των πολιτών για τη διαμόρφωση πολιτικών και πρακτικών που να εξασφαλίζουν την ισότητα και την ένταξη ανεξαρτήτως ηλικίας.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

⁽²²⁾ EE C 161, 13.07.2007, σ. 1; EE C 204, 09.08.2008, σ. 89; EE C 228, 22.09.2009, σ. 24; EE C 77, 31.03.2009, σ. 115; EE C 51, 17.02.2011, σ. 55.

⁽²³⁾ Βλ. υποσημείωση 20.

⁽²⁴⁾ EE C 318, 29.10.2011, σ. 9.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Χειραφέτηση και κοινωνική ένταξη των πολιτών Ρομά στην Ευρώπη» (πρόσθετη γνωμοδότηση)

(2013/C 11/05)

Εισηγητής: ο κ. Άκος ΤΟΠΟΛΆΝΣΚΥ

Στις 17 Ιανουαρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας, με θέμα:

«Χειραφέτηση και κοινωνική ένταξη των πολιτών Ρομά στην Ευρώπη»

(πρόσθετη γνωμοδότηση).

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Οκτωβρίου 2012.

Κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 127 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 12 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί με ιδιαίτερη ικανοποίηση και μεγάλες ελπίδες τα μέτρα που έχουν ληφθεί προσφάτως από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και άλλα όργανα της ΕΕ, καθώς και από τα διάφορα κράτη μέλη, για την προαγωγή της κοινωνικής ένταξης και ενσωμάτωσης των Ευρωπαίων Ρομά και, ειδικότερα, το στρατηγικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά που έχουν ήδη υιοθετηθεί.

1.2 Παράλληλα, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι «οι συνδυασμένες αυτές προσπάθειες δεν συνέβαλαν σημαντικά στον περιορισμό των διακρίσεων που αντιμετωπίζουν πολλοί Ρομά, δεν βελτίωσαν την ποιότητα ζωής τους ούτε τις ευκαιρίες που τους παρέχονται ...».

1.3 Ήδη το 2011, σε διερευνητική γνωμοδότησή της επί του θέματος⁽¹⁾, ΕΟΚΕ εξέφρασε τις ανησυχίες της σχετικά με τη συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και Ρομά στις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά και προέβη στη διατύπωση αρκετών προτάσεων.

1.4 Στα πορίσματα της μελέτης που ανατέθηκε από την ΕΟΚΕ και εκπονήθηκε για λογαριασμό της στα 27 κράτη μέλη –τα οποία είναι παρεμφερή προς εκείνα των μελετών που πραγματοποιήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Συμμαχία Πολιτικής για τους Ρομά (European Roma Policy Coalition - ERPC) και από άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών– διαπιστώνεται ότι υπάρχει όχι μόνον τεράστια έλλειψη πληροφόρησης και εκτεταμένη δυσαρέσκεια, αλλά και ευρέως διαδεδομένη απογοήτευση και δυσπιστία μεταξύ των εκπροσώπων της κοινότητας των Ρομά, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των εκπροσώπων τους. Φαίνεται ότι οι εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά δεν κατόρθωσαν να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες προσδοκίες και στις ειλικρινείς ελπίδες της συγκεκριμένης κοινότητας για ουσιαστική συμβολή των εν λόγω στρατηγικών στην αισθητή βελτίωση της κοινωνικής ένταξης των Ρομά.

1.5 Τα μέσα και οι πόροι που διατίθενται για την επίτευξη των στόχων των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά δεν φαίνεται να επαρκούν για την αντιστάθμιση των αρνητικών επιπτώσεων που προκύπτουν εξαιτίας των συνεχιζόμενων διακρίσεων και του αποκλεισμού εις βάρος της ποιότητας ζωής και των προοπτικών των πολιτών Ρομά. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ δίδει έμφαση στη σημασία που έχει ο συντονισμός των διαφόρων πολιτικών και η εξασφάλιση πόρων κατ' αναλογία προς τους επιδιωκόμενους στόχους.

1.6 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά απαιτείται να εδράζονται στα δικαιώματα των πολιτών, με μέλημα την προάσπιση των ανθρωπίνων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

1.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εξαιρετικά σημαντικό να δοθεί προτεραιότητα στην καταπολέμηση των διακρίσεων σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής.

1.8 Η ΕΟΚΕ τονίζει εκ νέου την ανάγκη γενίκευσης μιας θετικής προσέγγισης έναντι της κοινωνικής κατάστασης των Ρομά και επισημαίνει ότι, σε γενικές γραμμές, αποφασιστικό παράγοντα για την υλοποίηση των πολιτικών ένταξης αποτελεί το γεγονός ότι τα άτομα πρέπει να διαθέτουν τη δύναμη, τα μέσα και τη δυνατότητα να διαμορφώσουν τα ίδια το μέλλον τους.

1.9 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της δημιουργίας του δικτύου των εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά, εφόσον διαθέτει τις δέουσες αρμοδιότητες που προβλέπονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και υπογραμμίζει ότι η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών –συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων των Ρομά και των εκπροσώπων των συμφερόντων της εν λόγω κοινότητας– απαιτείται να συμμετέχει πλήρως σε όλα τα στάδια της διαδικασίας διαμόρφωσης των στρατηγικών ένταξης των Ρομά (χάραξη, υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση).

1.10 Η παρακολούθηση και αξιολόγηση των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά πρέπει να ενισχυθεί κατά τρόπο βιώσιμο, λαμβανομένης ως βάσης της χρήσης επιστημονικών επιχειρημάτων και τη συμμετοχή ανεξάρτητων αξιολογητών. Σημαντική θεωρείται επίσης η καθιέρωση ενδεδειγμένου συστήματος για τη χρηματοδότηση των εν λόγω διαδικασιών.

(¹) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, της 16ης Ιουνίου 2011, με θέμα «Χειραφέτηση και κοινωνική ένταξη των πολιτών Ρομά στην Ευρώπη» (ΕΕ C 248, 25.08.2011, σελ. 16-21).

2. Ιστορικό

2.1 Τον Απρίλιο του 2011, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε μια ανακοίνωση στρατηγικής σημασίας με τίτλο «Πλαίσιο της ΕΕ για εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020»⁽²⁾. Στην ανακοίνωση αυτή –για πρώτη φορά στην ιστορία της ΕΕ και σε στενή συνάρτηση με τα κύρια σημεία της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», τις επιταγές του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα συμπεράσματα του Οδηγού με τίτλο «Οι δέκα κοινές βασικές αρχές για την ένταξη των Ρομά»⁽³⁾– καθορίζονται οι κυριότεροι στρατηγικοί στόχοι και εκτίθενται οι μείζονες προκλήσεις πολιτικής στους εξής τέσσερις τομείς: πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στην υγειονομική περίθαλψη και στη στέγαση. Στην προαναφερθείσα ανακοίνωση δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στη συνεργασία με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και με τις οργανώσεις των Ρομά, συνιστάται η καθιέρωση και εφαρμογή ενός σταθερού μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης και, συγχρόνως, ζητείται από τα κράτη μέλη να εκπονήσουν, να υιοθετήσουν και να κοινοποιήσουν στην Επιτροπή έως το τέλος του 2012 τα εθνικά στρατηγικά έγγραφα τους.

2.2 Στα συμπεράσματά του⁽⁴⁾, το Συμβούλιο υποστηρίζει τα θέματα που επισημάνθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ανακοίνωσή της⁽⁵⁾ και επισημαίνει τα εξής:

«(Το Συμβούλιο χαιρετίζει) την ανακοίνωση της Επιτροπής (...) και ενθαρρύνει [τα κράτη μέλη] να καθορίσουν εφικτούς εθνικούς στόχους (...), καθώς και να θεσπίσουν έναν μηχανισμό παρακολούθησης και να καταστήσουν τα υπάρχοντα κονδύλια της ΕΕ πιο προσιτά για τα σχέδια ένταξης των Ρομά». Το Συμβούλιο τονίζει επίσης ότι τα κράτη μέλη απαιτείται:

— «να ελέγξουν και να αξιολογήσουν κατάλληλα τις επιπτώσεις των στρατηγικών ένταξης των Ρομά ή των ολοκληρωμένων σειρών μέτρων (...)» (σημείο 23).

— «να ενθαρρύνουν την καλύτερη εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών και όλων των άλλων ενδιαφερομένων» (σημείο 41).

3. Στις 16 Ιουνίου 2011, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε **διερευνητική γνωμοδότηση** με θέμα «Χειραφέτηση και κοινωνική ένταξη των πολιτών Ρομά στην Ευρώπη»⁽⁶⁾. Τα κυριότερα συμπεράσματα που διατυπώνονται στην εν λόγω γνωμοδότηση είναι τα ακόλουθα:

⁽²⁾ COM(2011) 173 final.

⁽³⁾ Οι δέκα κοινές βασικές αρχές για την ένταξη των Ρομά παρουσιάστηκαν στην πρώτη συνεδρίαση της πλατφόρμας στις 24 Απριλίου 2009. Ιδιαίτερη προσοχή εφιστάται στις ακόλουθες αρχές: «ρητή, αλλά όχι αποκλειστική στόχευση»· «διαπολιτισμική προσέγγιση» και «η κοινωνική ενσωμάτωση ως στόχος».

⁽⁴⁾ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/el/11/st10/st10260.el11.pdf>

⁽⁵⁾ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με ένα πλαίσιο της ΕΕ για εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020.

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, της 16ης Ιουνίου 2011, με θέμα «Χειραφέτηση και κοινωνική ένταξη των πολιτών Ρομά στην Ευρώπη» (ΕΕ C 248, 25.08.2011, σελ. 16-21).

3.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί με ιδιαίτερη ικανοποίηση και μεγάλες ελπίδες τα μέτρα που έχουν ληφθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και άλλα όργανα της ΕΕ, καθώς και από τα διάφορα κράτη μέλη, για την προαγωγή της κοινωνικής ένταξης και ενσωμάτωσης των Ευρωπαίων Ρομά· επιδοκμάζει δε την επίταση των σχετικών προσπαθειών κατά το τελευταίο διάστημα.

3.1.1 Παράλληλα, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι «οι συνδυασμένες αυτές προσπάθειες δεν συνέβαλαν σημαντικά στον περιορισμό των διακρίσεων που αντιμετωπίζουν πολλοί Ρομά, δεν βελτίωσαν την ποιότητα ζωής τους ούτε τις ευκαιρίες που τους παρέχονται· σε ορισμένα ζητήματα, η κατάστασή τους επιδεινώθηκε περαιτέρω».

3.1.2 Η ΕΟΚΕ εφιστά συνεπώς την προσοχή στην ανάγκη θεσμοθέτησης μιας ολοκληρωμένης, συντονισμένης και συνεκτικής πανευρωπαϊκής στρατηγικής και ενός αποφασιστικού, συστηματικού προγράμματος δράσης στο επίπεδο των κρατών μελών που να καλύπτει όλους τους τομείς πολιτικής και να υλοποιείται σε εθνικό επίπεδο, κατά τρόπο ώστε να προσφέρει στα ενδιαφερόμενα άτομα και στις κοινότητές τους τις εξουσίες και αρμοδιότητες που χρειάζονται για να διαμορφώνουν τα ίδια τις τύχες τους (χειραφέτηση).

3.1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι «τα ακόλουθα στοιχεία θα μπορούσαν να προταθούν στα κράτη μέλη για να αποτελέσουν τους τρεις πυλώνες μιας συντονισμένης εφαρμογής: ρεαλιστική, εφικτή πολιτική για την ενσωμάτωση των Ρομά που να αντικατοπτρίζει συγκεκριμένα αλλά όχι αποκλειστικά την ίδια τη φύση των προβλημάτων και τις στρατηγικές προτεραιότητες για αντιμετώπισή τους»:

α) «μια ουδέτερη φυλετικά και εθνοτικά πολιτική χωρίς αποκλεισμούς που να αντιμετωπίζει τα συσσωρευμένα κοινωνικά προβλήματα και να περιορίζει την ακραία φτώχεια και στέρηση»

β) μια πολιτική που να στηρίζει τη χειραφέτηση των ατόμων που θεωρούν τους εαυτούς τους μέλη κοινοτήτων Ρομά και την προβολή της επιτυχημένης κοινωνικής ένταξης·

γ) γενικές πολιτικές και δημοσιότητα για την καταπολέμηση του ρατσισμού».

3.2 Η ΕΟΚΕ τονίζει «τη ζωτική ανάγκη να συμμετέχουν ενεργά εκπρόσωποι και μέλη των κοινοτήτων Ρομά τόσο στον σχεδιασμό όσο και στην εφαρμογή σε όλα τα επίπεδα (ΕΕ, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό)».

3.3 Η ΕΟΚΕ «επιθυμεί να συμμετάσχει στην αξιολόγηση των πολιτικών αυτών, βάσει της εντολής που διαθέτει εκ μέρους της κοινωνίας των πολιτών και λόγω των εγγενών δεσμών της με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στα κράτη μέλη. Πρόθεσή της είναι να έχει συμμετοχή στη διαδικασία διαμεσολάβησης μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και να καταστεί ενεργός εταίρος στην Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα για την ένταξη των Ρομά, καθώς και σε άλλες μορφές διαρθρωμένου διαλόγου».

4. Μελέτες και έρευνες

4.1 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η παρούσα γνωμοδότηση έχει ως στόχο τη συγκέντρωση των γνώσεων, των εμπειριών και των απόψεων σχετικά με το στρατηγικό πλαίσιο και τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά οι οποίες συγκεντρώθηκαν εδώ και αρκετό καιρό από τους κυριότερους παρατηρητές, από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, από τις ενώσεις των Ρομά, από τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που προασπίζουν τα συμφέροντα της κοινότητας των Ρομά, καθώς και από τις ομάδες πίεσης και από τα διάφορα κινήματα. Χωρίς καμία αμφιβολία τα συμπεράσματα που θα αντληθούν κατά το εν λόγω εγχείρημα θα επηρεάσουν σημαντικά τις πιθανότερες επίτευξης, στο επίπεδο των κρατών μελών, των στόχων που τίθενται στο στρατηγικό πλαίσιο. Μεταξύ των διαφόρων στοιχείων ανάλυσης περιλαμβάνονται επίσης τα εξής:

- τα ποικίλα έγγραφα της Επιτροπής όσον αφορά τη διαδικασία διαμόρφωσης των εθνικών στρατηγικών και το περιεχόμενο τους·
- τα έγγραφα που σχετίζονται με τις δραστηριότητες συμμετοχής/ παρατήρησης και διάδοσης των πληροφοριών του OSI (Open Society Institute - Ίδρυμα Ανοικτής Κοινωνίας), ιδίως στα νέα κράτη μέλη (7)·
- τα ερωτηματολόγια της Ευρωπαϊκής Συμμαχίας Πολιτικής για τους Ρομά (ERPC)·
- οι εκθέσεις όσον αφορά το περιεχόμενο των στρατηγικών και τη διαδικασία διαμόρφωσής τους, οι οποίες συντάσσονται από τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που ασχολούνται με θέματα σχετικά με τους Ρομά, όπως το ERIO (European Roma Information Office - Ευρωπαϊκό Γραφείο Πληροφόρησης για τους Ρομά - ERIO) ή το κέντρο AMALIPE· και
- οι απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο της διαδικτυακής έρευνας που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό της ΕΟΚΕ στα 27 κράτη μέλη.

4.2 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβη σε σύντομη αξιολόγηση των εθνικών στρατηγικών που της διαβιβάστηκαν (8). Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται σε γενικές γραμμές τις προσεκτικές επικρίσεις (9) που διατυπώνονται, ιδίως όσον αφορά το γεγονός ότι οι εν λόγω στρατηγικές θα πρέπει να προάγουν τη μεγαλύτερη συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, τη στενότερη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών, τη χορήγηση επαρκών πόρων για τη δέουσα χρηματοδότηση των διαφόρων καθηκόντων και στόχων, την περαιτέρω παρακολούθηση και την ενδεδειγμένη αξιολόγηση των σχετικών πολιτικών, καθώς και την επίταση των προσπάθειών για την καταπολέμηση των πάσης μορφής διακρίσεων.

4.3 Σχεδόν ταυτόχρονα με το ερωτηματολόγιο που καταρτίστηκε κατόπιν αιτήματος της ΕΟΚΕ, η Ευρωπαϊκή Συμμαχία Πολιτικής για τους Ρομά (ERPC) πραγματοποίησε μια έρευνα με παρεμφερή μεθοδολογία και παρόμοιες ερωτήσεις. Τα σχετικά αποτελέσματα δημοσιεύθηκαν σε μια κοινή μελέτη, μαζί με αξιολόγηση των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά (10).

(7) *Review of EU Framework NRIS*, (Επανεξέταση του πλαισίου της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά), OSI, 2012, <http://www.soros.org/sites/default/files/roma-integration-strategies-20120221.pdf>

(8) «Εθνικές στρατηγικές για την ένταξη των Ρομά: ένα πρώτο βήμα προς την εφαρμογή του πλαισίου της ΕΕ» (COM(2012) 226) και SWD(2012) 133, 21 Μαΐου 2012.

(9) «... τα κράτη μέλη καταβάλουν προσπάθειες για την κατάρτιση σφαιρικής προσέγγισης με στόχο την ένταξη των Ρομά. Ωστόσο, πρέπει να γίνουν πολύ περισσότερες ενέργειες σε εθνικό επίπεδο. Η κοινωνικοοικονομική ένταξη των Ρομά εξακολουθεί να αποτελεί πρωταρχική και κύρια ευθύνη των κρατών μελών και θα απαιτηθούν μεγαλύτερες προσπάθειες εκ μέρους τους για να αρθούν στο ύψος των ευθυνών τους, όπως λήψη πιο συγκεκριμένων μέτρων, καθορισμός σαφών στόχων για μετρήσιμα αποτελέσματα, σαφής διάθεση χρηματοδότησης σε εθνικό επίπεδο και αυστηρό εθνικό σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης».

(10) *Analysis of National Roma Integration Strategies* (Ανάλυση των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά), ERPC, Μάρτιος 2012.

4.3.1 Βάσει των δυνατοτήτων που της παρέχονται από το δικό της δίκτυο, η ERPC έλαβε 90 αξιοποιήσιμες απαντήσεις (εκ των οποίων οι 78 προέρχονταν από κράτη μέλη της ΕΕ) στα ερωτηματολόγια που απέστειλε σε ένα ευρύ φάσμα οργανώσεων των Ρομά και εκπροσώπων των συμφερόντων της εν λόγω κοινότητας. Κατά κανόνα, και παρά την ύπαρξη διαφορών από τη μια χώρα στην άλλη, οι ερωτηθέντες αναφέρουν περιορισμένη συμμετοχή στη διαδικασία διαμόρφωσης των στρατηγικών, αλλά και μειωμένη επίδραση σε περίπτωση τέτοιας συμμετοχής. Σύμφωνα με την έρευνα της ERPC, το εν λόγω χαμηλό επίπεδο συμμετοχής και επίδρασης σχετίζεται με το γεγονός ότι στα περισσότερα κράτη μέλη τόσο η διαδικασία διαμόρφωσης των στρατηγικών όσο και η δημοσίευση των αποτελεσμάτων είναι περιορισμένης κλίμακας και στερείται διαφάνειας (11).

4.3.2 Για να διευκολυνθεί η ευρύτερη και αποτελεσματικότερη συμμετοχή της κοινωνία των πολιτών, η ERPC συνιστά την καλλιέργεια πνεύματος διαρκούς διαλόγου σε όλα τα επίπεδα, πέραν της απλής υποχρέωσης διαβούλευσης, τη δημιουργία κατάλληλων μηχανισμών συμμετοχής, τη διασφάλιση υψηλού βαθμού διαφάνειας ως προς τις δράσεις των κυβερνήσεων, καθώς και την επιδίωξη τακτικής ενημέρωσης σχετικά με τις λαμβανόμενες αποφάσεις. Στα συμπεράσματά της, η ERPC επισημαίνει ότι: «... οι εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά καταδεικνύουν την ύπαρξη προφανών και ανησυχητικών διαφορών από πλευράς πολιτικής βούλησης για την εξάλειψη των διακρίσεων και των προκαταλήψεων εις βάρος των Ρομά, αλλά και για την τροποποίηση των εθνικών πολιτικών με στόχο να μεγιστοποιηθεί η συμμετοχή τους σε όλα τα πεδία συλλογικής δράσης της κοινωνίας».

4.4 Απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο της διαδικτυακής έρευνας που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό της ΕΟΚΕ (12).

4.4.1 Το επιγραμματικό ερωτηματολόγιο, το οποίο περιελάμβανε ερωτήσεις ταξινομημένες σε κλειστές κατηγορίες, απεστάλη από τους ερευνητές σε περίπου 2 000 οργανώσεις και ακτιβιστές της κοινωνίας των πολιτών που ασχολούνται με θέματα σχετικά με τους Ρομά (13). Ακριβώς όπως και στην περίπτωση της έρευνας της ERPC, το ποσοστό ανταπόκρισης υπήρξε εξαιρετικά χαμηλό (14).

4.4.2 Η ικανοποίηση ως προς το περιεχόμενο των ενωσιακών και των εθνικών στρατηγικών –η οποία βαθμολογήθηκε σύμφωνα με κλίμακα 5 σημείων που καθορίστηκε βάσει 14 διαφορετικών προσεγγίσεων ανάλυσης (15)– αξιολογήθηκε κατά μέσο όρο σε επίπεδο

(11) «(...) σύμφωνα με τη συντριπτική πλειονότητα των ερωτηθέντων σε όλα τα κράτη μέλη, η διαδικασία διαμόρφωσης των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά στερείται διαφάνειας. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών, και κυρίως των Ρομά, εξακολουθεί να είναι ασαφής όσον αφορά την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά».

(12) Μελέτη σχετικά με τη συμμετοχή και τις δραστηριότητες των Ρομά ή/και των μη κυβερνητικών οργανώσεων κατά τη διαμόρφωση και την υιοθέτηση των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά. Kontra Ltd., Βουδαπέστη, 2012. Χειρόγραφο.

(13) Τα ερωτηματολόγια απεστάλησαν σε περίπου 800 διευθύνσεις και –μέσω του φαινομένου της χιονοστιβάδας– έφθασαν σε σχεδόν 2 000 διευθύνσεις. Η άποψη των οργανώσεων αυτών ζητήθηκε τρεις φορές από τους ερευνητές.

(14) Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, επιστράφηκαν συμπληρωμένα 78 ερωτηματολόγια συνολικά. Απαντήσεις δόθηκαν από κάθε κράτος μέλος, αλλά –σε σχέση με το σύνολο των απαντήσεων– διαπιστώνονται σχετικά σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών. Παρατηρείται δε η τάση οι περισσότερες απαντήσεις να προέρχονται από τις χώρες με μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά.

(15) Οι προσεγγίσεις ανάλυσης αποσκοπούσαν στην αξιολόγηση, αφενός, της ικανοποίησης ως προς το περιεχόμενο των κυριότερων τομέων των εν λόγω στρατηγικών και, αφετέρου, της ικανοποίησης ως προς τη διαφάνεια της διαδικασίας διαμόρφωσης των στρατηγικών και τις παρεχόμενες δυνατότητες συμμετοχής.

χαμηλότερο του 2⁽¹⁶⁾. Ως εκ τούτου, η πλειονότητα των ερωτηθέντων εκτιμά ότι οι εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά δεν συνιστούν μέχρι στιγμής ούτε μια επιτυχημένη προσπάθεια ούτε μια πειστική πολιτική. Αυτή η έντονα αρνητική άποψη, θα μπορούσε κατά πάσα πιθανότητα να εξηγήσει το εξαιρετικά χαμηλό ποσοστό ανταπόκρισης.

4.4.3 Σε γενικές γραμμές, η έρευνα αυτή αντανάκλα –εκτός από εκτεταμένη έλλειψη πληροφόρησης και τεράστια δυσαρέσκεια– μια ορισμένη απογοήτευση και δυσπιστία μεταξύ πολυάριθμων εκπροσώπων της κοινότητας των Ρομά, καθώς και μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των εκπροσώπων τους: οι εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά δεν κατόρθωσαν να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες προσδοκίες και στις ελκρινείς ελπίδες της συγκεκριμένης κοινότητας για την ουσιαστική συμβολή των εν λόγω στρατηγικών στην αισθητή βελτίωση της κοινωνικής ένταξής τους. Τα χαμηλά επίπεδα ανταπόκρισης και ικανοποίησης αποτελούν επίσης ενδείξεις ότι – παρά τις δεδηλωμένες προθέσεις – οι οργανώσεις που εκπροσωπούν τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν συμμετείχαν επαρκώς στον στρατηγικό σχεδιασμό, ότι οι θεμελιώδεις μηχανισμοί συμμετοχής δεν δημιουργήθηκαν ή ότι οι υφιστάμενες διαδικασίες απέτυχαν να εμπνεύσουν ικανοποιητική εμπιστοσύνη στους εκπροσώπους των ενδιαφερομένων, εξαιτίας των συχνά μακράων εμπειριών που διαθέτουν ως θύματα διακρίσεων και απομόνωσης.

4.4.4 Τα αποτελέσματα των ερευνών αυτών επιβεβαιώνουν και τεκμηριώνουν σε μεγάλο βαθμό τις συστάσεις που διατυπώνονται στη διερευνητική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με σκοπό τη μεγιστοποίηση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών.

5. Γενικές παρατηρήσεις

5.1 Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, τα θεσμικά και λοιπά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέβαλαν μεγάλες προσπάθειες και μόχθησαν για τη βελτίωση της κοινωνικής ένταξης των Ρομά, καθώς και για την καταπολέμηση των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού και ακραίας φτώχειας από τα οποία πλήττονται συχνά, προκειμένου να επιτευχθεί η πολιτική, οικονομική και κοινωνική ενσωμάτωση των Ρομά στην κοινωνία και να αντιμετωπίζονται φυσιολογικά ως πολίτες τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και των μεμονωμένων κρατών μελών της με πλήρη δικαιώματα.

5.2 Εντούτοις, όλες αυτές οι προσπάθειες απέφεραν μέχρι στιγμής αποτελέσματα τα οποία, στην καλύτερη περίπτωση, μπορούν να χαρακτηριστούν ως περιορισμένα. Από την ανάλυση των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά φαίνεται να προκύπτει σύγκλιση απόψεων όσον αφορά το γεγονός ότι πρόκειται για μια απολύτως αναγκαία, αλλά συγχρόνως και για μία εντελώς ανεπαρκή, διαδικασία η οποία έχει ως αποτέλεσμα τα ενδιαφερόμενα άτομα, αφενός, να στερούνται πληροφόρησης και να αισθάνονται μεγάλη καχυποψία απέναντί της και, αφετέρου, να μην είναι σε μεγάλο βαθμό ικανοποιημένα ούτε από τους προβλεπόμενους στόχους ούτε από την πιθανότητα επίτευξής τους. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, η υιοθέτηση των στρατηγικών προγραμμάτων θα πρέπει να θεωρείται ως απαρχή και όχι ως αποτέλεσμα της διαδικασίας ένταξης.

5.3 Οι συστάσεις μας εστιάζονται πρωτίστως στην επίτευξη ευρείας συμφωνίας επί της αρχής και ισχυρής πολιτικής συναίνεσης, με σκοπό τη δημιουργία θεσμικών μηχανισμών για την ένταξη των Ρομά τόσο στα κράτη μέλη (καθώς και στο εσωτερικό τους, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο) όσο και στο επίπεδο της ΕΕ· οι εν λόγω μηχανισμοί θα πρέπει να εκτείνονται σε διάφορα πεδία πολιτικής, να χαρακτηρίζονται από διαφάνεια, να βασίζονται σε τεκμηριωμένα στοιχεία, να οδηγούν στην επίτευξη του προσδοκώμενου αποτελέσματος κατά τρόπο ορθολογικό και προβλέψιμο, να

διαθέτουν ένα εκ των προτέρων προγραμματισμένο σύστημα λειτουργίας και να διασφαλίζουν την ευρεία συμμετοχή ολόκληρης της κοινωνίας, και ειδικότερα των Ρομά και των κοινωνικών φορέων που τους υποστηρίζουν.

5.4 Παρότι οι στόχοι που τίθενται στις περισσότερες στρατηγικές είναι κατά κανόνα κατάλληλοι, κρίνεται σκόπιμο να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι τα μέσα και οι πόροι που διατίθενται για την επίτευξη αυτών των στόχων δεν φαίνεται να επαρκούν για την αντιστάθμιση των αρνητικών επιπτώσεων που προκύπτουν εξαιτίας των συνεχιζόμενων διακρίσεων και του αποκλεισμού εις βάρος της ποιότητας ζωής και των προοπτικών των ενδιαφερομένων πολιτών. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής και κοινωνικής κρίσης κατά τις οποίες επηρεάζονται πρωτίστως αρνητικά οι πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες –πρόκειται για γεγονός το οποίο είναι βεβαίως προφανές, αλλά τεκμηριώνεται και από τις σχετικές έρευνες. Στην περίπτωση των εν λόγω ομάδων, ο αποκλεισμός είναι τόσο εκτεταμένος ώστε η ποιότητα ζωής και οι κοινωνικές ευκαιρίες να είναι πλέον ανύπαρκτες και να μην έχουν πια κανένα νόημα.

5.5 Συστάσεις πολιτικής φύσεως

5.5.1 Υφίσταται τεράστιος κίνδυνος το θετικό κλίμα που επικρατεί στην ΕΕ έναντι των θεμάτων που σχετίζονται με τους Ρομά να παραμείνει αναξιοποίητο και να παραχωρήσει τη θέση του σε μια νέα αποτυχία με σοβαρές συνέπειες. Γι' αυτό τον λόγο, η ΕΟΚΕ θεωρεί εξαιρετικά σημαντικό το γεγονός ότι οι δημόσιες πολιτικές να υπόκεινται σε συνεχή παρακολούθηση και επανεξέταση όσον αφορά τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά, προκειμένου οι όποιες αρνητικές – ή ακόμη και επιβλαβείς επιπτώσεις τους – να μην επισκιάσουν τα προσδοκώμενα οφέλη από τις εν λόγω στρατηγικές. Κρίνεται σκόπιμο να τεθούν σε εφαρμογή αποτελεσματικοί μηχανισμοί για τον συντονισμό και τη διόρθωση των διαφόρων πολιτικών.

5.5.2 Η εξέταση των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά καταδεικνύει την ύπαρξη ανησυχητικών διαφορών από πλευράς, αφενός, πολιτικής βούλησης για την εξάλειψη των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού εις βάρος των Ρομά και, αφετέρου, αποτελεσματικότητας των διαθέσιμων μέσων, πόρων και μηχανισμών. Η ΕΟΚΕ συνιστά την ανάληψη αποφασιστικότερης δράσης απ' ό,τι κατά το παρελθόν για την αποτροπή της εκμετάλλευσης του συγκεκριμένου θέματος για πολιτικούς σκοπούς.

5.6 Δημόσια πολιτική κατά των διακρίσεων και ευρεία προβολή

5.6.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί κεφαλαιώδους σημασίας οι εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά να διαπνέονται πάντοτε από ένα όραμα βασισμένο στο δίκαιο προκειμένου να εγγυώνται στους πολίτες των κρατών μελών τη δυνατότητα πλήρους απολαβής των ίδιων θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται τόσο από την ευρωπαϊκή νομοθεσία όσο και από τις διεθνείς Συνθήκες και Συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

5.6.2 Ενδείκνυται να δοθεί προτεραιότητα στην καταπολέμηση των διακρίσεων σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι πολιτικές της ΕΕ και των κρατών μελών της κατά των διακρίσεων θα πρέπει να συντελούν ακόμη περισσότερο στον εντοπισμό κρουσμάτων διακριτικής μεταχείρισης και στη συνακόλουθη επιβολή κυρώσεων, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές νομικές παραδόσεις.

5.6.3 Απαιτείται επίσης να επιδιωχθεί η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών Ρομά, καθώς και η διασφάλιση της πλήρους εφαρμογής των εν λόγω δικαιωμάτων. Προς τον σκοπό αυτό, χρειάζεται να προαχθεί το δικαίωμα στην εκπαίδευση και το δικαίωμα στην κατάλληλη υγειονομική περιθαλψή. Αντί των πολιτικών απέλασης, θα ήταν προτιμότερη η εφαρμογή, στο μέτρο του δυνατού, μιας πιο ισόρροπης πολιτικής για την ένταξη των μεταναστών Ρομά που προέρχονται από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πολίτες της ΕΕ).

⁽¹⁶⁾ Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες ο μέσος αυτός όρος κυμαινόταν μεταξύ 1,6 και 2,7.

5.6.4 Ιδιαίτερη προσπάθεια θα πρέπει εξάλλου να καταβληθεί με σκοπό να καταστεί κοινή πρακτική η αποδοχή των Ρομά από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, την εκπαιδευτική κοινότητα και άλλους τομείς του δημόσιου βίου. Κρίνεται σκόπιμη η προώθηση προγραμμάτων για τη διάδοση της ιστορίας και του πολιτισμού των Ρομά, με παράλληλη ευαισθητοποίηση σχετικά με προβλήματα που αντιμετωπίζουν από πλευράς διακρίσεων και αποκλεισμού· κατά την εν λόγω διαδικασία ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης σημαντική θεωρείται η ενεργός συμμετοχή και των ίδιων των Ρομά.

5.6.5 Κρίνεται αναγκαίο να έρθουν στο φως όλα τα κρούσματα ρατσισμού και ξενοφοβίας στο πλαίσιο μιας συνεκτικής προσέγγισης και να επιβληθούν, εφόσον χρειάζεται, νομικές κυρώσεις. Εν προκειμένω, οι διαμορφωτές της κοινής γνώμης, συμπεριλαμβανομένης της «αφρόκρεμας» του πολιτικού κόσμου και των μέσων μαζικής ενημέρωσης, έχουν εξαιρετικά σημαντική ευθύνη.

5.6.6 Οι Ρομά θα ήταν ευκαίω να μην διώκονται ως εθνική ομάδα και να μην συνδέονται συνειρμικά με αρνητικά κοινωνικά φαινόμενα (εγκληματικότητα, συμπεριφορές που αντίκεινται προς τα ευρέως αποδεκτά κοινωνικά πρότυπα κλπ.), με σκοπό να εκλείψει ο κίνδυνος αυτού του είδους αντιμετώπισης και να διασφαλιστεί ότι τούτο θα εφαρμόζεται ιδιαίτερα στην περίπτωση του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης και των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

5.6.7 Η ΕΟΚΕ τονίζει εκ νέου ότι απαιτείται να γενικευθεί μια θετική προσέγγιση έναντι της κοινωνικής κατάστασης των Ρομά. Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα δίκτυά τους να επιδιώξουν να μην παρουσιάζουν τους Ρομά και την κοινότητά τους αποκλειστικά και μόνο ως τμήμα ενός τεταμένου κοινωνικού πλαισίου και ως «φορείς» προβλημάτων και να προβάλλουν, αντ' αυτού, ευρέως τα επιτυχή παραδείγματα μεμονωμένων ατόμων και κοινοτήτων Ρομά που αποτελούν πρότυπο κοινωνικής ένταξης και ανέλιξης και τα οποία είναι υπερήφανα για την ταυτότητά τους.

5.6.8 Αποφασιστικό παράγοντα για την υλοποίηση των πολιτικών ένταξης αποτελεί το γεγονός ότι τα άτομα πρέπει να διαθέτουν τη δύναμη, τα μέσα και τη δυνατότητα να διαμορφώσουν τα ίδια το μέλλον τους. Ως εκ τούτου, η πολιτική – στο σύνολό της, αλλά και όσον αφορά τις ιδιαίτερες πτυχές της – οφείλει να βοηθήσει, αφενός, τους ενδιαφερόμενους να αναπτύξουν την ικανότητα να καθορίζουν την τύχη τους – στο πλαίσιο του κράτους δικαίου – και, αφετέρου, το κοινωνικό σύνολο να αποδεχθεί αυτή την εξέλιξη βάσει της αρχής του αμοιβαίου συμφέροντος.

5.7 Συμμετοχή

5.7.1 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η κοινωνία των πολιτών δεν θα πρέπει να έχει παθητικό ρόλο ως διακοσμητικό στοιχείο των διαδικασιών διαμόρφωσης των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά, αλλά να δραστηριοποιηθεί ενεργά προς αυτή την κατεύθυνση.

5.7.2 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της δημιουργίας του δικτύου των εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά που προβλέπεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά επισημαίνει ότι αυτό έχει νόημα μόνο εφόσον διαθέτουν τις δέουσες αρμοδιότητες και τους κατάλληλους –κυρίως χρηματοπιστωτικούς– πόρους· σε κάθε περίπτωση, η δράση των εν λόγω σημείων επαφής πρέπει να λάβει τη μορφή στενής και θεσμοθετημένης συνεργασίας με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

5.7.3 Η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα για την ένταξη των Ρομά θα πρέπει να έχει επίσης συμμετοχή στη διαδικασία αξιολόγησης των στρατηγικών προγραμμάτων· προς τον σκοπό αυτό, απαιτείται να ενισχυθεί περαιτέρω η λειτουργία της.

5.7.4 Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών –συμπεριλαμβανομένων επίσης των οργανώσεων των Ρομά και των εκπροσώπων των συμφερόντων της εν λόγω κοινότητας– απαιτείται να συμμετέχει πλήρως σε όλα τα στάδια της διαδικασίας διαμόρφωσης των στρατηγικών ένταξης των Ρομά (χάραξη, υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση), όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Η προσέγγιση αυτή χρήζει εφαρμογής σε όλα τα επίπεδα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και προς τον σκοπό αυτό απαιτείται να προσδιοριστεί ο τρόπος υλοποίησής της από πλευράς οργάνων διαβούλευσης, μεθόδων διασφάλισης της διαφάνειας, μέσων και πόρων.

5.7.5 Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη καθιέρωσης μιας πολιτικής ικανής να διευκολύνει τη δραστηριοποίηση των πολιτών που θεωρούν τους εαυτούς τους ως μέλη κάποιας κοινότητας Ρομά και να προωθήσει την κοινωνική τους ένταξη, σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση κατάλληλου μηχανισμού στήριξης.

5.8 Παρακολούθηση και αξιολόγηση

5.8.1 Δεδομένου ότι η παρακολούθηση και η αξιολόγηση είτε δεν προβλέπονται καθόλου στο πλαίσιο των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά των κρατών μελών είτε αποτελούν ανεπαρκώς ανεπτυγμένη συνιστώσα τους, η ΕΟΚΕ προτείνει να συμπληρώσει κάθε κράτος μέλος το δικό του πρόγραμμα από αυτή την άποψη και να καθορίσει τις αρμόδιες οργανικές οντότητες, τις ενδεδειγμένες θεσμικές διαδικασίες, τους κατάλληλους δείκτες για τους εν λόγω στόχους, τη μεθοδολογία αξιολόγησης, τις πηγές πληροφοριών κλπ.

5.8.2 Οι εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά θα πρέπει επίσης να επανεξετάζονται και να παρακολουθούνται συνεχώς προκειμένου να διαπιστώνεται εάν προκρίνουν σφαιρικές και συνεκτικές πολιτικές και στους πέντε βασικούς τομείς παρέμβασης του στρατηγικού πλαισίου, εάν καλύπτουν τις ανεπάρκειες των υφιστάμενων πλαισίων, καθώς και εάν προβλέπουν τα ενδεδειγμένα προς τον σκοπό αυτό προγράμματα σε συνδυασμό με την απαιτούμενη χρηματοδότηση.

5.8.3 Τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι οι εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά συνάδουν με τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αναπτυξιακές πολιτικές και είναι σε θέση να αναχαιτίσουν ή να αντισταθμίσουν τις τυχόν ανεπιθύμητες επιπτώσεις των πολιτικών αυτών στους στόχους των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά.

5.8.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά να δημιουργήσει η Επιτροπή δίκτυο ανεξάρτητων εμπειρογνομώνων σε κάθε κράτος μέλος, επιφορτισμένο με την τεκμηριωμένη αξιολόγηση των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να διαθέσουν πόρους –ακόμη και στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων– για την παρακολούθηση εκ μέρους της ΕΕ και για την (ανεξάρτητη) αξιολόγηση από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Η συνεκτίμηση της παραμέτρου «παρακολούθηση και αξιολόγηση» αποτελεί επιτακτική ανάγκη κατά τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων.

5.8.5 Η ΕΟΚΕ προκρίνει επίσης, εκτός από τον συντονισμό στον οποίο προβαίνει η EUROSTAT, την κατάρτιση εκ μέρους του εξειδικευμένου προσωπικού των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών, των δεικτών που είναι αναγκαίοι για την παρακολούθηση των στρατηγικών σχετικά με τους Ρομά βάσει τεκμηριωμένων στοιχείων, σε συνδυασμό με την καθιέρωση μιας ενιαίας στατιστικής μεθόδου για τον καθορισμό των εν λόγω δεικτών.

5.9 Πόροι

5.9.1 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι απαιτείται να προβλεφθούν επαρκείς πόροι, από χωριστές γραμμές του προϋπολογισμού, για την υλοποίηση των στόχων που τίθενται στα διάφορα έγγραφα πολιτικής.

5.9.2 Η κρίση πλήττει πρωτίστως τους πιο ευάλωτους. Για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» μπορούν να πραγματοποιηθούν προσαρμογές όσον αφορά τόσο την πολιτική που διέπει τη διάθεση των πόρων όσο και τον καθορισμό των προτεραιοτήτων κατά τρόπο σύμφωνο προς την εξέλιξη της κατάστασης. Εντούτοις, οι προσαρμογές αυτές θα πρέπει να αποφασίζονται υπό συνθήκες διαφάνειας και βάσει μιας διαδικασίας λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο της οποίας θα επιτυγχάνεται συναίνεση με τους εκπροσώπους των ενδιαφερομένων μερών.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

484Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 14ΗΣ ΚΑΙ 15ΗΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2012

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας όσον αφορά την αντιμετώπιση των κουπονιών»

COM(2012) 206 final — 2012/0102 (CNS)

(2013/C 11/06)

Εισηγητής: ο κ. ΡΑΛΕΝΙΚ

Στις 24 Μαΐου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 113 της ΣΛΕΕ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με το θέμα

"Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας όσον αφορά την αντιμετώπιση των κουπονιών"

COM(2012) 206 final — 2012/0102 (CNS).

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Οκτωβρίου 2012.

Κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14 και 15 Νοεμβρίου (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 116 ψήφους υπέρ, χωρίς ψήφους κατά και 18 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Περίληψη των συμπερασμάτων και των συστάσεων της ΕΟΚΕ

1.1 Στις 10 Μαΐου 2012, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας, σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση των κουπονιών. Στόχος είναι να υπαχθούν τα κουπόνια σε ένα ευρύ, ουδέτερο και διαφανές καθεστώς φορολογίας.

1.2 Η Επιτροπή επιθυμεί να θεσπίσει κοινούς κανόνες για την πρόληψη της διπλής φορολόγησης και της φοροαποφυγής. Είναι δε πεπεισμένη ότι η διατήρηση της σημερινής κατάστασης θα αυξήσει τις ανισορροπίες στην ενιαία αγορά, πράγμα που οδηγεί σε στρέβλωση του ανταγωνισμού ως αποτέλεσμα συνθηκών που δεν είναι οι ίδιες για όλους τους συμμετέχοντες στην εν λόγω αγορά.

1.3 Τον τελευταίο καιρό, ειδικότερα, σημειώθηκε σημαντική αύξηση στη χρήση κουπονιών. Οι διάφορες εφαρμογές και χρήσεις

τους δημιουργούν ασάφεια σε ό,τι αφορά τις φορολογικές υποχρεώσεις. Συνεπώς, χρειάζεται να θεσπιστούν όσο το δυνατό περισσότερο σαφείς κανόνες για όλα τα κράτη μέλη, προκειμένου να αποφευχθούν ανισορροπίες στην ενιαία αγορά.

1.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσπάθεια για τον όσο το δυνατό ακριβέστερο καθορισμό των διαφόρων ειδών κουπονιών. Το ζητούμενο είναι να αποτραπούν οι απόπειρες φοροαποφυγής όταν χρησιμοποιούνται κουπόνια. Ταυτόχρονα, οι κανόνες θα εξασφαλίσουν ότι οι εκδότες κουπονιών δεν θα ευρίσκονται σε μειονεκτική θέση σε σύγκριση με τους ανταγωνιστές τους.

1.5 Η ΕΟΚΕ επικροτεί ιδιαίτερος την προσπάθεια της Επιτροπής να καταργήσει τον υπερβολικό διοικητικό φόρτο στη διανομή κουπονιών πολλαπλών σκοπών, όπου φόρο θα πρέπει να καταβάλλει μόνο ο εξοφλών, δεδομένου ότι είναι το μόνο που γνωρίζει πότε και πώς χρησιμοποιήθηκε ένα κουπόνι.

1.6 Δεν πρόκειται να προκύψει καμία προστιθέμενη αξία από τον καθορισμό των κανόνων για τις φορολογικές υποχρεώσεις σε σχέση με την αντιμετώπιση των κουπονιών, αν οι κανόνες αυτοί δεν τηρηθούν από όλα τα κράτη μέλη. Για τον λόγο αυτό, είναι σημαντικό να τηρούνται οι κοινοί κανόνες και να καταργηθούν οι διάφορες απαλλαγές που στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό και διαβρώνουν το ανταγωνιστικό περιβάλλον.

1.7 Η Επιτροπή επιδιώκει να τροποποιήσει την οδηγία για τον ΦΠΑ, όπως ισχύει και για κουπόνια, λόγω της επέκτασης των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, όπου τα προπληρωμένα κουπόνια τηλεπικοινωνιών αντιπροσωπεύουν μεγάλο μέρος του συνολικού όγκου των κουπονιών.

1.8 Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να επιστήσει την προσοχή σε μια σειρά από ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν πριν από την έναρξη ισχύος της οδηγίας. Αυτά αφορούν κυρίως πιθανά προβλήματα με διαφορετικά όρια φορολογικής απαλλαγής στα επιμέρους κράτη μέλη, όταν προσφέρονται κουπόνια δωρεάν, την έλλειψη μεταβατικών διατάξεων αλλά και κανόνων για την κάλυψη της μη εξαργύρωσης κουπονιών συγκεκριμένου σκοπού.

2. Κύρια στοιχεία του εγγράφου και ιστορικό της γνωμοδότησης

2.1 Η οδηγία του Συμβουλίου 2006/112/ΕΚ της 28ης Νοεμβρίου 2006 σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας θεσπίζει κανόνες σχετικά με τον χρόνο και τον τόπο παροχής αγαθών και υπηρεσιών, το φορολογητέο ποσό, το απαιτητό του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) και το δικαίωμα σε έκπτωση. Ωστόσο, οι κανόνες αυτοί δεν αρκούν για να εξασφαλιστεί η συνοχή σε όλες τις πτυχές της φορολογίας κουπονιών. Το αποτέλεσμα είναι ανισορροπίες στην αγορά, αρκετά σοβαρές ώστε να επηρεάσουν αρνητικά την ορθή λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

2.2 Η ασυντόνιστη προσέγγιση που επικρατεί σήμερα μεταξύ των κρατών μελών οδηγεί σε σημαντικές ανισορροπίες στην αγορά και πρέπει να καταργηθεί. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή προτείνει τη θέσπιση κοινών κανόνων για την εξασφάλιση μιας βέβαιης και ενιαίας αντιμετώπισης, την αποφυγή ασυνεπειών, στρέβλωσης του ανταγωνισμού, διπλής ή μη φορολόγησης και τη μείωση του κινδύνου φοροαποφυγής σε σχέση με τα κουπόνια.

2.3 Τα κουπόνια έχουν ποικίλα χαρακτηριστικά, γεγονός που τα καθιστά προβληματικά από φορολογική άποψη. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να γίνεται διάκριση μεταξύ των διαφόρων ειδών τους και να θεσπιστούν σαφείς κανόνες με τους οποίους αυτό θα καταστεί εφικτό.

2.4 Στόχος της οδηγίας είναι η διάκριση των μέσων πληρωμής από τα κουπόνια και ο ορισμός των τελευταίων που μπορεί να έχουν φυσική ή ηλεκτρονική μορφή, ανάλογα με τη χρήση τους. Ορίζονται επίσης οι υποχρεώσεις του εκδότη κουπονιών.

2.5 Το δικαίωμα λήψης αγαθών ή υπηρεσιών ή το δικαίωμα έκπτωσης είναι εγγενές χαρακτηριστικό ενός κουπονιού. Ωστόσο, το δικαίωμα αυτό μπορεί να μεταβιβαστεί από πρόσωπο σε πρόσωπο πριν την τελική εξόφληση του κουπονιού. Για να αποφευχθεί ο κίνδυνος διπλής φορολόγησης όσον αφορά τη φορολογία της

υπηρεσίας που σχετίζεται με αυτό το δικαίωμα, πρέπει να προβλεφθεί ότι η εκχώρηση του εν λόγω δικαιώματος και η εξαγορά των αγαθών ή των υπηρεσιών θα πρέπει να θεωρούνται μία ενιαία συναλλαγή.

2.6 Για να εξασφαλίζεται η ουδετερότητα, η φορολογική υποχρέωση πρέπει να συνδέεται με μία μόνο συναλλαγή για αγαθά ή υπηρεσίες που παρέχονται με αντάλλαγμα το κουπόνι.

2.7 Η οδηγία προβλέπει ότι κουπόνια που εκδίδονται από ταξιδιωτικούς πράκτορες πρέπει να φορολογούνται στο κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο ταξιδιωτικός πράκτορας. Για να αντιμετωπιστούν πιθανές προσπάθειες αλλαγής του τόπου φορολόγησης, αγαθά ή υπηρεσίες που παρέχονται με αυτά τα κουπόνια υπάγονται επίσης στην εν λόγω διάταξη.

2.8 Σε περίπτωση που τα κουπόνια κυκλοφορούν μέσα ενός δικτύου διανομής, η Επιτροπή προτείνει η τελική τιμή τους να καθορίζεται κατά την έκδοση, πράγμα που σημαίνει ότι το επίπεδο του ΦΠΑ παραμένει αμετάβλητο καθ' όλη τη διαδικασία διανομής των κουπονιών πολλαπλών σκοπών.

2.9 Αν τα κουπόνια διανέμονται από υποκείμενο σε φόρο πρόσωπο που ενεργεί στο όνομά του αλλά για λογαριασμό τρίτου, το υποκείμενο στον φόρο πρόσωπο θα πρέπει να θεωρείται ότι λαμβάνει και παρέχει το ίδιο το κουπόνι. Σε περίπτωση που η διανομή περιλαμβάνει κουπόνια πολλαπλών σκοπών και η φορολογία επιβάλλεται μόνο μια φορά όταν το κουπόνι εξοφλείται, θα προκύψουν προσαρμογές σε όλα τα στάδια της αλυσίδας διανομής, με αποτέλεσμα περιορισμένα ή μηδενικά νέα φορολογικά έσοδα. Για να αποφευχθεί ο υπερβολικός διοικητικός φόρτος, το υποκείμενο σε φόρο πρόσωπο που διανέμει τέτοια κουπόνια δεν πρέπει να θεωρείται ότι έχει λάβει και προμηθεύσει το ίδιο τα κουπόνια.

2.10 Η Επιτροπή καθορίζει τη φορολόγηση των κουπονιών πολλαπλών σκοπών όταν διανέμονται. Όταν ο διανομέας αποκομίζει κέρδος από την πώληση σε άλλο διανομέα, η υπηρεσία διανομής θα πρέπει να φορολογείται με βάση το περιθώριο κέρδους του διανομέα.

2.11 Η πρόταση οδηγίας προβλέπει την κατάργηση όλων των εξαιρέσεων που έχουν ζητηθεί από τα κράτη μέλη σχετικά με την φορολόγηση της παροχής αγαθών ή υπηρεσιών σε διασυνοριακό επίπεδο. Η διάταξη αυτή θα απέκλειε το ενδεχόμενο διπλής ή μη φορολόγησης.

2.12 Κατά την Επιτροπή, τα κουπόνια διαίρονται σε κουπόνια συγκεκριμένου σκοπού και σε κουπόνια πολλαπλών σκοπών, ανάλογα με τη χρήση. Τα κουπόνια συγκεκριμένου σκοπού αντιπροσωπεύουν το δικαίωμα λήψης αγαθών ή υπηρεσιών, όπου ο τόπος παροχής και το ποσό που ελήφθη για το κουπόνι είναι γνωστά. Στην περίπτωση των κουπονιών συγκεκριμένου σκοπού, ο ΦΠΑ καταβάλλεται επί του ποσού που εισπράχθηκε για το κουπόνι, ακόμα και αν η πληρωμή έγινε πριν από την παράδοση των αγαθών ή την παροχή των υπηρεσιών. Στην περίπτωση των κουπονιών πολλαπλών σκοπών, φορολογική υποχρέωση γεννάται μόνο όταν ένα κουπόνι εξοφλείται.

2.13 Εάν χορηγείται έκπτωση στην τιμή των αγαθών ή των υπηρεσιών με αντάλλαγμα το κουπόνι, η Επιτροπή κρίνει ότι η δυνατότητα εξόφλησης του κουπονιού από τον πάροχο των αγαθών ή των υπηρεσιών αποτελεί υπηρεσία που παρέχεται από τον ίδιο στον εκδότη.

2.14 Σε περίπτωση που η έκπτωση στις τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών παρέχεται ως αντάλλαγμα για ένα κουπόνι, η επιστροφή που λαμβάνει ο εξοφλών από τον εκδότη του κουπονιού αποτελεί το φορολογητέο ποσό για την υπηρεσία που παρέχεται από τον εξοφλούντα στον εκδότη.

2.15 Στην περίπτωση των κουπονιών πολλαπλών χρήσεων, μόνο ο εξοφλών γνωρίζει τι παρασχέθηκε, πού και πότε. Για να εξασφαλιστεί η καταβολή ΦΠΑ για τα αγαθά και τις υπηρεσίες που παρασχέθηκαν, μόνος υπεύθυνος για την απόδοσή του στις φορολογικές αρχές πρέπει να είναι ο εξοφλών.

2.16 Η Επιτροπή εξετάζει τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής και είσπραξης του οφειλόμενου ΦΠΑ όταν η διανομή ή η εξαγορά ενός κουπονιού αυτή καθαυτή δημιουργεί ξεχωριστή παροχή υπηρεσιών διαφορετική από τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που αποκτώνται με το κουπόνι.

2.17 Δεδομένου ότι η απλούστευση, ο εκσυγχρονισμός και η εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με τον ΦΠΑ που εφαρμόζονται στα κουπόνια δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, η Επιτροπή προτείνει την υιοθέτηση της παρούσας οδηγίας σε επίπεδο ΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 5 της ΣΕΕ.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσπάθεια της Επιτροπής για την απλοποίηση, την εναρμόνιση και τον εκσυγχρονισμό των κανόνων που ισχύουν για τον φόρο προστιθέμενης αξίας στην ενιαία αγορά. Όπως έχουν τα πράγματα, όταν τα κράτη μέλη ρυθμίζουν τα ίδια τη φορολογία σε σχέση με τα κουπόνια, προκύπτουν ζητήματα διπλής φορολόγησης ή φοροαποφυγής, κατάσταση η οποία στρεβλώνει την ενιαία αγορά.

3.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσέγγιση της Επιτροπής για την επέκταση της οδηγίας για τον ΦΠΑ όσον αφορά την αντιμετώπιση των κουπονιών. Ωστόσο, καλεί την Επιτροπή, να εξετάσει στο εγγύς μέλλον και άλλες - καθόλου αμελητέες - αγορές αγαθών και υπηρεσιών, όπως αυτές των μεταφορών, των έξυπνων τηλεφώνων, του διαδικτύου και των κοινωνικών δικτύων.

3.3 Οι τροποποιήσεις της οδηγίας δεν αντιμετωπίζουν το πρόβλημα των δελτίων τα οποία χρησιμοποιούνται κατά παρόμοιο τρόπο με τα κουπόνια. Εάν οι κανόνες αλλάξουν μόνο για τα κουπόνια, μπορεί να αναμένεται αύξηση της χρήσης μέσω που είναι παρόμοια στη φύση, αλλά για τα οποία δεν υπάρχουν σαφώς καθορισμένοι κανόνες. Θα ήταν σκόπιμο, συνεπώς, να προστεθεί η έννοια του «δελτίου» στην οδηγία και να θεσπιστούν κανόνες για τη μεταχείριση των δελτίων.

3.4 Η οδηγία τροποποιείται, κυρίως λόγω της αύξησης της χρήσης κουπονιών στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, όπου τα κουπόνια αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος της αγοράς. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να ορίσει προσεκτικά τη χρήση των τηλεφωνικών κουπονιών, δεδομένου ότι οι σύγχρονες τεχνολογίες διευρύνουν πολύ τις δυναμικές εφαρμογές τους.

3.5 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επέκταση της οδηγίας για την κάλυψη του ΦΠΑ σε σχέση με τα κουπόνια. Ούτε η έκτη οδηγία για τον ΦΠΑ ⁽¹⁾, ούτε η οδηγία για τον ΦΠΑ ⁽²⁾ προβλέπουν κανόνες για τη μεταχείριση των συναλλαγών που περιλαμβάνουν χρήση κουπονιών. Έτσι, προκύπτουν προβλήματα με το φορολογητέο ποσό, τον χρόνο ή τον τόπο της συναλλαγής. Στην περίπτωση της διασυνοριακής διανομής κουπονιών, έχει επικρατήσει αβεβαιότητα γύρω από τις συναλλαγές και υπήρξαν δυσκολίες ερμηνείας για τους εκδότες και τους διανομείς κουπονιών.

3.6 Οι κοινοί κανόνες για τον ΦΠΑ εγκρίθηκαν το 1977 και η ενιαία αγορά πρέπει τώρα να αντιμετωπίσει μια σειρά από αλλαγές που προέκυψαν με την πάροδο του χρόνου ως αποτέλεσμα των νέων τρόπων επιχειρηματικής δραστηριότητας. Για το λόγο αυτό, οι κανόνες για τον ΦΠΑ πρέπει να ενημερώνονται σύμφωνα με τις αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται οι παράγοντες της αγοράς. Τα κουπόνια και ο τρόπος με τον οποίο φορολογούνται περιλαμβάνονται στις αλλαγές που δεν είχαν προβλεφθεί κατά το παρελθόν και που τώρα θα πρέπει να καλυφθούν από τους ισχύοντες κανόνες.

3.7 Η καθιέρωση σαφών κανόνων θα ρυθμίσει αρκετά ζητήματα που αντιμετωπίζει το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επ' αυτού, το Δικαστήριο έχει εκδώσει μια σειρά από επιμέρους κατευθυντήριες γραμμές, με τις οποίες όμως δεν ρυθμίστηκε το θέμα στο σύνολό του. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει συνεπώς τη θέσπιση όρων όσον αφορά τον ΦΠΑ σε σχέση με τα κουπόνια με τους οποίους καθιερώνονται σαφείς κανόνες για τις επιχειρήσεις, και για την εξάλειψη της διπλής φορολόγησης, αλλά και της μη φορολόγησης.

3.8 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τον ορισμό των κουπονιών συγκεκριμένου σκοπού, των κουπονιών πολλαπλών σκοπών και των εκπτώτικων κουπονιών, με τον οποίο αποσαφηνίζονται οι κανόνες που πρέπει να τηρούν οι παράγοντες της αγοράς σε ένα ιδιαίτερα εκτενή χώρο.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη διάκριση που γίνεται μεταξύ υπηρεσιών πληρωμής και κουπονιών. Επικροτεί επίσης τη διάκριση που προβλέπεται στο άρθρο 30α της πρότασης οδηγίας μεταξύ κουπονιών συγκεκριμένου σκοπού, κουπονιών πολλαπλών σκοπών και εκπτώτικων κουπονιών. Έτσι ορίζονται πλέον τα διάφορα είδη κουπονιών.

4.2 Πρέπει να καθιερωθεί ένα μέγιστο χρονικό διάστημα για την εξόφληση των κουπονιών από τους καταναλωτές, αφού διαφορετικά θα προκύψουν προβλήματα επιστροφής του ΦΠΑ, εάν αλλάξουν οι φορολογικοί συντελεστές.

⁽¹⁾ Έκτη οδηγία 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 17ης Μαΐου 1977 περί εναρμόνισης των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών - Κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση (ΕΕ L 145, 13.6.1977, σ. 1) ("Έκτη οδηγία για το ΦΠΑ").

⁽²⁾ Οδηγία 2006/112/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας (ΕΕ L 347 της 11.12.2006, σ. 1) ("Οδηγία για τον ΦΠΑ"), που αντικαθιστά την έκτη οδηγία για τον ΦΠΑ από 1ης Ιανουαρίου 2007.

4.3 Ο ορισμός στο άρθρο 30β μιας ενιαίας συναλλαγής, όπως η χορήγηση κουπονιών με δικαίωμα παροχής αγαθών ή υπηρεσιών και συνακόλουθη παροχή αυτών των αγαθών ή υπηρεσιών, είναι ευπρόσδεκτος και απλοποιεί την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων. Αυτό το άρθρο θα πρέπει επίσης να συνδεθεί με το άρθρο 74γ.

4.4 Το άρθρο 65, το οποίο ορίζει τόσο πότε ο ΦΠΑ καθίσταται απαιτητός όσο και τη βάση επιβολής του φόρου, απλοποιεί σημαντικά τη χρήση των κουπονιών συγκεκριμένου σκοπού.

4.5 Θα πρέπει να καθοριστεί η διαδικασία για τα κουπόνια συγκεκριμένου σκοπού. Τα κουπόνια συγκεκριμένου σκοπού φορολογούνται τη στιγμή της πώλησής τους. Στην περίπτωση, ωστόσο, που ένα κουπόνι συγκεκριμένου σκοπού δεν εξοφληθεί, τότε, όπως επιβεβαιώθηκε με την απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν προκύπτει δικαίωμα ανάκτησης του φόρου από τον εκδότη του κουπονιού. Εντούτοις, ο εκδότης έχει ήδη πληρώσει ΦΠΑ.

4.6 Χρειάζεται λεπτομερέστερη επεξεργασία της διαδικασίας που πρέπει να τηρείται στην περίπτωση των κουπονιών πολλαπλών σκοπών όπου το περιθώριο κέρδους του διανομέα είναι ανύπαρκτο ή αρνητικό όπου ισχύουν διαφορετικές φορολογητέες βάσεις ή μηδενικοί συντελεστές – π.χ. για τα φαρμακευτικά προϊόντα, σε ορισμένα κράτη μέλη.

4.7 Η Επιτροπή προβλέπει ότι στον βαθμό που φορολογούνται τα αγαθά ή οι υπηρεσίες που παρέχονται κατά την εξόφληση ενός κουπονιού, το υποκείμενο στον φόρο πρόσωπο δικαιούται έκπτωσης του ΦΠΑ επί των δαπανών σε σχέση με την έκδοση του κουπονιού. Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι το κόστος του ΦΠΑ εκπίπτει, ακόμη και αν τα εν λόγω αγαθά ή υπηρεσίες παρέχονται από πρόσωπο διαφορετικό από τον εκδότη του δελτίου.

4.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί πιθανό να υπάρξουν προβλήματα σε σχέση με τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 74α, όπου μπορεί να προκύψουν επιπλοκές στην περίπτωση των κουπονιών πολλαπλών σκοπών που χρησιμοποιούνται σε διασυννοιακή βάση. Ενδέχεται να είναι δύσκολο να υπολογιστεί το φορολογητέο ποσό και η ονομαστική αξία της συναλλαγής σε σχέση με διαφορετικούς συντελεστές ΦΠΑ στις χώρες όπου χρησιμοποιούνται κουπόνια.

4.9 Η ΕΟΚΕ διακρίνει επίσης άλλο ένα πρόβλημα σχετικά με τις μεταβατικές ρυθμίσεις που απαιτούνται κατά την εισαγωγή ενιαίων φορολογικών κανόνων για τα κουπόνια – όπως συγκεκριμένα με τη διάρκεια των εν λόγω ρυθμίσεων, δεδομένου ότι η περίοδος εξόφλησης πολλών κουπονιών πολλαπλών σκοπών είναι μακρά.

4.10 Υπερβολική διοικητική επιβάρυνση μπορεί να προκύψει όταν μέρη μιας συναλλαγής πραγματοποιούνται σε διαφορετικά κράτη μέλη. Ένα σχετικό παράδειγμα είναι η μερική κατανάλωση πιστώσεων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών σε διάφορα κράτη μέλη.

4.11 Προκύπτουν επίσης ορισμένα ερωτήματα όταν τα κουπόνια χορηγούνται ως μέσο για την προώθηση αγαθών ή υπηρεσιών. Σε αυτή την περίπτωση, συχνά τα κουπόνια δεν εξοφλούνται καθόλου ή εξοφλούνται χωρίς τη γνώση του εκδότη, πράγμα που δυσχεραίνει στη συνέχεια τη φορολόγηση.

4.12 Όπως έχουν τα πράγματα, σε πολλά κράτη μέλη ισχύουν ανώτατα όρια απαλλαγής διαφόρων διαφημιστικών κουπονιών παροχής αγαθών ή υπηρεσιών για επιχειρήσεις. Τα όρια αυτά διαφέρουν σημαντικά λόγω των διαφορών οικονομικής ισχύος και μεγέθους των αγορών των κρατών μελών. Οι χώρες αυτές θα πρέπει να καταργήσουν τις εν λόγω απαλλαγές, προκειμένου να αποφευχθούν στρεβλώσεις στην ενιαία αγορά. Αυτό θα σταματήσει την πιθανή κερδοσκοπία εκ μέρους εταιρειών που επιθυμούν να ελαφρύνουν όσο το δυνατό περισσότερο τις φορολογικές τους υποχρεώσεις με την έκδοση και τη διανομή διαφημιστικών κουπονιών σε χώρες στις οποίες ισχύουν όρια φορολογικής απαλλαγής για τέτοια κουπόνια. Ενώ ένα όριο μπορεί να διατηρηθεί, θα πρέπει να είναι το ίδιο για όλους και θα πρέπει πιθανώς να περιορίζεται στα κουπόνια, δεδομένου ότι η επιβολή ενός γενικού ορίου για διαφημιστικό υλικό θα μπορούσε να δημιουργήσει προβλήματα.

4.13 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η καθιέρωση κοινών κανόνων σε όλα τα κράτη μέλη και η εξάλειψη των ευκαιριών φοροδιαφυγής, θα αυξήσουν τις εισπράξεις ΦΠΑ από κουπόνια και, ως εκ τούτου, τα φορολογικά έσοδα των κρατών μελών, και θα ενισχύσουν το πεδίο εφαρμογής, την ουδετερότητα και τη διαφάνεια αυτής της μορφής φορολογίας. Η τροποποίηση της οδηγίας θα έχει ως εκ τούτου αντίκτυπο στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και μάλιστα θετικό, κατά την ΕΟΚΕ - αν και αυτό είναι πολύ δύσκολο να προσδιοριστεί ποσοτικά.

4.14 Υπήρξε σημαντική αύξηση, ιδίως τα τελευταία χρόνια, στη χρήση απλών ή εκπτώτικων κουπονιών για την παροχή αγαθών ή υπηρεσιών. Τα είδη και οι χρήσεις αυτών των κουπονιών συνεχώς επεκτείνονται και αυτό αναμφίβολα θα συνεχιστεί. Κατά συνέπεια, πρέπει να υποτεθεί ότι θα χρειαστούν νέοι κανόνες για νέα είδη κουπονιών που δεν θα έχουν σαφώς καθορισμένη χρήση.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας όσον αφορά τον μηχανισμό ταχείας αντίδρασης για την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ»

COM(2012) 428 final — 2012/0205 (CNS)

(2013/C 11/07)

Γενικός εισηγητής: **ο κ. ΡΑΛΕΝΙΚ**

Στις 5 Σεπτεμβρίου 2012 και σύμφωνα με το άρθρο 113 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο της ΕΕ αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας όσον αφορά τον μηχανισμό ταχείας αντίδρασης για την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ

COM(2012) 428 final — 2012/0205 (CNS).

Στις 17 Σεπτεμβρίου 2012 το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέδωσε στο ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε κατά τη διάρκεια της 484ης συνόδου ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 15ης Νοεμβρίου 2012) να ορίσει γενικό εισηγητή τον κ. ΡΑΛΕΝΙΚ, και υιοθέτησε την παρούσα γνωμοδότηση με 112 ψήφους υπέρ και 2 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η παρούσα γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ) έχει ως θέμα την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που θα εισαγάγει έναν Μηχανισμό Ταχείας Αντίδρασης (ΜΤΑ) για να δώσει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα αποτελεσματικότερης καταπολέμησης της απάτης με τον φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), πρωτίστως μέσω της μείωσης του χρόνου που απαιτείται για την εισαγωγή παρέκκλισης σχετικά με τον καθορισμό των προσώπων που υποχρεούνται να καταβάλλουν ΦΠΑ. Το μέτρο αίρει επίσης τον κίνδυνο θέσπισης εθνικών μέτρων για την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ που δεν θα είχαν νομική βάση στην ευρωπαϊκή νομοθεσία.

1.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον στόχο της πρότασης – να καταστεί αποτελεσματικότερος ο αγώνας κατά της φορολογικής απάτης – και θεωρεί ότι ο τρόπος που προωθείται αποτελεί πρόοδο σε σχέση με το ισχύον νομικό καθεστώς. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ, στην παρούσα γνωμοδότηση, επισημαίνει ορισμένες ελλείψεις της πρότασης και διατυπώνει παρατηρήσεις και εναλλακτικές προτάσεις που θα μπορούσαν να συμβάλουν στη μελλοντική βελτίωση του *status quo*.

1.3 Η απάτη στον τομέα του ΦΠΑ αποτελεί εξαιρετικά επιβλαβή πρακτική που απομυζά σημαντικά ποσά από τα δημοσιονομικά έσοδα των κρατών μελών και, με τον τρόπο αυτόν, αντιβαίνει στις προσπάθειές τους για εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών. Τα είδη απάτης στον τομέα του ΦΠΑ εξελίσσονται σχετικά γρήγορα, οπότε η νομοθεσία που συντελεί στην εξάλειψη παρόμοιων δραστηριοτήτων πρέπει να θεσπιστεί με τον αποτελεσματικότερο δυνατό τρόπο.

1.4 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της διότι η πρόταση οδηγίας δίδει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να αντιδρούν με ευελιξία έναντι της απάτης σε έναν συγκεκριμένο τομέα και να

λαμβάνουν μέτρα σχεδόν άμεσα, ώστε να αποτρέπεται η πιθανή απώλεια φορολογικών εσόδων. Η μείωση του χρόνου που απαιτείται για τη χορήγηση παρεκκλίσεων από το κοινό σύστημα ΦΠΑ συμβάλλει στον αγώνα κατά της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής.

1.5 Η ΕΟΚΕ εκφράζει ορισμένες επιφυλάξεις σχετικά με την εισαγωγή παρέκκλισης από τη διαδικασία εξέτασης που προβλέπεται στο άρθρο 3, παρ. 5, του κανονισμού (ΕΕ) αρ. 182/2011, ιδίως με δεδομένο ότι η προτεινόμενη διαδικασία καθιστά πρακτικώς αδύνατον να συζητηθεί από εμπειρογνώμονες σε συνεδρίαση της επιτροπής μία αίτηση παρέκκλισης ενός κράτους μέλους από το κοινό σύστημα ΦΠΑ.

1.6 Όσον αφορά την ανάγκη για αποτελεσματική καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ, τα είδη της οποίας εξελίσσονται σχετικά γρήγορα, η ΕΟΚΕ προτείνει να εξασφαλίζεται και η τεχνογνωσία των ειδικών του τομέα – πολλοί από τους οποίους βρίσκονται στην οργανωμένη κοινωνία των πολιτών – κατά τον σχεδιασμό και την αναζήτηση περαιτέρω αποτελεσματικών μέτρων. Απαιτούνται συνεδριάσεις των ομάδων εμπειρογνομώνων στις οποίες να μπορεί να συζητηθεί το ζήτημα με τους ευρύτερους δυνατούς όρους.

1.7 Δεδομένου ότι η απάτη στον τομέα του ΦΠΑ αποτελεί μία περιπλοκή διεθνή εγκληματική δράση που είναι εξαιρετικά επιβλαβής για τα δημόσια οικονομικά, η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη για αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών μελών με στόχο την εξάλειψή της. Επομένως, θα επικροτούσε μία πιο σύντομη προσπάθεια εκ μέρους των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων για την ανάληψη δραστηριοτήτων που να έχουν θετική συμβολή στην εν λόγω συνεργασία.

2. Αιτιολόγηση

2.1 Στην παρούσα δύσκολη περίοδο, όπου όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) καταβάλλουν σημαντικές προσπάθειες για την αποτελεσματική εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή χαιρετίζει κάθε πρωτοβουλία που μπορεί να ενισχύσει τις εν λόγω προσπάθειες, όσον αφορά τόσο τα έσοδα όσο και τις δαπάνες των δημόσιων προϋπολογισμών. Με την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ως στόχο να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, συμβάλλοντας έτσι στην εξυγίανση όσον αφορά τα έσοδα.

2.2 Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης διέρχεται την πλέον δύσκολη περίοδο από τη δημιουργία της και η αποτελεσματική φορολογία αποτελεί, επί του παρόντος, ιδιαίτερος σημαντικό στοιχείο της προσπάθειας για ταχεία εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών των κρατών μελών.

2.3 Σύμφωνα με την Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης 2012, η αποφασιστική δημοσιονομική εξυγίανση αποτελεί τρόπο επίτευξης αποτελεσμάτων και είναι εξαιρετικά σημαντική για την αποκατάσταση της μακροοικονομικής σταθερότητας, η οποία αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη και την εξασφάλιση του μέλλοντος του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εισπραχής φόρων και της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής θα συμβάλει στην αύξηση των εσόδων των κρατικών προϋπολογισμών πολλών κρατών μελών. Η αποτελεσματικότερη εφαρμογή των κανόνων που σχετίζονται με όλα τα είδη φόρων μπορεί επίσης να έχει θετική συμβολή στο πλαίσιο αυτό.

2.4 Σύμφωνα με το παράρτημα IV του COM(2011) 815 final, ο φορολογικός συντονισμός, ο οποίος αφορά κυρίως διασυνοριακές δραστηριότητες, μπορεί να καταστήσει την ενιαία αγορά της ΕΕ πιο αποτελεσματική. Ο εν λόγω ισχυρισμός βασίζεται στην υπόθεση ότι οι περισσότεροι εναπομείναντες φραγμοί στην ενιαία αγορά προκύπτουν από την έλλειψη συντονισμού της φορολογικής πολιτικής. Η εισαγωγή του Μηχανισμού Ταχεία Αντίδρασης (ΜΤΑ) μπορεί εν μέρει να εξαλείψει τέτοιες διαφορές, μολονότι η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η εφαρμογή του ΜΤΑ μπορεί επίσης να έχει πολύ αρνητική επίδραση στα φορολογικά έσοδα ορισμένων κρατών μελών.

2.5 Μία από τις τρέχουσες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν επί του παρόντος τα κράτη μέλη και σε σχέση με τη φορολογία είναι η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής. Τα αποτελεσματικά μέτρα για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής μπορούν να βελτιώσουν την εισπραχτή φόρων και να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην αύξηση των φορολογικών εσόδων· ένα από τα πιθανά μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης είναι η καλύτερη εισπραχτή του ΦΠΑ.

2.6 Η Eurogol εκτιμά ότι η απάτη στον τομέα του ΦΠΑ και η φοροδιαφυγή που συνδέεται με τα δικαιώματα αερίων θερμοκηπίου προκάλεσαν απώλεια περίπου 5 δισεκατομμυρίων ευρώ στους προϋπολογισμούς διαφόρων κρατών μελών της ΕΕ το 2008 και το 2009. Σύμφωνα με τον κ. Rob Wainwright, Διευθυντή της Eurogol: «Η οργανωμένη απάτη στον τομέα του ΦΠΑ παραμένει μία σημαντική εγκληματική δραστηριότητα στην Ευρώπη. Είναι υπεύθυνη για την απομύζηση τεραστίων πόρων από τα έσοδα των κεντρικών κυβερνήσεων και υπονομεύει τον στόχο της μετατροπής της Ευρώπης σε μία ανταγωνιστική και πιο οικολογική οικονομία».

2.7 Η πράσινη βίβλος σχετικά με το μέλλον του ΦΠΑ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, κατά το 2006, το έλλειμμα εισπραχής του ΦΠΑ αποτελούσε το 12% των θεωρητικών εσόδων από ΦΠΑ, ενώ σε ορισμένα κράτη οι εκτιμώμενες απώλειες ανέρχονταν σε ποσοστό άνω του 20%. Μέρος του εν λόγω ελλείμματος μπορεί να αποδοθεί σε απάτη που εκμεταλλεύεται ελλείψεις του υπάρχοντος συστήματος, ιδίως τη δυνατότητα διασυνοριακών αγορών προϊόντων και υπηρεσιών χωρίς την καταβολή ΦΠΑ. Ένας αποτελεσματικός μηχανισμός που επιτρέπει την εξάλειψη της φορολογικής απάτης θα μπορούσε να αποτελέσει μέσο καταπολέμησης της τεράστιας οικονομικής ζημίας που προκαλείται από τέτοιες δραστηριότητες και να συμβάλει στην εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών.

2.8 Τα ειδικά μέτρα που υιοθετούνται βάσει του άρθρου 395α θα καταστήσουν τον αγώνα κατά της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ και της φοροδιαφυγής πιο λειτουργικό και αποτελεσματικό, διότι θα λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες του φορολογικού συστήματος και της διοίκησης της χώρας που υποβάλλει την αίτηση. Τα εν λόγω μέτρα θα συμβάλουν στη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος αναζήτησης και ανίχνευσης νέων μορφών φορολογικής απάτης και φοροδιαφυγής. Ωστόσο, υπάρχει λόγος ανησυχίας σχετικά με την πιθανή απώλεια σημαντικών εξουσιών των κρατών μελών στον τομέα της φορολόγησης.

2.9 Βάσει των πληροφοριών που συλλέγονται μέσω της διαδικασίας χορήγησης παρεκκλίσεων από την οδηγία για το κοινό σύστημα ΦΠΑ (στο εξής «η οδηγία»), η Επιτροπή θα λαμβάνει σημαντικές πρακτικές πληροφορίες και ιδέες «από χαμηλότερα επίπεδα» που θα τη βοηθήσουν να βελτιώσει περαιτέρω την οδηγία. Οι εν λόγω πληροφορίες θα χρησιμοποιηθούν για να εξαλειφθούν οι αδυναμίες και οι παρωχημένες διατάξεις, καθώς και για να επικαιροποιηθούν παρωχημένα μέρη της οδηγίας.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας επεκτείνει τις εξουσίες της Επιτροπής όσον αφορά τη χορήγηση παρεκκλίσεων για την αποτροπή της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ. Η εν λόγω απάτη προκαλεί σημαντικές δημοσιονομικές απώλειες και παρακωλύει τον ανταγωνισμό και τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει κάθε προσπάθεια για την καλύτερη λειτουργία της ενιαίας αγοράς και για να καταστεί αποτελεσματικότερη η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής.

3.2 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι στο πλαίσιο της δεύτερης υποπαραγράφου του άρθρου 395 παρ. 1 της οδηγίας 2006/112/ΕΚ, τα μέτρα που προορίζονται για την απλούστευση της διαδικασίας εισπραχής ΦΠΑ δεν μπορούν, παρά μόνο σε αμελητέο βαθμό, να επηρεάσουν το συνολικό ποσό των φορολογικών εσόδων του κράτους μέλους που εισπράττεται στο στάδιο της τελικής κατανάλωσης. Στο πλαίσιο της πρότασης, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία μήπως ο αντίκτυπος των αιτήσεων στο συνολικό ποσό των φόρων που εισπράττονται από τα κράτη μέλη δεν εξετασθεί επαρκώς.

3.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον αντίκτυπο που θα έχει η πρόταση στη διάρκεια της διαδικασίας έγκρισης των ειδικών μέτρων που εφαρμόζονται από ένα κράτος μέλος για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, γεγονός που θα αυξήσει την πιθανότητα αποτελεσματικής αντιμετώπισης των εν λόγω δραστηριοτήτων.

3.4 Δεδομένου ότι η απάτη στον τομέα του ΦΠΑ προκύπτει κυρίως σε σχέση με το διασυνοριακό εμπόριο (η λεγόμενη αλυσιδωτή απάτη και η απάτη του αφανούς εμπόρου), η δυνατότητα ανάληψης αποτελεσματικής δράσης με την εφαρμογή παρεκκλίσεων σε ένα μεμονωμένο κράτος μέλος θα είναι ιδιαίτερος περιορισμένη, ο δε περαιτέρω συντονισμός των διαδικασιών από τις φορολογικές αρχές των κρατών μελών θα είναι απαραίτητος.

3.5 Η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης το γεγονός ότι οι εξουσίες που θα αναλάβει η Επιτροπή βάσει της εν λόγω πρότασης είναι εξαιρετικά εξειδικευμένες και περίπλοκες. Σημειώνει ότι άτομα με ειδικευμένη επαγγελματική γνώση, ιδίως από την πράξη, θα πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της ομάδας που θα ασχοληθεί με την υποβολή μελλοντικών προτάσεων για μέτρα βάσει της διαδικασίας που ορίζεται στα προτεινόμενα νέα άρθρα της οδηγίας. Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών αποτελεί κατάλληλη πηγή ατόμων με ανάλογη ειδικευμένη γνώση και πρακτική εμπειρία.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Στην παρούσα μορφή της, η πρόταση επιτρέπει μόνο την ταχύτερη έγκριση (εντός ενός μήνα) των ειδικών μέτρων που παρεκκλίνουν από την οδηγία 2006/112/EK σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το κράτος μέλος ζητά παρέκκλιση όσον αφορά τον καθορισμό του λήπτη ως του προσώπου που είναι υπεύθυνο για την καταβολή ΦΠΑ για συγκεκριμένες προμήθειες προϊόντων και υπηρεσιών, κατά παρέκκλιση του άρθρου 193 (το οποίο επί του παρόντος φαίνεται να αποτελεί αποτελεσματικό εργαλείο για την καταπολέμηση της απάτης)· ωστόσο, σε άλλες περιπτώσεις απαιτείται ομόφωνη συμφωνία στο Συμβούλιο, γεγονός που ενδέχεται να αποδυναμώσει σημαντικά την προσπάθεια αποτελεσματικής καταπολέμησης της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ. Η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης ότι οι παραβάτες συνεργάζονται πλέον αποτελεσματικά, οπότε θα ήταν σκόπιμο για τις φορολογικές και τις αστυνομικές αρχές ορισμένων χωρών να ενημερωθούν για τη χορήγηση παρεκκλίσεων βάσει των προτεινόμενων νέων άρθρων της οδηγίας και να συμμετάσχουν σε αυτήν. Αυτό αφορά ιδίως χώρες στις οποίες ενδέχεται να μεταφερθούν οι παράνομες δραστηριότητες λόγω της χορήγησης παρέκκλισης.

4.2 Η ΕΟΚΕ προτείνει επίσης να μην αποκλείει η διαδικασία έγκρισης στην επιτροπή βάσει του άρθρου 395β, παρ. 2 και 3,

τη δυνατότητα ενός μέλους της επιτροπής να ζητά τον τερματισμό της γραπτής διαδικασίας χωρίς αποτέλεσμα, κυρίως για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική προστασία των έννομων συμφερόντων του εν λόγω μέλους, τα οποία ενδέχεται να πληγούν από το αίτημα άλλου κράτους μέλους για την έγκριση ειδικών μέτρων. Ένας άλλος τρόπος αντιμετώπισης της εν λόγω έλλειψης θα ήταν να καθιερωθεί μηχανισμός που να περιλαμβάνει την περαιτέρω έγκριση του ειδικού μέτρου από το Συμβούλιο των Υπουργών, στο πλαίσιο του οποίου το μέτρο θα παύει να ισχύει εάν δεν εγκριθεί.

4.3 Με την εισαγωγή του ΜΤΑ, η πρόταση οδηγίας θα περιορίσει σημαντικά τον χρόνο που απαιτείται για την έγκριση ειδικών μέτρων με στόχο την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, από τους οκτώ μήνες, που ενδεχομένως να απαιτούνταν έως τώρα για μία θετική πρόταση της Επιτροπής και μετέπειτα την ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου, σε έναν μήνα, με τη μεταβίβαση της εξουσίας έγκρισης στην Επιτροπή. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την υποστήριξή της στην εν λόγω επιτάχυνση ως τρόπου βελτίωσης του αγώνα κατά της φορολογικής απάτης. Ωστόσο, τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα, εάν αυτό κριθεί αναγκαίο, να εξασφαλίζουν την εκ των προτέρων συζήτηση του σχεδίου αίτησής τους για παρέκκλιση στη συμβουλευτική επιτροπή, ώστε να προλαμβάνονται έτσι πιθανές διαδικασίες ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

4.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα «κατάλληλα μέτρα ελέγχου από τα κράτη μέλη» δεν ορίζονται με επαρκή σαφήνεια στο άρθρο 395α, παρ. 1, της πρότασης. Συνεπώς, προτείνει να αρθεί η εν λόγω ανακολουθία από το Συμβούλιο και να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής των μέτρων, ώστε να καλύπτονται εκείνα που αναφέρονται στο άρθρο 395α, παρ. 1β, της πρότασης.

4.5 Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η παρέκκλιση που χορηγείται βάσει της διαδικασίας του άρθρου 395 αποδεικνύεται, κατά τη διάρκεια ισχύος της, αποτελεσματική για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και φοροδιαφυγής, η ΕΟΚΕ προτείνει τη θέσπιση μηχανισμού, με τον οποίο το εκάστοτε μέτρο θα μπορεί να εφαρμόζεται – στο πλαίσιο της διάδοσης βέλτιστων πρακτικών – σε άλλα κράτη μέλη μέσω απλουστευμένης διαδικασίας, παρόμοιας με αυτήν που ορίζεται στην υπό εξέταση πρόταση.

Βρυξέλλες, 15 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών) όσον αφορά την αλληλεπίδρασή του με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. .../... του Συμβουλίου για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όσον αφορά τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων»

COM(2012) 512 final — 2012/0244 COD

και «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Χάρτης πορείας προς την τραπεζική ένωση»

COM(2012) 510 final

(2013/C 11/08)

Γενικός εισηγητής: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Στις 12 Σεπτεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

«Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Χάρτης πορείας προς την τραπεζική ένωση»

COM(2012) 510 final.

Στις 27 Σεπτεμβρίου 2012 και στις 22 Οκτωβρίου αντίστοιχα και σύμφωνα με το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών) όσον αφορά την αλληλεπίδρασή του με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. .../... του Συμβουλίου για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όσον αφορά τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων»

COM(2012) 512 final — 2012/0244 (COD).

Στις 17 Σεπτεμβρίου 2012, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 15ης Νοεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Trias Pintó και υιοθέτησε με 194 ψήφους υπέρ, 15 κατά και 22 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι είναι απαραίτητο, αλλά ανεπαρκές, το εκτεταμένο ρυθμιστικό πρόγραμμα οικονομικών μεταρρυθμίσεων που προβλέπεται από τη "Δέσμη για την Τραπεζική Ένωση" για την αντιμετώπιση της κρίσης και τη σταθεροποίηση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ONE) ⁽¹⁾, με στόχο να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στη ζώνη του ευρώ και στο μέλλον της ΕΕ, καθώς και για να βελτιωθεί η διακυβέρνηση και να καταπολεμηθεί ο αυξανόμενος κατακερματισμός των τραπεζικών αγορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ κρίνει κατάλληλη τη δέσμη μέτρων που περιγράφονται στον οδικό χάρτη COM (2012) 510 και σε δύο νομοθετικές πράξεις COM (2012) 511 και COM (2012) 512, η δεύτερη αποτελεί επίσης αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης.

1.2 Η ΕΟΚΕ συγχάρι την Επιτροπή για το εμπειριστατωμένο έργο της αλλά, παράλληλα, απευθύνει έκκληση να υιοθετηθούν τα μέτρα πριν από το τέλος του 2012 και να υπάρξει προσεκτική προετοιμασία όσον αφορά τον αντίκτυπο για τις τράπεζες και τις εθνικές οικονομίες. Θα είναι ουσιαστικής σημασίας για το κύρος των κυβερνήσεών μας **να οικοδομήσουμε περισσότερη και καλύτερη Ευρώπη**, εκχωρώντας αρμοδιότητες και στηρίζοντας τη δυνατότητα εφαρμογής τους με μια υψηλής ποιότητας εποπτεία και μεγαλύτερη ενσωμάτωση με στόχο μια πραγματική ευρωπαϊκή διακυβέρνηση, κοινωνικά χρήσιμη και οικονομικά αποδοτική.

1.3 Ο επείγων χαρακτήρας και η ανεπάρκεια των μέτρων οφείλεται στο κόστος που υπερβαίνει κατά πολύ τα 4,5 τρισεκατομμύρια ευρώ φορολογικών εσόδων που έχουν δεσμευτεί μέχρι σήμερα για τη διάσωση των τραπεζών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η χρηματοπιστωτική κρίση έχει προκαλέσει τη χειρότερη παγκόσμια ύφεση μετά τη Μεγάλη Ύφεση, ιδιαίτερα στην ευρωζώνη, όπου η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο ευρώ και στη διακυβέρνηση των θεσμών του καθίσταται ακόμη πιο επιτακτική και επείγουσα. Οι

⁽¹⁾ Οκτώ κανόνες που έχουν ήδη εγκριθεί από την ΕΕ, δεκατέσσερις σε διαδικασία συναπόφασης και μια άλλη πρόταση πριν από την Δέσμη για την τραπεζική ένωση http://ec.europa.eu/internal_market/finances/policy/map_reform_en.htm.

αυστηρότεροι κανόνες παρέχουν ασφάλεια στους πολίτες και τις αγορές, αν και η αμφισβήτηση των υφιστάμενων, η αβεβαιότητα των νέων και η καθυστέρηση της εφαρμογής τους μπορεί να αποτελέσουν πηγή μεγαλύτερης αβεβαιότητας. Συνεπώς, ο χρόνος προσαρμογής των θεσμών που στηρίζουν το ευρώ θα πρέπει επίσης να είναι πιο σύντομος και ακριβής.

1.4 Η ΕΟΚΕ καλεί να υπάρξει ταχεία συμφωνία για τη θέση σε ισχύ του ενιαίου εποπτικού μηχανισμού (ΕΕΜ). Τούτο σημαίνει ότι πρέπει να αρχίσει η ενοποίηση από το 2013 χωρίς οριστούν αβέβαιοι στόχοι, καθώς ο αρχικός βασικός στόχος είναι να σωθεί το ευρώ, έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθεί το κόστος για τους φορολογούμενους πριν από οποιαδήποτε αναδιάρθρωση ή κλείσιμο με επαρκή εκ των προτέρων χρηματοδότηση και κάλυψη του κόστους εξυγίανσης από τους μετόχους και τους πιστωτές.

1.5 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι, για το σκοπό αυτό, η ΕΚΤ συνεργάζεται από την αρχή με ένα εποπτικό συμβούλιο, προκειμένου να αποφεύγονται πιθανές συγκρούσεις συμφερόντων με τη νομισματική δραστηριότητά της.

1.6 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η ΕΚΤ αναλαμβάνει την ευθύνη της εποπτείας του συνόλου των τραπεζών στην Ένωση, όσο μικρές και να είναι, και ιδίως των ενοποιημένων ισολογισμών των διασυνοριακών δραστηριοτήτων, και τη θέση σε ισχύ ενιαίου εγχειριδίου κανόνων. Επίσης, ανατίθενται στην ΕΚΤ καθήκοντα, αρμοδιότητες και οι απαραίτητοι πόροι για να εξασφαλίζεται η ανίχνευση των κινδύνων που απειλούν τη βιωσιμότητα καθώς και για να απαιτεί τη λήψη κατάλληλων διορθωτικών μέτρων, με την ενεργό συμμετοχή των εθνικών εποπτικών αρχών στον ΕΕΜ. Ακόμη, είναι σκόπιμο να παραμείνουν υπεύθυνες για την προστασία των καταναλωτών, αν και η πρόταση της Επιτροπής δεν αναφέρεται στην πρόληψη των πιθανών συγκρούσεων συμφερόντων μεταξύ του ευρωπαϊκού επιπέδου προληπτικής εποπτείας και των αρμοδιοτήτων των εθνικών αρχών.

1.7 Όσον αφορά την μακροπροληπτική πολιτική, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει να δοθεί σημαντικότερος ρόλος στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ) και στην ΕΚΤ στο πλαίσιο ενός πιο ολοκληρωμένου χρηματοπιστωτικού συστήματος και ζητεί από την Επιτροπή να διασαφηνίσει την αλληλεπίδραση εθνικών αρχών και ΕΚΤ.

1.8 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την προώθηση της συμμετοχής των χωρών εκτός ευρωζώνης να ασκήσουν τη ρήτρα προσχώρησης (opt-in), με αντίστοιχα δικαιώματα με τις χώρες της ευρωζώνης μέσω πιο απλών και ελκυστικών διαδικασιών συμμετοχής, χωρίς να παραβιάζεται η ΣΛΕΕ.

1.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να επιτευχθεί καλή σύνδεση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, γνωρίζοντας ότι, σε πρώτη φάση, θα υπάρξουν επικαλύψεις λειτουργιών. Όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων, η

αναθεώρηση των κανόνων ψηφοφορίας με αλλαγή του κανονισμού ΕΑΤ και οι μεγαλύτερες αρμοδιότητες λήψης αποφάσεων της ανεξάρτητης επιτροπής χρειάζονται περαιτέρω εξέταση και ανάλυση, προκειμένου να επιτευχθεί ισορροπία στα συμφέροντα των κρατών μελών στην εσωτερική αγορά που δεν συμμετέχουν στον ΕΕΜ και, παράλληλα, να αποφευχθεί ο κίνδυνος παράλυσης της ολοκλήρωσης της Ευρωζώνης από μειοψηφίες. Είναι σημαντικό να αποφευχθεί η δημιουργία μιας αγοράς δύο βαθμίδων για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και, για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ επισημαίνει το ζήτημα αυτό.

1.10 Επιπλέον, η ΕΚΤ, το ΕΣΣΚ και οι νέες ευρωπαϊκές αρχές χρηματοπιστωτικής εποπτείας, συμπεριλαμβανομένης της ανεξάρτητης επιτροπής, θα πρέπει να περιλαμβάνουν στις εργασίες τους τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ιδιαίτερα τις οργανώσεις καταναλωτών και τα συνδικάτα⁽²⁾, διατηρώντας υψηλή την ανεξαρτησία τους, τη διαφάνεια και την αντίσταση σε πολιτικές πιέσεις.

1.11 Η ταχύτητα μεταφοράς της εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων και οι σχετικές αλλαγές στην Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ), (της οποίας ο ρόλος πρέπει να επικεντρωθεί στην εξασφάλιση της συνοχής και της εναρμόνισης των κανονιστικών και τεχνικών προτύπων και η επέκτασή τους σε όλη την ΕΕ), αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία, όπως οι αυστηρότερες απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για τις τράπεζες⁽³⁾, τα μέτρα για την ενίσχυση και τη βελτίωση του κοινού συστήματος προστασίας των καταθέσεων⁽⁴⁾, καθώς και η ολοκληρωμένη διαχείριση της κρίσης με εργαλεία διάσωσης και εξυγίανσης των τραπεζών⁽⁵⁾ προκειμένου να ενισχυθεί ο ευρωπαϊκός τομέας και να αποφευχθούν μελλοντικές αλυσιδωτές επιπτώσεις, ιδιαίτερα εκείνων που οφείλονται στον υψηλότερο κίνδυνο που λαμβάνουν οι πελάτες των επενδυτικών τραπεζών. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να ορίσει συγκεκριμένους χρονικούς και λειτουργικούς στόχους στο ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων.

1.12 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προτείνει χρονοδιάγραμμα και λεπτομέρειες για τον ενιαίο μηχανισμό εξυγίανσης (ΕΜΕ)⁽⁶⁾, καθώς και για άλλα σημαντικά ζητήματα προς διασαφήνιση, όπως η διαχείριση κρίσεων στις κοινές δράσεις ελέγχου. Με τον τρόπο αυτό, η **τραπεζική ένωση** θα αποκτήσει αξιοπιστία και θα αποτελέσει την κοινή βάση ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς. Θα αποφευχθούν σχετικά μικρές πτωχεύσεις που είναι αιτίες συστημικής βλάβης ή δυσπιστίας, προκαλούν μεταφορές καταθέσεων σε άλλες χώρες και αποδυναμώνουν τα εθνικά τραπεζικά συστήματα. Θεωρούμε ότι, στη συνέχεια, ο ΕΜΕ μπορεί να αναλάβει πρόσθετα καθήκοντα συντονισμού της διαχείρισης κρίσεων. Όμως, η παρακολούθηση και η εξυγίανση θα πρέπει να πραγματοποιούνται παράλληλα, έτσι ώστε να αποφεύγονται αποφάσεις κλεισίματος τράπεζας σε ευρωπαϊκό επίπεδο και το κόστος πληρωμής των καταθέσεων να βαρύνει το κράτος μέλος.

(2) Βλ. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Τρόποι συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στη ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών» – ΕΕ C 143 της 22.05.2012, σ. 3.

(3) http://ec.europa.eu/internal_market/bank/regcapital/new_proposals_en.htm.

(4) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:068:0003:0007:EL:PDF>

(5) http://ec.europa.eu/internal_market/bank/crisis_management/index_en.htm.

(6) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/es/ec/131290.pdf

1.13 Η ΕΟΚΕ καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να τηρήσουν τις βασικές αρχές οι οποίες πρέπει να διέπουν όλη την παράγωγη νομοθεσία και άλλα κεκτημένα, και να στηρίζονται στην ισχύ του νόμου και όχι στην εξουσία. Η αποκατάσταση της συμμόρφωσης είναι ολοένα και πιο επιτακτική στην ευρωζώνη, προκειμένου να βοηθηθεί η τραπεζική ένωση από τη δημοσιονομική ένωση μέσω ενός κοινού μηχανισμού για την έκδοση χρέους και άλλου μηχανισμού δημοσιονομικών μεταβιβάσεων, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι κύκλοι που παράγουν ασύμμετρες κρίσεις, όπως αυτές που βιώνουν με σφοδρότητα οι περισσότερες χώρες της ευρωζώνης τα τελευταία χρόνια. Ο ΕΕΜ θα μπορούσε να χρηματοδοτηθεί από τα τέλη εποπτείας που επιβάλλονται στις τράπεζες, τα οποία θα πρέπει να αντανakλούν το προφίλ κινδύνου του οργανισμού που θα εποπτεύεται. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να καταρτίσει πράσινη ή λευκή βίβλο με θέμα τον εναρμονισμένο τρόπο χρηματοδότησης της τραπεζικής ένωσης, προκειμένου να λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με φόρους ή εισφορές στις χρηματοπιστωτικές και τραπεζικές συναλλαγές, οι οποίες είναι απαραίτητες, αλλά σήμερα προκαλούν κατακερματισμό.

1.14 Μια τραπεζική ένωση θα αποτελέσει ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της ευρωζώνης και του συνόλου της ΕΕ για την είσοδο σε ένα ενάρετο κύκλο που να υπερβαίνει τις αδυναμίες σχεδιασμού και να επιτρέπει στην ενιαία αγορά να ανακτήσει την ανταγωνιστικότητά της, έτσι ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της στρατηγικής Ευρώπη 2020. Έτσι θα μπορούσε να αποτραπεί το κύμα της χρηματοπιστωτικής καινοτομίας που προκύπτει από το "σκιάδες τραπεζικό σύστημα" με βάση τη σύμβαση Βασιλεία III, όπως επισημαίνεται στις πιο πρόσφατες εκδόσεις του ΔΝΤ. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να ενεργήσει ταχύτατα για να προωθήσει τα νέα πρότυπα για τις επενδυτικές και εμπορικές τράπεζες, δεδομένου ότι το σκιάδες τραπεζικό σύστημα σε πολλές χώρες τείνει να ξεπεράσει τον συμβατικό και ρυθμισμένο νομοθετικό τραπεζικό τομέα.

1.15 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή και στους ευρωπαίους συννομοθέτες να μετατρέψουν αυτό το σχέδιο σε εργαλείο για την χρηματοπιστωτική και την ψηφιακή ένταξη. Τα στελέχη του ΕΕΜ πρέπει να ενεργούν με υπευθυνότητα, να υπόκεινται σε δημοκρατικό έλεγχο, να παρουσιάζονται τακτικά ή όποτε ζητηθεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για να απαντούν για τη διαχείρισή τους. Τούτο θα ενισχύσει την πολιτική προβολή των θεμάτων αυτών και θα ενισχύσει τη στήριξη των πολιτών στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα.

1.16 Τέλος, το πεδίο εφαρμογής της τραπεζικής ένωσης δεν πρέπει να περιορίζεται στην ευρωζώνη και στην ΕΕ στο σύνολό της, αλλά θα πρέπει να προβάλλει τους στόχους συνεργασίας και ανταγωνιστικότητας, ιδίως σε περιοχές επιρροής του ευρώ, και στον υπόλοιπο κόσμο.

2. Ιστορικό και εισαγωγή

2.1 Την 1η Ιανουαρίου 2011, άρχισε να λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ) που συστάθηκε με τον κανονισμό 1093/2010/ΕΕ, με βάση τις συστάσεις που διατυπώνονται στην έκθεση Larosière και με σκοπό, αφενός, τη μεταρρύθμιση της εποπτικής διάρθρωσης και, αφετέρου, τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου ευρωπαϊκού συστήματος που να περιλαμβάνει τρεις αρχές (για τις τράπεζες, τα χρηματιστήρια και τις ασφάλειες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία), μαζί με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ).

2.2 Παράλληλα, από τον Ιούλιο του 2010, έχει ενισχυθεί η προστασία των καταναλωτών και η εμπιστοσύνη στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες με τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων στις τράπεζες (MEMO/10/318), αποζημίωσης των επενδυτών (MEMO/10/319) και εγγύησης των ασφαλίσεων (MEMO/10/320), ενώ στις 6 Ιουνίου 2012, η Επιτροπή ανακοίνωσε νέα μέτρα διαχείρισης κρίσεων με στόχο την αποφυγή μελλοντικών επιχειρήσεων διάσωσης τραπεζών. Η Επιτροπή πρότεινε αυτό το πλαίσιο εποπτείας στην ανακοίνωσή της με θέμα «Η υλοποίηση της ευρωπαϊκής ανάκαμψης», η οποία δημοσιεύθηκε στις 4 Μαρτίου 2009 και, στη συνέχεια, επεξεργάστηκε τις λεπτομέρειες της νέας αρχιτεκτονικής στην ανακοίνωσή της «Ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική εποπτεία», της 27ης Μαΐου 2009. Και οι δύο επιβεβαιώθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 19ης Ιουνίου 2009, σύμφωνα με το οποίο το σύστημα θα πρέπει να έχει ως στόχο τη βελτίωση της ποιότητας και της συνέπειας της εθνικής εποπτείας, την ενίσχυση της εποπτείας των διασυνοριακών ομίλων, καθώς και τη θέσπιση ενός ενιαίου εγχειριδίου κανόνων που θα εφαρμόζεται σε όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην εσωτερική αγορά. Τόνισε επίσης ότι οι νέες ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές θα πρέπει να έχουν αρμοδιότητες επί των οργανισμών αξιολόγησης (και για το λόγο αυτό τροποποιήθηκαν ανάλογα οι κανονισμοί ΕΚ/1060/2009 και ΕΕ/513/2011).

2.3 Για να ολοκληρωθεί αυτή η επίπονη ρυθμιστική διαδικασία, η Επιτροπή με την ανακοίνωσή της "Χάρτης πορείας προς την τραπεζική ένωση", προτείνει τη θέσπιση των βάσεων ενός **κοινού, υψηλού επιπέδου πλαισίου προληπτικής ρύθμισης** για όλες τις τράπεζες και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς σε όλη την ΕΕ, το οποίο να ενοποιεί τους μηχανισμούς εποπτείας, εξυγίανσης και ασφάλισης των καταθέσεων υπό την σκέπη ενός ενιαίου εγχειριδίου κανόνων.

2.4 Για το σκοπό αυτό, ζητεί να συμφωνηθούν **πέντε βασικές ενέργειες** πριν από το τέλος του 2012. Τρεις από αυτές είναι **νομοθετικές προτάσεις για τις οποίες η ΕΟΚΕ έχει ήδη γνωμοδοτήσει ή επεξεργάζεται τη γνωμοδότησή της**: εγγύηση της εφαρμογής των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τις τράπεζες (ΟΚΑ4) (7), οδηγία περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων και οδηγία σχετικά με την ανάκαμψη και εξυγίανση των τραπεζών. **Ακόμη δύο προτάσεις, μαζί με τον οδικό χάρτη, αφορούν την παρούσα γνωμοδότηση**: ένας νέος κανονισμός για την ανάθεση στην ΕΚΤ της προληπτικής εποπτείας των τραπεζών και η τροποποίηση του κανονισμού 1093/2010/ΕΕ σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (ΕΕΑ). Αυτό είναι απαραίτητο για τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ της Αρχής και της μελλοντικής ενιαίας εποπτικής αρχής, και προκειμένου να εξισορροπείται η λήψη αποφάσεων μεταξύ των κρατών του ΕΕΜ και των υπολοίπων, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ακεραιότητα της ενιαίας αγοράς. Μεταξύ αυτών των πέντε δράσεων, η Επιτροπή προτείνει ένα ενιαίο μηχανισμό εξυγίανσης (ΕΜΕ) και το συντονισμό των μέσων του.

2.5 Ο χάρτης πορείας έρχεται ακριβώς τη στιγμή που το μοντέλο χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης με βάση το ευρώ έχει αρχίσει να χωλαίνει λόγω της κρίσης που ξεκίνησε το 2007. Τα επιτεύγματα της ταχείας ολοκλήρωσης των αγορών μετοχών και ομολόγων στην Ευρώπη καθυστέρησαν να έρθουν στο τραπεζικό τομέα, περισσότερο στις αγορές χονδρικής (διατραπεζική, τίτλων κ.λπ.) σε σχέση με τις αγορές λιανικής πώλησης των τραπεζικών

(7) http://ec.europa.eu/internal_market/bank/regcapital/new_proposals_en.htm.

δανείων και καταθέσεων. Όμως, λόγω της κρίσης, οι αγορές λιανικής επηρεάζονται από τις πρόσφατες τάσεις κατακερματισμού και την επακόλουθη επανεθνικοποίηση των αγορών χονδρικής, ωθούμενη από το συνεχιζόμενο εθνικό χαρακτήρα της εποπτείας, των πλαισίων εξυγίανσης και εγγύησης των καταθέσεων⁽⁸⁾. Η επανεθνικοποίηση των αγορών χρέους ήταν ιδιαίτερα γρήγορη.

2.6 Στη ευρωζώνη, οι προσαρμογές και τα σχέδια λιτότητας λόγω της κρίσης και με αποτέλεσμα την μείωση του ΑΕγχΠ και της απασχόλησης, ήταν πολύ μεγαλύτερες. Στις 23 Οκτωβρίου 2011, ο Πρόεδρος της Επιτροπής είπε στους ευρωπαίους ηγέτες ότι η ΕΕ είχε χάσει τρισεκατομμύρια ευρώ οικονομικής ανάπτυξης μεταξύ 2007 και 2010 λόγω της κρίσης⁽⁹⁾.

2.7 Σύμφωνα με το ΔΝΤ, στο τέλος του 2010, οι Ηνωμένες Πολιτείες και επτά ευρωπαϊκές χώρες ανέκτησαν σχεδόν το ένα τρίτο του δημόσιου κόστους από τις διασώσεις τραπεζών από την αρχή της κρίσης (1,8 τρισεκατομμύρια από τα 5,2 τρισεκ. δολάρια). Το υπόλοιπο θα μπορούσε να ανακτηθεί σχεδόν στο σύνολό του τα επόμενα χρόνια μέσω επιβολής φόρων ή άλλων πρωτοβουλιών, εκτός αν εμποδιστεί από τις επιπτώσεις μιας νέας ύφεσης εξαιτίας μιας νέας τραπεζικής κρίσης λόγω του χρέους.

2.8 Ο χάρτης πορείας καθορίζει συγκεκριμένες ημερομηνίες θέσης σε ισχύ της εποπτείας στην ευρωζώνη⁽¹⁰⁾, αλλά όχι για το σύνολο του ΕΕΜ ή του ΕΜΕ, παρόλο που η Επιτροπή θεωρεί τον πρώτο ιδιαίτερα σημαντικό για τη σταθεροποίηση της κατάστασης και προαπαιτούμενο για την άμεση κεφαλαιοποίηση των τραπεζών από τον ΕΜΣ.

2.9 Τέλος, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι διεργασίες της τραπεζικής ένωσης, είναι απαραίτητο να επιταχυνθούν και να ενισχυθούν οι πρωτοβουλίες που εξετάζει η Επιτροπή: ρύθμιση του σκιώδους τραπεζικού συστήματος (IP/12/253), ενίσχυση της αξιοπιστίας των αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας (IP/11/1355), αυστηρότεροι κανόνες για τα αμοιβαία κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου (IP/09/669), ανοικτές πωλήσεις (IP/10/1126), παράγωγα (IP/10/1125), ανάσχεση των ανεύθυνων πρακτικών στις τράπεζες αμοιβές (IP/09/1120), μεταρρύθμιση των τομέων ελέγχου (IP/11/1480) και λογιστικής (IP/11/1238). Είναι επίσης σημαντικό να συνεκτιμηθούν οι συστάσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με την εξάλειψη των φορολογικών παραδείσων⁽¹¹⁾.

⁽⁸⁾ Βλ. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), Financial Integration in Europe, Απρίλιος 2012, και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, European Financial Stability and Integration Report 2011, Απρίλιος 2012, και EFSIR 2010, Μάιος 2011.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/barroso_european_council_23_october_2011_el.pdf

⁽¹⁰⁾ 1η Ιουλίου 2013 για τις πιο σημαντικές συστημικές ευρωπαϊκές τράπεζες και 1 Ιανουαρίου 2014 για όλες τις άλλες, έτσι ώστε την 1 Ιανουαρίου 2014 όλες οι τράπεζες της ευρωζώνης να υπόκεινται σε κεντρική εποπτεία.

⁽¹¹⁾ Βλ. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Φορολογικοί και χρηματοπιστωτικοί παράδεισοι, απειλή για την εσωτερική αγορά της ΕΕ», ΕΕ C 229, 31.07.2012, σ. 7

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Το αυξανόμενο κόστος της κρίσης στην ΕΕ⁽¹²⁾ επιδείνωσε τις ανισορροπίες και τις ασυμμετρίες μεταξύ των διαφόρων μερών, με αποτέλεσμα την απώλεια της αποτελεσματικότητας πολύ σημαντικών πολιτικών που ορίζονται από τις Συνθήκες όπως η νομισματική, η εμπορική, η πολιτική συνοχής και βιωσιμότητας, με συνέπεια τον κατακερματισμό των χρηματοπιστωτικών και τραπεζικών αγορών και το διευρυνόμενο χάσμα με τους στόχους της στρατηγικής Ευρώπη 2020 για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και τη βελτίωση της οικονομικής διακυβέρνησης⁽¹³⁾. Ενώ για ορισμένες χώρες μειώθηκε το κόστος δανειοδότησης, οι χώρες που αντιμετωπίζουν τις ισχυρότερες κρίσεις χρέους αύξησαν τις δημόσιες δαπάνες τους για τοκοχρεωλύσια και αναγκάστηκαν να μειώσουν τους μισθούς στο δημόσιο τομέα, τις συντάξεις, τις δαπάνες για την εκπαίδευση, την υγεία και τις επενδύσεις σε τεχνικές και κοινωνικές υποδομές⁽¹⁴⁾.

3.2 Η απαραίτητη ενίσχυση των δημοκρατικών διαδικασιών πρέπει να είναι συμβατή με το στόχο της τραπεζικής ένωσης και να διευκολύνει την τραπεζική διαμεσολάβηση μεταξύ αποταμιεύσεων και επενδύσεων, πρωταρχική λειτουργία των τραπεζών, η οποία ενέχει τον έλεγχο της τεχνικής αποτελεσματικότητας και της αποτελεσματικής κατανομής πόρων, συμβάλλοντας στις αρχές του δικαίου της ΕΕ και επηρεάζοντας ελευθερίες και συμφέροντα του συνόλου των πολιτών.

3.3 Παρά το γεγονός ότι, από την έναρξη της κρίσης, ελήφθησαν πολλά μέτρα για να αποφευχθεί ότι η απώλεια εμπιστοσύνης στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα επηρεάσει το δημόσιο χρέος των χωρών της ευρωζώνης, αυτός ο φαύλος κύκλος δεν έχει ακόμη διαρραγεί. Συνεπώς, προκειμένου τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να επιστρέψουν στο ρόλο της διαμεσολάβησης μεταξύ αποταμιεύσεων και επενδύσεων, η οικονομική θεωρία συμβουλεύει την ανάπτυξη πολιτικών αναδιανομής, θετικής και όχι αρνητικής, όπως κοινοί μηχανισμοί έκδοσης χρεογράφων ή δημοσιονομικές μεταβιβάσεις, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι κύκλοι που δημιουργούν ασύμμετρες κρίσεις⁽¹⁵⁾.

3.4 Σύμφωνα με τις τελευταίες εκδόσεις του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας, οι εργασίες για την προώθηση της διαφάνειας και τη μείωση των κινδύνων που επηρεάζουν το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα είναι ιδιαίτερα συμβατές με τις προσπάθειες της ΕΕ για οικονομική και ψηφιακή ένταξη και την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών και ενισχύουν περαιτέρω την στρατηγική Ευρώπη 2020.

3.5 Τελικά, η ενίσχυση του δημοκρατικού ελέγχου πρέπει να συμβάλει στην προώθηση τόσο της συμμόρφωσης με τις συνθήκες και τις αρχές, όσο και να **συνδυάσει την τραπεζική ένωση με τη στρατηγική Ευρώπη 2020**, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για το μέλλον του πολιτικού σχεδιασμού.

⁽¹²⁾ Douglas Elliott, Suzanne Salloy, André Oliveira Santos, *Assessing the Cost of Financial Regulation*, ΔΝΤ.

⁽¹³⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/index_el.htm

⁽¹⁴⁾ ΔΝΤ, *Safer Global Financial System Still Under Construction*, Global Financial Stability Report, 2012.

⁽¹⁵⁾ *Completing the Euro*, Report of the Tommaso Padoa-Schioppa Group, Ιούνιος 2012.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί **τον οδικό χάρτη** που πρότεινε η Επιτροπή **κατάλληλη συμβολή στην ευρωπαϊκή διακυβέρνηση**, και συμφωνεί με την ανάγκη και **τον επείγοντα χαρακτήρα των δύο νέων νομοθετικών πράξεων**, καθώς και με τις επικείμενες δράσεις που έχουν ανακοινωθεί, οι οποίες είναι ζωτικής σημασίας για την ανατροφή της έλλειψης εμπιστοσύνης στο ευρώ και στο μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4.2 Ο πρωταρχικός στόχος του ΕΕΜ πρέπει να είναι να επιτευχθεί μια πιο αποτελεσματική κεντρική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων από αυτήν που ασκείται από το υφιστάμενο δίκτυο εθνικών αρχών καθώς και να εξασφαλιστεί ότι λειτουργεί σύμφωνα με τον ΕΜΕ, αποφεύγοντας τις πολιτικές πτυχές που απορρέουν από την απόφαση για εκκαθάριση μιας τράπεζας.

4.3 Πολυάριθμοι λόγοι καθιστούν την ΕΚΤ το πλέον κατάλληλο όργανο για να συγκεντρώσει την εποπτεία: το δίκτυό της, η ανεξαρτησία της και το γεγονός ότι τούτο προβλέπεται από τη ΣΛΕΕ, έτσι ώστε να μην χρειάζεται τροποποίηση της Συνθήκης για την επίτευξη εποπτείας υψηλής ποιότητας.

4.4 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει να διατηρήσουν οι εθνικές εποπτικές αρχές τις εξουσίες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της τρομοκρατίας, σύμφωνα με την οδηγία 2005/60/ΕΚ⁽¹⁶⁾, καθώς και για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων τρίτων χωρών. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ ζητεί τον αποκλεισμό από τον ενιαίο μηχανισμό εξυγίανσης των χωρών οι οποίες – για διάφορους λόγους – αδυνατούν να εφαρμόσουν αυστηρά την οδηγία. Επίσης, για να διευκολυνθεί η λειτουργία κεντρικής εποπτείας, πρέπει να επιταχυνθεί η τροποποίηση των καταστατικών των σχετικών εθνικών κεντρικών τραπεζών, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι πληροφορίες διαβιβάζονται χωρίς παρεμβολές.

4.5 Τα νεοσυσταθέντα όργανα οφείλουν να θεσπίσουν κανόνες σχετικά ψηφοφορίας, ούτως ώστε να αποκλείονται τα μέλη που ενδεχομένως να βρίσκονται σε καθεστώς σύγκρουσης συμφερόντων. Η ανεξαρτησία και η υπευθυνότητα των ατόμων που βρίσκονται σε ανώτερες θέσεις πρέπει να συνοδεύονται από κυρώσεις εναντίον εκείνων οι οποίοι παραβαίνουν τους κανόνες, εάν λάβουμε υπόψη τη ζημία που προκαλούν οι παραβάσεις αυτές σε τράπεζες και στην ορθή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς και στην οικονομία, στις επιχειρήσεις και στους πολίτες.

4.6 Ο χρηματοπιστωτικός τομέας αντιδρά στο νέο κανονιστικό πλαίσιο με τη διαμόρφωση νέων προϊόντων που παρακάμπτουν τους νέους κανόνες. Στις πιο πρόσφατες εκδόσεις του, το ΔΝΤ προειδοποιεί για ένα νέο κύμα χρηματοπιστωτικής καινοτομίας, σε ορισμένες περιπτώσεις παρόμοιο με αυτό που προκάλεσε την τρέχουσα κρίση. Συνεπώς, οι δαπάνες κεντρικής εποπτείας πρέπει να αντικατοπτρίζουν το προφίλ κινδύνου των διαφόρων φορέων, έτσι ώστε να μην επιβαρύνονται οι φορείς που δεν ακολουθούν τέτοιες πρακτικές.

4.7 Η ΕΟΚΕ προειδοποιεί, επομένως, για τον σαφή κίνδυνο επέκτασης του σκιάδους τραπεζικού συστήματος στην ΕΕ, το οποίο θα ανταχθεί και πάλι στις δύο λειτουργίες του χρηματοπιστωτικού τομέα και στις αρχές, τις αξίες και τα δικαιώματα των πολιτών της ΕΕ.

4.8 Προκειμένου να μεγιστοποιηθούν οι ευκαιρίες, η νέα ευρωπαϊκή τραπεζική ένωση θα πρέπει να συνεργαστεί στενότερα με άλλες υφιστάμενες ή μελλοντικές ενώσεις έτσι ώστε να αξιοποιηθούν στο έπακρο οι δυνατότητες των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ιδίως των πιο παγκοσμιοποιημένων από αυτά, και ιδιαίτερα εκείνων που βρίσκονται πιο κοντά, έχουν ήδη συνδεθεί ή εξαρτώνται από το ευρώ (ήδη άμεσα ή έμμεσα, το ευρώ είναι το νόμισμα περισσότερων από 50 χωρών).

Βρυξέλλες, 15 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

⁽¹⁶⁾ Βλ. επίσης τις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες: ΕΕ C 75, 15.03.2000, σ. 22 και ΕΕ C 267, 27.10.2005, σ. 30.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράσινη Βίβλος — Σκιώδες τραπεζικό σύστημα»

COM(2012) 102 final

(2013/C 11/09)

Εισηγητής: ο κ. **Juan MENDOZA CASTRO**

Στις 19 Μαρτίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Πράσινη Βίβλος – Σκιώδες τραπεζικό σύστημα»

COM(2012) 102 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Οκτωβρίου 2012.

Κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 15ης Νοεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με ψήφους 208 υπέρ, 2 κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την Πράσινη Βίβλο (ΠΒ), την οποία και θεωρεί ένα βήμα προς την ορθή κατεύθυνση.

1.2 Αν και είναι αδιαμφισβήτητη η ανάγκη του χρηματοπιστωτικού συστήματος για ρευστότητα, η οποία, από την εμφάνιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το σκιώδες τραπεζικό σύστημα (ΣΤΣ), η εμπειρία της κρίσης δείχνει ότι στο πλαίσιο της ρυθμιστικής διαδικασίας πρέπει εντούτοις να δοθεί προτεραιότητα στην απαραίτητη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

1.3 Παρότι αυτό δεν προβλέπεται από τη νομοθεσία, στην πράξη οι κυβερνήσεις, οι κεντρικές τράπεζες και τα δημόσια ασφαλιστικά ιδρύματα αναγκάστηκαν να αντιμετωπίσουν τις ζημιές που προκλήθηκαν από τις σκιώδεις τράπεζες (*shadow banks* – ΣΤ).

1.4 Η αποφυγή του κινδύνου του ρυθμιστικού αρμπιτράζ πρέπει να είναι ένας από τους κεντρικούς στόχους της Πράσινης Βίβλου.

1.5 Οι πρώτες συμφωνίες της Βασιλείας ήταν ο κύριος παράγοντας που συνέβαλε στην ανάπτυξη του σκιώδους τραπεζικού συστήματος, εφόσον θεσπίστηκαν αυστηρές ρυθμίσεις για τους ισολογισμούς των τραπεζών και αφέθηκαν εκτός ελέγχου οι δραστηριότητες εκτός ισολογισμών. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι πρόσφατες συμφωνίες της Βασιλείας, τις οποίες η Επιτροπή έχει μεταφέρει στις ευρωπαϊκές οδηγίες για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις III και IV, θα αποκαταστήσουν αυτά τα σφάλματα. Στην ουσία, δεν θα πρέπει να υπάρχουν «σκιώδεις» δραστηριότητες, καθώς το ΣΤΣ θα πρέπει να υπόκειται στις ίδιες απαιτήσεις ρύθμισης και προληπτικής εποπτείας όπως και το συνολικό χρηματοπιστωτικό σύστημα.

1.6 Η νέα ρύθμιση πρέπει επίσης να αποσκοπεί στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών στην ΕΕ.

1.7 Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της παγκόσμιας εποπτείας και της ανταλλαγής πληροφοριών.

1.8 Το χρηματοπιστωτικό σύστημα πρέπει σε όλες τις μορφές του να εξυπηρετεί την πραγματική οικονομία και όχι την κερδοσκοπία.

1.9 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τον καθοριστικό ρόλο του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε ό,τι αφορά τις επενδύσεις, τη δημιουργία απασχόλησης και την κοινωνική ευημερία.

1.10 Η νέα ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών έχει καθοριστική σημασία για την αποκατάσταση της βιωσιμότητας της οικονομίας.

2. Ιστορικό

2.1 Το σκιώδες τραπεζικό σύστημα (*shadow banking* – ΣΤΣ) μπορεί να οριστεί ευρέως ως «το σύστημα πιστωτικής διαμεσολάβησης που περιλαμβάνει οντότητες και δραστηριότητες εκτός του κανονικού τραπεζικού συστήματος» (Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας - FSB).

2.2 Δύο παράγοντες συνέβαλαν άμεσα στην ανάπτυξη του ΣΤΑ: α) η απορρύθμιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η οποία άρχισε τη δεκαετία του '80 και είχε επίσης ως αποτέλεσμα την υψηλή συγκέντρωση των τραπεζικών δραστηριοτήτων σε μεγάλα ιδρύματα και β) η επίδραση των αρχικών Συμφωνιών της Βασιλείας οι οποίες, με τη ρύθμιση των τραπεζικών ισολογισμών, ώθησαν τις κερδοσκοπικές δραστηριότητες εκτός ισολογισμού.

2.3 Στις ΗΠΑ, οι ΣΤ είχαν εκρηκτική ανάπτυξη, λόγω της χαλάρωσης των κανόνων που απαγόρευαν στις τράπεζες να παρεμβαίνουν στις αγορές αξιών και, από το 1999 και μετά, λόγω της σημαντικής τροποποίησης που υπέστη ο νόμος Glass-Steagall (του 1933).

2.4 Σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, οι τράπεζες και τα υπεράκτια υποκαταστήματά τους λειτουργούσαν στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του ρυθμιστικού πλαισίου της Βασιλείας I και εξελίχθηκαν σε μεγάλους επενδυτές σε κινητές αξίες και εγγυημένα χρεωστικά ομόλογα (*Collateralised Debt Obligations – CDO*) με τη μέγιστη αξιολόγηση (AAA), για τα οποία ισχύουν λιγότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

2.5 Το μέγεθος του ΣΤΣ

Στον κόσμο: 46 τρισεκατομμύρια ευρώ, δηλαδή 25-30 % του μεγέθους του συνολικού χρηματοπιστωτικού συστήματος (FSB). Στην ευρωζώνη: 10,9 τρισεκατομμύρια ευρώ, δηλαδή 28 % του συνόλου (ΕΚΤ, τέλη του 2011).

2.6 Στον διεθνή στίβο, οι πολιτικές απαντήσεις στην κρίση καθορίστηκαν στο πλαίσιο των συνόδων κορυφής της G20 στη Σεούλ (Νοέμβριος 2010) και στις Κάννες (Νοέμβριος 2011), όπου ζητήθηκε η συνδρομή του FSB. Η ΠΒ, η ευρωπαϊκή απάντηση, επικεντρώνει αρχικά την ανάλυση σε

— δύο δραστηριότητες:

- α) την τιτλοποίηση,
- β) τον δανεισμό τίτλων και τις πράξεις επαναγοράς («repos») και

— πέντε είδη οντοτήτων:

- α) οντότητες που ασκούν δραστηριότητες μετατροπής της ρευστότητας ή/και της λήξης,
- β) αμοιβαία κεφάλαια της χρηματαγοράς (ΑΚΧΑ),
- γ) επενδυτικά κεφάλαια,
- δ) εταιρείες χρηματοδότησης και άλλες οντότητες που παρέχουν πιστώσεις ή αλλαγή ρευστότητας, χωρίς να είναι ρυθμιζόμενες όπως οι τράπεζες, και
- ε) ασφαλιστικές και αντισταθμιστικές επιχειρήσεις που εκδίδουν ή εγγυώνται πιστωτικά προϊόντα.

2.6.1 Από την άλλη πλευρά, το FSB πρότεινε πέντε άξονες δράσης, που κατά τη διάρκεια του 2012 ενσωματώθηκαν σε εκθέσεις για τα εξής θέματα:

— διάδραση μεταξύ τραπεζών και οντοτήτων σκιώδους τραπεζικής (Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία - BCBS),

— συστημικοί κίνδυνοι των Αμοιβαίων Κεφαλαίων Χρηματαγοράς (Διεθνής Οργάνωση Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς - IOSCO),

— απαιτήσεις τιτλοποίησης (IOSCO και BCBS),

— άλλες οντότητες σκιώδους τραπεζικής (FSB), και

— δανεισμός κινητών αξιών και «repos» (FSB).

3. Η άποψη της ΕΟΚΕ

3.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΠΒ αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την ορθή κατεύθυνση και περιλαμβάνει μια επίκαιρη ανάλυση των προβλημάτων που συνδέονται με το ΣΤΣ.

3.2 Παραδοσιακά, οι τράπεζες χρηματοδοτούσαν τις εργασίες τους με ίδια κεφάλαια και εμπορικές καταθέσεις. Για να αυξήσουν τη δανειοδοτική τους ικανότητα έκαναν συνήθη πρακτική την τιτλοποίηση των χαρτοφυλακίων δανείων. Αν και η τιτλοποίηση μπορεί να είναι χρήσιμη σε ορισμένες περιπτώσεις, έγινε κατάχρησή της πριν την κρίση, καθώς τα χαρτοφυλάκια δανείων ήταν κακής ποιότητας (ενυπόθηκα δάνεια υψηλού κινδύνου) και οι τίτλοι "ανακυκλώνονταν" συνεχώς (παράγωγα) για να αυξηθούν τα κέρδη των τραπεζών. Ο όγκος των συναλλαγών των τραπεζών προσδιορίζεται από το μέγεθος της μόχλευσης των περιουσιακών στοιχείων τους. Αν και οι συμφωνίες της Βασιλείας ρύθμισαν τη μόχλευση του ισολογισμού, η μόχλευση εκτός ισολογισμού, η οποία πραγματοποιείται σε τεράστια κλίμακα, δεν ρυθμίστηκε ποτέ. Η κατάχρηση των ενυπόθηκων δανείων υψηλού κινδύνου και η υπερβολική μόχλευση έγιναν μέσω του σκιώδους τραπεζικού συστήματος. Επιπλέον, ο μετασχηματισμός λήξεων (δηλαδή η χορήγηση μεσοπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων δανείων με βάση βραχυπρόθεσμες καταθέσεις), ο οποίος αποτελούσε τη βασική λειτουργία των τραπεζών, μετατράπηκε σε δραστηριότητα υψηλού κινδύνου, εφόσον άρχισε να στηρίζεται υπερβολικά στη βραχυπρόθεσμη διατραπεζική χρηματοδότηση. Αυτή η εξάρτηση επιτάχυνε την κρίση ρευστότητας όταν κατέρρευσε η αγορά παραγώγων. Όπως ήταν αναμενόμενο, οι νέες συμφωνίες της Βασιλείας θα ρυθμίσουν τα παράγωγα, τη μόχλευση και τη ρευστότητα.

3.3 Με την άρση των ρυθμιστικών παρεμβάσεων, προέκυψε μια ριζική μεταμόρφωση των τραπεζικών δραστηριοτήτων. Λόγω της κρίσης, η παραδοσιακή εμπορική τραπεζική, η οποία συνέβαλε στην ευημερία και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού για δεκαετίες, υπέστη ισχυρό πλήγμα. Αφού εξαλείψουν τις σημαντικότερες υπερβολές του σκιώδους τραπεζικού συστήματος, οι ρυθμιστικές αρχές θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στην απαραίτητη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

3.4 Οι σκιώδεις τράπεζες ανέπτυξαν δραστηριότητα μετατροπής, ωρίμανσης και λήξης των πιστώσεων παρόμοια με τις παραδοσιακές τράπεζες. Παρότι, σε αντίθεση με εκείνες, δεν διαθέτουν επίσημη πρόσβαση σε δανειστές εσχάτης ανάγκης (κεντρικές τράπεζες), στην πράξη, όπως αποδείχτηκε από την πρόσφατη εμπειρία, οι κυβερνήσεις, οι κεντρικές τράπεζες και τα δημόσια ιδρύματα ασφάλισης καταθέσεων αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν διάφορους μηχανισμούς προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις ζημιές που προκλήθηκαν από τις σκιώδεις τράπεζες. Οι μεγάλοι χαμένοι της υπόθεσης ήταν οι φορολογούμενοι.

3.5 Το ΣΤΣ δεν υπόκειται στους ίδιους κανόνες προληπτικής εποπτείας όπως οι παραδοσιακές τράπεζες. Ωστόσο, υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους οι σκιώδεις τράπεζες «αντιγράφουν» τις παραδοσιακές τράπεζες και οι περισσότερες σκιώδεις τράπεζες ελέγχονταν από παραδοσιακές τράπεζες. Η αποφυγή του κινδύνου του ρυθμιστικού αρμπιτράζ πρέπει να είναι ένας από τους κεντρικούς στόχους της ΠΒ."

3.6 Εύστοχα, η έκθεση του FSB επικεντρώνεται στον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η προληπτική μακροεποπτεία στον εντοπισμό σωρευμένων συστημικών κινδύνων. Είναι σημαντικό να παρακολουθούνται εκ του σύνεγγυς οι διασυνδέσεις και οι διαύλοι μέσω των οποίων ο κίνδυνος μπορεί να μεταδοθεί από το σκιώδες τραπεζικό σύστημα στον ρυθμιζόμενο τομέα. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ακόλουθη διάκριση:

— Το παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα.

— Τα μη τραπεζικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

— Το σκιώδες τραπεζικό σύστημα.

Δεν θα πρέπει να υπάρχουν «σκιώδεις» δραστηριότητες, καθώς το ΣΤΣ –στον βαθμό που τούτο θα επιτρέπεται από τη νέα νομοθεσία– θα πρέπει να υπόκειται στις ίδιες απαιτήσεις ρυθμίσεων και προληπτικής εποπτείας όπως και το συνολικό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Οι μεταρρυθμίσεις που έχουν ήδη γίνει ή που επίκειται —ΟΚΑ III, ΟΚΑ IV, Φερεγγυότητα II, Βασιλεία III— θα πρέπει να συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου αυτού.

3.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ρύθμιση του ΣΤΣ θα πρέπει να στοχεύει, επίσης, στην **προστασία των Ευρωπαίων καταναλωτών** μέσω της διαφάνειας των διατιθέμενων προϊόντων. Οι πελάτες έχουν δικαίωμα σε αμερόληπτες και ορθές συμβουλές. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη ταχθεί υπέρ της δημιουργίας ενός Ευρωπαϊκού Οργανισμού Προστασίας των Καταναλωτών Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών, παρόμοιου με το *Bureau of Consumer Financial Protection* (Γραφείο Χρηματοπιστωτικής Προστασίας των Καταναλωτών) που συστάθηκε με τον νόμο Dodd-Frank ⁽¹⁾ για την ενίσχυση της προστασίας των καταναλωτών, τη βελτίωση της διαφάνειας και την αποτελεσματικότερη διευθέτηση των ενστάσεων.

3.8 Επιπλέον, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει, επίσης, την προστασία και την ενθάρρυνση των καταγγελλόντων, προκειμένου να συμβάλουν στην εξυγίανση του χρηματοπιστωτικού συστήματος με τρόπους που τους εξασφαλίζουν ασυλία όταν επισύρουν την προσοχή των αρχών σε παράνομες πράξεις.

3.9 Χρειάζεται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση των προβλημάτων του σκιώδους τραπεζικού συστήματος και πρόταση πολιτικών απαιτήσεων. Θα πρέπει να τονιστούν ο γενικός συντονισμός της εποπτείας και η ανταλλαγή πληροφοριών. Σε κάθε περίπτωση, η έλλειψη διεθνών συμφωνιών δεν πρέπει να εμποδίσει την ΕΕ να θεσπίσει τα κατάλληλα νομοθετικά μέτρα.

3.10 Ένα διδάγμα που πρέπει να αντλήσουμε από τη μεγάλη χρηματοπιστωτική κρίση είναι ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα, σε όλες τις μορφές του, πρέπει να είναι στην υπηρεσία της πραγματικής οικονομίας. Η εγκατάλειψη των παραδοσιακών κανόνων που

ίσχυναν για τις τραπεζικές δραστηριότητες επί δεκαετίες οδήγησε σε εκρηκτική αύξηση των κερδοσκοπικών προϊόντων και, τελικά, αποδείχθηκε εξαιρετικά επιζήμια για την οικονομία.

3.11 Από ιστορική άποψη, οι τράπεζες και όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που ρυθμίζονται από το κράτος διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην οικονομία, καθώς είναι θεματοφύλακες και διαύλοι των αποταμιεύσεων των πολιτών και των επιχειρήσεων για τη χρηματοδότηση επενδύσεων, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και, τελικά, την κοινωνική ευημερία. Δεν ήταν όμως πάντα αυτός ο ρόλος που επικράτησε κατά τα χρόνια που προηγήθηκαν της κρίσης.

3.12 Η ΕΟΚΕ προτείνει να συμπεριληφθούν στους στόχους της ΠΒ η κοινωνική ευθύνη του χρηματοπιστωτικού κλάδου και ο στόχος «της εξασφάλισης ότι όλες οι χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη». Η νέα ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών είναι απαραίτητο μέσο για την αποκατάσταση της βιωσιμότητας της οικονομίας.

3.13 Λαμβάνοντας υπόψη τη νομοθεσία που τέθηκε σε ισχύ τα τελευταία χρόνια ή που πρόκειται να τεθεί σε ισχύ, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τον στόχο της θέσεψης "καλών νόμων", με έμφαση στην απλότητα και τη σαφήνεια. Είναι απαραίτητο να αποφευχθούν οι επικαλύψεις και οι στρεβλώσεις που μπορεί να προκαλέσουν ρυθμιστική αβεβαιότητα και ευκαιρίες αρμπιτράζ.

3.14 Οι δομές που έχουν δημιουργηθεί για την προληπτική εποπτεία - μεταξύ των οποίων, κυρίως, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ) - θα πρέπει να είναι υπεύθυνες για την παρακολούθηση της εξέλιξης του χρηματοπιστωτικού συστήματος και ιδίως των δραστηριοτήτων της σκιώδους τραπεζικής, με σκοπό τον προσδιορισμό της εμφάνισης συστημικών κινδύνων και την εισήγηση μέτρων για τον μετριασμό τους.

3.15 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι είναι ανάγκη να συμβάλει η ΕΕ στο έργο του FSB στην περίπτωση της σκιώδους τραπεζικής και να συντονίσει τις προσπάθειές της με τον οργανισμό αυτό, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνοχή από άποψη περιεχομένου αλλά και χρονοδιαγράμματος.

3.16 Η ΕΟΚΕ θα πρέπει να τονίσει την ανάγκη να αποφευχθεί ο αθέμιτος ανταγωνισμός στο χρηματοπιστωτικό σύστημα με τα κατάλληλα ρυθμιστικά πρότυπα προληπτικής εποπτείας.

4. Απαντήσεις στις ερωτήσεις της Πράσινης Βίβλου

4.1 Ορισμός της σκιώδους τραπεζικής

α) Συμφωνείτε με τον προτεινόμενο ορισμό της σκιώδους τραπεζικής;

Ναι. Το εύρος των όρων επιτρέπει να συμπεριληφθεί στον ορισμό το περίπλοκο σύνολο των οντοτήτων και των οικονομικών δραστηριοτήτων που χαρακτηρίζουν το ΣΤΣ. Σε κάθε περίπτωση, η έλλειψη αποδεκτού ορισμού δεν πρέπει να αποτελεί εμπόδιο για τη ρύθμιση και την εποπτεία από τις αρχές.

⁽¹⁾ ΕΕ C 248 της 25.8.2011, σ. 108

β) Συμφωνείτε με τον προκαταρκτικό κατάλογο οντοτήτων και δραστηριοτήτων σκιάδους τραπεζικής; Θα έπρεπε να αναλυθούν περισσότερες οντότητες ή/και δραστηριότητες; Εάν ναι, ποιες;

— Πρέπει να συμπεριληφθούν οι οργανισμοί αξιολόγησης, λόγω του ρόλου τους στη διαδικασία τιτλοποίησης.

— Πρέπει να διευκρινιστεί εάν συμπεριλαμβάνονται ρητώς οι συμβάσεις αντιστάθμισης πιστωτικού κινδύνου (*credit default swaps – CDS*) και τα μέσα που εκδίδονται από τους δανειστές πρώτου και δεύτερου βαθμού (*first and second lien lenders*).

— Θα πρέπει επίσης να επισυρθεί η προσοχή στην αγορά ασφαλιστηρίων συμβολαίων κερδοσκοπικού χαρακτήρα («ευρωκεφάλαια») που υπάρχουν σε ορισμένες χώρες της ΕΕ, τα οποία συχνά μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως καταθέσεις όψεως από τον ασφαλιζόμενο.

4.2 Κίνδυνοι και οφέλη που ενέχει η σκιάδης τραπεζική

α) Συμφωνείτε ότι η σκιάδης τραπεζική μπορεί να συμβάλει θετικά στο χρηματοπιστωτικό σύστημα; Υπάρχουν άλλες θετικές πτυχές από τις εν λόγω δραστηριότητες που πρέπει να ληφθούν υπόψη και να προωθηθούν στο μέλλον;

Το σκιάδες τραπεζικό σύστημα συνέβαλε στη χρηματοπιστωτική της οικονομίας και στη στεγαστική "φούσκα", που πλήττουν από το 2007 διάφορες αναπτυσσόμενες χώρες, φέρνοντας τις οικονομίες τους στο χείλος της κατάρρευσης· ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρηθεί βασικός —αν και όχι μοναδικός— υπαίτιος της μεγάλης ύφεσης που έπληξε τις ΗΠΑ και πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα πρέπει εξ ολοκλήρου να εξυπηρετεί την πραγματική οικονομία.

β) Συμφωνείτε με την περιγραφή των διαύλων μέσω των οποίων οι δραστηριότητες σκιάδους τραπεζικής δημιουργούν νέους κινδύνους ή τους μεταφέρουν σε άλλα τμήματα του χρηματοπιστωτικού συστήματος;

Συμφωνούμε. Οι τέσσερις ομάδες κινδύνων ανταποκρίνονται στην πείρα που αποκομίστηκε από τη χρηματοπιστωτική κρίση.

γ) Θα πρέπει να εξεταστούν άλλοι δίαυλοι μέσω των οποίων οι δραστηριότητες σκιάδους τραπεζικής δημιουργούν νέους κινδύνους ή τους μεταφέρουν σε άλλα τμήματα του χρηματοπιστωτικού συστήματος;

— Μεταξύ άλλων, η επαναχρησιμοποίηση ή επανυποθήκευση των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων.

4.3 Ποιες είναι οι προκλήσεις για τις εποπτικές και τις ρυθμιστικές αρχές;

α) Συμφωνείτε με την ανάγκη στενότερης παρακολούθησης και ρύθμισης των οντοτήτων και δραστηριοτήτων της σκιάδους τραπεζικής;

β) Συμφωνείτε με τις προτάσεις όσον αφορά την ταυτοποίηση και παρακολούθηση των σχετικών οντοτήτων και των δραστηριοτήτων τους; Πιστεύετε ότι η ΕΕ χρειάζεται μόνιμες διαδικασίες συλλογής και ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τις μεθόδους ταυτοποίησης και τις εποπτικές πρακτικές μεταξύ όλων των εποπτικών αρχών της ΕΕ, της Επιτροπής, της ΕΚΤ και άλλων κεντρικών τραπεζών;

γ) Συμφωνείτε με τις γενικές αρχές που διέπουν την εποπτεία του σκιάδους τραπεζικού συστήματος που αναφέρθηκαν ανωτέρω;

δ) Συμφωνείτε με τις γενικές αρχές που διέπουν τα μέτρα κανονιστικής ρύθμισης που αναφέρθηκαν ανωτέρω;

Η απάντηση στις παραπάνω τέσσερις ερωτήσεις είναι καταφατική. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει, πρώτον, ότι χρειάζεται συνολική εποπτεία, που θα καλύπτει όλους τους τομείς του χρηματοπιστωτικού συστήματος, και, δεύτερον, ότι οι ελεγκτικοί και οι ρυθμιστικοί φορείς στα διάφορα επίπεδα πρέπει να διαθέτουν επάρκεια εξειδικευμένων στελεχών και υλικών πόρων.

ε) Τι μέτρα θα μπορούσαν να ληφθούν ώστε να εξασφαλιστεί διεθνώς η συνεπής μεταχείριση του σκιάδους τραπεζικού συστήματος και αποφευχθεί το παγκόσμιο ρυθμιστικό αρμπιτράζ;

Καθοριστική σημασία έχουν ο συντονισμός και η πλήρης σύμμορφωση στους κόλπους της G20. Ο κωδικός ταυτοποίησης νομικού προσώπου (*Legal Entity Identifier – LEI*), σύμφωνα με την πρόταση του FSB (8/6/2012), θα συμβάλει στην κάλυψη των στατιστικών ελλείψεων, στη βελτίωση της διαχείρισης των κινδύνων στις επιχειρήσεις, στη βελτίωση της αξιολόγησης των κινδύνων σε επίπεδο μακροπροληπτικής και μικροπροληπτικής εποπτείας, στην καταπολέμηση των καταχρήσεων της αγοράς και στην αναχαίτιση της χρηματοπιστωτικής απάτης.

4.4 Τι είδους μέτρα κανονιστικής ρύθμισης εφαρμόζονται στο σύστημα σκιάδους τραπεζικής στην ΕΕ;

α) Ποια είναι η γνώμη σας για τα τρέχοντα μέτρα που έχουν ληφθεί σε ενωσιακό επίπεδο για τον χειρισμό ζητημάτων που αφορούν τη σκιάδη τραπεζική;

Η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της τα μέσα που εγκρίθηκαν από την ΕΕ, εκ των οποίων μπορούν να αναφερθούν τα ακόλουθα: η οδηγία MiFID⁽²⁾, η οδηγία ΔΟΕΕ⁽³⁾, οι κανόνες για τους οργανισμούς πιστοληπτικής αξιολόγησης⁽⁴⁾ κ.ά. Αξίζει να σημειωθούν μεταξύ αυτών οι οδηγίες ΟΚΑ III⁽⁵⁾, ΟΚΑ IV⁽⁶⁾ και Φερεγγυότητα II⁽⁷⁾.

⁽²⁾ ΕΕ C 220 της 16.9.2003, σ. 1

⁽³⁾ ΕΕ C 18 της 19.1.2011, σ. 90

⁽⁴⁾ ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 117, και ΕΕ L 145 της 31.5.2011, σ. 30

⁽⁵⁾ ΕΕ C 228 της 22.9.2009, σ. 62

⁽⁶⁾ ΕΕ C 68 της 6.3.2012, σ. 39.

⁽⁷⁾ ΕΕ C 224 της 30.8.2008, σ. 11

4.5 Εκκρεμή ζητήματα

- α) Συμφωνείτε με την ανάλυση των ζητημάτων που καλύπτονται επί του παρόντος από τα πέντε βασικά πεδία στα οποία η Επιτροπή εξετάζει περαιτέρω επιλογές;

Ναι. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να επιτευχθεί η αποτελεσματικότερη ρύθμιση, όχι μόνο στην Ευρώπη, αλλά και διεθνώς. Τα αμοιβαία κεφάλαια χρηματαγοράς (MMF), για παράδειγμα, εδρεύουν κυρίως στις ΗΠΑ.

- β) Υπάρχουν πρόσθετα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν; Εάν ναι, ποια;

- γ) Ποιες τροποποιήσεις, εάν υπάρχουν, στο ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο της ΕΕ θα ήταν αναγκαίες για την κατάλληλη αντιμετώπιση των προαναφερθέντων κινδύνων και ζητημάτων;

Απάντηση στα β) και γ): δεκάλογος που προτάθηκε από τον Paul Tucker, υποδιοικητή της Τράπεζας της Αγγλίας και μέλος του FSB (Διάσκεψη των Βρυξελλών, 27-4-2012):

— Τα επενδυτικά οχήματα ή κεφάλαια του σκιώδους τραπεζικού συστήματος που χορηγούνται ή διατηρούνται από τράπεζες θα πρέπει να ενοποιούνται στους ισολογισμούς των τραπεζών.

— Η υποβάθμιση, υπόθεση στην οποία στηρίζεται ο δείκτης κάλυψης ρευστότητας που προβλέπεται στη Βασιλεία III, θα πρέπει να είναι υψηλότερη για τις εκτεθειμένες θέσεις των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από ό,τι για εκείνες των μη χρηματοπιστωτικών οντοτήτων. Αυτό σημαίνει ότι οι τράπεζες θα πρέπει να διατηρούν περισσότερα ρευστά περιουσιακά στοιχεία για να ανταποκρίνονται σε αυτά τα ανοίγματα.

— Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να περιορίσουν τον ρυθμό με τον οποίο οι τράπεζες μπορούν να χρηματοδοτούνται βραχυπρόθεσμα με αμοιβαία κεφάλαια της αμερικανικής χρηματαγοράς και από άλλες εύθραυστες ή ασταθείς πηγές, συμπεριλαμβανομένων των αμοιβαίων κεφαλαίων CNAV (σταθερή καθαρή αξία ενεργητικού) που εδρεύουν αλλού.

— Εάν χρηματοδοτούνται με βραχυπρόθεσμα δάνεια, θα πρέπει να υπόκεινται σε ρύθμιση τραπεζικού τύπου και σε εποπτεία της ανθεκτικότητας των ισολογισμών τους.

— Μόνο οι τράπεζες θα πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν χρήματα και μη βεβαρημένα περιουσιακά στοιχεία των πελατών τους για τη χρηματοδότηση των δικών τους δραστηριοτήτων σε σημαντικό ποσοστό. Γι' αυτό πρέπει να υπάρχει μια σαφής κύρια σχέση. Η νομική μορφή θα πρέπει να προσαρμοστεί στο οικονομικό περιεχόμενο.

— Στην περίπτωση των μη τραπεζικών οντοτήτων, τα χρήματα και τα μη βεβαρημένα περιουσιακά στοιχεία των πελατών θα πρέπει να διατηρούνται χωριστά και να μην χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους σε σημαντικό ποσοστό. Ωστόσο, πρέπει να επιτραπεί στις οντότητες αυτές να χορηγούν σε εγγυητική βάση δάνεια στους πελάτες τους για τη χρηματοδότηση των συμμετοχών τους σε τίτλους (δανεισμός περιθωρίου).

— Πρέπει να ενισχυθεί η διαφάνεια των αγορών, ίσως, στην ιδανική περίπτωση, με τη σύσταση αρχείου καταγραφής συναλλαγών με ανοιχτή πρόσβαση στα συγκεντρωτικά δεδομένα, έτσι ώστε να μπορεί όλος ο κόσμος να διαπιστώσει τι συμβαίνει σε αυτές τις πολύ σημαντικές, αλλά αδιαφανείς χρηματοπιστωτικές αγορές. (Αυτό θα ήταν χρήσιμο ακόμη και για τους ίδιους τους συμμετέχοντες στην αγορά).

— Οι επιχειρήσεις και οι χρηματοπιστωτικοί φορείς δεν πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούν εγγυημένους τίτλους που δεν έχουν εγκριθεί ή που δεν είναι σε θέση να διατηρήσουν στο ακέραιο.

— Πρέπει να ρυθμιστεί ο τρόπος με τον οποίο οι μη τραπεζικές οντότητες χρησιμοποιούν τις εγγυήσεις σε μετρητά.

— Οι αρχές πρέπει να είναι σε θέση να παρεμβαίνουν και να επιβάλουν μια περικοπή ή ένα κατώτατο περιθώριο για τη χρηματοδότηση των αγορών εγγυημένης χρηματοδότησης (ή τμήματα αυτών των αγορών). (Αυτό πρέπει να γίνει σε διεθνή κλίμακα και θα μπορούσε να συνδεθεί με περικοπές από τις κεντρικές τράπεζες).

- δ) Ποιες άλλες ενέργειες πρέπει να εξεταστούν (π.χ. αυξημένη εποπτεία ή θέσπιση μη δεσμευτικών μέτρων);

Η ΕΟΚΕ συνιστά:

— την προστασία των καταναλωτών χρηματοπιστωτικών προϊόντων έναντι πιθανών αθέμιτων εμπορικών πρακτικών με τα εν λόγω προϊόντα και υπηρεσίες, όπως παραπλανητικές προσφορές ή πυραμίδες, καθώς και την εξάλειψη των καταχρηστικών ρητρών από τις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές.

— τη συνεκτίμηση της πρότασης των καθηγητών του πανεπιστημίου του Σικάγο Eric A. Posner και E. Glen Weyl «*An FDA for Financial Innovation: Applying the Insurable Interest Doctrine to Twenty-First-Century Financial Markets*» της 23.2.2012, σύμφωνα με την οποία για τη διάθεση όλων των νέων προϊόντων θα πρέπει να απαιτείται κυβερνητική έγκριση που θα χορηγείται εφόσον τα προϊόντα αυτά εξυπηρετούν την πραγματική οικονομία και δεν θα χορηγείται εάν έχουν μόνο κερδοσκοπικό χαρακτήρα.

Βρυξέλλες 15 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Στρατηγική για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις»

COM(2012) 179 final

(2013/C 11/10)

Εισηγητής: ο κ. ΙΟΖΙΑ

Στις 20 Απριλίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Στρατηγική για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις

COM(2012) 179 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Οκτωβρίου 2012.

Κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 120 ψήφους υπέρ και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επικροτεί την ανακοίνωση της Επιτροπής, που αποδίδει μεγάλη σημασία στην ταχεία μετάβαση σε ένα γενικευμένο σύστημα ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων, το οποίο έχει δοκιμαστεί με επιτυχία σε ορισμένα κράτη μέλη. Η αγορά των δημοσίων συμβάσεων αντιπροσωπεύει ένα τεράστιο μέγεθος, που αντιστοιχεί περίπου στο 20 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ.

1.2 Σε μια πολύ αρνητική συγκυρία όπως η παρούσα, με την εφαρμογή μέτρων δημοσιονομικής λιτότητας ιδιαίτερα επαχθών για τους πολίτες, τόσο η εικόνα όσο και οι πρωτοβουλίες της ΕΕ εμφανίζονται ιδιαίτερα αρνητικές. Επομένως, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ πρέπει να καταβάλλουν περισσότερη προσπάθεια προκειμένου να γίνουν πιο προσεγμένα και να καταστήσουν πιο σαφείς και προφανείς τους λόγους των αποφάσεών τους. Η Επιτροπή, ως μόνο αρμόδιο όργανο για την υποβολή νομοθετικών προτάσεων, φέρει τη συγκεκριμένη ευθύνη, όχι μόνο να ενημερώνει, αλλά και να πείθει τους πολίτες της ΕΕ για τη χρησιμότητα των προτάσεών της. Προς αυτή την κατεύθυνση η ΕΟΚΕ καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια και η Επιτροπή πρέπει να συνεργάζεται εν προκειμένω με τα άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ, ακόμα και αν αυτά έχουν απλώς συμβουλευτικό χαρακτήρα.

1.3 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι οι οριζόντιες περικοπές στους κρατικούς προϋπολογισμούς με την πρόωγη αποχώρηση του αρχαιότερου και πιο καταρτισμένου προσωπικού σε θέματα δημοσίων συμβάσεων, αποδυναμώνει σταδιακά το ανθρώπινο δυναμικό της δημόσιας διοίκησης. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να αποφεύγουν τις αδιάκριτες περικοπές, οι οποίες έχουν μόνο βραχυπρόθεσμα όφελος για τον κρατικό προϋπολογισμό, με αποτέλεσμα σε αρκετές περιπτώσεις να αναγκάζονται οι κρατικές αρχές να καταφεύγουν σε εξωτερικούς εργολάβους καθότι το εναπομείναν προσωπικό δεν διαθέτει ακόμα τις απαραίτητες γνώσεις.

1.4 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων λόγω των ακόλουθων πλεονεκτημάτων τους:

- διαφάνεια και καταπολέμηση της απάτης,
- αποτελεσματικότητα της αγοράς,
- επέκταση των δημοσίων συμβάσεων στις ΜΜΕ,
- ευρείας έκτασης εξοικονόμηση χρημάτων για τη δημόσια διοίκηση,
- ένταξη στην εσωτερική αγορά και ανάπτυξη αυτής,
- εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης και ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού ψηφιακού θεματολογίου,
- νέες ευκαιρίες για τις εταιρείες που παρέχουν τεχνολογικές υπηρεσίες και
- επαγγελματική πρόοδος των εργαζόμενων τόσο στη δημόσια διοίκηση όσο και στις εταιρείες.

1.5 Η Επιτροπή θεωρεί εφικτό τον στόχο της ολοκλήρωσης της μετάβασης έως τα μέσα του 2016 (δηλαδή μάλλον από το 2017, δεδομένων των δύο ετών που απαιτούνται για τη μεταφορά της), με την ταχύρρυθμη υλοποίηση σε σύγκριση με ό,τι έχει επιτευχθεί

κατά τα τελευταία 8 χρόνια. Η ΕΟΚΕ θεωρεί θεμιτό και φιλόδοξο τον στόχο, επισημαίνοντας ότι μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν τηρηθούν κάποιιοι όροι τυποποίησης, διαλειτουργικότητας και δυνατότητας πρόσβασης, στους οποίους γίνεται μνεία στην παρούσα γνωμοδότηση. Η μη τήρηση των όρων αυτών, ενδέχεται να οδηγήσει σε περαιτέρω κατακερματισμό της αγοράς.

1.6 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τους προτεινόμενους στόχους, επισημαίνει ωστόσο ότι, μέχρι σήμερα, παρ' όλες τις ενέργειες που έχουν γίνει το ποσοστό των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων εξακολουθεί να είναι πολύ μικρό. Η Επιτροπή ολοκληρώνει επί του παρόντος μια μελέτη – θα δημοσιευτεί εντός του τρέχοντος έτους– όπου θα παρουσιάζονται ανά χώρα, τα επίπεδα που έχουν επιτευχθεί· η Ιταλία για παράδειγμα είναι στο 4 %.

1.7 Η ΕΟΚΕ στηλιτεύει την έλλειψη πνεύματος συνεργασίας εκ μέρους ορισμένων κρατών μελών, τα οποία αντιστέκονται στην αλλαγή και δεν έχουν σκοπό να ανοίξουν την αγορά των δημοσίων συμβάσεων στον ανταγωνισμό, προκειμένου να προστατεύσουν τις εγχώριες επιχειρήσεις και να μην στερηθούν μιας σημαντικής οικονομικής και πολιτικής δύναμης.

1.8 Η Επιτροπή, στην ανακοίνωσή της αποκαλεί τούτο «αδράνεια», η δε ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι μάλλον «παθητική αντίσταση» στην αλλαγή και υποχωρητικότητα στις εθνικές πιέσεις υπέρ του προστατευτισμού. Η δημοσιοποίηση όλων των συμβάσεων σε ηλεκτρονική μορφή θα καταστήσει άχρηστο και ασύμφορο τον καθορισμό ενός κατώτατου ορίου για τους διαγωνισμούς ενωσιακού τύπου, στοιχείο που επιθυμούν σφόδρα κυρίως οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

1.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η διατήρηση των κατώτατων ορίων είναι αντίθεση προς την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και βλάπτει τον ανταγωνισμό επί ίσοις όροις.

1.10 **Επικοινωνία.** Οι πολίτες, οι εταιρείες καθώς και οι τοπικές και περιφερειακές αρχές πρέπει να πειστούν για τη χρησιμότητα αυτών των μέσων. Γι' αυτόν τον λόγο, πρέπει να διατεθούν πόροι για την πληροφόρηση, την προβολή και λοιπές ενημερωτικές δραστηριότητες κατά τρόπο ολοκληρωμένο και χωρίς μεμονωμένες ενέργειες.

1.11 **Διαφάνεια.** Ένα από τα άμεσα οφέλη από την ηλεκτρονική κοινοποίηση των προκηρύξεων των δημοσίων συμβάσεων είναι η αύξηση της διαφάνειας. Η ΕΟΚΕ προτείνει την ηλεκτρονική δημοσίευση, πέραν της πρόσκλησης υποβολής προσφορών, της προόδου των έργων σε σχέση με τις προβλεπόμενες προθεσμίες, της ημερομηνίας ολοκλήρωσης των ανατιθέμενων έργων ή παράδοσης του αντικείμενου της σύμβασης. Με την ενίσχυση του αδιάτρητου χαρακτήρα των συμβάσεων δυσχεραίνεται η εκδήλωση φαινομένων απάτης με αποτέλεσμα την εξοικονόμηση χρημάτων για την εκάστοτε δημόσια αρχή και την αποτελεσματικότερη λειτουργία της αγοράς.

1.12 **Διαλειτουργικότητα και τυποποίηση.** Η ΕΟΚΕ δίνει ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα που σχετίζονται με τη διαλειτουργικότητα μεταξύ των διαφόρων πλατφορμών (συχνά δικτυακών πυλών) και την τυποποίηση των διαδικασιών και των ηλεκτρονικών εγγράφων

που ανταλλάσσονται κατά τις διάφορες φάσεις της διαδικασίας των συμβάσεων. Ο πολλαπλασιασμός των μεμονωμένων διαύλων, μεγεθών και διαδικασιών αποτελεί εμπόδιο για την αυτοματοποίηση των δημοσίων συμβάσεων και αποδαρρύνει την υιοθέτησή της από τους προμηθευτές και δη από τις ΜΜΕ. Πρέπει η Επιτροπή να εισηγηθεί χωρίς χρονοτριβή τη χρήση ενιαίων ενωσιακών (ή διεθνών) προτύπων για τις διαδικασίες που διέπουν τις δημόσιες συμβάσεις (και πιο συγκεκριμένα τις εργασίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τυποποίησης στα πλαίσια του εργαστηρίου της με τίτλο *Επιχειρηματικές διεπιφάνειες διαλειτουργικότητας για τις δημόσιες συμβάσεις στην Ευρώπη* ⁽¹⁾), καθώς και την εφαρμογή τους στις προδιαγραφές του προγράμματος Πανευρωπαϊκών Ηλεκτρονικών Δημόσιων Συμβάσεων - PEPPOL.

1.13 **Κατακερματισμός.** Η απουσία μιας ευρωπαϊκής στρατηγικής οδήγησε στην υιοθέτηση διαύλων και μέσω εντοπισμού που δεν επικοινωνούν, που έχουν υιοθετηθεί τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο (Γερμανία, Ιταλία κ.ά.). Αυτό έχει οδηγήσει, σύμφωνα με τις ενώσεις των ΜΜΕ, σχεδόν πάντα, στην άρνηση υποβολής προσφορών, ή μερικές φορές σε υπερβολικό κόστος διαχείρισης, ιδίως για τις ΜΜΕ.

1.14 **Δυνατότητα πρόσβασης και απλότητα.** Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι τα οφέλη για την αγορά, τη δημόσια διοίκηση και τους πολίτες μπορούν να επιτευχθούν μόνο εάν τα συστήματα είναι προσίτα, εξασφαλίζουν χαμηλό κόστος, είναι εύκολη η διαχείριση και η συντήρησή τους, περιλαμβάνουν τυποποιημένα υποδείγματα και διαδικασίες, τον καθορισμό ενός κοινού λεξιλογίου, ένα έγκυρο εργαλείο επίλυσης των γλωσσικών προβλημάτων (επίσης προσίτο και εύχρηστο), σύμφωνα με τις αρχές που η ίδια η Επιτροπή έχει δεσμευτεί να τηρήσει στην Small Business Act.

1.15 **Κοινωνικές επιχειρήσεις.** Η ΕΟΚΕ συνιστά η μετάβαση στα ηλεκτρονικά μέσα να πραγματοποιηθεί με τη μέγιστη προσοχή προκειμένου οι κοινωνικές επιχειρήσεις να έχουν έμπρακτα τη δυνατότητα χρήσης τους. Πολλές κοινωνικές υπηρεσίες παρέχονται επί του παρόντος από αυτές τις κοινωνικές επιχειρήσεις, οι οποίες αποτελούν έναν πολύ σημαντικό παράγοντα στον τομέα των επιχειρήσεων παροχής φροντίδας και περιθάλψης.

1.16 Οι ΜΜΕ θα πρέπει να υποστηρίζονται από την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τις συμβάσεις πάνω από το όριο προκειμένου να ανταποκρίνονται στις κεφαλαιακές απαιτήσεις του κεφαλαίου και στην απαιτούμενη εμπειρία, μεταξύ άλλων μέσω κοινοπραξιών ή προσωρινών ενώσεων επιχειρήσεων. Η περίπτωση της Πορτογαλίας είναι χαρακτηριστική: το 87 % των συμβάσεων κερδήθηκαν μεν από ΜΜΕ, αλλά αντιπροσωπεύουν μόνο το 19 % της συνολικής τους αξίας.

2. Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

2.1 Στην παρούσα ανακοίνωση προβάλλεται η στρατηγική σημασία των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων (*e-procurement*) και παρουσιάζονται οι κύριες ενέργειες με τις οποίες η Επιτροπή προτίθεται να υποστηρίξει τη μετάβαση σε πλήρως ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις στην ΕΕ.

⁽¹⁾ <http://www.cen.eu/cwa/bii/specs/Profiles/IndexWG1.html>

2.2 Η εξοικονόμηση χρημάτων που έχουν πετύχει όσες δημόσιες διοικήσεις έχουν ήδη επιλέξει τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις κυμαίνεται μεταξύ 5 και 20 %. Δεδομένου του μεγέθους της συνολικής αγοράς δημοσίων συμβάσεων στην ΕΕ, κάθε εξοικονόμηση της τάξης του 5 % μπορεί να επιφέρει οικονομία χρηματικών πόρων για το Δημόσιο που εκτιμάται περίπου σε 100 δισεκατομμύρια ευρώ.

2.3 Όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις (2), όπως προβλέπεται στην Πράξη για την Ενιαία Αγορά του 2011 (3) η Επιτροπή υπέβαλε ορισμένες προτάσεις που αποσκοπούν στην πλήρη μετάβαση στις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις στην ΕΕ μέχρι τα μέσα του 2016 (4). Απώτερος στόχος είναι να πραγματοποιείται ηλεκτρονικά η διαδικασία των δημοσίων συμβάσεων από την αρχή μέχρι το τέλος, δηλαδή η διαδικασία να γίνεται ηλεκτρονικά από την υποχρέωση κοινοποίησης (ηλεκτρονική κοινοποίηση) μέχρι την πληρωμή (ηλεκτρονική πληρωμή) (5).

2.4 Οι ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της διαφάνειας και της πρόσβασης στις δημόσιες συμβάσεις –ιδίως για τις ΜΜΕ– ενισχύοντας έτσι τον διασυνοριακό ανταγωνισμό, την καινοτομία και την ανάπτυξη στην ενιαία αγορά.

2.5 Η Επιτροπή εντοπίζει δύο βασικά εμπόδια στη διάδοση των ηλεκτρονικών συμβάσεων:

- η «αδράνεια» που χαρακτηρίζει ορισμένους ενδιαφερόμενους φορείς. Η πρόκληση συνίσταται στο να πεισθούν οι διστακτικοί αγοραστής και προμηθευτές να αλλάξουν τις παγιωμένες συνήθειές τους·
- ο κατακερματισμός της αγοράς στον οποίο μπορεί να οδηγήσει η ύπαρξη μεγάλης ποικιλίας συστημάτων, μερικές φορές τεχνικά περίπλοκων, τα οποία χρησιμοποιούνται στην ΕΕ.

2.6 Για την υλοποίηση των προτεινόμενων στόχων η Επιτροπή καθορίζει ένα σχέδιο δράσης με 15 σημεία.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία της αναθεώρησης του νομικού πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις και τη σταδιακή μετάβαση προς την πλήρη αυτοματοποίηση, καθιστώντας υποχρεωτική τη χρήση των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας για ορισμένες φάσεις της διαδικασίας σύναψης δημοσίων συμβάσεων.

3.2 Ο οδικός χάρτης που προτείνει η Επιτροπή για τη σταδιακή εφαρμογή των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων είναι πολύ φιλόδοξος και, εφόσον υιοθετηθεί σωστά, θα αποβεί προς μεγάλο όφελος όλων των συμμετεχόντων στην αγορά των δημοσίων συμβάσεων. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά επίπεδα υιοθέτησης των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων στις διάφορες χώρες

—όπου ήδη διαπιστώνεται ένας κατακερματισμός όσον αφορά τις λύσεις και τους διαύλους που επιλέγονται–, την απουσία στρατηγικών ή λειτουργικών κατευθύνσεων, καθώς και τη μη τήρηση ορισμένων ελάχιστων όρων, επισημαίνεται το ενδεχόμενο περαιτέρω πολυδιάσπασης της αγοράς.

3.3 Η ανάπτυξη των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων δεν πρέπει ωστόσο να αποβεί σε βάρος του κριτηρίου της "καλύτερης προσφοράς", όπως προβλέπεται στην πρόταση Οδηγίας "Δημόσιες συμβάσεις" (6).

3.4 Η ΕΟΚΕ δίνει ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα που σχετίζονται με τη διαλειτουργικότητα μεταξύ των διαφόρων διαύλων (συχνά δικτυακών πυλών) και την τυποποίηση των διαδικασιών και των ηλεκτρονικών εγγράφων που ανταλλάσσονται κατά τις διάφορες φάσεις της διαδικασίας των συμβάσεων. Θα ήταν σκόπιμο να καθιερωθεί ένα ευρωπαϊκό (ή διεθνές) πρότυπο συμβατό με τις εφαρμογές (λογισμικού) που χρησιμοποιούνται στις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις προμηθειών του δημόσιου τομέα. Ο πολλαπλασιασμός των μεμονωμένων διαύλων, μεγάλων και διαφορετικών διαδικασιών, αποτελεί εμπόδιο για την αυτοματοποίηση των δημοσίων συμβάσεων και αποθαρρύνει την υιοθέτησή τους από τους προμηθευτές, ιδιαίτερα δε από τις ΜΜΕ. Στο εργαστήριο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τυποποίησης με τίτλο *Επιχειρηματικές διεπιφάνειες διαλειτουργικότητας για τις δημόσιες συμβάσεις στην Ευρώπη*, προτάθηκαν *διαλειτουργικά πρότυπα* για την επιλογή τυποποιημένων λύσεων όσον αφορά τις εφαρμογές (λογισμικού).

3.5 Για να ξεπεραστούν τα υφιστάμενα εμπόδια, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη χρησιμοποίηση από την Επιτροπή συγκεκριμένων δράσεων προκειμένου να καταστεί υποχρεωτική η χρήση διεθνών ή ευρωπαϊκών «ανοικτών» προτύπων για την εφαρμογή διαλειτουργικών τεχνικών λύσεων. Ενδείκνυται η πρόβλεψη κατευθυντήριων γραμμών για την ορθή εφαρμογή των προσιτών προτύπων βάσει των εργασιών του προαναφερθέντος εργαστηρίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τυποποίησης καθώς και η εφαρμογή τους στις προδιαγραφές του προγράμματος PEPPOL. Το Ευρωπαϊκό ψηφιακό θεματολόγιο προβλέπει ρητά (7) την ανάληψη δράσης για την προώθηση της τυποποίησης των ηλεκτρονικών συμβάσεων με τη χρήση ειδικών τεχνικών που μπορούν να εφαρμοστούν από όλους τους παρόχους υπηρεσιών και λύσεων ΤΠΕ.

3.6 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημαντική συμβολή των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων στη διαφάνεια κατά τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων στον δημόσιο τομέα και στην καταπολέμηση της απάτης. Τα ηλεκτρονικά εργαλεία καθιστούν δυνατή την εποπτεία και την αξιολόγηση της όλης διαδικασίας, καθώς και του τρόπου εφαρμογής της από τον προμηθευτή. Αυτές οι πληροφορίες είναι σημαντικές για την εξασφάλιση της μέγιστης διαφάνειας (*e-transparency*) του δημόσιου τομέα και μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό κίνητρο για την υιοθέτηση των εργαλείων ηλεκτρονικών συμβάσεων, ιδίως για τις ΜΜΕ· χαρακτηριστικά παραδείγματα βελτιστής πρακτικής στον τομέα αυτό είναι η Πορτογαλία (8), μαζί με τη Λιθουανία, όπου η χρήση της ηλεκτρονικής κοινοποίησης, της ηλεκτρονικής πρόσβασης και της ηλεκτρονικής υποβολής έχουν καταστεί υποχρεωτικές, με αδιαμφισβήτητη όφελι όσον αφορά τη μείωση των τιμών (14 - 55 %) των αγαθών και των υπηρεσιών που αγοράζονται, την αύξηση του αριθμού των προμηθευτών που συμμετέχουν στους διαγωνισμούς (20-90 %), τη μείωση των ημερών που απαιτούνται για τη διαδικασία προμηθειών από 46 σε 11 ημέρες.

(2) Προτάσεις της 20ής Δεκεμβρίου 2011: COM (2011)895 τελικό· COM(2011)896 τελικό και COM(2011)897 τελικό

(3) Η Πράξη για την Ενιαία Αγορά προσδιορίζει σειρά μέτρων για την τόνωση της ευρωπαϊκής οικονομίας και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

(4) Οι προτάσεις προβλέπουν την υποχρεωτική χρήση των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων, το αργότερο δύο χρόνια μετά τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο, η οποία βάσει του ισχύοντος χρονοδιαγράμματος για την έγκριση, θα πρέπει να καταστήσει δυνατή την εφαρμογή τους από τα μέσα του 2016.

(5) Οι διαδικασίες των δημοσίων συμβάσεων καλύπτουν δύο κύρια στάδια: το στάδιο προ της ανάθεσης και το στάδιο μετά την ανάθεση. Το στάδιο προ της ανάθεσης περιλαμβάνει όλα τα επιμέρους στάδια της δημοσίας σύμβασης μέχρι την ανάθεση της σύμβασης (δημοσίευση των προκηρύξεων, πρόσβαση στα έγγραφα του διαγωνισμού, υποβολή των προσφορών, αξιολόγηση των προτάσεων και ανάθεση της σύμβασης). Το στάδιο μετά την ανάθεση περιλαμβάνει τα επιμέρους στάδια των συμβάσεων μετά την ανάθεση της σύμβασης (παραγγελία, πληρωμή και τιμολόγηση)

(6) Γνωμοδότηση CESE: EE C 191, της 29.06.2012, σ. 84.

(7) http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/fiche-dae.cfm?action_id=181

(8) www.base.gov.pt/

3.7 Εξάλλου, είναι σημαντικό οι πρωτοβουλίες ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων να παρέχουν επιμόρφωση στις ΜΜΕ όσον αφορά τη χρήση της τεχνολογίας και την κατανόηση των ωφελειών της. Οι επενδύσεις στην επιμόρφωση των υπαλλήλων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα συνιστούν ζήτημα θεμελιώδους σημασίας. Η ΕΟΚΕ κρίνει ιδιαίτερα χρήσιμη την παροχή υποστήριξης σε τέτοιου είδους δράσεις, οι δε ΜΜΕ θα μπορούσαν εν προκειμένω να απευθύνονται στις ενώσεις τους.

3.8 Οι γλωσσικοί φραγμοί αποτελούν γεγονός το οποίο δεν λαμβάνεται επαρκώς υπόψη στην υπό εξέταση ανακοίνωση. Οι διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τους διαύλους των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων θα πρέπει να είναι διαθέσιμες σε μία ακόμη ευρωπαϊκή γλώσσα εκτός από την επίσημη γλώσσα του εκάστοτε κράτους μέλους. Ωστόσο, αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε υπερβολικό πρόσθετο κόστος. Μια λύση θα ήταν η ανάπτυξη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενός «μεταφραστή» σε απευθείας σύνδεση, ειδικά για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις.

3.9 Η Επιτροπή δεν επισημαίνει το πρόβλημα της ορατότητας των αγορών κάτω από το όριο (*below thresholds*) σε όλη την ενιαία αγορά, καθοριστικής σημασίας κυρίως για τις ΜΜΕ και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει έρθει η στιγμή να αξιολογηθεί η σκοπιμότητα διατήρησης αυτού του ορίου, δεδομένου ότι με την ηλεκτρονική τους κοινοποίηση, θα έχουν όλοι πρόσβαση στο σύνολο των δημόσιων συμβάσεων.

4. Ειδικές παρατηρήσεις σχετικά με τις προβλεπόμενες δράσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάγκη πλήρους μετάβασης στις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις. Ενώ η Επιτροπή εφιστά την προσοχή στα πρώτα στάδια της διαδικασίας προμηθειών (δημοσίευση των προκηρύξεων, πρόσβαση στα έγγραφα του διαγωνισμού, υποβολή των προσφορών, αξιολόγηση των προτάσεων και ανάθεση της σύμβασης), είναι επίσης σημαντικό να ενσωματωθούν οι διάφορες φάσεις που έπονται της ανάθεσης της σύμβασης (παραγγελίες, τιμολόγια, πληρωμές) και να δημοσιεύονται στοιχεία σχετικά με την πρόοδο του έργου, τα προβλήματα που έχουν ανακύψει, τον χρόνο εκτέλεσης και το κόστος του.

4.2 Η εναρμόνιση των τεχνικών απαιτήσεων είναι αίτημα θεμελιώδους σημασίας για την ανάπτυξη λύσεων και υπηρεσιών πληροφορικής που να μπορούν να υιοθετηθούν και να χρησιμοποιηθούν σε τοπικό, εθνικό και διασυνοριακό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να προκρίνει την ενέργεια 2 που προβλέπεται για το θέμα αυτό. Οι επιπτώσεις έχουν ιδιαίτερη σημασία, όχι μόνο για τις δημόσιες διοικήσεις, αλλά κυρίως για τους προμηθευτές που θα μπορούν να χρησιμοποιούν τυποποιημένες και διαλειτουργικές λύσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

4.3 Η χρήση των ηλεκτρονικών υπογραφών αποτελεί πολύπλοκο θέμα για τις διασυνοριακές συναλλαγές. Συνεπώς ενδείκνυται δράσεις που να διευκολύνουν τη διαλειτουργικότητα των λύσεων αυτών. Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι χώρες όπως η Πορτογαλία, μεταξύ των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν κατά τη χρήση των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων, επισημαίνουν τις υπερβολικές απαιτήσεις των ηλεκτρονικών υπογραφών, το κόστος των υπηρεσιών χρονοσήμανσης (*time stamping*), καθώς και τη διαλειτουργικότητα μεταξύ των διαφορετικών διαύλων των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων (*e-procurement*)^(*).

4.4 Η προώθηση απλών λύσεων και βέλτιστων πρακτικών αποτελεί βεβαίως χρήσιμη υποστήριξη έργων για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις. Οι ανάγκες των ΜΜΕ, ιδίως κατά τη διάρκεια της ηλεκτρονικής υποβολής, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάπτυξη των σχετικών λύσεων. Τα αποτελέσματα της ομάδας εμπειρογνομόνων της Επιτροπής (*e-Tendering Expert Group*) είναι επομένως σημαντικά και θα μπορούσαν να αποτελούν αντικείμενο αξιολόγησης από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

4.5 Η πιο σημαντική δράση στην οποία η Επιτροπή θα πρέπει να εστιάσει την προσοχή της αφορά τους όρους εφαρμογής των διαφόρων λύσεων για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις στην εσωτερική αγορά. Ειδικότερα, στο πρόγραμμα PEPPOL συμμετέχουν 11 χώρες που έχουν αναπτύξει ειδικές τεχνικές για την ανάπτυξη τυποποιημένων λύσεων για τις πιο κρίσιμες φάσεις της διαδικασίας προμηθειών και έναν ανοικτό διαύλο για την ανταλλαγή των τυποποιημένων εντύπων, επιτυγχάνοντας έτσι πλήρη διαλειτουργικότητα μεταξύ των διαφόρων διαύλων στην ΕΕ.

4.5.1 Οι παράμετροι του προγράμματος PEPPOL περιλαμβάνουν τα εξής: μέσα επικύρωσης των ηλεκτρονικών υπογραφών που βασίζονται σε ηλεκτρονικά πιστοποιητικά που εκδίδονται από τις αρμόδιες ενωσιακές αρχές· έναν εικονικό φάκελο της εταιρείας (*Virtual Company Dossier*) για την παρουσίαση των εταιρικών πληροφοριών με τυποποιημένο τρόπο (πιστοποιητικά και βεβαιώσεις)· έναν ηλεκτρονικό κατάλογο για την παρουσίαση των προσφορών για προϊόντα και υπηρεσίες σε τυποποιημένη μορφή· ηλεκτρονικές παραγγελίες και τιμολόγια που παρέχουν στον αγοραστή και στον προμηθευτή διαδικασίες θεσπισμένες για την ανταλλαγή πληροφοριών όσον αφορά τις κοινές δραστηριότητες. Τέλος, περιλαμβάνουν την υποδομή μεταφοράς των ηλεκτρονικών εγγράφων (το δίκτυο), με βάση κοινά συμβατά πρότυπα σε εθνικό επίπεδο και τη διασύνδεση των απομονωμένων κοινοτήτων με συστήματα ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων.

4.5.2 Το ευρωπαϊκό σύστημα εικονικού φακέλου της εταιρείας (*European Virtual Company Dossier System / EVS*) παρέχει, κατά τρόπο παρόμοιο με το eCertis [ένα σύστημα πληροφοριών που βοηθά στον εντοπισμό των διάφορων πιστοποιητικών και βεβαιώσεων που απαιτούνται συχνά ως δικαιολογητικά στις προκηρύξεις των δημόσιων συμβάσεων στα 27 κράτη μέλη, την υπό προσχώρηση Κροατία, την Τουρκία (ως υποψήφια χώρα) και τις 3 χώρες του ΕΟΧ (Ισλανδία, Λίχτενσταϊν και Νορβηγία)] πληροφορίες σχετικά με τα κριτήρια και τα αποδεικτικά στοιχεία / πιστοποιητικά που απαιτούνται για τη συμμετοχή σε διαγωνισμούς στα κράτη μέλη. Ωστόσο, ενώ η βάση δεδομένων του eCertis έχει σήμερα σχεδιαστεί ως μια βάση πληροφοριών, το EVS παρέχει πρόσθετες διεπαφές προκειμένου να συνδεθούν άλλες υπηρεσίες σε αυτό. Το eCertis θα πρέπει να έχει χαρακτηριστικά παρόμοια με το EVS, ειδικότερα δε την ικανότητα χαρτογράφησης των κριτηρίων, των απαιτήσεων, των πιστοποιητικών, που απαιτούνται για ένα υποδειγματικό, τυποποιημένο και διαλειτουργικό φάκελο (*VCD package skeleton*). Η Επιτροπή θα πρέπει να εξασφαλίζει την συμμόρφωση και την ενημέρωση του σχετικού συστήματος νόμιμων πληροφοριών, παρέχοντας και υποστηρίζοντας τεχνικά την υπηρεσία αυτή.

4.5.3 Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα υποστηρίξουν αποφασιστικά τη ενίσχυση του ρόλου της ένωσης OpenPEPPOL και τονίζει τη σημασία της προκειμένου οι τεχνικές προδιαγραφές να διατηρηθούν, να αναπτυχθούν και να υιοθετηθούν από τον ευρωπαϊκό δημόσιο τομέα για την εφαρμογή των δημόσιων συμβάσεων, με την εξασφάλιση της τυποποίησης και της διαλειτουργικότητας σε διάφορα στάδια της διαδικασίας προκήρυξης δημόσιων συμβάσεων, όχι μόνο των φάσεων που προηγούνται της ανάθεσης, αλλά και των επόμενων, προκειμένου να αποφευχθεί ο κατακερματισμός της αγοράς.

(*) <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-e-procurement-interventions.24416>

4.6 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάγκη χρηματοδότησης και υποστήριξης της ανάπτυξης της υποδομής των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων μέσω της διευκόλυνσης «Συνδέοντας την Ευρώπη», στηριζόμενη σε ό,τι έχει ήδη αναπτυχθεί στα κράτη μέλη του PEPPOL, με την υφιστάμενη υποδομή μεταφορών (το δίκτυο) που συνδέει τα διάφορα συστήματα στην Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της διατήρησης ανοικτών, προσιτών και ασφαλών υποδομών, με βάση κοινά πρότυπα. Ενδείκνυται η χρήση των διαρθρωτικών ταμείων ώστε να διευκολυνθεί η υιοθέτηση των δημοσίων συμβάσεων.

4.7 Η ΕΟΚΕ συνιστά την εφαρμογή μιας στρατηγικής ολοκληρωμένης επικοινωνίας, με βάση τις υφιστάμενες κοινότητες, ιδίως του OpenPEPPOL, σε συνεργασία με το *Enterprise Europe Network* και χρησιμοποιώντας προγράμματα δικτύωσης για τις περιφέρειες και τους δήμους. Η στρατηγική επικοινωνίας θα μπορούσε να κατανεμηθεί μεταξύ της Επιτροπής και του OpenPEPPOL και του νέου πιλοτικού προγράμματος A (CIP ICT PSP) *Basic Cross Sector Services* (BCSS), για το μέρος που αφορά τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις.

4.8 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την απόφαση της Επιτροπής για την αυτοματοποίηση της όλης διαδικασίας σύναψης συμβάσεων στο

εσωτερικό των οργάνων της και τη διάθεση των λύσεων ανοιχτής πηγής (*open source*) που έχουν αναπτυχθεί.

4.9 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάγκη παρακολούθησης της υιοθέτησης των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων και του καθορισμού των οφελών της. Από την υιοθέτηση της σχετικής οδηγίας και στο εξής, η Επιτροπή πρέπει να δημοσιεύει κάθε τρίμηνο ενημερωτική έκθεση με θέμα την ποσοτική και ποιοτική πρόοδο των δημοσίων συμβάσεων σε κάθε κράτος μέλος καταγράφοντας έτσι την εξέλιξη των σχετικών διαδικασιών.

4.10 Παράλληλα, ένας διεθνής διάλογος σχετικά με τη χρήση των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων είναι απαραίτητος για να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη διαφάνεια και καλύτερος ανταγωνισμός. Η χρήση των διεθνών προτύπων επαναβεβαιώθηκε ως ένα απαραίτητο εργαλείο για τον σκοπό αυτό και ως εκ τούτου ενδείκνυται η παρακολούθηση των σχετικών εξελίξεων. Συγκεκριμένα κρίνεται απαραίτητη η εποπτεία και η ενθάρρυνση της χρήσης των προτύπων (του εργαστηρίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τυποποίησης με τίτλο *Επιχειρηματικές διεπιφάνειες διαλειτουργικότητας για τις δημόσιες συμβάσεις στην Ευρώπη*, και του προγράμματος PEPPOL) στην εφαρμογή των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων στον δημόσιο τομέα της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Εκσυγχρονισμός των κανόνων της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις»

COM(2012) 209 final

(2013/C 11/11)

Εισηγήτρια: η κ. BUTAUD-STUBBS

Στις 8 Μαΐου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Εκσυγχρονισμός των κανόνων της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις

COM(2012) 209 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Οκτωβρίου 2012.

Κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 128 ψήφους υπέρ και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ευρωπαϊκή πολιτική περί κρατικών ενισχύσεων παρουσιάζει στρατηγική σημασία για την ΕΕ, σε μια άκρως ανταγωνιστική παγκοσμιοποιημένη οικονομία.

1.2 Η ΕΕ εκτιμά ότι η μεταρρύθμιση που προτείνει η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της πρέπει να υποστηριχτεί, λαμβανομένων υπόψη των στόχων της:

— συμβολή της ευρωπαϊκής πολιτικής περί κρατικών ενισχύσεων στη στρατηγική «Ευρώπη 2020»·

— επίτευξη μιας νέας, αποτελεσματικότερης, κατανομής των ευθύνων μεταξύ Επιτροπής και κρατών μελών·

— εισαγωγή πολλών διαδικαστικών βελτιώσεων.

1.3 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) συμμερίζεται την άποψη που εκφράζει η Επιτροπή ότι η σχέση μεταξύ των αποτελεσματικών κρατικών ενισχύσεων και του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς είναι θετική και πρέπει να ενισχυθεί. Μια στοχοθετημένη πολιτική περί κρατικών ενισχύσεων θα δώσει ώθηση στην καινοτομία (συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής καινοτομίας), την προσφυγή σε πράσινες τεχνολογίες και την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, αποφεύγοντας παράλληλα τις περιβαλλοντικές ζημιές. Μια καλά στοχοθετημένη δυναμική πολιτική περί κρατικών ενισχύσεων μπορεί να συμβάλει ενεργά στην επίτευξη υψηλών επιπέδων απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής.

1.4 Η μεταρρύθμιση αυτή, φιλόδοξη ως προς τους στόχους, τις διαδικασίες και το χρονοδιάγραμμα, αξίζει ωστόσο να διασαφηνιστεί σε ορισμένα σημεία.

1.5 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να διευκρινίσει ορισμένες έννοιες που αναφέρονται στην ανακοίνωση:

1.5.1 Αξίζει επίσης να δοθεί ένας πιο ακριβής ορισμός στην καίρια έννοια των «αδυναμιών της αγοράς», όπως χρησιμοποιείται από την Επιτροπή, δεδομένου ότι η ερμηνεία της διαφοροποιείται ανάλογα με το περιβάλλον —πρόσβαση στην πίστωση, χρηματοδότηση των δικτύων υψηλής ταχύτητας, εμπορική αξιοποίηση βιομηχανικών χώρων, πρόσβαση στην καινοτομία, κατάρτιση, ανάπτυξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας κλπ. Εξάλλου, τα αίτια των «αδυναμιών» μπορεί να είναι ποικίλα: αρνητικό εξωτερικό κόστος, ατελείς πληροφορίες, προβλήματα συντονισμού, ύπαρξη θέσης ισχύος στην αγορά κ.ά.

1.6 Η ΕΟΚΕ διατυπώνει ορισμένες απορίες σχετικά με τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις:

1.6.1 Η προτεινόμενη από την Επιτροπή μεταρρύθμιση οδηγεί σε αυξημένη ευθύνη των κρατών μελών όσον αφορά τη χορήγηση και τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων. Ποια νομικά και πρακτικά μέτρα προβλέπει η Επιτροπή για να πεισθούν τα κράτη μέλη να συνεργάζονται πλήρως στην εφαρμογή του δικαίου περί κρατικών ενισχύσεων;

1.6.2 Η αύξηση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών σε θέματα ελέγχου των ενισχύσεων θα κινδύνευε να οδηγήσει σε υποκειμενική εφαρμογή των κανόνων από τα κράτη μέλη και σε αθέμιτους ελιγμούς μεταξύ κρατών, με την επάνοδο ενός οικονομικού πατριωτισμού, που θα οδηγούσε τελικά σε μεγαλύτερη έλλειψη ασφάλειας δικαίου για τις επιχειρήσεις.

1.6.3 Στηριζόμενη σε έκθεση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το ύψος των κρατικών ενισχύσεων που χορηγούν οι κύριοι ανταγωνιστές μας σε παγκόσμιο επίπεδο είναι αντίστοιχο με της ΕΕ. Ωστόσο, η ευρωπαϊκή πολιτική περί κρατικών ενισχύσεων προσφέρει ένα διαφανέστερο πλαίσιο από τα συστήματα που εφαρμόζονται στις Ηνωμένες Πολιτείες, την Ινδία, την Κορέα ή τη Βραζιλία. Τα στοιχεία αυτά είναι παλαιά και θα πρέπει να επικαιροποιηθούν, ώστε να διαθέτει η Επιτροπή μια πλήρη και ακριβή θεώρηση της κατάστασης που ισχύει σήμερα.

1.6.4 Η Επιτροπή θίγει το ζήτημα των χαρακτηριστικών του συστήματος της ΕΕ σε σύγκριση με τα άλλα υφιστάμενα συστήματα ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, αλλά δεν αντλεί κανένα ιδιαίτερο συμπέρασμα. Για ποιους λόγους δεν επαναλαμβάνει, με την ευκαιρία αυτή, την αναγκαιότητα μιας οικονομικής προσέγγισης του καθεστώτος ισότιμου ανταγωνισμού («level playing field») σε παγκόσμιο επίπεδο, ώστε να είναι δυνατή η ισορροπημένη χορήγηση αυτών των ενισχύσεων; Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι απαιτείται αποτελεσματική αντιμετώπιση των συγκεκριμένων επιπτώσεων παράνομων ενισχύσεων στο εξωτερικό που υπονομεύουν την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων έναντι των παγκόσμιων ανταγωνιστών τους.

1.7 Τέλος, η ΕΟΚΕ προτείνει ορισμένες τροποποιήσεις που κρίνει ότι απαιτούνται, λαμβανομένης υπόψη της αναγνωριθείσας από την Επιτροπή και το Συμβούλιο αναγκαιότητας να υποστηριχθούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), ειδικότερα όταν υφίστανται ανταγωνιστική πίεση από επιχειρήσεις τρίτων χωρών που λαμβάνουν άμεσες και έμμεσες κρατικές ενισχύσεις υψηλότερες σε όγκο και πιο αδιαφανείς ως προς τους όρους χορήγησής.

1.7.1 Λαμβάνοντας υπόψη το χαμηλό τους ύψος, τη θετική τους επίδραση στις ΜΜΕ και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις και την περιορισμένη τους επίδραση στην εσωτερική αγορά, η ΕΟΚΕ προτείνει να αυξηθεί, σε μόνιμη βάση, το ανώτατο όριο των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας («de minimis») από 200 000 ευρώ σε 500 000 ευρώ, δεδομένου ότι εκτιμάται για 3 συνεχή έτη όσον αφορά κάθε επιχείρηση, κατ' αναλογία με όσα πρόσφατα αποφασίστηκαν για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος.

1.7.2 Λαμβάνοντας υπόψη ότι πρέπει να βοηθηθούν οι ευρωπαϊκές ΜΜΕ να αναπτύξουν την αγορά τους σε διεθνές επίπεδο, η ΕΟΚΕ προτείνει τροποποίηση του άρθρου 27 παράγραφος 3 του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία 800/2008, ώστε να κηρυχθούν συμβατές με την κοινή αγορά οι ενισχύσεις προς τις ΜΜΕ με στόχο τη συμμετοχή τους σε εμπορικές εκδόσεις και επιδείξεις για περίοδο που να μην υπερβαίνει τα τρία συναπτά έτη.

1.8 Υπό το φως της εμπειρίας της, η ΕΟΚΕ απευθύνει στην Επιτροπή τρεις πρακτικές συστάσεις:

1.8.1 Σύνταξη πρακτικού οδηγού εκλαίκευσης, όπου θα παρέχονται σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ οι ορισμοί, οι απαγορεύσεις και οι διαθέσιμες διαδικασίες, ώστε να βελτιωθεί η κατανόηση και η ορθή αξιοποίηση των κρατικών ενισχύσεων από τις επιχειρήσεις, τα δικαιодоτικά όργανα και τις δημόσιες αρχές.

1.8.2 Διοργάνωση σεμιναρίων κατάρτισης για τις αρμόδιες εθνικές αρχές των κρατών μελών, ώστε να εξασφαλιστεί η όσο το δυνατόν πιο ομοιόμορφη εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ περί κρατικών ενισχύσεων σε όλα τα κράτη μέλη.

1.8.3 Λόγω της μεγάλης σημασίας των προβλεπόμενων τροποποιήσεων, η ΕΟΚΕ αιτείται να ζητηθεί η γνώμη της σχετικά με την αναθεώρηση του κανονισμού «de minimis», του κανονισμού εξουσιοδότησης και του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία.

2. Το περιεχόμενο της ανακοίνωσης

2.1 Η Επιτροπή επιδιώκει τη μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής πολιτικής περί κρατικών ενισχύσεων προς τρεις κύριες κατευθύνσεις:

- α) προώθηση της βιώσιμης, έξυπνης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης σε μια ανταγωνιστική εσωτερική αγορά, σύμφωνα με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020»·
- β) εστίαση του εκ των προτέρων ελέγχου της Επιτροπής στις σημαντικότερες υποθέσεις, με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στην εσωτερική αγορά·
- γ) απλούστευση των διαδικαστικών κανόνων και επιτάχυνση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων.

2.2 Η μεταρρύθμιση ανταποκρίνεται στον ανομοιογενή απολογισμό της ισχύουσας πολιτικής:

- Οι υφιστάμενοι κανόνες παρουσιάζουν δυσχέρειες ως προς την κατανόηση, την εφαρμογή και τον έλεγχό τους. Ο ίδιος ο Επίτροπος κ. J. Almunia δήλωσε ενώπιον της ΕΟΚΕ, στις 23 Φεβρουαρίου του 2012, ότι υπάρχουν 37 διαφορετικές πράξεις (κανονισμοί, ανακοινώσεις και κατευθυντήριες γραμμές).
- Τα σημερινά αποτελέσματα από την παρακολούθηση της εφαρμογής των μέτρων που υπάγονται σε απαλλαγή κατά κατηγορία εμφανίζουν σαφή έλλειψη συμμόρφωσης προς τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.
- Η Επιτροπή δεν διαθέτει κανόνες για τον καθορισμό σαφών προτεραιοτήτων σε θέματα διεκπεραίωσης των καταγγελιών.
- Οι σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής επιδειχονται βελτίωση όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία στις διαδικασίες κοινοποίησης.

2.3 Για να αντιμετωπιστεί η κατάσταση αυτή, σε μια συγκυρία όπου απαιτείται η αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων της ενιαίας αγοράς (ενέργεια, μεταφορές, ψηφιακές τεχνολογίες), η Επιτροπή προτείνει την υιοθέτηση μιας μεταρρύθμισης φιλόδοξης ως προς τους στόχους, τις διαδικασίες και το χρονοδιάγραμμά της.

2.4 Ως προς τους στόχους, η προτεινόμενη μεταρρύθμιση είναι φιλόδοξη δεδομένου ότι επιδιώκεται, αφενός, να τεθεί στην υπηρεσία της ευρωπαϊκής οικονομικής ανάπτυξης μία από τις παλαιότερες και τις πιο ολοκληρωμένες πολιτικές της ΕΕ και, αφετέρου, να επιτευχθούν αρκετά ριζοσπαστικές διαδικαστικές βελτιώσεις, παρότι δεν αξιολογούνται ποσοτικά ούτε αναλύονται συγκεκριμένα στην ανακοίνωση.

2.5 Ως προς τις διαδικασίες, η μεταρρύθμιση είναι φιλόδοξη επειδή η Επιτροπή προτείνει την ταυτόχρονη προώθηση ενός συνεκτικού συνόλου αναθεωρήσεων, στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής:

- αναθεώρηση του κανονισμού «de minimis»·
- τροποποιήσεις του κανονισμού εξουσιοδότησης του Συμβουλίου σχετικά με τον καθορισμό ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων που κηρύσσονται συμβατές με την εσωτερική αγορά και, ως εκ τούτου, απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινοποίησης·
- αναθεώρηση του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κατηγορίες ενισχύσεων που υπάγονται στον ισχύοντα κανονισμό εξουσιοδότησης·
- νομική αποσαφήνιση της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης·
- εκσυγχρονισμό του διαδικαστικού κανονισμού που διέπει τις κρατικές ενισχύσεις.

2.6 Τέλος, ως προς το χρονοδιάγραμμα, η μεταρρύθμιση είναι φιλόδοξη εφόσον η Επιτροπή αποβλέπει στην υιοθέτηση των προτάσεων αναθεώρησης των διαδικαστικών και των εξουσιοδοτικών κανονισμών εντός του φθινοπώρου του 2012 και στην υιοθέτηση των άλλων στοιχείων της δέσμης έως τα τέλη του 2013, δηλαδή πριν από την έναρξη της ισχύος των δημοσιονομικών προοπτικών 2014-2020.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων εντός του ευρύτερου πλαισίου του ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού

3.1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τους στόχους που εξαγγέλλει η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της, οι οποίοι αναμένεται να «διευκολύνουν την εξέταση εκείνων των ενισχύσεων οι οποίες είναι καλά σχεδιασμένες, στοχοθετημένες σε προσδιορισμένες αδυναμίες της αγοράς και σε στόχους κοινού συμφέροντος», χάρη στη συγκέντρωση των ελέγχων στις υποθέσεις που έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στην εσωτερική αγορά, με απλούστευση των κανόνων και με ταχύτερη λήψη αποφάσεων.

Η προσέγγιση αυτή εγγράφεται στα πλαίσια μιας γενικότερης εξέλιξης του δικαίου περί ανταγωνισμού, τόσο σε επίπεδο δικαίου των πρακτικών αθέμιτου ανταγωνισμού (συμπράξεις και κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης) όσο και σε επίπεδο ελέγχου των συγκεντρώσεων.

3.1.2 Πρακτικές αθέμιτου ανταγωνισμού: ο εκσυγχρονισμός του δικαίου περί ανταγωνισμού, που δρομολογήθηκε με τον κανονισμό αριθ. 1/2003⁽¹⁾ και τις πράξεις που τον συνοδεύουν, σηματοδότησε την έναρξη μιας αποκέντρωσης όσον αφορά την εφαρμογή του δικαίου περί ανταγωνισμού, μέσα από την κατάργηση του συστήματος της εκ των προτέρων κοινοποίησης. Έτσι, η Επιτροπή έχει την ευχέρεια να εστιάζει τη δράση της στην καταπολέμηση των σοβαρότερων περιορισμών και καταχρήσεων, ειδικότερα δε των συμπράξεων. Ο εκσυγχρονισμός αυτός συνοδεύτηκε από ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών ανταγωνισμού, συγκροτημένων σε δίκτυο, αφενός, και της Επιτροπής, αφετέρου.

(1) ΕΕ L 1 της 4.1.2003, σ. 1.

3.1.3 Έλεγχος των συγκεντρώσεων: ο Επίτροπος κ. J. Almunia ανήγγειλε πρόσφατα το ενδεχόμενο προσεχούς μεταρρύθμισης του ευρωπαϊκού συστήματος ελέγχου των συγκεντρώσεων, με στόχο, ειδικότερα, να μπορεί η Επιτροπή να εστιάσει την προσοχή της στις συγκεντρώσεις που κινδυνεύουν περισσότερο να επηρεάσουν την αγορά⁽²⁾. Βραχυπρόθεσμα, το ζητούμενο είναι να απλουστευθεί η διεύθυνση των λιγότερο προβληματικών περιπτώσεων με βελτίωση της «απλουστευμένης διαδικασίας» και να αναθεωρηθεί η διαδικασία της προηγούμενης κοινοποίησης. Σε μεγαλύτερο βίαιος χρόνου, το ίδιο το καθεστώς ελέγχου των συγκεντρώσεων ενδέχεται να αναθεωρηθεί, με εξέταση των περιπτώσεων εξαγοράς μειοψηφικής μη ελέγχουσας συμμετοχής, καθώς και με καλύτερη συνάρθρωση μεταξύ του ευρωπαϊκού συστήματος και των εθνικών σχετικά με τις παραπομπές και τα κατώτατα όρια.

3.2 Τα κριτήρια που πρέπει να διέπουν τη γενική πλαισίωση των κρατικών ενισχύσεων

3.2.1 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι υποστηρίζει μια γενική πλαισίωση των κρατικών ενισχύσεων, με άξονα τα παρακάτω κριτήρια⁽³⁾:

- στόχευση και επιλογή των ενισχύσεων·
- συνεκτικότητα με τις στρατηγικές ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς·
- απλούστευση, διαφάνεια και ασφάλεια δικαίου όσον αφορά τους κανόνες και τις διαδικασίες·
- ενισχυμένος διάλογος με τα κράτη μέλη κατά τις διαδικασίες απόφασης και εφαρμογής, καθώς και κατά τα στάδια αξιολόγησης και παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας·
- ενίσχυση της πληροφόρησης των επιχειρήσεων σχετικά με τους κανόνες και τις διαδικασίες που ισχύουν για τις κρατικές ενισχύσεις·
- κοινές αρμοδιότητες, χάρη στη δημιουργία εθνικών επιπέδων συντονισμού·
- προσαρμογή των ευρωπαϊκών κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στις στρατηγικές ενισχύσεις που εφαρμόζουν οι κυριότεροι εμπορικοί μας εταίροι, για την εξασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού («level playing field»), έναντι του υπόλοιπου κόσμου⁽⁴⁾.

3.3 Η αύξηση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών ως προς την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων

3.3.1 Η ΕΟΚΕ κατανοεί ότι η επικέντρωση των ελέγχων της Επιτροπής στις πλέον προβληματικές υποθέσεις θα μπορούσε να στηριχτεί κυρίως στη διέγερση των μέτρων ενίσχυσης που απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινοποίησης. Αυτό θα έπρεπε κατ' ανάγκη να συνοδεύεται από ενισχυμένες ευθύνες των κρατών μελών.

(2) <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/12/453&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

(3) ΕΕ C 65 της 17.3.2006, σ. 1, σημείο 3.1,

(4) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/intm/132797.pdf

Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι αυτό προϋποθέτει να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες του δικαίου περί κρατικών ενισχύσεων. Το κράτος, και γενικότερα το σύνολο των κρατικών και δημόσιων φορέων που δύνανται να χορηγήσουν ενισχύσεις, κατά κάποιον τρόπο γίνονται ταυτόχρονα κριτής και κρινόμενος.

3.3.2 Η αύξηση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών σε θέματα ελέγχου των ενισχύσεων θα κινδύνευε να οδηγήσει σε υποκειμενική εφαρμογή των κανόνων από τα κράτη μέλη και σε αθέμιτους ελιγμούς μεταξύ κρατών, με την επάνοδο ενός οικονομικού πατριωτισμού, που θα οδηγούσε τελικά σε μεγαλύτερη έλλειψη ασφάλειας δικαίου για τις επιχειρήσεις.

3.3.3 Για να περιοριστεί στο ελάχιστο αυτός ο κίνδυνος, μπορούν να εξεταστούν διάφορες μέθοδοι:

— Ενίσχυση της διαφάνειας μέσω υποχρεώσεων λογοδοσίας των κρατών μελών. Θα μπορούσε να θεσπιστεί υποχρέωση δημοσίευσης ετήσιας συνοπτικής έκθεσης, διαθέσιμη στον ιστότοπο της Επιτροπής, σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού «de minimis» και του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία.

— Οικονομικά, ο κίνδυνος που συνδέεται με τυχόν παρανομία/ασυμβατότητα βαρύνει αποκλειστικά τον δικαιούχο της ενίσχυσης, ο οποίος υποχρεούται σε επανακαταβολή του οικείου ποσού, προσαυξημένου με τόκους. Θα μπορούσε, συνεπώς, να αυξηθεί η οικονομική ευθύνη των κρατών μελών, με την επιβολή λ.χ. προστίμου στη δημόσια αρχή που χορήγησε την εν λόγω ενίσχυση.

— Θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο σύστασης ανεξάρτητων εθνικών φορέων, επιφορτισμένων με την πολιτική των κρατικών ενισχύσεων. Οι φορείς αυτοί θα είχαν ρόλο «σημείου επαφής» τόσο για την Επιτροπή όσο και για τις επιχειρήσεις.

— Η Επιτροπή θα πρέπει να διεξάγει αποτελεσματικότερους εκ των υστέρων ελέγχους και να προωθεί ενεργά τις βέλτιστες πρακτικές.

3.4 Απλούστευση και διαφάνεια των διαδικασιών

3.4.1 Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη έχουν επιδείξει ικανότητες αντίδρασης στην οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση μεταξύ 2008 και 2011, υιοθετώντας μια δέσμη ειδικών πράξεων⁽⁵⁾. Χάρη, κυρίως, στην αυξημένη συνεργασία εκ μέρους των κρατών μελών και στην έντονη κινητοποίηση των υπηρεσιών της Επιτροπής, στάθηκε δυνατή η ταχεία λήψη αποφάσεων, προς ικανοποίηση των κρατών μελών και των επιχειρήσεων.

3.4.2 Ωστόσο, σε γενικές γραμμές, οι διαδικασίες παραμένουν υπερβολικά χρονοβόρες και περίπλοκες για τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει, λοιπόν, τη βούληση της Επιτροπής να αντιμετωπίσει τη βραδύτητα διεκπεραίωσης των υποθέσεων βελτιώνοντας τις διοικητικές πρακτικές και επικαλούμενη την ευθύνη των κρατών μελών για την εξασφάλιση διαφάνειας και αποτελεσματικότητας. Οι προθεσμίες διεκπεραίωσης είναι σημαντικό να συντονίζονται, κατά το δυνατόν, με τον ρυθμό της οικονομικής δραστηριότητας.

3.4.3 Υπό την έννοια αυτή, η «απλοποιημένη διαδικασία» για την εξέταση ορισμένων κατηγοριών κρατικών ενισχύσεων⁽⁶⁾ θα μπορούσε να επεκταθεί, παραμένοντας οριοθετημένη. Δυνάμει της διαδικασίας αυτής, η Επιτροπή εξακριβώνει μόνο τη συμβατότητα του εκάστοτε μέτρου ενίσχυσης με τις υφιστάμενες διατάξεις και πρακτικές.

3.5 Καλύτερη επιβολή του νόμου

3.5.1 Η αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου περί κρατικών ενισχύσεων έχει καιρία σημασία. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι συχνά τα εθνικά δικαιοδοτικά όργανα δεν είναι σε θέση να την εξασφαλίσουν, ιδίως όσον αφορά την εγγύηση των δικαιωμάτων των επιχειρήσεων που θίγονται από τη χορήγηση παράνομων ενισχύσεων σε ανταγωνιστές τους. Διάφοροι λόγοι θα μπορούσαν να αναφερθούν, μεταξύ των οποίων η ανεπαρκής γνώση του ευρωπαϊκού δικαίου περί ανταγωνισμού εκ μέρους των δικαστών και οι εγγενείς σε οιαδήποτε ένδικη διαδικασία δικονομικοί περιορισμοί.

3.5.2 Πρέπει να εξευρεθούν λύσεις ώστε να ενισχυθεί στην πράξη η επιβολή του δικαίου περί κρατικών ενισχύσεων. Οι επιχειρήσεις, αλλά και τα εθνικά δικαιοδοτικά όργανα, θα πρέπει να διαθέτουν αποτελεσματικότερους μηχανισμούς και διαδικασίες.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Διασαφήνιση της έννοιας «αδυναμίες/ανεπάρκειες της αγοράς»

4.1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον στόχο να εγκρίνονται αποκλειστικά τα μέτρα ενίσχυσης τα οποία: (i) συντελούν στην υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης, επιδιώκοντας την αντιμετώπιση μιας ανεπάρκειας της αγοράς (η χορήγηση κρατικής ενίσχυσης δεν πρέπει να υποκαθιστά αλλά να συμπληρώνει μια ιδιωτική δαπάνη) και (ii) λειτουργούν ως κίνητρο, δηλαδή παροτρύνουν τον δικαιούχο να αναπτύξει δραστηριότητες τις οποίες δεν θα αναλάμβανε χωρίς την ενίσχυση.

4.1.2 Στο πλαίσιο αυτό, η έννοια της «ανεπάρκειας της αγοράς» πρέπει οπωσδήποτε να αποσαφηνιστεί και να δοθούν σχετικά παραδείγματα σε διάφορους τομείς, ειδικότερα βάσει της υφιστάμενης ευρωπαϊκής νομολογίας, ώστε να βοηθηθούν τόσο οι δημόσιες αρχές όσο και οι επιχειρήσεις να αποδίδουν ενιαία ερμηνεία στην έννοια αυτή και να την ενσωματώσουν στο στάδιο της χάραξης των μέτρων ενίσχυσης.

⁽⁵⁾ Βλ. τους προσωρινούς κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων που θεσπίστηκαν ως αντίδραση στην οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 136 της 16.6.2009, σ. 3.

4.2 Περαιτέρω ανάλυση και επικαιροποίηση των διεθνών συγκρίσεων στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων

4.2.1 Στα σημεία 16 και 17 της ανακοίνωσης, θίγεται το ζήτημα της πολιτικής ανταγωνισμού των τρίτων χωρών. Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η ΕΕ διαθέτει διαφανέστερο πλαίσιο, το οποίο επιτρέπει παράλληλα την επίτευξη ενισχύσεων ανάλογου επιπέδου. Η δήλωση αυτή στηρίζεται σε συγκριτική μελέτη που διεξήγαγε ο ΠΟΕ το 2006. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να ζητήσει από τον ΠΟΕ τη διεξαγωγή πιο επίκαιρης μελέτης, δεδομένου ότι, λόγω της κρίσης, πολλές χώρες μέλη του ΠΟΕ που δεν είναι μέλη της ΕΕ προσέφυγαν σε μαζικές επιδοτήσεις, ιδίως στους κλάδους της μεταποιητικής βιομηχανίας. Η μελλοντική πολιτική ανταγωνισμού που θα ισχύει από το 2013 θα ήταν ευκαίριο να στηριχτεί σε μια πρόσφατη και ακριβή εικόνα της κατάστασης που επικρατεί στις Ηνωμένες Πολιτείες, την Κίνα, την Ινδία και τη Βραζιλία, λόγω χάρη (συμπεριλαμβανομένων των ενισχύσεων που χορηγούνται από τις ομόσπονδες αρχές), σε μια περίοδο όπου ο οικονομικός ανταγωνισμός επιτείνεται λόγω της παγκόσμιας κρίσης.

4.2.2 Η εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων πρέπει να επιτρέπει την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην εσωτερική και στη διεθνή αγορά. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, όμως, αντιμετωπίζουν τον ανταγωνισμό από επιχειρήσεις με έδρα τρίτες χώρες, η νομοθεσία των οποίων ενίοτε δεν προβλέπει κανένα περιορισμό στις κρατικές ενισχύσεις. Η κατάσταση αυτή μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού εις βάρος των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, όπως επισημαίνει η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της ⁽⁷⁾.

4.2.3 Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, η Επιτροπή αναλαμβάνει πρωτοβουλίες με σκοπό την καθιέρωση ισότιμων όρων ανταγωνισμού σε παγκόσμια κλίμακα, που βασίζονται στην έννοια του θεμιτού ανταγωνισμού. Κάθε μεταρρύθμιση των κανόνων για τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων θα πρέπει συνεπώς να συντονίζεται με τις δράσεις που αναλαμβάνει η Επιτροπή σε επίπεδο μέσων εμπορικής πολιτικής (κανόνες του ΠΟΕ, διμερείς συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών).

4.3 Αναθεώρηση της επικρατούσας λογικής όσον αφορά τις εξαγωγικές ενισχύσεις

4.3.1 Στην πρόταση κανονισμού για τη θέσπιση προγράμματος για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (2014-2020) [COM(2011) 834 final], η Επιτροπή αναγνωρίζει την ανάγκη στήριξης των ΜΜΕ για εξαγωγές στο

εσωτερικό της ΕΕ και σε ολόκληρο τον κόσμο, με στόχο την αναζήτηση ευκαιριών ανάπτυξης. Προβλέπεται η παροχή στήριξης και υπηρεσιών υποστήριξης μέσω του δικτύου «Enterprise Europe Network» στις ΜΜΕ με προοπτικές ανάπτυξης.

4.3.2 Παράλληλα, όμως, το «δόγμα» της Επιτροπής φαίνεται υπερβολικά περιοριστικό, εφόσον, για παράδειγμα, όσον αφορά τη συμμετοχή των ΜΜΕ σε εμπορικές εκθέσεις και επιδείξεις, βάσει του άρθρου 27 του κανονισμού αριθ. 800/2008, της 6ης Αυγούστου 2008, θέτει πολλές σωρευτικές προϋποθέσεις: οι ενισχύσεις πρέπει να μην υπερβαίνουν το 50 % των επιλέξιμων δαπανών, να χορηγούνται σε επιχειρήσεις που εμπίπτουν στον ορισμό της ΕΕ για τις ΜΜΕ και αποκλειστικά για την πρώτη συμμετοχή τους σε συγκεκριμένη έκθεση.

4.3.3 Το τελευταίο κριτήριο, της πρώτης συμμετοχής, κρίνεται ότι δεν αρμόζει σε μια στρατηγική διεθνούς ανάπτυξης, που προϋποθέτει την παρουσία σε μια συγκεκριμένη αγορά τουλάχιστον για τριετή περίοδο προτού να μπορέσει να προσδιοριστεί η στρατηγική ανάπτυξης (αντιπρόσωπος, εγκατάσταση, διανομή). Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει να αντικατασταθεί το κριτήριο της «πρώτης συμμετοχής», του άρθρου 27 παράγραφος 3, από το κριτήριο της «συμμετοχής σε συγκεκριμένη έκθεση εντός ορίου τριών συνεχόμενων ετών», χωρίς τροποποίηση των δύο άλλων κριτηρίων.

4.4 Οι κρατικές ενισχύσεις πρέπει να συντελούν σε μια βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς

4.4.1 Η ΕΕ οφείλει να εγγυάται ότι οι κρατικές ενισχύσεις θα παρέχουν κίνητρα για καινοτομία —συμπεριλαμβανομένης της καινοτομίας στον κοινωνικό τομέα, με τις ενισχύσεις για «κοινωνική καινοτομία», που ήδη αναγνωρίζονται στην εμβληματική πρωτοβουλία «Ένωση καινοτομίας»—, για προσφυγή στις πράσινες τεχνολογίες και για πλήρη ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου σύμφωνα με ένα πρότυπο βιώσιμης ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη σταδιακή αναγνώριση των ενισχύσεων προς την κοινωνική καινοτομία ως ενισχύσεων συμβατών με την κοινή αγορά ⁽⁸⁾ και ελπίζει η τάση αυτή να ενταθεί στο μέλλον, στο πλαίσιο της διαδικασίας εκσυγχρονισμού των κρατικών ενισχύσεων.

4.4.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης μια αντίληψη περί κρατικών ενισχύσεων για έρευνα και ανάπτυξη, η οποία συμπεριλαμβάνει τη σύλληψη, κατασκευή και διάθεση στην αγορά προϊόντων, προγραμμάτων και υπηρεσιών προσβάσιμων σε ευάλωτες ομάδες (ειδικότερα στα άτομα με αναπηρία) κατά τη συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή ⁽⁹⁾.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

⁽⁷⁾ Βλ. σημείο 17 της ανακοίνωσης.

⁽⁸⁾ COM(2010) 546 final. COM(2011) 609 final. EE L 7 της 11.1.2012, σ. 3

⁽⁹⁾ EE C 24 της 28.1.2012, σ. 1.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τους καταναλωτές — Προώθηση της εμπιστοσύνης και της ανάπτυξης»

COM(2012) 225 final

(2013/C 11/12)

Εισηγήτρια: **η κ. MADER**

Στις 22 Μαΐου 2012 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τους καταναλωτές - Προώθηση της εμπιστοσύνης και της ανάπτυξης»

COM(2012) 225 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Οκτωβρίου 2012.

Κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 143 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε στις 22 Μαΐου 2012 το Ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τους καταναλωτές. Το εν λόγω έγγραφο καθορίζει το στρατηγικό πλαίσιο για την πολιτική των καταναλωτών μέσω τεσσάρων βασικών στόχων: ενίσχυση της ασφάλειας των καταναλωτών, βελτίωση της πληροφόρησης, βελτίωση των μέτρων που λαμβάνονται για την προστασία των δικαιωμάτων και την παροχή νέων δυνατοτήτων έννομης προστασίας, προσαρμογή των δικαιωμάτων και των βασικών πολιτικών στην οικονομική και κοινωνική αλλαγή. Εντάσσεται στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

1.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάλυση της Επιτροπής για τον βασικό ρόλο των καταναλωτών ως φορέων ανάπτυξης, καθώς και με την ανάγκη να ληφθεί υπόψη το πλαίσιο στο οποίο αυτοί λειτουργούν.

1.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τους στόχους που καθορίζονται στο θεματολόγιο, αλλά διερωτάται για τη σχέση μεταξύ αυτού και του προγράμματος «Καταναλωτές», καθώς και για την επάρκεια των χορηγούμενων μέσων, τα οποία θεωρεί ότι είναι σε σαφή αναντιστοιχία με τη δεδηλωμένη φιλοδοξία.

1.4 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι τα συμφέροντα των καταναλωτών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη χάραξη και υλοποίηση όλων των ενωσιακών πολιτικών. Εκφράζει την ικανοποίησή της διότι με το θεματολόγιο για τους καταναλωτές η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει να συγκεντρωθούν σε ένα μόνο κείμενο οι περισσότερες πρωτοβουλίες της ΕΕ που αφορούν την πολιτική για τους ευρωπαίους καταναλωτές, οι οποίες στο παρελθόν ήταν διασκορπισμένες. Το εν λόγω θεματολόγιο αποτελεί σημαντικό βήμα που δείχνει τη σημασία η οποία δίδεται στις ανάγκες και στις προσδοκίες των καταναλωτών κατά τη χάραξη των πολιτικών της ΕΕ.

1.5 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την αναγνώριση της σημασίας που έχει ο ρόλος των ενώσεων καταναλωτών, οι

οι οποίες θα πρέπει να διαθέτουν μέσα αντίστοιχα με τις αποστολές που τους ανατίθενται. Εκφράζει ιδίως την ικανοποίησή της διότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δήλωσε στο θεματολόγιο την πρόθεσή της να συνεργαστεί με τις εθνικές κυβερνήσεις, προκειμένου να εξασφαλιστεί μία καλύτερη αναγνώριση του ρόλου των εν λόγω ενώσεων.

1.6 Η ΕΟΚΕ δίδει ιδιαίτερη σημασία στην ενασχόληση με τα ευάλωτα άτομα, ιδίως εντός του παρόντος οικονομικού και κοινωνικού πλαισίου. Υποστηρίζει, κατά συνέπεια, τις πρωτοβουλίες που προβλέπονται στο θεματολόγιο υπέρ της οικονομικής ένταξης και της πρόσβασης στις βασικές υπηρεσίες.

1.7 Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία που αποδίδει σε όλες τις δράσεις που αφορούν την αειφόρο ανάπτυξη. Συμφωνεί, συνεπώς, με τις ανησυχίες της Επιτροπής σχετικά με τη διαχείριση της ενέργειας και τη συνθεώρηση του οικολογικού σχεδιασμού. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη λήψης αποτελεσματικών μέτρων προκειμένου να ενισχυθούν οι ηθικοί και οικολογικοί κανόνες στην παραγωγή και τη διανομή των αγαθών, ιδίως αυτών που εισάγονται από τρίτες χώρες.

1.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ενίσχυση της διατροφικής ασφάλειας είναι απαραίτητη για την εγγύηση της ασφάλειας των προϊόντων από τον τόπο παραγωγής έως τον τόπο κατανάλωσης και για την εξασφάλιση ενός υγιούς και ανοικτού ανταγωνισμού. Τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν θα συμβάλουν επίσης στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, η οποία έχει κλονιστεί από διάφορες κρίσεις δημόσιας υγείας.

1.9 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για όλες τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται προκειμένου να καταστεί δυνατόν στους καταναλωτές να ωφελούνται από πληροφόρηση που είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες τους. Υπενθυμίζει ωστόσο ότι η εκπαίδευση των καταναλωτών δεν μπορεί να οδηγήσει σε απαλλαγή των επαγγελματιών από τις υποχρεώσεις τους.

1.10 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις πρωτοβουλίες που έχουν ως στόχο τη διαφύλαξη του δικαιώματος κατανάλωσης, την εξέλιξη του και τη δημιουργία αποτελεσματικών μέσων έννομης προστασίας. Στο πλαίσιο αυτό, υπενθυμίζει ότι τα συστήματα εναλλακτικών τρόπων ρύθμισης των διαφορών πρέπει να είναι ανεξάρτητα από τους διαδικούς στη διαφορά. Τέλος, όπως υπογράμμισε σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της θέσπισης της συλλογικής αγωγής και θεωρεί ότι η δημιουργία ενός εργαλείου σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν μπορεί να καθυστερήσει περαιτέρω.

2. Σύνοψη της πρότασης της Επιτροπής

2.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε στις 22 Μαΐου 2012 το Ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τους καταναλωτές. Το έγγραφο αυτό καθορίζει το στρατηγικό πλαίσιο όσον αφορά την πολιτική για τους καταναλωτές κατά τα επόμενα χρόνια. Εντάσσεται στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και συμπληρώνει άλλες πρωτοβουλίες, μεταξύ των οποίων η πρωτοβουλία για το πρόγραμμα «Καταναλωτές» κατά την περίοδο 2014-2020.

2.2 Η Επιτροπή επιθυμεί να τοποθετήσει τα 500 εκατομμύρια ευρωπαίων καταναλωτών, των οποίων οι δαπάνες αντιπροσωπεύουν το 56 % του ΑΕγχΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο επίκεντρο της ενιαίας αγοράς λόγω του ρόλου τους ως βασικών φορέων της ανάπτυξης, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι «η ενθάρρυνση αυτής της ζήτησης [που δημιουργούν οι καταναλωτές] μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για την έξοδο της ΕΕ από την κρίση».

2.3 Για την επίτευξη του εν λόγω στόχου και την αύξηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, το θεματολόγιο διαμορφώνεται γύρω από τέσσερις στόχους:

2.3.1 Ενίσχυση της ασφάλειας των καταναλωτών

Η Επιτροπή, για να ανταποκριθεί στις προκλήσεις που αφορούν την κυκλοφορία στην αγορά προϊόντων και υπηρεσιών, από οποιοδήποτε τόπο παραγωγής, επιθυμεί να βελτιώσει το κανονιστικό πλαίσιο που σχετίζεται με την ασφάλειά τους και να ενισχύσει το πλαίσιο παρακολούθησης της αγοράς, ασκώντας ελέγχους στην πηγή για θέματα ασφάλειας και συμμόρφωσης των προϊόντων.

Τονίζει την ανάγκη να ενισχυθεί η ασφάλεια σε διάφορα στάδια της διατροφικής αλυσίδας.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών, θα ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τη συνεργασία τους.

2.3.2 Βελτίωση των πληροφοριών

Η Επιτροπή εκτιμά ότι οι καταναλωτές πρέπει να διαθέτουν σαφείς, αξιόπιστες και συγκρίσιμες πληροφορίες, καθώς και τα απαραίτητα εργαλεία για την κατανόηση των δικαιωμάτων τους. Θεωρεί, κατά συνέπεια, ότι είναι σημαντικό να βελτιωθεί η πληροφόρηση των καταναλωτών και να ευαισθητοποιηθούν αυτοί σχετικά με τα δικαιώματά τους και τα συμφέροντά τους. Εκτιμά ότι η εν λόγω ευαισθητοποίηση θα πρέπει να πραγματοποιηθεί από επαγγελματίες και θα αναλάβει τις απαραίτητες πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της κοινωνικής τους ευθύνης. Αναγνωρίζει τον σημαντικό ρόλο που πρέπει να διαδραματίζουν οι ενώσεις καταναλωτών στη διάδοση των εν λόγω πληροφοριών, αλλά και στην εκπροσώπηση και την υπεράσπιση των καταναλωτών.

2.3.3 Βελτίωση των μέτρων που λαμβάνονται για την προστασία των δικαιωμάτων και την παροχή νέων δυνατοτήτων έννομης προστασίας

Η Επιτροπή έχει ως στόχο να συντελέσει στην ουσιαστική τήρηση του δικαιώματος κατανάλωσης και να παράσχει στους καταναλωτές αποτελεσματικές δυνατότητες επίλυσης των διαφορών. Έχει ως στόχο να βελτιώσει τις υφιστάμενες δυνατότητες επίλυσης διασυνοριακών διαφορών, για κάθε τρόπο διάθεσης στην αγορά, και να ενισχύσει τη συνεργασία με τρίτες χώρες και μεγάλες διεθνείς οργανώσεις.

2.3.4 Προσαρμογή των δικαιωμάτων και των βασικών πολιτικών στην οικονομική και κοινωνική αλλαγή

Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι προτάσεις της πρέπει να προσαρμόζονται στην εξέλιξη των τρόπων κατανάλωσης, ιδίως στην ψηφιακή εποχή. Εμμένει στην αναγκαιότητα να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες των ευάλωτων καταναλωτών και εκτιμά ότι πρέπει να διευκολυνθούν οι επιλογές για μία αειφόρο οικονομία.

2.4 Οι στόχοι που καθορίζονται στο θεματολόγιο αφορούν κατά κύριο λόγο πέντε τομείς: τον ψηφιακό τομέα, τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, τα τρόφιμα, την ενέργεια, καθώς και τα ταξίδια και τις μεταφορές.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάλυση της Επιτροπής όσον αφορά τον βασικό ρόλο των καταναλωτών ως φορέων ανάπτυξης, τις προκλήσεις των επόμενων ετών και την απόλυτη ανάγκη να ληφθεί υπόψη το πλαίσιο στο οποίο ζούμε. Η αγοραστική ισχύς των καταναλωτών επηρεάζεται αρνητικά από την κρίση. Επίσης, οι τρόποι κατανάλωσης εξελίσσονται. Απαιτούν περισσότερες τεχνικές γνώσεις και έχουν συχνά μεγάλο κόστος.

3.2 Παρά την ύπαρξη σταθερής βάσης κανόνων της Ένωσης, εξακολουθούν να υφίστανται δυσκολίες που συνδέονται με την εφαρμογή τους: η ανεπάρκεια των μέσων που διαθέτουν οι καταναλωτές για την εφαρμογή των δικαιωμάτων τους, μολοντί ο αριθμός των καταγγελιών αυξάνεται όλο και περισσότερο, καθώς και η έλλειψη αξιόπιστων πληροφοριών για τους καταναλωτές, αν και υπάρχει πληθώρα πληροφοριών διάφορων μορφών.

3.3 Πέραν των διακηρύξεων αρχών που περιέχονται στο θεματολόγιο και τυγχάνουν ευρείας αποδοχής, η ΕΟΚΕ διερωτάται για τη σχέση μεταξύ του προγράμματος «Καταναλωτές» και του θεματολογίου, καθώς και για τον τρόπο υλοποίησης της εν λόγω πολιτικής.

3.4 Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ είχε υπογραμμίσει στη γνωμοδότηση της στις 28 Μαρτίου 2012 ⁽¹⁾ την ελλιπή διάθεση μέσω της πολιτικής «καταναλωτών» και είχε εκφράσει την ανησυχία της για τη δυνατότητα εφαρμογής ενός φιλόδοξου προγράμματος εφόσον τα ποσά του προϋπολογισμού που χορηγούνται βρίσκονται σε σαφή αναντιστοιχία με τη φιλοδοξία.

⁽¹⁾ ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σ. 89.

3.5 Η Επιτροπή παρουσίασε έναν σημαντικό κατάλογο πρωτοβουλιών που θα αναληφθούν, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του θεματολογίου. Σε κάθε περίπτωση, είναι πραγματικά σημαντικό να είναι οι εν λόγω πρωτοβουλίες καλής ποιότητας και εφαρμόσιμες στις ΜΜΕ, καθώς επίσης και να εξασφαλίζουν την αναγκαία αποτελεσματικότητα, ώστε να παράγεται ένα πραγματικά υψηλό επίπεδο προστασίας του καταναλωτή. Εφόσον υιοθετηθούν τα μέτρα του θεματολογίου και υλοποιηθούν αυτά από τα κράτη μέλη και τα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη, τότε μόνο θα παραγάγουν τα πλεονεκτήματά τους για τους καταναλωτές.

3.6 Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι απουσιάζει μία διαφανής και αποτελεσματική διαδικασία αξιολόγησης της υλοποίησης και των αποτελεσμάτων του εν λόγω θεματολογίου. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προσθέσει κριτήρια αξιολόγησης και δείκτες ποιότητας για να αξιολογείται η ετήσια πρόοδος, καθώς και να δημοσιεύει έκθεση ανά 18 μήνες σχετικά με την υλοποίηση του θεματολογίου.

3.7 Το θεματολόγιο καταδεικνύει το ιδιαίτερο ευρύ πεδίο που καλύπτει η πολιτική «καταναλωτών», γεγονός που επιβεβαιώνει την αναγκαιότητα την οποία έχει ήδη τονίσει η ΕΟΚΕ να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα των καταναλωτών κατά τη χάραξη και την εφαρμογή όλων των ενωσιακών πολιτικών. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει την έκπληξή της για το γεγονός ότι το θεματολόγιο δεν περιλαμβάνει στοιχεία προστασίας των καταναλωτών στον ιατρικό τομέα: φαρμακευτικά προϊόντα, ιατρικά βοηθήματα, μολονότι έγινε πολύς λόγος για τα προϊόντα αυτά σε πολλά κράτη μέλη λόγω των βλαβών που προκλήθηκαν σε καταναλωτές και σε ασθενείς. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι μία ολιστική πολιτική προστασίας των καταναλωτών πρέπει επίσης να περιλαμβάνει το ιατρικό και φαρμακευτικό πεδίο, από άποψη ασφάλειας, πληροφόρησης και τήρησης των δικαιωμάτων των καταναλωτών.

3.8 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή επιθυμεί την υποστήριξη των επαγγελματιών για τις πολιτικές που εφαρμόζονται σχετικά με την προστασία των καταναλωτών. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να προβλεφθεί επειγόντως κατάρτιση σε επίπεδο επιχειρήσεων σχετικά με τα δικαιώματα των καταναλωτών. Τα δίκτυα οργανώσεων επιχειρήσεων που σχετίζονται με το μέτρο αυτό ενθαρρύνονται να προσφέρουν, το ταχύτερο δυνατό και με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προγράμματα κατάρτισης ειδικά για τις ΜΜΕ.

3.9 Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συμπεριλάβει τα ενδιαφερόμενα μέρη στην εφαρμογή του θεματολογίου και να ενισχύσει τη διαβούλευση, ιδίως με τις οργανώσεις καταναλωτών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η δέουσα συμμετοχή κατά τη χάραξη των εν λόγω πολιτικών.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Σχετικά με την ασφάλεια

4.1.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την επανεξέταση του νομοθετικού πλαισίου που αφορά την ασφάλεια των προϊόντων, προκειμένου να υπάρξει εγγύηση της ασφάλειας των προϊόντων και των υπηρεσιών προς τους καταναλωτές.

4.1.2 Θεωρεί ότι η θέσπιση σύγχρονων, πρακτικών και ενοποιημένων κανόνων ελέγχου καθώς και μεθόδων συνεργασίας, από

κοινού με τις αρμόδιες αρχές στους τόπους παραγωγής, θα επιτρέψει την καλύτερη εποπτεία της αγοράς, προκειμένου να δημιουργηθεί θεμιτός ανταγωνισμός, ο οποίος θα ωφελήσει όλες τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές. Επίσης, η ΕΟΚΕ διερωτάται σχετικά με τη θέση και τα μέσα που παραχωρούνται για την τυποποίηση.

4.1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ενίσχυση της ασφάλειας είναι απαραίτητη για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, η οποία έχει κλονιστεί από διάφορες κρίσεις δημόσιας υγείας. Είναι, συνεπώς, απαραίτητο να βελτιωθούν τα μέτρα εφαρμογής του νόμου και ο συντονισμός των κρατών μελών.

4.2 Σχετικά με την ενημέρωση

4.2.1 Η ΕΟΚΕ συμεριζεται τη γνώμη της Επιτροπής σχετικά με την αναντιστοιχία που υπάρχει μεταξύ της πληθώρας διαθέσιμων πληροφοριών και των αναγκών των καταναλωτών. Υποστηρίζει την ανάγκη να διαθέτουν οι καταναλωτές αξιόπιστες, σαφείς και συγκρίσιμες πληροφορίες, οι οποίες να μην είναι μόνο προσβάσιμες ηλεκτρονικά, αλλά και με άλλα μέσα.

4.2.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τον ρόλο που αναγνωρίζεται στις οργανώσεις των καταναλωτών και υπενθυμίζει ότι ο ρόλος αυτός θα πρέπει να συγκεκριμενοποιηθεί με τη χορήγηση πόρων από τις ευρωπαϊκές και τις εθνικές αρχές: οι εν λόγω πόροι θα πρέπει να είναι αντιστοίχοι με τους προς επίτευξη στόχους, ιδίως μέσω δοκιμών των προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρονται στον καταναλωτή.

4.2.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τα μέτρα που έχουν ληφθεί για τη μετάδοση πληροφοριών στους καταναλωτές εφόσον είναι εύστοχα και έχουν πραγματικό αντίκτυπο.

4.2.4 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει όλες τις πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την εκπαίδευση των καταναλωτών και τονίζει ιδιαίτερος την ανάγκη όχι μόνο για πληροφόρηση των καταναλωτών, αλλά και για αύξηση των γνώσεών τους. Αυτό θα πρέπει να αρχίζει στο σχολείο, π.χ. όσον αφορά τις ψηφιακές και οικονομικές ικανότητες. Οι εν λόγω γνώσεις θα πρέπει να έχουν χρονικό ορίζοντα και δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να υποκαταστήσουν τις πληροφορίες που πρέπει να δίδονται από τους επαγγελματίες.

4.3 Σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας και την έννομη προστασία

4.3.1 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση την απόφαση της Επιτροπής να εξασφαλίσει την τήρηση του καταναλωτικού δικαίου, γεγονός που ανταποκρίνεται σε μία ευρύτερη προσδοκία, καθότι η σώρευση κειμένων δεν αποτελεί την ενδεδειγμένη απόκριση στο αίτημα για υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών.

4.3.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ύπαρξη των ευρωπαϊκών δικτύων, το παλαιότερο των οποίων, ήτοι το ευρωπαϊκό δικαστικό δίκτυο, έχει δημιουργηθεί το 2001. Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητά τους ζητεί την τακτική αξιολόγηση των εν λόγω δικτύων, προκειμένου να αντληθούν τα απαραίτητα διδάγματα.

4.3.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει όλες τις πρωτοβουλίες που επιτρέπουν να υπάρξει πληρέστερη γνώση για τη νομοθεσία εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4.3.4 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις πρωτοβουλίες αυτορρύθμισης και από κοινού ρύθμισης, όπως είναι η δημοσίευση κατευθυντηρίων γραμμών, υπό την προϋπόθεση να ανταποκρίνονται οι εν λόγω πρωτοβουλίες με αποτελεσματικό τρόπο στους στόχους δημόσιας πολιτικής. Επιπλέον, ο τακτικός έλεγχος και οι αξιολογήσεις των εν λόγω πρωτοβουλιών θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι, σε περίπτωση που οι εν λόγω στόχοι δεν επιτυγχάνονται, θα μπορούν να αντικαθίστανται από δεσμευτικά μέτρα.

4.3.5 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις ενέργειες της Επιτροπής για τη διευκόλυνση της εξώδικης διευθέτησης των διαφορών, υπό την προϋπόθεση να είναι τα εν λόγω συστήματα, όπως υπογράμμισε στη γνωμοδότησή της⁽²⁾, ανεξάρτητα και αμερόληπτα από τους διαδίκους, καθώς και να μην αποκλείουν τα ένδικα μέσα.

4.3.6 Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προάγει αποτελεσματικά μέτρα για την προώθηση των ηλεκτρονικών εμπορικών συναλλαγών σε συνδυασμό με τα συστήματα ηλεκτρονικής επίλυσης καταναλωτικών διαφορών (RLL). Παράλληλα, εκφράζει την ικανοποίησή της για τη σχεδιαζόμενη δημιουργία πλατφόρμας των ενδιαφερόμενων φορέων, προκειμένου να συζητηθεί ένα ευρωπαϊκό «*trustmark*» (σήμα αξιοπιστίας) για τους ευρωπαϊκούς ιστοτόπους.

4.3.7 Όσον αφορά τη συλλογική αγωγή, η ΕΟΚΕ εκφράζει την απογοήτευσή της διότι το θεματολόγιο αναφέρεται με μεγάλη επιφυλακτικότητα στη δυνατότητα εισαγωγής ενός τέτοιου εργαλείου για την εφαρμογή του δικαίου των καταναλωτών· θεωρεί δε ότι, δεδομένης της υφιστάμενης κατάστασης σε ορισμένες χώρες και στις διασυνοριακές διαφορές, και μετά από τις διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν, είναι πλέον ώρα να παύσει η χρονοτριβή και να καθιερωθεί άμεσα η εν λόγω δυνατότητα.

4.4 Σχετικά με την ευθυγράμμιση των δικαιωμάτων και τις πολιτικές για την οικονομική και κοινωνική αλλαγή

4.4.1 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η Επιτροπή σκοπεύει να δώσει συνέχεια στο σχέδιο κανονισμού για το ευρωπαϊκό δικαίο πώλησης που θα θεσπίζει προαιρετικό δικαίο, και αυτό μάλιστα παρά την αντίθεση του συνόλου σχεδόν των οργανώσεων καταναλωτών και μερικών επιχειρήσεων. Υπενθυμίζει τη θέση της⁽³⁾ ότι η εν λόγω πρόταση δεν είναι προσαρμοσμένη σε ορισμένους από τους επιδιωκόμενους στόχους, ιδίως σε ένα υψηλότερο επίπεδο προστασίας των καταναλωτών. Εμμένει στην ανάγκη εξέλιξης του ευρωπαϊκού δικαίου για τους καταναλωτές.

4.4.2 Ψηφιακός τομέας

Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις διάφορες προτάσεις που υποβλήθηκαν στον ψηφιακό τομέα λόγω της εξέλιξης των τεχνολογιών. Παρατηρεί ότι η Επιτροπή θα εργαστεί για να εξασφαλίσει το ίδιο επίπεδο προστασίας για τους καταναλωτές στο πλαίσιο αυτό, μία πρωτοβουλία η οποία είναι εξαιρετικά σημαντική για την υποστήριξη της εξέλιξης του εν λόγω τομέα.

4.4.3 Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες

4.4.3.1 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η Επιτροπή αποφάσισε να ενισχύσει την εποπτεία της επί των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που προτείνονται στους καταναλωτές και ειδικότερα στους πλέον εύαλωτους εξ αυτών. Υποστηρίζει την εν λόγω προσέγγιση, η οποία θα επιτρέψει τη μεγαλύτερη διαφάνεια και τη δυνατότητα σύγκρισης προσφορών και χρεώσεων.

4.4.3.2 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι δίδει ιδιαίτερως μεγάλη σημασία σε όλες τις πτυχές της οικονομικής συμμετοχής.

4.4.4 Τρόφιμα

4.4.4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί ανεπιφύλακτα την υιοθέτηση κανόνων που αφορούν τις πληροφορίες σχετικά με τα τρόφιμα και τους διατροφικούς ισχυρισμούς για λόγους δημόσιας υγείας οι οποίοι επηρεάζουν σημαντικά τους καταναλωτές.

4.4.4.2 Τα πρόσφατα προβλήματα σε ορισμένα κράτη μέλη όσον αφορά την παράνομη διακίνηση αλκοολούχων ποτών καταδεικνύουν εκ νέου τη σημασία της εποπτείας και του ελέγχου της αγοράς.

4.4.4.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ιδέα μίας δράσης που θα στοχεύει τους διάφορους κρίκους της αλυσίδας τροφίμων γεωργικής προέλευσης, προκειμένου να αποφεύγεται η σπατάλη τροφίμων.

4.4.5 Ενέργεια

4.4.5.1 Η ΕΟΚΕ δίδει ιδιαίτερη προσοχή στη μεγάλη σημασία που έχει η ενέργεια για τους καταναλωτές και ιδιαίτερως για τους πλέον εύαλωτους εξ αυτών, οι οποίοι θα πρέπει να μπορούν να προμηθεύονται την ενέργεια υπό αποδεκτές προϋποθέσεις.

4.4.5.2 Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τις πρωτοβουλίες που έχουν ως στόχο να προωθήσουν τη διαχείριση της κατανάλωσης ενέργειας, η οποία είναι σπάνιος πόρος, λαμβανομένης υπόψη και της επιβάρυνσης που προκαλεί στους προϋπολογισμούς των νοικοκυριών. Εφιστά την προσοχή στην αναγκαιότητα να αξιολογηθούν οι τεχνικές που τίθενται στη διάθεση των καταναλωτών, ούτως ώστε να αποδειχθούν πραγματικά καινοτόμες και παραγωγικές.

4.4.6 Ταξίδια και μεταφορές

4.4.6.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι σημαντικό να περιληφθεί το θέμα των μεταφορών στο θεματολόγιο, τόσο για τις εναέριες όσο και για τις δημόσιες μεταφορές. Συμμερίζεται τις ανησυχίες της Επιτροπής για βελτίωση των δικαιωμάτων των επιβατών που πρέπει να προσαρμόζονται στις προσφορές των εταιριών και των ταξιδιωτικών πρακτόρων. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι, ιδίως στον τομέα των εναέριων μεταφορών, η προβλεπόμενη αναθεώρηση του ευρωπαϊκού δικαίου και οι αντίστοιχες ενέργειες που προβλέπονται από την Πράξη για την Ενιαία Αγορά⁽⁴⁾ θα πρέπει να ενισχύσουν τα δικαιώματα των επιβατών και να έχουν ως στόχο τη μείωση των αδέμιτων συμβατικών και εμπορικών πρακτικών.

4.4.6.2 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι επείγει η λήψη μέτρων με στόχο την προστασία των επιβατών που βρίσκονται σε αδιέξοδο λόγω της χρεοκοπίας αεροπορικών εταιριών, πρόβλημα το οποίο δεν αναφέρεται από το θεματολόγιο για τους καταναλωτές.

⁽²⁾ EE C 286 της 17.11.2005, σ. 1.

⁽³⁾ EE C 181 της 21.6.2012, σ. 75.

⁽⁴⁾ COM(2010) 608 final

4.4.6.3 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ιδέα της ανάπτυξης μίας στρατηγικής υπέρ των «καθαρών αυτοκινήτων» για να καταπολεμηθούν οι εκπομπές CO₂.

4.4.7 Οικολογικά προϊόντα

4.4.7.1 Η ΕΟΚΕ έχει τονίσει σε πολλές περιπτώσεις τη θεμελιώδη σημασία της αειφόρου ανάπτυξης για το μέλλον της Ευρώπης. Κατά συνέπεια, υποστηρίζει τους προανατολισμούς της Επιτροπής για την αύξηση της διάρκειας ζωής των προϊόντων και για την ενθάρρυνση του οικολογικού σχεδιασμού για όλα τα προϊόντα.

4.4.7.2 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τις συναχείς προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προώθηση των πολιτικών κοινωνικής ευθύνης των εταιριών απαιτούνται, όμως, πιο αυστηρά μέτρα, προκειμένου να διασφαλιστεί η διαφάνεια και η ευθύνη για μια καλύτερη, από ηθική και οικολογική άποψη, παραγωγή και διανομή αγαθών, ιδίως εκείνων που προέρχονται από τρίτες χώρες. Θα πρέπει να θεσπιστούν δεσμευτικά μέτρα όσον αφορά τις τρίτες χώρες, ώστε να εξασφαλιστεί ότι τα εν λόγω προϊόντα συμμορφώνονται προς τα ευρωπαϊκά πρότυπα, όπως π.χ. η υποχρέωση να παρέχεται γραπτή εγγύηση περί συμμόρφωσης του προϊόντος στους διεθνείς κανόνες που διέπουν την εργασία.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα βασικά έγγραφα πληροφοριών για επενδυτικά προϊόντα»

COM(2012) 352 final — 2012/0169 (COD)

(2013/C 11/13)

Εισηγητής: ο κ. ΙΟΖΙΑ

Στις 10 και 11 Σεπτεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αντίστοιχα, αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα βασικά έγγραφα πληροφοριών για επενδυτικά προϊόντα

COM(2012) 352 final — 2012/0169 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Οκτωβρίου 2012.

Κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 138 ψήφους υπέρ και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση κανονισμού που υπέβαλε η Επιτροπή και υποστηρίζει ότι συνάδει με τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί για την κάλυψη του κενού που διαπιστώνεται στην ευρωπαϊκή νομοθεσία ως προς την προστασία των μικροεπενδυτών.

1.2 Η ΕΟΚΕ εξαιρεί τη σημασία της υιοθέτησης νομοθετικής πράξης η οποία ρυθμίζει, για πρώτη φορά, πλήρως το ζήτημα των περίπλοκων χρηματοπιστωτικών προϊόντων και διασφαλίζει τη συγκρισιμότητά τους, ανεξάρτητα από τον τύπο παραγωγού των εν λόγω επενδυτικών προϊόντων (τράπεζες, ασφαλιστικές επιχειρήσεις ή εταιρείες επενδύσεων), επικροτεί δε τις προσπάθειες της Επιτροπής να προτείνει ισορροπημένες λύσεις που μπορούν να εφαρμοστούν από όλους ταυτόχρονα.

1.3 Η ΕΟΚΕ είχε ζητήσει, σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, την υιοθέτηση ομοιόμορφων και σαφών κανόνων, απλών και συγκρίσιμων, και συνεπώς εκφράζει την ικανοποίησή της για την υπό εξέταση πρόταση κανονισμού, ευελπιστεί δε ότι οι παρατηρήσεις που διατυπώνονται στην παρούσα γνωμοδότηση, οι οποίες αποβλέπουν στην περαιτέρω αποσαφήνιση του κανονισμού και στην διασφάλιση της άμεσης απαιτήσης και εφαρμογής του, θα γίνουν δεκτές από την Επιτροπή.

1.4 Παρά τον εξαιρετικά μεγάλο όγκο νομοθετικών ρυθμίσεων που έχουν παραχθεί κατά τα τελευταία τρία χρόνια, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι δύο βασικοί στόχοι εξακολουθούν να παραμένουν ανεκπλήρωτοι: μία αγορά που να χαρακτηρίζεται στο σύνολό της από πλήρη ολοκλήρωση και που να είναι ανοικτή σε όλους τους ενδιαφερόμενους. Τα πρόσφατα οικονομικά σκάνδαλα κατέδειξαν, δυστυχώς, ότι οι εθνικές εποπτικές αρχές εξακολουθούν να μην αναλαμβάνουν μία σαφή και αποτελεσματική δράση που να καθιστά αδύνατη την επανάληψη, στο μέλλον, πράξεων που να προκαλούν τεράστιες απώλειες στους αποταμιευτές, όπως συνέβη στην περίπτωση των δεικτών LIBOR. Τα εμπόδια που παρεμβάλλονταν πάντα στην πλήρη υλοποίηση της ενιαίας αγοράς παραμένουν προκειμένου να προστατευθούν τις προσόδους των εθνικών «πρωταθλητών» στις επιμέρους χώρες. Δεν έχουν γίνει αξιοσημείωτα βήματα όσον αφορά τις συμβάσεις στεγαστικού δανείου, την

συγκρισιμότητα και τη διαφάνεια του κόστους διαχείρισης των τρεχόντων λογαριασμών και των παρεχόμενων κύριων υπηρεσιών, το περιεχόμενο των βασικών προϊόντων, την πρόσβαση στις τραπεζικές υπηρεσίες των ιδιωτών από μειονεκτούσες κατηγορίες, τις συλλογικές δράσεις, την αναγνώριση του δικαιώματος προσφυγής στη δικαιοσύνη των ενώσεων χρηστών και καταναλωτών, τις διασφαλίσεις για τις διασυνοριακές συμβάσεις, τις εναρμονισμένες διαδικασίες επίλυσης διαφορών, μολονότι πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η Επιτροπή καταβάλλει προσπάθειες για την κάλυψη των υφιστάμενων κενών στη νομοθεσία.

1.5 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι δεν έχει προβλεφθεί κανένα μέτρο όσον αφορά τη δυνατότητα επιβολής κυρώσεων σε παραγωγούς προϊόντων από τρίτες χώρες, οι οποίοι δύσκολα μπορούν να διωχθούν σε περίπτωση μη συμμόρφωσής τους προς τις ευρωπαϊκές ρυθμίσεις. Ως προς το θέμα αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει να έχουν την υποχρέωση και την ευθύνη της απόδοσης λογαριασμού, σε περίπτωση παραβάσεων του υπό εξέταση κανονισμού, οι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί. Θα ήταν, εξάλλου, σκόπιμο να προταθεί στις τρίτες χώρες, που αποτελούν την έδρα των κυριότερων χρηματοπιστωτικών κέντρων, να υιοθετήσουν ανάλογες ρυθμίσεις και να τις εντάξουν στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών που έχει εκδώσει το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΣΧΣ).

1.6 Η ΕΟΚΕ, μολονότι αντιλαμβάνεται τους λόγους που προβάλλει η Επιτροπή σχετικά με την συνύπαρξη των βασικών εγγράφων πληροφοριών (ΒΕΠ), έννοια που εισάγει το υπό εξέταση έγγραφο, με τις βασικές πληροφορίες για τους επενδυτές (ΒΠΕ), τις οποίες προέβλεπε η οδηγία 2009/65/ΕΚ και συμπεριελήφθησαν στον κανονισμό αρ. 583/2010 της Επιτροπής της 1ης Ιουλίου 2010, θεωρεί απαραίτητο να διατυπώσει προκαταβολικά τη γνώμη της ως προς τη σκοπιμότητα της διατήρησης δύο διαφορετικών τύπων εγγράφων για τις χρηματοπιστωτικές επενδύσεις και συνιστά να αναγνωρισθεί στην Επιτροπή η δυνατότητα να προτείνει, «εντός δύο ετών» από την θέση σε ισχύ του κανονισμού για τα επενδυτικά προϊόντα, την ενοποίηση των δύο διαφορετικών προτύπων, ευθυγραμμίζοντας τις απαιτήσεις που προβλέπονται για τους Οργανισμούς Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες (ΟΣΕΚΑ) με αυτές που ισχύουν για τα ΒΕΠ.

1.7 Η ΕΟΚΕ δεν συμερίζεται την επιλογή της Επιτροπής να κάνει χρήση πράξεων κατ' εξουσιοδότηση για ουσιώδη στοιχεία του κανονισμού, τα οποία κανονικά θα έπρεπε να είναι αμέσως απαιτητά μόλις εκδοθεί ο κανονισμός. Ιδιαίτερα το περιεχόμενο της παραγράφου 2 του άρθρου 8 αποτελεί αντικείμενο κατ' εξουσιοδότηση πράξεων: η αναλυτική παρουσίαση και το περιεχόμενο κάθε στοιχείου των κύριων πληροφοριών που θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα βασικά έγγραφα πληροφοριών, οι τυχόν πρόσθετες πληροφορίες και το κοινό μορφότυπο – εν ολίγοις, στην πράξη το 90 % του κανονισμού. Η αρμοδιότητα που ζητά η Επιτροπή, βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 2, να θεσπίζει πράξεις κατ' εξουσιοδότηση, αφορά το περιεχόμενο και τους τρόπους επανεξέτασης των πληροφοριών και τις τυχόν αναθεωρήσεις. Η αρμοδιότητα, τέλος, που ζητά η Επιτροπή, βάσει του άρθρου 12, παράγραφος 4, να θεσπίζει πράξεις κατ' εξουσιοδότηση, αφορά τους όρους για την εκπλήρωση της απαίτησης να παρέχεται το βασικό έγγραφο πληροφοριών, καθώς και τη μέθοδο και την προθεσμία για την παροχή του.

1.8 Η ΕΟΚΕ συνιστά ένθερμα την επανεξέταση αυτών των προτάσεων και της διατύπωσής τους, η οποία μπορεί να προκαλέσει σύγχυση ή ασάφεια (όπως π.χ. οι φράσεις «εμπρόθεσμα», «θα έχετε σε σοβαρό κίνδυνο»), και καλεί την Επιτροπή να διευκρινίσει καλύτερα τις διαδικασίες που θα πρέπει να υιοθετηθούν για την αντιμετώπιση των παραβάσεων που σημειώνονται σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, για τον ορισμό των αρχών που θα εξουσιοδοτηθούν να επιβάλλουν κυρώσεις, οι οποίες, σε άλλες περιπτώσεις, επιλέγονται μεταξύ των εποπτικών αρχών της ΕΕ.

1.9 Κατά την ΕΟΚΕ, είναι απαραίτητο, αφενός, να εναρμονιστεί η πρόταση που περιλαμβάνει το άρθρο 15 που αναφέρεται στους εναλλακτικούς τρόπους διαχείρισης διαφορών με τις λύσεις που προτείνονται για την αναθεώρηση της πρότασης οδηγίας σχετικά με την εναλλακτική επίλυση των διαφορών [COM(2011) 793 final] και, αφετέρου, να θεσπιστεί, μέσω κανονισμού, ένα σύστημα για την ηλεκτρονική επίλυση καταναλωτικών διαφορών [COM(2011) 794 final], ως προς το οποίο η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφέρει την γνώμη της⁽¹⁾. Η Επιτροπή θα πρέπει να προβλέψει ρητά, στο άρθρο 11, τη δυνατότητα άσκησης συλλογικής προσφυγής ή ομαδικών αγωγών για τις περιπτώσεις αθέμιτης συμπεριφοράς.

1.10 Η ΕΟΚΕ προτείνει να συμπεριληφθεί, στο κείμενο του κανονισμού, αναφορά στο δικαίωμα υπαναχώρησης των αγοραστών χρηματοπιστωτικών προϊόντων εξ αποστάσεως, όπως προβλέπεται από την οδηγία για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και την ισχύουσα νομοθεσία.

1.11 Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να εξεταστεί κατά πόσο τα ΒΕΠ των διαφόρων χρηματοπιστωτικών προϊόντων μπορεί να είναι διαθέσιμα σε μία ενιαία πύλη. Με τον τρόπο αυτό θα διευκολυνθεί η σύγκριση μεταξύ των διαφόρων προϊόντων και θα βελτιωθεί η διαφάνεια της αγοράς.

1.12 Η ΕΟΚΕ δεν συμφωνεί με τις προτεινόμενες παρεκκλίσεις στο ζήτημα της παροχής των ΒΕΠ. Φρονεί, αντίθετα, ότι πρέπει σαφώς να διαγραφεί η προβλεπόμενη παρέκκλιση για τις αγορές εξ αποστάσεως, οι δε υπόλοιπες να εξεταστούν διεξοδικά. Πριν ολοκληρωθεί μία αγορά μέσω τηλεφώνου, ο πελάτης της τράπεζας ή της ασφαλιστικής εταιρείας θα πρέπει προηγουμένως να έχει παραλάβει τα σχετικά ΒΕΠ.

1.13 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να συμπεριληφθεί στον κατάλογο με το περιεχόμενο των ΒΕΠ, το πραγματικό κόστος που το εκάστοτε προϊόν έχει για τον τελικό χρήστη.

2. Σύνοψη της πρότασης

2.1 Η πρόταση κανονισμού έχει ως στόχο τη βελτίωση της διαφάνειας της αγοράς των επενδύσεων για μικροεπενδυτές. Δεν υφίστανται, επί του παρόντος, σαφείς κανόνες που να καθορίζουν τις απαιτήσεις πληροφόρησης και, συνεπώς, δεν παρέχεται στους επενδυτές η δυνατότητα να κατανοήσουν πλήρως τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται οι επενδύσεις τους.

2.2 Όταν η πληροφόρηση δεν είναι επαρκής, απλή και κατανοητή, υπάρχει κίνδυνος οι μικροεπενδυτές να πληρώσουν τιμές μη δικαιολογημένες, ασύμβατες προς το προφίλ κινδύνου τους ή να χάσουν άλλες επενδυτικές ευκαιρίες.

2.3 Ένα ομοιογενές, απλοποιημένο και τυποποιημένο σύστημα πληροφοριών καθιστά δυνατή τη σύγκριση και την κατανόηση των πληροφοριών, με αποτέλεσμα να αυξάνεται η διαφάνεια και η αποτελεσματικότητα της αγοράς.

2.4 Για να καλύψει την έλλειψη ενός τέτοιου συστήματος και εκμεταλλευόμενη την εμπειρία που αποκόμισε από τη χρήση του εγγράφου με «βασικές πληροφορίες για τους επενδυτές» (ΒΠΕ, έγγραφο βασικών πληροφοριών για τους επενδυτές) το οποίο σχεδιάστηκε για τους ΟΣΕΚΑ, η Επιτροπή προτείνει την υιοθέτηση ενός εγγράφου με σύντομες, συγκρίσιμες και τυποποιημένες πληροφορίες, το οποίο να καταρτίζεται από τον παραγωγό των επενδυτικών προϊόντων.

2.5 Ο κανονισμός θα εφαρμόζεται σε όλα τα σύνθετα προϊόντα – οποιασδήποτε μορφής ή διάρθρωσης – που θα έχει σχεδιάσει η βιομηχανία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών προκειμένου να προσφέρει επενδυτικές ευκαιρίες στους μικροεπενδυτές και που θα προσφέρουν στον επενδυτή απόδοση η οποία θα εξαρτάται από την απόδοση ενός ή περισσότερων στοιχείων του ενεργητικού ή τιμών αναφοράς και όχι από απόδοση που καθορίζεται σε σχέση με ένα επιτόκιο.

2.6 Τα βασικά έγγραφα πληροφοριών (ΒΕΠ) θα πρέπει να καταρτίζονται σύμφωνα με τις οδηγίες που περιέχει ο κανονισμός, η δε Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα, μέσω πράξεων κατ' εξουσιοδότηση, να προσθέτει σε αυτά περαιτέρω προδιαγραφές και πληροφορίες. Η μη τήρηση των κανόνων ή η μη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις αυτές, θα συνεπάγεται την υποχρέωση της καταβολής αποζημίωσης εκ μέρους του παραγωγού του προϊόντος στον μικροεπενδυτή για τις ζημιές που αυτός υπέστη.

2.7 Ο κανονισμός περιλαμβάνει τις προβλεπόμενες διαδικασίες για την υποβολή καταγγελιών, προσφυγών και για μία ενεργό και έγκαιρη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών. Τα κράτη μέλη θα καθορίσουν, από την πλευρά τους, τις διοικητικές κυρώσεις και μέτρα που θα πρέπει να είναι αποτελεσματικά, αναλογικά και αποτρεπτικά.

⁽¹⁾ ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σελ. 93 και ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σελ. 99.

2.8 Οι μεταβατικές και τελικές διατάξεις περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την πρόβλεψη η νομοθεσία για τις βασικές πληροφορίες για τους επενδυτές (ΒΠΕ) για τους ΟΣΕΚΑ να διατηρηθεί αμετάβλητη κατά τα πρώτα πέντε έτη μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού. Ο προτεινόμενος κανονισμός θα επανεξεταστεί τέσσερα έτη μετά την έναρξη ισχύος του και, με την ευκαιρία αυτή, θα αποφασιστεί κατά πόσον θα διατηρηθούν ή όχι οι διατάξεις της οδηγίας 2009/65/ΕΚ^(?), η οποία αναφέρεται ακριβώς στις απαιτήσεις κοινοποίησης που ισχύουν για τους ΟΣΕΚΑ.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Από τον Ιανουάριο του 2008, σε γνωμοδότησή της σχετικά με την Πράσινη Βίβλο για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες στην ενιαία αγορά^(?), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) είχε ζητήσει να ληφθούν μέτρα προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι πληροφορίες που θα παρέχονται στους μικροεπενδυτές θα είναι απλές, πλήρεις, ουσιαστικές και διαφανείς, ιδιαίτερα μάλιστα όταν πρόκειται για δέσμες επενδυτικών προϊόντων και διαρθρωμένα επενδυτικά προϊόντα.

3.2 Μία από τις απαραίτητες προϋποθέσεις για τη δημιουργία μιας ενιαίας χρηματοπιστωτικής αγοράς, στην οποία θα κυκλοφορούν σαφείς, ακριβείς, απλές και συγκρίσιμες πληροφορίες, είναι η υιοθέτηση των κατάλληλων μέτρων προκειμένου να μειωθεί σημαντικά η ασυμμετρία που υφίσταται, από την άποψη της πληροφόρησης, μεταξύ παραγωγών επενδυτικών προϊόντων και μικροεπενδυτών. Η πρόταση της Επιτροπής αποτελεί ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση.

3.3 Η τυχόν αναζήτηση – μεταξύ, αφενός, της λιγότερο αυστηρής και επαχθούς νομοθεσίας και, αφετέρου, της πλέον περιοριστικής νομοθεσίας – των πλέον ευνοϊκών, σε κάθε περίπτωση, ρυθμίσεων, συνιστά στρέβλωση της αγοράς και έχει ως αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται η επίτευξη μιας πραγματικής, διαφανούς και αποτελεσματικής ενιαίας χρηματοπιστωτικής αγοράς.

3.3.1 Η υιοθέτηση ενός τυποποιημένου κοινοτικού προτύπου ενημέρωσης είναι απαραίτητη διότι έτσι θα διευκολυνθεί η ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης διασυννοιακής αγοράς. Οι ποικίλες κανονιστικές ρυθμίσεις που ισχύουν σήμερα στις διάφορες χώρες εξασφαλίζουν ένα αδικαιολόγητο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις που λειτουργούν σε χώρες οι οποίες δεν προβλέπουν καμία υποχρέωση για τους παραγωγούς επενδυτικών προϊόντων, πράγμα που τους επιτρέπει να προτείνουν χωρίς δυσκολία προϊόντα που ενδεχομένως κρύβουν σημαντικούς κινδύνους.

3.4 Για αυτούς τους γενικούς λόγους, η ΕΟΚΕ συμμερίζεται τόσο την αναφορά στο άρθρο 114 της ΣΛΕΕ, όσο και την επιλογή της υιοθέτησης κανονισμού. Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένως ταχθεί υπέρ αυτού του μέσου, το οποίο αποτελεί την καλύτερη λύση για την ρύθμιση κατά τρόπο διαρθρωμένο του χρηματοπιστωτικού τομέα, καθώς επιτρέπει να αποφεύγονται φαινόμενα όπως η συσσώρευση υπερβολικά πολλών ρυθμιστικών παρεμβάσεων (*goldplating*) ή η επιλεκτική εφαρμογή των ρυθμίσεων (*cherry picking*), τα οποία συνήθως εκδηλώνονται κατά την μεταφορά οδηγιών που αναφέρονται στις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες. Η δε εφαρμογή του άρθρου 5 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που αναφέρεται στις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας, είναι δεόντως τεκμηριωμένη και αιτιολογημένη.

3.5 Θα ήταν σκόπιμο να παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τα ενδεχόμενα κέρδη που μπορούν να αναμένονται από το εκάστοτε προϊόν, στις οποίες ωστόσο θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται και οι

τυχόν φόροι ή προμήθειες που συνδέονται με αυτό. Εάν το χρηματοπιστωτικό προϊόν βασίζεται σε διαφορετικά νομίσματα, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι κίνδυνοι που συνεπάγεται η μετατροπή του νομίσματος και να συνυπολογίζεται το ιστορικό του προϊόντος, καθώς και του επίσημου νομίσματος στο οποίο αυτό εκφράζεται. Οι πληροφορίες για το προϊόν θα πρέπει να περιλαμβάνουν τις τιμές τόσο στην αρχική ονομαστική αξία, όσο και στο νόμισμα της χώρας στην οποία το προϊόν τίθεται σε εμπορία. Με τον τρόπο αυτό θα αυξηθεί σημαντικά η κατανόηση και η συγκρισιμότητα, προς όφελος των μικροεπενδυτών.

3.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την ενίσχυση των δραστηριοτήτων ελέγχου από τις αρμόδιες αρχές τόσο στο εθνικό όσο και στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Εκφράζει σοβαρές αμφιβολίες ως προς τις παρατηρήσεις που διατυπώνει η Επιτροπή, ότι δηλαδή οι ευρωπαϊκές αρχές δεν χρειάζονται περαιτέρω ενίσχυση προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις του ρόλου που τους ανατίθεται με τον παρόντα κανονισμό. Οι ολοένα αυξανόμενες ευθύνες που τους ανατίθενται δεν συνοδεύονται από την κατάλληλη εκτίμηση των διαθέσιμων πόρων. Για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ) διέθετε, τον Οκτώβριο του 2012, συνολικά 84 άτομα προκειμένου να αντιμετωπίσει σημαντικό αριθμό υποχρεώσεων. Η ανάθεση νέων αρμοδιοτήτων δίχως να λαμβάνεται υπόψη η διαρκής κατάσταση έκτακτης ανάγκης στην οποία βρίσκονται οι διάφορες αρχές θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως ένα βήμα προς την αντίθετη κατεύθυνση από αυτήν προς την οποία επιδιώκεται να πορευτεί η ΕΕ με την υιοθέτηση της προτεινόμενης ρύθμισης.

3.7 Η ΕΟΚΕ εξαιρεί τη σημασία που είχαν για τους επενδυτές σε ΟΣΕΚΑ οι ρυθμίσεις σχετικά με τα ενημερωτικά δελτία. Οι ρυθμίσεις αυτές τόνωσαν σημαντικά την ευρωπαϊκή αγορά, η δε διαφάνεια που χαρακτήριζε τα εν λόγω μέσα πληροφόρησης (ΒΠΕ) επέτρεψε τη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς. Οι προδιαγραφές που περιέχουν τα έγγραφα ΒΕΠ είναι πιο προηγμένες και η ΕΟΚΕ εκφράζει την ευχή ότι σύντομα θα υιοθετηθεί ένα ενιαίο πρότυπο.

3.8 Η ΕΟΚΕ εκφράζει, παράλληλα, τη λύπη της για το γεγονός ότι στην πρόταση κανονισμού δεν γίνεται λόγος για τις τυχόν επιπτώσεις των προϊόντων τρίτων χωρών, καλεί συνεπώς την Επιτροπή να εκτιμήσει την ανάγκη να συμπεριληφθεί σχετική ρητή αναφορά στο ζήτημα αυτό. Την ευθύνη για τα προϊόντα αυτά θα πρέπει να έχουν οι πωλητές και όχι οι παραγωγοί.

3.8.1 Η οικονομική κρίση των ετών 2007-2009 χαρακτηρίστηκε από τα τοξικά προϊόντα που παρήγαγαν οι μεγάλοι αμερικανοί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί. Τα ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια υψηλού κινδύνου, τα λεγόμενα «sub-prime», αποδείχθηκαν τελικώς τοξικά ομόλογα υψηλότερου κινδύνου, οι δε τρεις μεγαλύτεροι οργανισμοί αξιολόγησης έσφαλαν, χαρακτηρίζοντας τους τίτλους αυτούς αξιόπιστους. Είναι σκόπιμο να προβλεφθεί ότι, για να μπορούν οι διαμεσολαβητές να πωλούν προϊόντα που παράγονται σε τρίτες χώρες, θα πρέπει να αναλαμβάνουν οι ίδιοι την ευθύνη για τον παραγωγό του προϊόντος, δεδομένου ότι ουδολως δεσμεύεται να παρέχει ΒΕΠ, όπως ορίζει αντιθέτως η ευρωπαϊκή νομοθεσία.

3.9 Ο κατακερματισμός της χρηματοπιστωτικής αγοράς είναι ένα άλλο πρόβλημα που ο προτεινόμενος κανονισμός βοηθά να αντιμετωπιστεί. Η ύπαρξη ποικίλων ρυθμίσεων δεν έχει επιτρέψει, μέχρι σήμερα, την επίτευξη μιας πραγματικής ενοποίησης των εθνικών αγορών και η διασυννοιακή αγορά υφίσταται τις αρνητικές συνέπειες αυτού του κανονιστικού συνονθυλεύματος που οδηγεί σε αύξηση του κόστους, διευκολύνει την αποφυγή υιοθέτησης αυστηρότερων κανονισμών και περισσότερο προσανατολισμένων στην προστασία των καταναλωτών.

(?) ΕΕ L 302 της 17.11.2009, σελ. 32.

(?) ΕΕ C 151 της 17.6.2008, σελ. 1.

3.9.1 Έχει θεμελιώδη σημασία να υποστηριχθούν τα προγράμματα χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης για τους καταναλωτές. Σε σχετική γνωμοδότηση πρωτοβουλίας ⁽⁴⁾, η ΕΟΚΕ αναφέρει ότι «η χρηματοοικονομική εκπαίδευση αποτελεί καθοριστική πτυχή για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης στο χρηματοοικονομικό σύστημα και την υπεύθυνη κατανάλωση χρηματοοικονομικών προϊόντων».

3.10 Η ΕΟΚΕ, συνιστά να εξεταστεί, στο πλαίσιο των εκτιμήσεων του αντίκτυπου, το σύνολο της νομοθεσίας που διαμορφώνεται αυτή τη στιγμή καθώς και οι αντίστοιχες δαπάνες, δεδομένου ότι η υιοθέτηση ενός αδικαιολόγητα μεγάλου αριθμού ρυθμίσεων θα εξανάγκαζε, όχι μόνον τον χρηματοπιστωτικό κλάδο, αλλά και το σύνολο της οικονομίας, σε ανυπολόγιστο όγκο υπολογισμών. Εάν η ορμή του χρηματοπιστωτικού κλάδου διακοπεί, ενδέχεται να προκληθεί μία κρίση χωρίς προηγούμενο, πράγμα, εξάλλου, που κατέδειξε η πρόσφατη εμπειρία, η οποία κόστισε εκατοντάδες δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ σε ορισμένες χώρες, προκάλεσε τραγική, οικονομική κρίση.

3.11 Στην πρόταση της Επιτροπής, γίνεται αναφορά μόνον στις ευθύνες των πωλητών και στις διαδικασίες επιβολής κυρώσεων σε αυτούς. Δεν γίνεται καθόλου λόγος για την απαραίτητη εκπαίδευση των εργαζομένων των εταιρειών που πωλούν χρηματοπιστωτικά προϊόντα και για την ανάγκη να περιοριστεί σημαντικά η σχέση μεταξύ πώλησης συγκεκριμένων προϊόντων και της παροχής πριμοδοτήσεων στους πιο αποδοτικούς εργαζόμενους. Δεδομένου ότι η πτυχή αυτή εξετάζεται στη νέα οδηγία για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και έχει θεμελιώδη σημασία, η ΕΟΚΕ υποδεικνύει να συμπεριληφθεί στον κανονισμό σαφής αναφορά στην συγκεκριμένη οδηγία.

3.11.1 Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένως επισημάνει ότι ένα από τα κύρια αίτια των πωλήσεων, αδιακρίτως, τοξικών ή ακατάλληλων ή άκρως επικίνδυνων προϊόντων χωρίς τη δέουσα πληροφόρηση – τα οποία προκάλεσαν τεράστιες απώλειες στους επενδυτές – ήταν η παράλογη πολιτική που ακολουθούν οι τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να διανέμουν στα διευθυντικά στελέχη τους εξωφρενικές πριμοδοτήσεις οι οποίες συνδέονται με παραγόμενα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα αποτελέσματα.

3.11.2 Για να παραχθούν αυτά τα αποτελέσματα, τα εν λόγω στελέχη έκαναν χρήση αθέμιτων πρακτικών, που σήμερα τιμωρούνται από το δικαστικό σώμα με τη μορφή της υποχρεωτικής καταβολής τεράστιων αποζημιώσεων εκ μέρους ορισμένων τραπεζών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στους πελάτες τους. Μία από τις πρακτικές αυτές ήταν η καθιέρωση συστημάτων επιβράβευσης με βάση τις πωλήσεις, ανεξαρτήτως κόστους, προϊόντων που συνεπάγονται υψηλή αμοιβή του πωλητή, βάσει προϋπολογισμών που έπρεπε να επιτυγχάνονται σε κάθε σημείο πώλησης – δηλαδή συστήματα εμπορίας κατάλληλα για μπακάλικα και όχι για μια τράπεζα που χειρίζεται τις αποταμιεύσεις μιας ζωής.

3.11.3 Παρά τις πρωτοβουλίες που ελήφθησαν, πρέπει δυστυχώς να σημειωθεί ότι ορισμένες αθέμιτες πρακτικές εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται αδίστακτα, σε σημείο που να παραποιούνται ακόμη και οι δείκτες αναφοράς, όπως συνέβη στην πρόσφατη περίπτωση του Libor, προκειμένου να εξασφαλιστούν έκτακτα κέρδη. Αυτές οι συμπεριφορές, που χαρακτηρίζουν μια μικρή μειοψηφία του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού κλάδου, αμαυρώνουν τη φήμη του όλου τραπεζικού συστήματος και κλονίζουν την παράδοση

εμπιστοσύνης που έχει οικοδομηθεί μέσα από μακροχρόνιες προσπάθειες. Το σύνολο του χρηματοπιστωτικού κλάδου θα πρέπει να διατηρήσει, από δεοντολογική άποψη, ένα πολύ υψηλό και άτεγκτο προφίλ στις επιχειρηματικές του δραστηριότητες. Οι τραπεζικές ενώσεις θα πρέπει να επιβάλλουν αυστηρές κυρώσεις στις επιχειρήσεις και στα άτομα που παραβιάζουν τις γενικές αρχές δεοντολογίας, να αποκλείουν δε από τις συνελεύσεις τους όσους διαπράττουν σοβαρές παραβιάσεις και να τους απαγορεύουν να ασκούν τραπεζικές δραστηριότητες. Οι τραπεζικές ενώσεις τήρησαν συχνά αδικαιολόγητη σιωπή μπροστά σε καθαρά αθέμιτες και, συχνά μάλιστα, παράνομες συμπεριφορές.

3.12 Η ΕΟΚΕ συνιστά ένθερμα στην Επιτροπή να εξετάσει προσεκτικά την αποτελεσματικότητα των κυρώσεων που θα πρέπει να προβλέψουν τα κράτη μέλη. Οι εθνικές νομοθεσίες αντιλαμβάνονται με διαφορετικούς τρόπους τη σοβαρότητα των παραβιάσεων ή των αξιόποινων πράξεων που διαπράττονται στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Οι διαφορές αυτές οφείλονται στις διαφορετικές οικονομικές και νομικές αντιλήψεις της κάθε χώρας. Μολονότι δεν είναι δυνατή η θέσπιση, στο διοικητικό και ποινικό τομέα, ευρωπαϊκών νόμων με τις αντίστοιχες κυρώσεις, είναι σκόπιμο να αναλάβει η Επιτροπή την ενοποίηση, κατά το δυνατό, όχι μόνον των κανονιστικών ρυθμίσεων, αλλά και του καθεστώτος κυρώσεων. Ο πραγματικός κίνδυνος θα είναι μία μετάβαση από ένα ρυθμιστικό ντάμπινγκ σε ένα ντάμπινγκ κυρώσεων – ίδιοι νόμοι, πολύ διαφορετικές ποινές: επιλέγεται έτσι η λύση με τους λιγότερους κινδύνους. Είναι απαραίτητο να προβλεφθεί κοινός συντονισμός και να υιοθετηθούν κοινές κατευθυντήριες γραμμές για να είναι η νομοθεσία αποτελεσματική και αποδοτική. Η ΕΟΚΕ συνιστά, εξάλλου, να ληφθούν υπόψη τα διάφορα είδη κυρώσεων, οι οποίες σε ορισμένες χώρες είναι διοικητικού και σε άλλες νομικού χαρακτήρα.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση είναι στο σύνολό της ισορροπημένη, τα δε ελλειπή σημεία της που επισημάνθηκαν στην ενότητα «Γενικές παρατηρήσεις» μπορούν να βελτιωθούν.

4.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επιλογή να επικεντρωθεί η προσοχή στα προϊόντα με χαρακτηριστικά κυρίως υψηλού κινδύνου, ώστε να μην επιβαρυνθεί άσκοπα ο κλάδος των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών με δαπάνες συνδεδεμένες με τη διάδοση ενημερωτικών εγγράφων που δεν θα ήταν πραγματικά χρήσιμα.

4.3 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι στον κανονισμό διαγράφεται με ακρίβεια η αλυσίδα των ευθυνών και είναι σαφές ποιός είναι αρμόδιος για την κατάρτιση των ΒΕΠ. Στο παρελθόν, η αοριστία όσον αφορά τον προσδιορισμό των αρμοδιοτήτων αποτέλεσε πηγή δυσκολιών στις περιπτώσεις αντιδικίας επειδή χορηγήθηκαν εσφαλμένες και παραπλανητικές πληροφορίες εξαιτίας των οποίων μικροεπενδυτές υπέστησαν σημαντικές ζημιές.

4.4 Η ΕΟΚΕ συµμερίζεται την από μακρού προσδοκώµενη επιλογή της Επιτροπής να προβλεφθεί για τους ΟΣΕΚΑ ένα συνοπτικό µέσο ενηµέρωσης που θα είναι περιεκτικό και χωρίς τεχνική ορολογία, θα αποφεύγεται η χρήση ιδιολέκτου και θα είναι διαθέσιµο σε κοινό µορφότυπο, συγκρίσιµο µε άλλα προϊόντα. Στο άρθρο 8 απαριθµούνται µε σαφήνεια και πληρότητα τα στοιχεία που πρέπει να περιλαµβάνουν τα ΒΕΠ, µεταξύ των οποίων θα πρέπει να προστεθεί το πραγµατικό κόστος που συνεπάγεται για τους µικροεπενδυτές το εκάστοτε προϊόν.

⁽⁴⁾ EE C 318 της 29.10.2011, σελ. 24.

4.5 Η επιλογή αυτή, ωστόσο, δεν ακυρώνει την ανάγκη να συνεχιστούν οι προσπάθειες για την ανάπτυξη μίας χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης στο σχολικό περιβάλλον, στο πλαίσιο των τακτικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και της άτυπης εκπαίδευσης, το οποίο να απευθύνεται επίσης στα ηλικιωμένα άτομα και τις νοικοκυρές. Οι πλέον ευάλωτοι αποταμιευτές δεν διαθέτουν πάντοτε τις απαραίτητες βασικές γνώσεις προκειμένου να κατανοήσουν σε βάθος ακόμη και τα απλοποιημένα ΒΕΠ. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να τονίσει ιδιαίτερες – ενδεχομένως στις νέες αιτιολογικές σκέψεις του προτεινόμενου κανονισμού – ότι είναι απαραίτητο να συνεχιστούν οι προσπάθειες για τη διάδοση μιας βασικής χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης για όλους.

4.6 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρώτη αυτή απόπειρα καθιέρωσης διαφάνειας όσον αφορά την αποσαφήνιση του κόστους, τα χαρακτηριστικά κινδύνου και τις πληροφορίες σχετικά με τις επιδόσεις κατά το παρελθόν του υπό εξέταση προϊόντος ή άλλων ανάλογων προϊόντων.

4.7 Η υποχρέωση έγκαιρης παροχής των ΒΕΠ, ώστε ο μικροεπενδυτής να είναι πλήρως ενήμερος και να έχει γνώση των συνδεδεμένων με το προϊόν κινδύνων, είναι η απαραίτητη επιλογή για την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας του κανονισμού. Η ΕΟΚΕ τονίζει, ωστόσο, ότι το έγγραφο δεν περιλαμβάνει σαφείς προθεσμίες για την παροχή του εγγράφου. Η διατύπωση που έχει επιλεγεί, ότι δηλ. πρέπει να παρέχεται «εγκαιρώς πριν από τη σύναψη συναλλαγής που αφορά το επενδυτικό προϊόν», δεν φαίνεται να διασφαλίζει επαρκώς ότι ο μικροεπενδυτής θα έχει στη διάθεσή του όλες τις χρήσιμες πληροφορίες. Η ΕΟΚΕ είναι αντίθετη με την πρόβλεψη παρεκκλίσεων στο ζήτημα της παροχής των ΒΕΠ, ιδιαίτερα δε με αυτήν που προβλέπεται για τις εξ' αποστάσεως αγορές.

4.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να συμπεριληφθεί στο κείμενο του κανονισμού και συγκεκριμένη αναφορά στο δικαίωμα υπαναχώρησης των αγοραστών χρηματοπιστωτικών προϊόντων εξ' αποστάσεως, όπως ακριβώς προβλέπεται για τις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές.

4.9 Η ΕΟΚΕ συνιστά ένδερμα την πρόβλεψη μιας συγκεκριμένης, εύλογης ημερομηνίας, η οποία θα πρέπει να συμπεριληφθεί στα άρθρα του κανονισμού και όχι να αφεθεί στην διακριτική ευχέρεια διαδοχικών πράξεων κατ' εξουσιοδότηση, διότι έτσι ο κλάδος των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών θα παραμείνει σε κατάσταση αβεβαιότητας όσον αφορά την εφαρμογή του κανονισμού. Εξάλλου, το ΒΕΠ, σύμφωνα με το άρθρο 5, πρέπει να έχει καταρτισθεί «πριν από τη δυνατότητα πώλησής του επενδυτικού προϊόντος σε μικροεπενδυτές» και δημοσιευτεί «σε δικτυακό τόπο της επιλογής» του παραγωγού επενδυτικών προϊόντων. Είναι παράλογο να μην οριστεί ήδη από τώρα δεσμευτική ημερομηνία, η μη τήρηση της οποίας να ισοδυναμεί ουσιαστικά με μη συμμόρφωση προς τους σκοπούς του κανονισμού και τις υποχρεώσεις που απορρέουν σχετικά. Για παράδειγμα, το διάστημα μιας εβδομάδας πριν από την ολοκλήρωση της σχετικής πράξης είναι μια εύλογη προθεσμία. Παρέχεται έτσι το περιθώριο για την συγκέντρωση όλων των απαραίτητων πληροφοριών, την αναζήτηση συμβουλών και εξηγήσεων. Με τον τρόπο αυτό ο επενδυτής προστατεύεται επαρκώς και έχει τον χρόνο να συγκρίνει τις διάφορες ανταγωνιστικές προτάσεις αγοράς. Στην προκειμένη περίπτωση, η ΕΟΚΕ δεν συμφωνεί με την έκδοση πράξεων κατ' εξουσιοδότηση, οι οποίες θα πρέπει εξάλλου να είναι όσο το δυνατόν λιγότερες και να συμμορφώνονται προς τη μορφή και την ουσία του άρθρου 290 της ΣΛΕΕ, δηλ. να αφορούν δευτερεύοντα ζητήματα για τα οποία δεν είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν άλλα μέσα.

4.10 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τα όσα ορίζονται στο άρθρο 9, δηλαδή ότι οι διαφημιστικές ανακοινώσεις θα πρέπει να αποτελούν ξεχωριστό έγγραφο από το έγγραφο με τις βασικές πληροφορίες και ότι οι εν λόγω ανακοινώσεις δεν πρέπει να έρχονται σε αντίθεση με το περιεχόμενο των ΒΕΠ, καθώς εξαιρετικά συχνά τοξικά προϊόντα έχουν διαφημιστεί ως ασφαλή, με την υποστήριξη μάλιστα των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας που μοίραζαν τριπλά Α με μεγάλη ευκολία. Ποιός ξέρει γιατί τα προϊόντα αυτά κατέληξαν στα χέρια των ευρωπαίων αποταμιευτών;

4.11 Η Επιτροπή περιέλαβε στο Κεφάλαιο III τις προβλέψεις σχετικά με τις καταγγελίες, τις προσφυγές και τη συνεργασία μεταξύ των αρχών και στο Κεφάλαιο IV τις διοικητικές κυρώσεις και μέτρα. Η ΕΟΚΕ, εμμένοντας στις γενικές παρατηρήσεις που διατύπωσε πιο πάνω, κρίνει ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι στην πρόταση κανονισμού εκτίθενται αναλυτικά οι διαδικασίες, οι μέθοδοι και οι προϋποθέσεις που προβλέπονται για την επίλυση με μη νομικούς τρόπους των διαφορών που συνδέονται με την αγορά χρηματοπιστωτικών προϊόντων εκ μέρους μικροεπενδυτών.

4.11.1 Κατά την ΕΟΚΕ, η συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών είναι απολύτως απαραίτητη. Άλλωστε, σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ είχε ήδη εκφραστεί για το θέμα όχι μόνον εχόμενη απλώς τη διασφάλιση αυτής της συνεργασίας, αλλά και ζητώντας να θεσπιστούν δεσμευτικές ρυθμίσεις για τις εθνικές αρχές, ώστε οι εθνικές ρυθμίσεις και διαδικασίες να επιτρέπουν την όσο το δυνατόν στενότερη συνεργασία των εν λόγω αρχών.

4.12 Το άρθρο 22 επίσης περιλαμβάνει, σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, μία φράση που θα μπορούσε ενδεχομένως να αποτελέσει πηγή διαφωνιών. Μετά την αναφορά στην παρεπόμενη ποινή της δημοσιοποίησης των στοιχείων σχετικά με το είδος της παράβασης και την ταυτότητα των προσώπων που ευθύνονται για αυτήν – πρόβλεψη ως προς την οποία η ΕΟΚΕ είναι απολύτως σύμφωνη – προστίθεται «εκτός εάν η εν λόγω δημοσιοποίηση θα έδινε σε σοβαρό κίνδυνο τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών». Δεν διευκρινίζεται, εντούτοις, ποιός θα πρέπει να εκτιμά κατά πόσον ο εκάστοτε κίνδυνος είναι σοβαρός ή όχι. Η Επιτροπή; Οι εθνικές αρχές; Οι ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές; Εξάλλου, δεν θίγεται διόλου τί προβλέπεται για τις περιπτώσεις μη τήρησης των υποχρεώσεων που προβλέπει ο κανονισμός για πολλά κράτη ταυτόχρονα. Ποιος αποφασίζει; Ποια προσέγγιση πρέπει να υιοθετείται; Πρόκειται για ερωτήματα στα οποία πρέπει να δοθεί απάντηση πριν από την έκδοση του κανονισμού, ο οποίος από τη φύση του πρέπει να είναι απλός, σαφής, άμεσης εφαρμογής και να μην παρέχει ευκαιρίες, λόγω του τρόπου διατύπωσής του, για περιττές διαφωνίες, με αρνητικές επιπτώσεις στα ευρωπαϊκά συμφέροντα.

4.13 Σχετικά με τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις, η Επιτροπή εξακολουθεί να υποβάλλει προτάσεις που περιλαμβάνουν πολυάριθμες κατ' εξουσιοδότηση πράξεις. Η ΕΟΚΕ έχει, ως γνωστόν, αμφισβητήσει στο παρελθόν τη νομιμότητα αυτών των πρακτικών, την πραγματική αναγκαιότητά τους, καθώς και τη συνοχή τους με το άρθρο 290 της ΣΛΕΕ (όσον αφορά τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις) και με το άρθρο 291 της ΣΛΕΕ (όσον αφορά τις εκτελεστικές πράξεις). Και σε αυτήν την περίπτωση, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η Επιτροπή προτείνει τη λύση των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων για ουσιαστικές πτυχές του κανονισμού, όπως το άρθρο 8 εδάφιο 2, π.χ., όπου παρατίθενται οι πληροφορίες σχετικά με την αναλυτική παρουσίαση και το περιεχόμενο κάθε στοιχείου των κύριων πληροφοριών που θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα έγγραφα, οι τυχόν

πρόσθετες πληροφορίες και το κοινό μορφότυπο – εν ολίγοις, στην πράξη το 90 % του κανονισμού. Εξάλλου, η αρμοδιότητα που ζητά η Επιτροπή, βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 4, να θεσπίζει πράξεις κατ' εξουσιοδότηση αφορά το περιεχόμενο και τους τρόπους επανεξέτασης των πληροφοριών και τις τυχόν αναθεωρήσεις. Η αρμοδιότητα, τέλος, που ζητά η Επιτροπή, βάσει του άρθρου 12, παράγραφος 4, να θεσπίζει πράξεις κατ' εξουσιοδότηση αφορά τους όρους για την εκπλήρωση της απαίτησης να παρέχεται το βασικό έγγραφο πληροφοριών και τη μέθοδο και την προθεσμία για την παροχή του, ζήτημα για το οποίο ήδη ασκήθηκε κριτική στην παρούσα γνωμοδότηση.

4.14 Η ΕΟΚΕ διερωτάται κατά πόσον οι κατ' εξουσιοδότηση πράξεις είναι πραγματικά απαραίτητες και ανταποκρίνονται στο σκοπικό του υπό εξέταση κανονισμού. Μολονότι αντιλαμβάνεται ότι η διαχείριση των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων είναι πολύ ευκολότερη, φρονεί ότι θα πρέπει αυτές να συνδέονται άμεσα με τις διατάξεις της Συνθήκης. Στη σχετική ανακοίνωση της Επιτροπής⁽⁵⁾ αναφέρεται: «Το άρθρο 290 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως προκύπτει από τη συνθήκη που υπογράφηκε στη

Λισαβόνα στις 13 Δεκεμβρίου 2007 (στο εξής, «η νέα συνθήκη»), επιτρέπει στο νομοθέτη να αναθέτει στην Επιτροπή την εξουσία έκδοσης μη νομοθετικών πράξεων γενικής ισχύος που **συμπληρώνουν ή τροποποιούν ορισμένα μη ουσιώδη στοιχεία νομοθετικής πράξης**».

4.15 Κατά την ΕΟΚΕ, οι προτεινόμενες από την Επιτροπή κατ' εξουσιοδότηση πράξεις αφορούν, αντίθετα, ουσιώδη, καίρια στοιχεία της νομοθετικής πράξης.

4.16 Η ΕΟΚΕ διαφωνεί, τέλος με την επιλογή να διατηρηθούν οι κανονιστικές ρυθμίσεις για τις υποχρεώσεις ενημέρωσης των ΟΣΕΚΑ αμετάβλητες κατά τα πέντε έτη που έπονται της έναρξης ισχύος τους και συνιστά στην Επιτροπή να προβλέψει την επανεξέτασή τους εντός δύο ετών από την υιοθέτηση του παρόντος κανονισμού, ώστε να διασφαλιστεί ότι η ενοποίηση των βασικών εγγράφων για τους επενδυτές σε χρηματοπιστωτικά προϊόντα οποιουδήποτε τύπου θα επιτευχθεί όσο το δυνατόν ταχύτερα.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ COM(2009) 673 final της 9 Δεκεμβρίου 2009.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — «Στοχεύοντας σε μια ανάκαμψη με άφθονες θέσεις απασχόλησης»»

COM(2012) 173 final

(2013/C 11/14)

Εισηγήτρια: η κ. **Gabriele BISCHOFF** Υπάλληλος διοίκησης: ο κ. **MADSEN**

Στις 18 Απριλίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: «Στοχεύοντας σε μια ανάκαμψη με άφθονες θέσεις απασχόλησης»

COM(2012) 173 final

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Οκτωβρίου 2012.

Κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 15ης Νοεμβρίου) η ΕΟΚΕ υιοθέτησε με 204 ψήφους, 2 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρώπη δεν έχει επιτύχει ακόμη να υπερβεί την κρίση, με αποτέλεσμα την παγίωση των διαφορών μεταξύ των κρατών μελών. Σε πολλές χώρες που πλήττονται από την κρίση, παρατηρείται δραματική αύξηση της ανεργίας, ιδίως των νέων. Η ευρωπαϊκή πολιτική για την απασχόληση πρέπει να συμβάλλει περισσότερο στη στήριξη των κρατών μελών ώστε να επιλύσουν τα προβλημάτά τους. Θα πρέπει, τώρα περισσότερο από ποτέ άλλοτε, να χρησιμοποιηθεί ως ένα από τα μέσα τόσο για την επίλυση της κρίσης με κοινές αλληλέγγυες προσπάθειες όσο και για τη σταθεροποίηση της Ευρώπης.

1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πολιτική για την απασχόληση πρέπει να στηρίζει την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών υποδομών και την επιδίωξη μιας ποιοτικής ανάπτυξης. Χρειάζονται τεράστιες επενδύσεις προκειμένου να υπάρξει θετικός αντίκτυπος στην απασχόληση. Για το σκοπό αυτό, πρέπει να κινητοποιηθούν επειγόντως τόσο ιδιωτικές όσο και δημόσιες επενδύσεις και να πραγματοποιηθούν μεταρρυθμίσεις.

1.3 Μια αλληλέγγυα και αποτελεσματική πολιτική για την απασχόληση μπορεί να οδηγήσει στην διαμόρφωση μιας ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας και στην επανάκτηση της αξιοπιστίας. Προς τούτο, απαιτείται κυρίως η ταχεία εφαρμογή μιας δεσμευτικής «εγγύησης για τους νέους». Σε ορισμένες χώρες που πλήττονται από την κρίση, υπάρχει επίσης ενδιαφέρον για την εισαγωγή συστημάτων διττής επαγγελματικής κατάρτισης. Η Επιτροπή οφείλει να στηρίζει την πρωτοβουλία αυτή, να χρηματοδοτήσει την εκκίνησή της και να προωθήσει την ανταλλαγή ορθών πρακτικών. Εάν δεν καταφέρουμε να δώσουμε στους νέους μια προοπτική για το μέλλον, ιδιαίτερα στις χώρες που πλήττονται από την κρίση, θα βρεθούμε αντιμέτωποι με μια «χαμένη γενιά» και, κατά συνέπεια, με τεράστιες κοινωνικές και πολιτικές εκρήξεις. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ των λύσεων αλληλεγγύης, όπως το Ταμείο Παγκοσμιοποίησης.

1.4 Η διαμόρφωση της «εγγύησης για τους νέους» αποτελεί ένα σημαντικό πρώτο βήμα, όμως, πρέπει να αντιμετωπιστούν επειγόντως τα υφιστάμενα διαρθρωτικά προβλήματα.

Η επίτευξη του στόχου της δημιουργίας πολλών νέων θέσεων εργασίας συνδέεται με τους εξής παράγοντες:

— την προσφορά εργατικού δυναμικού αξιοποιώντας το δυναμικό των μακροχρόνια ανέργων μέσω μιας αγοράς εργασίας χωρίς περιορισμούς,

— τη ζήτηση εργατικού δυναμικού, η οποία είναι εφικτή μόνο σε αναπτυσσόμενους τομείς με μεγάλες ανάγκες σε εργατικό δυναμικό (π.χ. η οικονομία της τρίτης ηλικίας).

1.5 Η πολιτική για την απασχόληση δεν μπορεί να αντισταθμίσει τις δυσλειτουργίες της μακροοικονομικής πολιτικής αλλά μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των κοινωνιών της γνώσης ενισχύοντας την ικανότητα καινοτομίας και επιδιώκοντας μια καλύτερη ισορροπία της προσφοράς και της ζήτησης δεξιοτήτων. Επιπλέον, είναι απαραίτητο να βελτιωθεί επειγόντως η πρόσβαση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ, στα επιχειρηματικά κεφάλαια και να περιοριστεί η γραφειοκρατία.

1.6 Είναι ουσιαστικό να ληφθεί υπόψη ο ειδικός ρόλος των κοινωνικών εταίρων στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή της πολιτικής για την απασχόληση καθώς και να ενισχυθεί στο πλαίσιο της νέας διακυβέρνησης.

2. Ευρωπαϊκή πολιτική απασχόλησης σε καιρούς κρίσης

2.1 Στις 18 Απριλίου 2012, η Επιτροπή της ΕΕ δημοσίευσε ανακοίνωση με τίτλο «Στοχεύοντας σε μια ανάκαμψη με άφθονες θέσεις απασχόλησης», μαζί με εννέα συνοδευτικά έγγραφα. Η ανακοίνωση περιέχει προτάσεις σχετικά με μέτρα στήριξης για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, για τη μεταρρύθμιση των αγορών εργασίας και για την ενίσχυση της διακυβέρνησης σε επίπεδο ΕΕ.

2.2 Η έκκληση της Επιτροπής για «μια ανάκαμψη με άφθονες θέσεις απασχόλησης», πραγματοποιείται σε μια χρονική στιγμή όπου, λόγω των πολλαπλών κρίσεων (χρηματοπιστωτική και κοινωνική κρίση, κρίση του ευρώ, κρίση του δημόσιου χρέους, κρίση εμπιστοσύνης), σε πολλές χώρες σημειώνονται μαζικές απώλειες θέσεων εργασίας που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή των ανθρώπων, είτε διότι έχασαν την εργασία τους, είτε διότι δεν βρίσκουν νέα εργασία, είτε επειδή έχουν υποστεί μείωση του μισθού τους, είτε επειδή οι κοινωνικές παροχές μειώνονται ή καταργούνται.

2.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί, επομένως, το γεγονός ότι η Επιτροπή ασχολείται με το θέμα των συνεπειών της κρίσης για την πολιτική απασχόλησης και ότι ζητά «μια ανάκαμψη με άφθονες θέσεις απασχόλησης». Η ανάκαμψη αυτή επείγει, δεδομένου ότι οξύνονται οι συνέπειες της κρίσης, μεταξύ άλλων, επειδή οι κυβερνήσεις σχεδόν όλων των χωρών της ευρωζώνης, κατά την εφαρμογή των νέων αναθεωρημένων κανόνων για τον προσανατολισμό της οικονομικής πολιτικής στην ευρωζώνη, προσπαθούν να μειώσουν το δημοσιονομικό έλλειμμα, με εν μέρει επώδυνες περικοπές των δημοσίων δαπανών, εστιάζοντας στον περιορισμό των κοινωνικών δαπανών και των δημοσίων υπηρεσιών. Παρόμοια πολιτική περιορίζει όμως τις δυνατότητες της αγοράς εργασίας και ιδιαίτερα για τα άτομα που ήδη ανήκουν στις πλέον μειονεκτούσες ομάδες. ⁽¹⁾ Τα μέτρα λιτότητας πλήττουν πιο σοβαρά εκείνους που εξαρτώνται από τις κρατικές κοινωνικές παροχές, καθώς και εκείνους που εργάζονται υπό επισφαλείς συνθήκες απασχόλησης ή προέρχονται από άλλες ομάδες μειονεκτούντων ατόμων στην αγορά εργασίας. Για τον λόγο αυτόν, πρέπει να διατηρηθεί και να ενισχυθεί η σταθεροποιητική λειτουργία των αλληλέγγυων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η αποδοτικότητα και η βιωσιμότητα, ιδίως όσον αφορά τις πιο ευάλωτες και μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας.

2.4 Η ΕΟΚΕ ζήτησε να καταβληθούν εγκαίρως ιδιαίτερες προσπάθειες για την αντιμετώπιση της ανεργίας που αυξάνεται με ανησυχητικούς ρυθμούς και τόνισε ότι δεν μπορεί να συνεχιστεί η σημερινή κατάσταση. Η πολιτική για την αγορά εργασίας μπορεί και πρέπει να στηρίζει τη διαδικασία για τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Προϋπόθεση είναι η επίτευξη σταθερής οικονομίας. Αν και επικρότησε το σχέδιο για την Ανάκαμψη της Οικονομίας που υιοθετήθηκε το 2008, επέκρινε το γεγονός ότι διέθετε υπερβολικά περιορισμένα κονδύλια. ⁽²⁾

2.5 Τα σημερινά στοιχεία για την αγορά εργασίας είναι ανησυχητικά, οι χώρες που βρίσκονται σε κρίση παρουσιάζουν συνεχώς αρνητικές τάσεις. Με 10,5 %, (Αύγουστος) η ανεργία στην Ευρώπη (11,4 % στην ευρωζώνη) έχει φθάσει σε πρωτοφανή επίπεδα. Στα 2/3 των κρατών μελών παρατηρείται αυξανόμενη ανεργία με ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα στην Ισπανία (25,1 %), την Πορτογαλία (15,9 %) και την Ελλάδα (24,2 %) ⁽³⁾. 25,46 εκατομμύρια άνθρωποι είναι άνεργοι. Ιδιαίτερα αρνητικό θεωρείται το γεγονός ότι έχει

αυξηθεί και η μακροχρόνια ανεργία, μια εξέλιξη που φαίνεται να παγιώνεται. Περισσότερο από το 40 % όλων των ανέργων αναζητούν εργασία ήδη για περισσότερο από ένα έτος ⁽⁴⁾. Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι η σταθερά υψηλή ανεργία των νέων στην ΕΕ. Ήδη έχει υπερβεί το 22 %. Και σε αυτήν την περίπτωση οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών είναι μεγάλες. Στην Ισπανία και στην Ελλάδα υπερβαίνει το 50 %, σε ορισμένα κράτη μέλη (Πορτογαλία, Σλοβακία, Βουλγαρία, Ιταλία, Ιρλανδία) κυμαίνεται περίπου στο 30 %. Μόνο σε τρία κράτη μέλη (Γερμανία, Αυστρία και Κάτω Χώρες) είναι χαμηλότερη από 10 % ⁽⁵⁾.

2.6 Η πολιτική για την ανάπτυξη και η πολιτική για την απασχόληση πρέπει να είναι αλληλένδετες. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει επανειλημμένα την κατάρτιση ενός ευρωπαϊκού προγράμματος ανάπτυξης με εκτενή αντίκτυπο στην αγορά εργασίας και με χρηματοδότηση που να ανέρχεται στο 2 % του ΑΕγχΠ. Η δημιουργία επιχειρήσεων και το επιχειρηματικό πνεύμα πρέπει επίσης να προωθηθούν σε όλη την κοινωνία και όχι μόνο στα εκπαιδευτικά συστήματα και στα συστήματα κατάρτισης. Παράλληλα με τις εθνικές επενδύσεις, που πρέπει να πραγματοποιηθούν με συντονισμένο τρόπο ώστε να αυξηθούν τα αποτελέσματα της πολιτικής απασχόλησης, είναι απαραίτητο να καταρτιστούν ευρωπαϊκά σχέδια επενδύσεων. Με το «Σύμφωνο για την ανάπτυξη και την απασχόληση» που εγκρίθηκε με τις αποφάσεις της συνόδου κορυφής στις 28 και 29 Ιουνίου 2012, έγιναν σημαντικά πρώτα βήματα, αλλά πρέπει να ακολουθήσει η φάση υλοποίησης, ώστε να διαμορφωθούν σε όλη την Ευρώπη τα επείγοντα και απαραίτητα περιθώρια για την βιώσιμη ανάπτυξη και απασχόληση. Η προσοχή πρέπει να εστιαστεί στην εξασφάλιση της επαγγελματικής μετάβασης, ιδίως κατά τις διαδικασίες αναδιάρθρωσης.

3. Πλαίσιο για την ευρωπαϊκή πολιτική απασχόλησης

3.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί, επομένως, με την ανάλυση της Επιτροπής ότι οι προοπτικές αύξησης της απασχόλησης εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα της ΕΕ να ωθήσει την οικονομική μεγέθυνση μέσω κατάλληλων μακροοικονομικών, βιομηχανικών και καινοτομικών πολιτικών, καθώς και από τη συμπλήρωση των πολιτικών αυτών με μια πολιτική απασχόλησης προσανατολισμένη προς μια ανάκαμψη με άφθονες θέσεις απασχόλησης. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί μήπως πολλές από τις θετικές προτάσεις που περιλαμβάνει η Δέση μέτρων για την Απασχόληση αποδειχθούν άχρηστες σε περίπτωση που συνεχιστεί στο ακέραιο η πολιτική λιτότητας της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ φοβάται μήπως μόνο με τα προτεινόμενα μέτρα δεν καταστεί δυνατή η επίτευξη των στόχων που ορίζονται από τη στρατηγική της ΕΕ για την απασχόληση. Η ΕΟΚΕ είχε ζητήσει ήδη τον Φεβρουάριο 2012 να θεοπιστεί επείγοντως δέση κοινωνικών μέτρων για να υπερβληθεί μακροπρόθεσμα η κρίση και να γίνουν επενδύσεις για το μέλλον ⁽⁶⁾. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι η Επιτροπή, με την εν λόγω δέση μέτρων για την απασχόληση υπενθυμίζει ότι η ΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 3 της Συνθήκης, έχει υποχρέωση να μεριμνά για την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική συνοχή.

4. Προτάσεις για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση

4.1 Δημιουργία προοπτικών για τους νέους

4.1.1 Η ΔΟΕ, στην έκθεση που δημοσίευσε τον Μάιο 2012 με τίτλο «Global Employment Trends for Youth 2012» (Παγκόσμιες τάσεις για την απασχόληση των νέων 2012), προειδοποιεί για τον κίνδυνο η σημερινή γενιά νέων να καταστεί «χαμένη γενιά». Συνεπώς, οι κυβερνήσεις πρέπει να δώσουν απόλυτη προτεραιότητα στην

⁽¹⁾ ΕΕ C 143 της 22.5.2012, σ. 23

⁽²⁾ ΕΕ C 306 της 16.12.2009, σελ.70.

⁽³⁾ Βλ. Ανακοίνωση τύπου EUROSTAT 138/2012, 1.10.2012

⁽⁴⁾ Βλ. Ανακοίνωση τύπου EUROSTAT 138/2012, 1.10.2012

⁽⁵⁾ SWD (2012) 90 final, S. 10f

⁽⁶⁾ Βλ. υποσημείωση 2.

άσκηση δραστηκής πολιτικής για την αγορά εργασίας και την απασχόληση για τους νέους. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει εν προκειμένω προτάσεις όπως π.χ. η σχεδιαζόμενη «εγγύηση για τους νέους». Ο στόχος αυτός δεν μπορεί όμως να επιτευχθεί μόνον με πόρους του ΕΚΤ που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί. Επομένως, η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί προσωρινή στήριξη σε χώρες που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσχέρειες, επειδή συχνά δεν διαθέτουν τους οικονομικούς πόρους που απαιτούνται για μία ενεργό πολιτική για την απασχόληση, ιδίως όσον αφορά την υποχρεωτική εφαρμογή της «εγγύησης για τους νέους». Αν για τη χρηματοδότηση δεν αρκούν οι πόροι μόνο του ΕΚΤ, πρέπει να χρησιμοποιηθούν πρόσθετοι ευρωπαϊκοί πόροι (Ταμείο Αλληλεγγύης των Νέων). Ήδη χρησιμοποιήθηκαν δισεκατομμύρια για τη στήριξη των τραπεζών· κατά συνέπεια, είναι δυνατόν να εξευρεθούν κεφάλαια, π.χ. με την εισαγωγή φόρου επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, όπως ζητά επί μακρόν η ΕΟΚΕ.

4.1.2 Το Eurofound (Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας) ανέλυσε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της «εγγύησης για τους νέους» (?). Πρόκειται για ένα σημαντικό, βραχυπρόθεσμο μέτρο, έτσι ώστε να αποφεύγεται ο αποκλεισμός των νέων. Ωστόσο, είναι λιγότερο αποτελεσματική για ορισμένες ομάδες στόχους, όπως οι αποκαλούμενες «δύσκολο να βοηθηθούν» (hard-to-help). Επίσης, δεν μπορεί να επιλύσει διαρθρωτικά προβλήματα (π.χ. ελλιπή συστήματα εκπαίδευσης ή επαγγελματικής κατάρτισης).

4.1.3 Καίρια σημασία έχει και η χρονική στιγμή της παρέμβασης. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η παρέμβαση μετά από τρεις μήνες είναι καθυστερημένη και ότι είναι καλύτερα η «εγγύηση για τους νέους» να ξεκινά όσο το δυνατόν νωρίτερα, δηλαδή παράλληλα με την εγγραφή σε γραφεία ευρέσεως εργασίας. Μια αποτυχημένη μετάβαση βλάπτει την οικονομία και αφήνει σημάδια για όλη τη ζωή. Η ΕΟΚΕ συνιστά η «εγγύηση για τους νέους» να περιλαμβάνει και τους νέους ενήλικες ηλικίας 25 - 29 ετών. Χρειάζεται να περιληφθούν συγκεκριμένα μέτρα στα πλαίσια των εθνικών σχεδίων μεταρρύθμισης. Για τον σκοπό αυτόν, πολλά κράτη μέλη θα πρέπει να διευρύνουν την ειδική υποστήριξη που παρέχουν τα δημόσια γραφεία εργασίας, προσδίδοντας ιδιαίτερη προσοχή στις μειονεκτούσες ομάδες.

4.1.4 Είναι σημαντικό να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ των αναγκών της αγοράς εργασίας, της εκπαίδευσης και των προσδοκιών των νέων. Ένας τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι να παρέχονται κίνητρα και στήριξη για την ανάπτυξη συστημάτων μαθητείας υψηλής ποιότητας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό οι κοινωνικοί εταίροι στα κράτη μέλη να συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη των συστημάτων αυτών. Η ΕΟΚΕ ζητεί να βελτιωθεί η ανταλλαγή εμπειριών και να στηριχθεί το ΕΚΤ τα συστήματα μαθητείας. Χρειάζεται να προωθηθεί η ανταλλαγή ορθών πρακτικών, να εξευρεθούν τα κεφάλαια εκκίνησης και να αναπτυχθεί ένα ποιοτικό πλαίσιο για τη διττή επαγγελματική κατάρτιση. Η εφαρμογή του προτεινόμενου Χάρτη Ποιότητας για την μαθητεία θα πρέπει να συνοδεύεται από κίνητρα.

4.2 Τα επαγγελματικά προσόντα βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα και δημιουργούν νέες προοπτικές

4.2.1 Είναι απαραίτητο να εξευρεθεί ισορροπία μεταξύ των βασικών επαγγελματικών και των ακαδημαϊκών προσόντων. Μια θετική και βιώσιμη εξέλιξη στον τομέα της απασχόλησης δεν μπορεί να βασίζεται αποκλειστικά σε ακαδημαϊκούς τίτλους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένα άλλο κεντρικό ζήτημα είναι η απόκτηση των γνωστικών και γενικότερων δεξιοτήτων και όχι απόκτηση τυπικών

προσόντων ανώτατης εκπαίδευσης. Στο μέλλον, χρειάζονται ισχυρότερες εγκάρσιες και επικοινωνιακές δεξιότητες. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες για να βελτιωθεί η αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων με την επικύρωση των δεξιοτήτων που αποκτήθηκαν εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος, ιδίως με βάση την πρόσφατη πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης⁽⁸⁾. Επίσης, πρέπει να ενισχυθεί η εφαρμογή του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων σε εθνικό επίπεδο.

4.3 Ποιότητα της προσφοράς και της ζήτησης στην αγορά εργασίας

4.3.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν εξετάζει μόνο την προσφορά αλλά ενδιαφέρεται έντονα και για την πλευρά της ζήτησης στην αγορά εργασίας. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις διαδραματίζουν καίριο ρόλο για την αντιμετώπιση της κρίσης στην αγορά εργασίας. Ιδιαίτερα οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις έχουν καταγράψει κατά τα τελευταία χρόνια θετικό απολογισμό όσον αφορά τις προσλήψεις. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να βελτιωθεί η πρόσβαση των ΜΜΕ σε κεφάλαια και να μειωθούν τα έξοδα εκκίνησης κατά 25 %. Σε εξέλιξη βρίσκονται προσπάθειες για τον περιορισμό του διοικητικού φόρτου των επιχειρήσεων. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τούτο θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομία της ΕΕ: αύξηση του ΑΕΠ κατά περίπου 1,5 % ή περίπου 150 δις. ευρώ, χωρίς ταυτόχρονα να μειώνεται η προστασία των εργαζομένων. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μπορούν και αυτές να συμβάλλουν στην αύξηση της απασχόλησης, όπως έχει υπογραμμίσει επανειλημμένα η ΕΟΚΕ σε πολλές γνωμοδοτήσεις της⁽⁹⁾. Επιπλέον, σε πρόσφατη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της CCM1⁽¹⁰⁾ επισημάνθηκε ότι οι συνεταιρισμοί, και ιδίως συνεταιρισμοί εργαζομένων, διαφυλάσσουν περισσότερες θέσεις εργασίας, ακόμη και σε περιόδους κρίσης, μειώνοντας, για το σκοπό αυτό, τα περιθώρια κέρδους τους.

4.3.2 Η αειφόρος ανταγωνιστικότητα σε μια οικονομία βασισμένη στη γνώση προϋποθέτει ανάλογες επενδύσεις στην επαγγελματική κατάρτιση των εργαζομένων. Κατάλληλα μέτρα για την αναζωογόνηση της ζήτησης θα μπορούσαν να είναι και οι επιδοτήσεις μισθών και οι «ενδοεργασιακές παροχές» που παρέχονται σε ειδικές ομάδες-στόχους (π.χ. σε μακροχρόνια άνεργους).

4.3.3 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση για τις «υπηρεσίες διαχείρισης της μετάβασης». Ειδικά λόγω του αυξανόμενου αριθμού των μακροχρόνια άνεργων, οι υπηρεσίες αυτές δεν μπορεί ωστόσο να περιορίζονται στην προσφορά υπηρεσιών ευρέσεως εργασίας. Χρειάζεται πολύ περισσότερο η εκτενής προσφορά υπηρεσιών για την εξάλειψη των εμποδίων που δυσχεραίνουν τις προσλήψεις και την ταχεία (επαν)ένταξη στην αγορά εργασίας, ιδιαίτερα σε τοπικό επίπεδο, π.χ. με την προσφορά μαθημάτων βασικής και συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης. Σκοπός της στρατηγικής για την «ενεργό ένταξη» που υιοθέτησε η Επιτροπή τον Οκτώβριο 2008⁽¹¹⁾, εκτός από τη διασφάλιση των εισοδημάτων και την ενίσχυση των αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, είναι και η πρόσβαση σε υπηρεσίες που προσφέρουν εξατομικευμένη υποστήριξη ώστε να διευκολύνεται η ανεύρεση εργασίας αντίστοιχης με τις προσωπικές κλίσεις και ικανότητες. Προϋπόθεση για τη στρατηγική για μια αγορά εργασίας προσαρμοσμένη στο άτομο, είναι η δικτύωση των υπηρεσιών αυτών και η επίτευξη ολοκληρωμένης προσφοράς υπηρεσιών, πράγμα που μπορεί να στηριχτεί με την ενίσχυση της αρχής της εταιρικής σχέσης, μεταξύ άλλων μέσω του ΕΚΤ.

⁽⁸⁾ COM(2012) 485 final

⁽⁹⁾ EE C 229 της 31.7.2012, σ. 44

⁽¹⁰⁾ EE C 191 της 29.6.2012, σ. 24

⁽¹¹⁾ C(2008) 5737: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:307:0011:0014:EL:PDF>.

(?) Eurofound "Youth Garanties: Experiences from Finland and Sweden", 2012

4.3.4 Λόγω της κρίσης, η ζήτηση εργατικού δυναμικού παραμένει στάσιμη με συνέπεια την αύξηση της μακροχρόνιας ανεργίας. Με τη σειρά της, αυτή δυσχεραίνει σε μεγάλο βαθμό την ένταξη του ατόμου στην αγορά εργασίας και οξύνει το πρόβλημα της φτώχειας λόγω της απώλειας της επαφής με την αγορά εργασίας. Η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να μεριμνήσουν για τη δημιουργία δεύτερης αγοράς εργασίας όπου τα κρατικά κονδύλια θα χρηματοδοτούν ικανό αριθμό προσαρμοσμένων θέσεων εργασίας, έτσι ώστε οι μακροχρόνια άνεργοι να διατηρούν την επαφή τους με τον κόσμο της εργασίας και να συνεχίζουν να επιμορφώνονται. Με αυτόν τον τρόπο, περιορίζεται η αύξηση της φτώχειας η οποία επιδεινώνεται λόγω της αποκοπής του ατόμου από την αγορά εργασίας. Συν τοις άλλοις, δίνεται έτσι η δυνατότητα στους εργαζόμενους να εισέλθουν πιο εύκολα στην ανοικτή αγορά εργασίας μόλις ξεπεραστεί η κρίση.

4.3.5 Η διαμόρφωση μιας ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας παραμένει μακροπρόθεσμος στόχος. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις προτάσεις για την εξάλειψη των εμποδίων όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων. Καταρχάς, πρέπει να βελτιωθούν οι βασικοί όροι για μια δίκαιη κινητικότητα⁽¹²⁾. Η κινητικότητα αυτή δεν πρέπει να οδηγεί στην έξοδο των κατοίκων από τις περιφέρειες. Αντίθετα, θα πρέπει να συμβάλλει ώστε οι πιο φτωχές περιφέρειες να ανακτήσουν την υστέρησή τους μέσω ενός αλληλέγγυου επιμερισμού των κινδύνων.

4.4 Ευελιξία και ασφάλεια

4.4.1 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφράσει τη θέση της σχετικά με την ευελιξία με ασφάλεια σε πολλές γνωμοδοτήσεις της. Επιδοκιμάζει το γεγονός ότι οι εμπειρίες που αποκτήθηκαν κατά την κρίση συνέβαλαν στην διεύρυνση της έννοιας της ευελιξίας με ασφάλεια. Η βελτίωση της εσωτερικής ευελιξίας δεν είχε προσελκύσει ακόμη το απαραίτητο ενδιαφέρον κατά τις συζητήσεις για την ευελιξία με ασφάλεια. Η απασχόληση ορισμένου χρόνου και η μερική απασχόληση μπορεί βραχυπρόθεσμα να επιτρέψουν μεταβάσεις ή να χρειάζονται σε μεμονωμένες περιπτώσεις προκειμένου να διευκολυνθεί η μετάβαση ιδιαίτερα μειονεκτουσών ομάδων στην αγορά εργασίας. Η συνεπόμενη εργασιακή ανασφάλεια πρέπει να είναι μόνο προσωρινή και να καλύπτεται από την κοινωνική ασφάλιση. Η ΕΟΚΕ απορρίπτει την πρόταση για «ενιαία σύμβαση εργασίας» που αναφέρεται έμμεσα στην ανακοίνωση. Αντί για αυτήν, συνιστά την καταπολέμηση της επισφαλούς απασχόλησης και την υποβολή προτάσεων σχετικά με τρόπους εκ νέου εξομάλυνσης των σχέσεων εργασίας.

4.5 Στήριξη της ζήτησης και της δίκαιης κατανομής

4.5.1 Από μακροοικονομική άποψη, πρέπει να διασφαλιστεί η ισορροπία μεταξύ της επαρκούς ζήτησης και της διατήρησης της ανταγωνιστικότητας των τιμών⁽¹³⁾. Τα θέματα αυτά συζητήθηκαν στα πλαίσια του μακροοικονομικού διαλόγου τόσο ως προς την τεχνική όσο ως προς την πολιτική τους διάσταση. Όπως επισημαίνει η Επιτροπή στη σελίδα 25, πρέπει πάντοτε να τηρείται και να διαφυλάσσεται η αυτονομία των κοινωνικών εταίρων, όπως ορίζει η παράγραφος 5 του άρθρου 153 της ΣΛΕΕ. Η ΕΟΚΕ αντιτίθεται στην πρόταση για τη δημιουργία μιας νέας τριμερούς επιτροπής μισθών στην ΕΕ. Αντιθέτως, συνιστά να αναθεωρηθούν και να ενισχυθούν, όπου αυτό είναι απαραίτητο, οι υφιστάμενες διαρθρώσεις (η τριμερής κοινωνική σύνοδος κορυφής και η επιτροπή κοινωνικού και μακροοικονομικού διαλόγου) με τρόπο που να εξασφαλίζει την

αποτελεσματική και ισόρροπη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, των υπουργών εργασίας και κοινωνικών υποθέσεων και των υπουργών οικονομικών και οικονομίας.

4.5.2 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι η Επιτροπή, στην ανακοίνωσή της, θίγει το θέμα του ελάχιστου μισθού και της αξιοπρεπούς απασχόλησης. Οι ελάχιστοι μισθοί διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην πρόληψη του μισθολογικού ντάμπινγκ, ιδίως όταν δεν υφίσταται συλλογική σύμβαση που να ορίζει τα κατώτατα όρια των μισθών. Συγχρόνως, επικρίνει την ταύτιση του ελάχιστου μισθού με έναν αξιοπρεπή μισθό. Ο κατώτατος μισθός καθ'αυτός δεν αποτελεί αξιοπρεπή μισθό. Μόνον οι επαρκείς κατώτατοι μισθοί διασφαλίζουν επαρκείς συντάξεις. Κατ'αρχήν, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η πολυπλοκότητα των διαφόρων εθνικών συστημάτων καθορισμού των μισθών.

4.5.3 Η ΕΟΚΕ έχει ταχθεί από καιρό υπέρ της διεύρυνσης της βάσης υπολογισμού της χρηματοδότησης των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας. Από αυτή την άποψη, είναι θετικό το γεγονός ότι η Επιτροπή, στη δέση μέτρων για την απασχόληση, αναφέρει τη δυνατότητα μετάβασης σε περιβαλλοντικούς, καταναλωτικούς φόρους ή φόρους ακίνητης περιουσίας, σε συνδυασμό με την κατάλληλη παρακολούθηση των αναδιανεμητικών τους επιπτώσεων, με προκειμένου να μειωθεί η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας κατά ουδέτερο από δημοσιονομική άποψη τρόπο. Για την σταθεροποίηση των κρατικών προϋπολογισμών και των μελλοντικών προοπτικών της κοινωνίας και της οικονομίας μέσω μιας κατάλληλης πολιτικής απασχόλησης και κατάρτισης δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνον οι δαπάνες αλλά θα πρέπει επίσης να επιδιώκεται η βελτίωση των εσόδων και η προσαρμογή τους στις επιδόσεις.

4.6 Προτάσεις για μια νέα διακυβέρνηση

4.6.1 Οι προτάσεις για την νέα διακυβέρνηση συνιστούν το κυριότερο κεφάλαιο της ανακοίνωσης. Στο κεφάλαιο αυτό η ανακοίνωση διατυπώνει σημαντικές νέες θέσεις και περιέχει προτάσεις σχετικά με την απόδοση μεγαλύτερης σημασίας και δυναμικότητας στην αγορά εργασίας, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί απόλυτα με αυτήν την προσέγγιση, δεδομένου ότι η πολιτική απασχόλησης έχασε τη σημασία της ήδη μετά την ενδιάμεση αξιολόγηση της Στρατηγικής της Λισαβόνας, των στόχων για το 2020 και τέλος μετά τη νέα διακυβέρνηση στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Ζητά, για τον λόγο αυτό, να πραγματοποιηθεί μια πιο επίκαιρη αξιολόγηση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και να επιδιωχθεί η έγκαιρη και βελτιωμένη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών.

4.6.2 Ενώ το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο καλύπτει ένα σύντομο χρονικό διάστημα, οι στόχοι της πολιτικής απασχόλησης έχουν μεσοπρόθεσμη προοπτική. Το Συμβούλιο αποφάσισε στις 21 Οκτωβρίου 2010 να μην τροποποιήσει τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση έως το 2014. Το 2011, η ΕΟΚΕ επέκρινε το γεγονός ότι οι κατευθυντήριες γραμμές του 2010,

— δεν παρουσιάζουν επαρκώς την καταπολέμηση της ανεργίας ως ύψιστη προτεραιότητα,

— αποδυναμώνουν σημαντικά την ευρωπαϊκή προσέγγιση,

— δεν περιέχουν μετρήσιμα ενωσιακά πρότυπα σχετικά με ομάδες-στόχους,

⁽¹²⁾ ΕΕ C 228 της 22.09.2009, σελ. 14

⁽¹³⁾ Βλ. υποσημείωση 3.

— δεν διατυπώνουν συγκεκριμένα κριτήρια σχετικά με την ποιότητα της εργασίας ⁽¹⁴⁾

4.6.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις προτάσεις για τη δημιουργία συστήματος συγκριτικής αξιολόγησης και ενός δείκτη εφαρμογής των εθνικών σχεδίων για την απασχόληση. Οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να συμμετάσχουν στη διαμόρφωση του συστήματος συγκριτικής αξιολόγησης και των κριτηρίων για τον δείκτη εφαρμογής. Επίσης, θα πρέπει να ζητείται η γνώμη τους έγκαιρα στα πλαίσια της προετοιμασίας της ετήσιας έκθεσης για την ανάπτυξη, κατά τη χάραξη των βασικών προτεραιοτήτων στρατηγικής σημασίας για την πολιτική απασχόλησης, καθώς και κατά τη διατύπωση, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση. Με βάση τις προαναφερθείσες ανάγκες για ολοκληρωμένες και εξατομικευμένες υπηρεσίες, θα ήταν σκόπιμο να περιλαμβάνουν οι δείκτες τόσο μία συνιστώσα σχετικά με τις ομάδες-στόχους όσο και στοιχεία σχετικά με τις περιφερειακές συνθήκες

4.6.4 Η ΕΟΚΕ ζητά επιπλέον, σε περίπτωση υπερβολικών μακροοικονομικών ανισοτήτων, να επιδιώκεται η απόλυτα ισορροπημένη εναρμόνιση μεταξύ των στοιχείων αναφοράς της πολιτικής απασχόλησης και της διαδικασίας σχετικά με τον πίνακα αποτελεσμάτων.

4.6.5 Η ΕΟΚΕ στηρίζει όλες τις πρωτοβουλίες με τις οποίες, μέσω της δέσμης μέτρων για την απασχόληση, προβάλλονται οι σημερινές προκλήσεις και οι επιτυχίες και καθίστανται πιο δεσμευτικοί και πιο σαφείς οι στόχοι της πολιτικής απασχόλησης, προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη ισορροπία μεταξύ της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής απασχόλησης. Παράλληλα, τα μέτρα πρέπει να διαμορφωθούν έτσι ώστε να στηρίζουν και τους στόχους της ΕΕ σχετικά με την πολιτική ισότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, επικρίνεται το γεγονός ότι η δέσμη για την απασχόληση δεν προβάλλει επαρκώς την προαγωγή της απασχόλησης των γυναικών και ότι αναφέρεται ανεπαρκώς στην προοπτική της ισότητας των φύλων, που έχει ζητήσει η ίδια η Επιτροπή.

4.7 Οι προτεινόμενες προοπτικές ανάπτυξης σε συνάρτηση με την πολιτική απασχόλησης

4.7.1 Στα συνοδευτικά έγγραφα αναγνωρίζεται το ιδιαίτερο δυναμικό της λεγόμενης «πράσινης οικονομίας» για την αύξηση της απασχόλησης. Το δυναμικό αυτό εξαρτάται, ωστόσο, σε μεγάλο βαθμό από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους και από τον βαθμό με τον οποίο καθοδηγείται μια ανάλογη συμπεριφορά όσον αφορά το περιβάλλον. Σε αντίθεση με άλλους τομείς ανάπτυξης, όπως η τεχνολογία των πληροφοριών και επικοινωνιών, η ανάπτυξη της πράσινης οικονομίας, λόγω της μακράς περιόδου απόσβεσης των επενδύσεων, δεν εξαρτάται τόσο από καθαρά οικονομικά κριτήρια αλλά και από πολιτικά κριτήρια. Χρειάζονται επομένως σαφή περιβαλλοντικά κίνητρα. Επίσης, τα κριτήρια αυτά θα πρέπει να επιτρέπουν έναν μακροπρόθεσμο προγραμματισμό και να περιορίζουν την ανασφάλεια όσον αφορά την ενδεχόμενη τροποποίηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Για την επιτυχή εφαρμογή η στενή συνεργασία και ο συντονισμός της περιβαλλοντικής με την οικονομική πολιτική αποτελούν απολύτως αναγκαία προϋπόθεση. Η συνεργασία αυτή πρέπει ωστόσο να εξυπηρετεί αποκλειστικά το σκοπό για τον οποίο προορίζεται. Ιδιαίτερα αρνητικά αξιολογείται σε αυτό το πλαίσιο η επέκταση της έννοιας «πράσινη απασχόληση» σε σχέσεις εργασίας που χρηματοδοτούνται μέσω της «πράσινης φορολογίας» ⁽¹⁵⁾ Με μια παρόμοια ερμηνεία, το περιεχόμενο της δραστηριότητας ως καθοριστικό κριτήριο μιας «πράσινης απασχόλησης», όσο ευρύς και αν είναι ο ορισμός της ⁽¹⁶⁾, χάνει τη σημασία του.

4.7.2 Το δυναμικό απασχόλησης στην «πράσινη οικονομία» εξαρτάται εξάλλου από συγκυριακές διακυμάνσεις και οι σχετικοί τομείς δεν χαρακτηρίζονται από σταθερότητα. Επιπλέον, η μετάβαση προς την «πράσινη οικονομία» θα προκαλέσει καταρχάς απώλεια θέσεων εργασίας σε παραδοσιακές βιομηχανίες. Οι απώλειες αυτές πρέπει να μετριαστούν με κοινωνικά αποδεκτό τρόπο και, συγχρόνως, πρέπει να ενισχυθεί η απασχολησιμότητα των εργαζομένων μέσω της προσαρμογής των δεξιοτήτων τους. Η στροφή της βιομηχανίας προς την «πράσινη ανάπτυξη» προάγει τη ζήτηση προσωπικού υψηλής, μέσης και χαμηλής ειδίκευσης, όπως καταγράφει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο έγγραφο της για την «Πράσινη ανάπτυξη» ⁽¹⁷⁾. Όσον αφορά γενικά τον αντίκτυπο από την μετάβαση, η ΕΟΚΕ αμφιβάλλει εάν ο απολογισμός ως προς την απασχόληση είναι τόσο θετικός στην πράξη όσο υποστηρίζει η Επιτροπή. Επιπλέον, υπάρχουν και τομείς «πράσινης» τεχνολογίας που σημειώνουν βραχυπρόθεσμη άνθηση (π.χ. ο κατασκευαστικός τομέας), ενώ αντιθέτως, η μακροπρόθεσμη απασχόληση αφορά περισσότερο τις δραστηριότητες υψηλής εξειδίκευσης. Και αυτοί οι εργαζόμενοι χρειάζονται ανάλογη κοινωνική προστασία, ενώ οι μεταβάσεις στις αγορές εργασίας πρέπει να διαμορφώνονται με αειφόρο τρόπο.

4.7.3 Η αειφορία του δυναμικού απασχόλησης στην «πράσινη οικονομία» εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη διάρθρωση των επαγγελματικών προσόντων. Σχετική μελέτη σχετικά με τη διάρθρωση των επαγγελματικών προσόντων ⁽¹⁸⁾, που διεξήχθη σε 9 χώρες, δείχνει ότι η ανάπτυξη της απασχόλησης στον τομέα αυτόν αναμένεται να αφορά κυρίως δραστηριότητες υψηλότερης εξειδίκευσης. Συγχρόνως, η προσφορά προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης σε αυτόν τον τομέα εξακολουθεί να είναι έντονα αποσπασματική. Η τακτική διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και τους διοργανωτές προγραμμάτων κατάρτισης αποτελεί προϋπόθεση για τη βελτίωση της διάρθρωσης της κατάρτισης για την «πράσινη απασχόληση». Ιδιαίτερη σημασία για την πτυχή της κατάρτισης που εμπεριέχεται στην «πράσινη οικονομία» έχουν βέβαια και τα περιβαλλοντικά κριτήρια, εφόσον προσανατολίζουν τη ζήτηση όσον αφορά τα επαγγελματικά προσόντα. Η έρευνα και η ανάπτυξη που συνδυάζουν προικισμένα άτομα και επιχειρηματικά κεφάλαια απουσιάζουν από την Ευρώπη η οποία ακόμα δεν έχει καταφέρει να δημιουργήσει τη δική της Silicon Valley. Ωστόσο, οι βιομηχανικές θέσεις εργασίας εξαρτώνται από τις βιομηχανικές εφαρμογές. Σε γενικές γραμμές, η ανακοίνωση της Επιτροπής αγνοεί την κινητήριο δύναμη που είναι η Ε&Α. Ένας από τους τομείς που προσφέρουν ευκαιρίες στις παραγωγικές επιχειρήσεις καθώς και στις ιδιωτικές υπηρεσίες και στις υπηρεσίες κοινής ωφελείας είναι ο κλάδος της γήρανσης του πληθυσμού με την ευρεία έννοια: οι ΤΠΕ βοηθούν τους ηλικιωμένους να παραμείνουν ενεργοί, συνδεδεμένοι, ενταγμένοι, υγιείς, να μπορούν να μετακινούνται και να λαμβάνουν τη στήριξη που χρειάζονται (σύντομο το 30 % των κοινωνιών μας) ⁽¹⁹⁾. Το παράδειγμα της Ασίας (Κίνα, Ιαπωνία) πρέπει να εξεταστεί. Η ταχεία εφαρμογή της αναγνώρισης και της προστασίας των δικαιωμάτων των χρηστών θα εξοικονομήσει χρόνο και θα αυξήσει το ποσοστό απασχόλησης.

4.7.4 Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της ⁽²⁰⁾, είχε επισημάνει ότι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρέπει να έχουν καθαρό αποτέλεσμα περίπου 410 000 πρόσθετων θέσεων εργασίας και δυναμικό ανάπτυξης κατά 0,24 % της οικονομικής επίδοσης σε σύγκριση με το επίπεδο του 2005, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος του 20 % για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μέχρι το έτος 2020.

⁽¹⁴⁾ EE C 143 της 22.5.2012, σ. 94

⁽¹⁵⁾ SWD(2012) 92 final.

⁽¹⁶⁾ Π.χ. βλ. τον ορισμό του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον, σύμφωνα με τον οποίο ως «πράσινη» χαρακτηρίζεται κάθε δραστηριότητα η οποία λόγω του περιεχομένου της, συμβάλει στη διατήρηση ή στην αποκατάσταση της ποιότητας του περιβάλλοντος.

⁽¹⁷⁾ COM(2012) 92 final.

⁽¹⁸⁾ CEDEFOP συνοπτική έκθεση, Φεβρουάριος 2012: «Χρειάζεται η ανάπτυξη στρατηγικής για πράσινα επαγγελματικά προσόντα»

⁽¹⁹⁾ ΕΟΚΕ, Ακρόαση της 11.09.2012 "ΤΠΕ και ενεργός γήρανση".

⁽²⁰⁾ EE C 376 της 22.12.2011, σ. 1

4.7.5 Ένας άλλος τομέας απασχόλησης, τον οποίο η Επιτροπή χαρακτηρίζει ως αναπτυξιακό τομέα, είναι η τεχνολογία της πληροφορίας και της επικοινωνίας. Ο κλάδος αυτός είναι εξαιρετικά ετερογενής και περιλαμβάνει από τον καθαρά τεχνικό προγραμματισμό έως και την παροχή συμβουλών και την εξυπηρέτηση πελατών. Λόγω του τεχνικού του προσανατολισμού και των ραγδαίων ρυθμών καινοτομίας που παρουσιάζει, πρόκειται για έναν κλάδο με υψηλή ένταση γνώσης που θέτει υψηλές απαιτήσεις στους εργαζόμενους. Για τους λόγους αυτούς αλλά και λόγω της μικρής ημιπεριόδου ζωής της γνώσης, η πολιτική κατάρτισης, η ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση αλλά και η ατομική προθυμία για μάθηση αποκτούν και σε αυτόν τον τομέα ιδιαίτερη σημασία. Η εργασία απαιτεί συνήθως μεγάλη γεωγραφική και χρονική ευελιξία από τους εργαζόμενους. Χρειάζεται επομένως να αναπτυχθούν στρατηγικές για μια πολιτική ανθρώπινων πόρων προσανατολισμένη προς τις διάφορες φάσεις ζωής των εργαζομένων, ώστε να επιτευχθεί η μακροχρόνια δέσμευση των εργαζομένων με την επιχείρηση. Συχνά οι εργαζόμενοι υπόκεινται σε μεγάλους κινδύνους όσον αφορά την ψυχική και σωματική τους υγεία.

4.7.6 Στον τομέα της υγείας και της φροντίδας, ιδίως στην οικονομία της τρίτης ηλικίας μπορεί εύκολα να προβλεφθεί σαφής αύξηση της ζήτησης, λόγω της γήρανσης του πληθυσμού. Εν προκειμένω, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας προκύπτει από την προσαρμογή των παραγωγικών δομών στις ανάγκες του γηράσκοντος πληθυσμού. Οι τομείς που εμφανίζουν τη σημαντικότερη αύξηση θέσεων εργασίας λόγω των ηλικιωμένων είναι αυτοί της υγείας και της μακροχρόνιας φροντίδας όπου διαπιστώνονται μεγάλες ανάγκες σε εργατικό δυναμικό. Παράλληλα, μειώνεται η προσφορά σε νέους εργαζόμενους με καλή επαγγελματική κατάρτιση. Παρά το γεγονός ότι οι τομείς της υγείας και της φροντίδας συνιστούν βασική συνιστώσα της προστιθέμενης αξίας κάθε εθνικής οικονομίας, πολλές σχέσεις εργασίας, ειδικά στον τομέα της παροχής υπηρεσιών σε πρόσωπα, δεν είναι επαρκώς ελκυστικές λόγω του χρονικά περιορισμένου χαρακτήρα τους και της χαμηλής αμοιβής. Ένα πρόσθετο πρόβλημα συνιστά η υψηλή σωματική επιβάρυνση στην εργασία, λόγω της οποίας πολλοί εργαζόμενοι αποχωρούν πρόωρα από τον επαγγελματικό βίο. Ωστόσο, προϋπόθεση για την μακροπρόθεσμη εξασφάλιση προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής ποιότητας είναι η ύπαρξη σχέσεων εργασίας αντίστοιχα υψηλής ποιότητας. Τα μέτρα στον τομέα της υγείας και της βελτίωσης των συστημάτων μακροχρόνιας φροντίδας και υποστήριξης, κυρίως στο σπίτι, θα μπορούσαν να δημιουργήσουν πολλές θέσεις εργασίας. Επίσης, υφίστανται πολλές δυνατότητες με την ενθάρρυνση των επενδύσεων προκειμένου να στηριχθεί η ανάπτυξη επιχειρήσεων χωρίς αποκλεισμούς και κοινωνικών επιχειρήσεων στον τομέα.

Βρυξέλλες, 15 Νοεβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Η εξωτερική διάσταση του συντονισμού της κοινωνικής ασφάλισης της ΕΕ»

COM(2012) 153 final

(2013/C 11/15)

Εισηγητής: ο κ. **José María ZUFIAUR**

Στις 18 Απριλίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Η εξωτερική διάσταση του συντονισμού της κοινωνικής ασφάλισης της ΕΕ

COM(2012) 153 final

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Οκτωβρίου 2012.

Κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 137 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 9 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Περίληψη και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, με τη συνεπόμενη αύξηση των εμπορικών συναλλαγών και των μεταναστευτικών ροών, απαιτεί τη διερεύνηση μιας διαδικασίας διεθνοποίησης των κοινωνικών κανόνων, έτσι ώστε οι πολίτες γενικά και ειδικότερα οι εργαζόμενοι, μετανάστες ή ντόπιοι, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους, να μην ζημιώνονται όσον αφορά τα δικαιώματά τους και να επωφελούνται από αυτό που θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε «κοινωνική παγκοσμιοποίηση». Πρόκειται για ζημίες και οφέλη που αφορούν και τις επιχειρήσεις.

1.2 Επομένως, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη δημοσίευση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή της ανακοίνωσης με τίτλο «Η εξωτερική διάσταση του συντονισμού της κοινωνικής ασφάλισης της ΕΕ». Η ανακοίνωση αυτή υπογραμμίζει τη σημασία μιας κοινής στρατηγικής της ΕΕ στον τομέα του συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης έναντι τρίτων κρατών, με σεβασμό των εθνικών αρμοδιοτήτων και με διασφάλιση του απαιτούμενου συντονισμού και της συμβατότητας με το ενωσιακό δικαίωμα των διμερών συμβάσεων κοινωνικής ασφάλισης που υπογράφονται με τρίτες χώρες. Επίσης, ζητά να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, προκειμένου να αποκτήσουν τις πληροφορίες και τα μέσα που χρειάζονται για την ανάπτυξη μιας πολιτικής διεθνούς συντονισμού στον τομέα αυτό. Τέλος, επισημαίνει ότι τόσο οι επιχειρήσεις όσο και οι πολίτες από τρίτες χώρες γνωρίζουν ότι κάθε κράτος μέλος έχει το δικό του σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, το οποίο μπορεί να συνεπάγεται ορισμένα εμπόδια στην εγκατάστασή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εξωτερική διάσταση των κανόνων συντονισμού που προβλέπεται στην ανακοίνωση και η οποία προωθεί τη συμπληρωματικότητα των εθνικών και των ενωσιακών προοπτικών, έτσι ώστε να αποφεύγονται οι ανισορροπίες, οι ελλείψεις και τα κενά.

1.4 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ποιοτική βελτίωση που έχει επέλθει με την υιοθέτηση των αποφάσεων σχετικά με τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης με το Μαρόκο, την Αλγερία, την Τυνησία, το Ισραήλ, την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και την Κροατία. Επίσης, καλεί το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να συνεχίσει προς την ίδια κατεύθυνση όσον αφορά τις προτεινόμενες αποφάσεις για το Μαυροβούνιο, τον Άγιο Μαρίνο, την Αλβανία και την Τουρκία.

1.5 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι σκόπιμο να διευρυνθεί η συνολική ευρωπαϊκή προσέγγιση μέσω συμφωνιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες, σεβόμενες τις εθνικές αρμοδιότητες, θα περιορίζουν ορισμένες δυσλειτουργίες προερχόμενες από τις εθνικές προσεγγίσεις και θα βελτιώνουν τις προσφερόμενες ευκαιρίες για όλα τα κράτη μέλη.

1.6 Η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο να δώσει εντολή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου, στο πλαίσιο των Συνθηκών, να προωθήσει τις διαπραγματεύσεις με τις αναδυόμενες δυνάμεις BRIC (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα), με τις βαλκανικές χώρες και τις γειτονικές χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, καθώς και με άλλα κράτη των οποίων μεγάλος αριθμός πολιτών εργάζεται στην επικράτεια της ΕΕ⁽¹⁾ και να ολοκληρώσει διεθνείς συμφωνίες κοινωνικής ασφάλισης που να εξασφαλίζουν την αμοιβαία προστασία των πολιτών της Ένωσης και των πολιτών των συμβαλλόμενων τρίτων χωρών. Ειδικότερα, υπενθυμίζει την ανάγκη προστασίας των πολιτών των κρατών εκείνων που, λόγω της γεωπολιτικής και οικονομικής τους κατάστασης, δεν θεωρούνται στρατηγικής σημασίας για την Ένωση και, κατά συνέπεια, μπορεί να βρίσκονται σε πιο μειονεκτική θέση.

(¹) Περισσότεροι από 20 εκατ. πολίτες τρίτων χωρών εργάζονται στα διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ.

1.7 Η εξωτερική δράση της Ένωσης μπορεί να συμπληρωθεί σε αυτόν τον τομέα με την ανάπτυξη μιας πολυμερούς πολιτικής για τη σύσφιξη των σχέσεων με άλλες διεθνείς ή περιφερειακές υπερεθνικές οντότητες. Ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα της πολυπεριφερειακής συνεργασίας αυτής είναι η Ιβηροαμερικανική Σύμβαση για την Κοινωνική Ασφάλιση, στην οποία συμμετέχουν οι χώρες της Λατινικής Αμερικής, η Ισπανία και η Πορτογαλία. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Χιλιανής Προεδρίας της προσεχούς συνόδου κορυφής των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων ΕΕ – Λατινικής Αμερικής/Καραϊβικής (ΕΕ-ΛΑΚ) με στόχο τη βελτίωση της συνεργασίας των δύο μερών σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση.

1.8 Η ΕΟΚΕ καλεί τα συμβούλια σύνδεσης μεταξύ της ΕΕ και των αντίστοιχων τρίτων χωρών να ολοκληρώσουν τις εργασίες τους με στόχο την οριστική έγκριση των αποφάσεων για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης που προβλέπονται στις συμφωνίες σύνδεσης και σταθεροποίησης με το Ισραήλ, την Τυνησία, την Αλγερία, το Μαρόκο, την Κροατία και την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

1.9 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι οι συμφωνίες σύνδεσης, εμπορικές ή οικονομικής εταιρικής σχέσης, υφιστάμενες ή μελλοντικές, θα περιλαμβάνουν διμερείς ρήτρες για την κοινωνική ασφάλιση, και ιδίως, για την ίση μεταχείριση, την εξαγωγή των συντάξεων και την εξάλειψη της διπλής καταβολής εισφορών.

1.10 Η ΕΟΚΕ προτείνει να επικεντρωθούν οι προσπάθειες της ΕΕ στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης ιδίως σε εκείνα τα κράτη που, αν και επιθυμούν την επίτευξη των στόχων που ορίζει η πρωτοβουλία της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) όσον αφορά ένα «ελάχιστο επίπεδο κοινωνικής προστασίας», χρειάζονται βοήθεια τόσο για την επίτευξη των απαιτούμενων κατώτατων ορίων όσο και για τη βελτίωσή τους. Έτσι, θα δοθεί η δυνατότητα να υπογραφούν διμερείς πράξεις περί κοινωνικής ασφάλισης με βάση τις αρχές της ίσης μεταχείρισης, της διατήρησης των κεκτημένων δικαιωμάτων, της κατοχύρωσης των κτωμένων δικαιωμάτων και της διοικητικής συνεργασίας. Για τον σκοπό αυτό, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 883/2004 ⁽²⁾, η Σύμβαση 157 ⁽³⁾ και η Σύσταση 167 ⁽⁴⁾ της ΔΟΕ μπορούν, με τις απαραίτητες προσαρμογές, να χρησιμεύσουν ως πρότυπα.

1.11 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να παρακολουθεί όλες τις ισχύουσες διμερείς συμφωνίες που έχουν συναφθεί από τα κράτη μέλη με τρίτες χώρες, να ενημερώνει τακτικά τον κατάλογο των εν λόγω μέσων και να ελέγχει ότι η εφαρμογή τους είναι σύμφωνη με τις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σχετική νομολογία.

2. Εισαγωγή

2.1 Η ΕΟΚΕ γνωρίζει ότι, στον τομέα του συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, τα κράτη μέλη, μέσω διεθνών συμφωνιών, έχουν αναπτύξει διμερείς ή πολυμερείς πολιτικές με τρίτες χώρες. Ωστόσο, αυτή η τακτική είναι πολύ αποσπασματική

και ελλιπής, διότι συχνά επικεντρώνεται μόνο στην προστασία των πολιτών των συμβαλλόμενων χωρών ή ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένα συμφέροντα που δεν είναι πάντοτε τα ίδια για όλα τα κράτη μέλη.

2.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι αυτή η διμερής διεθνής κανονιστική δομή, αν και σημαντική, μπορεί να οδηγήσει σε καταστάσεις όπου όλοι οι πολίτες τρίτων χωρών δεν θα απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα ή εγγυήσεις στην επικράτεια της Ένωσης. Για παράδειγμα, σε ένα συγκεκριμένο κράτος μέλος ένας πολίτης τρίτης χώρας θα δικαιούται κοινωνική ασφάλιση ή εξαγωγή συντάξεως, μόνον εφόσον υφίσταται διμερής συμφωνία που να προβλέπει την αρχή της ίσης μεταχείρισης. Συνεπώς, ένας αλλοδαπός προερχόμενος από τρίτη χώρα που έχει υπογράψει διμερή συμφωνία θα χαιρεί αναγνώρισης των ασφαλιστικών του δικαιωμάτων, ενώ ένας άλλος, προερχόμενος από τρίτη χώρα που δεν έχει υπογράψει σχετική συμφωνία, δεν θα απολαύει αυτού του δικαιώματος, παρά το ενδεχόμενο να εργάζεται και οι δύο στην ίδια επιχείρηση και να εντάσσονται στην ίδια επαγγελματική κατηγορία. Επίσης, ένας πολίτης τρίτης χώρας θα μπορούσε σε ένα κράτος μέλος να χαιρεί προστασίας και όχι σε ένα άλλο, λόγω εφαρμογής διαφορετικής εθνικής νομοθεσίας, με αποτέλεσμα να θίγεται ο θεμιτός ανταγωνισμός μεταξύ κρατών μελών. Έτσι, στην πρώτη περίπτωση, ο αλλοδαπός εργαζόμενος καταβάλλει εισφορές ενώ στη δεύτερη περίπτωση, όχι. Τούτο συνεπάγεται οικονομικό πλεονέκτημα για το δεύτερο κράτος, που εξοικονομεί κοινωνικές δαπάνες. Με τον τρόπο αυτό, θίγεται η εικόνα της Ευρώπης ως χώρου ισότητας όπου οι διακρίσεις απουσιάζουν ή εξαλείφονται.

2.3 Επίσης, τούτο θα αποτελούσε καταστρατήγηση της αρχής που προβλέπεται στην οδηγία για την απόσπαση των εργαζομένων και απαιτεί την ίδια μεταχείριση για τον αποσπασμένο εργαζόμενο με εκείνη του πολίτη του κράτους μέλους.

2.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι η εξωτερική διάσταση των κανόνων συντονισμού πρέπει να χρησιμεύσει για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των Ευρωπαίων πολιτών όταν βρίσκονται εκτός της επικράτειας της Ένωσης ή όταν έχουν δραστηριοποιηθεί ή δραστηριοποιούνται επαγγελματικά σε τρίτες χώρες.

2.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι χωριστές διαπραγματεύσεις, εκ μέρους μεμονωμένων κρατών μελών της Ένωσης, για τη σύναψη διμερών συμφωνιών με όλες τις τρίτες χώρες, κάθε μία χωριστά, αποτελούν θετική και αξιέπαινη πρωτοβουλία αλλά ατελή. Η απαιτούμενη προσπάθεια είναι τεράστια, υπερβολική και δυσανάλογη και όχι πάντοτε επιτυχής, ενώ οι συμφωνίες αυτές μπορεί να έχουν διαφορετικό περιεχόμενο και να είναι ακόμη και αντιφατικές μεταξύ τους. Επιπλέον, κατά τις διαπραγματεύσεις, ειδικά με ορισμένες αναδυόμενες χώρες με μεγάλη ισχύ και επιρροή (π.χ. BRIC), μπορεί να δημιουργηθούν ανισορροπίες δυνάμεων εάν τα κράτη μέλη δεν δρουν συλλογικά, με κοινά συμφέροντα και θέσεις. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα να διεξαχθούν διαπραγματεύσεις η ίδια η ΕΕ με τρίτες χώρες ή ενώσεις τρίτων χωρών για θέματα κοινωνικής ασφάλισης και, ενδεχομένως, να τις ολοκληρώσει, σύμφωνα με τις Συνθήκες.

2.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι με τον τρόπο αυτό, ιδίως στις περιπτώσεις αποσπασμένων ή διακινούμενων εργαζομένων, θα αποφευχθεί η διπλή καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης τόσο στο κράτος απασχόλησης όσο και στο κράτος προέλευσης. Από την άποψη αυτή, θα πρέπει να τονιστεί ότι με την εξάλειψη της διπλής

⁽²⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ L 166 της 30.4.2004, σ. 1).

⁽³⁾ Σύμβαση για την θέσπιση διεθνούς συστήματος για τη διατήρηση των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης, Γενεύη, 68η Σύνοδος της Γενικής Διάσκεψης της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (21 Ιουνίου 1982, σύμβαση C157).

⁽⁴⁾ Σύσταση για τη θέσπιση διεθνούς συστήματος για τη διατήρηση των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης, Γενεύη, 69η Σύνοδος της Γενικής Διάσκεψης της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (20 Ιουνίου 1983, σύσταση R167).

καταβολής εισφορών, οι δαπάνες περιορίζονται σημαντικά. Τούτο θα ωφελήσει την κινητικότητα των εργαζομένων, την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στο εξωτερικό και θα ενισχύσει την εγκατάσταση στην επικράτεια της Ένωσης επιχειρήσεων από άλλες χώρες. Επιπλέον, θα μπορούσε να διαμορφωθεί ένας ενιαίος κανόνας για να αποφευχθεί η εφαρμογή του νόμου του τόπου εργασίας ή του κράτους προέλευσης κατά περίπτωση, αυθαίρετα και σύμφωνα με διακριτική ευχέρεια, με κριτήριο το συμφέρον, καθώς επίσης και για να αποτραπεί η δυνατότητα οι υποχρεώσεις φορολογίας και κοινωνικής ασφάλισης να μην αφορούν το ίδιο κράτος.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ έχει γνωμοδοτήσει σχετικά με τους κανονισμούς συντονισμού που επεκτείνουν το προσωπικό πεδίο εφαρμογής (νέες ομάδες) και το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής (νέες παροχές) στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες μη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Νορβηγία, Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Ελβετία), οι κανονισμοί αυτοί ισχύουν και έχουν αποτελέσει τη βάση και το πρότυπο για άλλες πολυμερείς πράξεις. Το καλύτερο παράδειγμα είναι η Ιβηροαμερικανική Σύμβαση για την Κοινωνική Ασφάλιση, ένα αυθεντικό επίτευγμα των ευρωπαϊκών κανόνων συντονισμού. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι κανόνες διεθνούς συντονισμού των κρατών μελών ή της Ένωσης πρέπει να εμπνέονται και να επηρεάζονται από τις κύριες αρχές και τις τεχνικές του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004, που ισχύει για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.2 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι τα κοινωνικά πρότυπα, και ιδίως οι διατάξεις για την κοινωνική ασφάλιση, μπορούν να υπερβούν τα γεωγραφικά όρια και να εφαρμόζονται εκτός Ευρώπης. Συνεπώς, αρχές όπως η ίση μεταχείριση μεταξύ εργαζομένων από τα κράτη μέλη μπορούν να προστατεύσουν τον εργαζόμενο από την ΕΕ και να παράγουν έννομα αποτελέσματα ακόμη και εκτός της επικράτειας της ΕΕ. Πράγματι, οι αποφάσεις που εξέδωσε το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις υποθέσεις Boukhalfa, C-214/94 (Βέλγος εργαζόμενος που αμειβόταν λιγότερο από τους Γερμανούς συναδέλφους του στο Γερμανικό Προξενείο στην Αλγερία), Higar-din, 112/75, Fiege, 110/73, Horst, C-247/96 και Van Roosma-len, 300/84 (αναγνώριση περιόδων ασφάλισης στην Αλγερία και το Βελγικό Κονγκό, από τη Γαλλία και το Βέλγιο, αντίστοιχα, σε όλους τους πολίτες της ΕΕ και όχι μόνο στους Γάλλους και Βέλγους) αποτελούν σαφή απόδειξη ότι η αρχή της μη διάκρισης μπορεί να έχει εξωεδαφική εφαρμογή ακόμη και σε περιπτώσεις που υπερβαίνουν την επικράτεια της Ένωσης. Επιπλέον, αυτή η «εγκλιτική ισχύς» επιβεβαιώνεται με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις υποθέσεις Prodest, 237/83 και Aldewered, C-60/93, όπου αναγνωρίζεται η εγκυρότητα της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71⁽⁵⁾ σε περιπτώσεις προσωρινής μετακίνησης εργαζομένων από την ΕΕ σε τρίτες χώρες.

3.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την υιοθέτηση των αποφάσεων σχετικά με τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στο πλαίσιο των συμφωνιών σταθεροποίησης και σύνδεσης με το Ισραήλ, την Τυνησία, την Αλγερία, το Μαρόκο, την Κροατία και την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, με τις οποίες καθορίζεται η θέση που πρέπει να λαμβάνει η

Ευρωπαϊκή Ένωση στα Συμβούλια Σύνδεσης. Με τις πράξεις αυτές, επιτυγχάνεται ποιοτική βελτίωση στην πολιτική της Ένωσης όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση διότι θεσπίζεται και διευθετείται διμερώς (ΕΕ/συνδεδεμένη χώρα) η αρχή της ίσης μεταχείρισης και η εξαγωγή των συντάξεων. Κατά συνέπεια, πρόκειται για αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις που αφορούν τόσο τους πολίτες της ΕΕ που εργάζονται ή εργάστηκαν σε μία από αυτές τις χώρες όσο και τους πολίτες των συνδεδεμένων χωρών που εργάζονται ή εργάστηκαν στην επικράτεια της Ένωσης. Δεν πρόκειται πλέον για μονομερείς ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εφαρμόζονται προς μία μόνο κατεύθυνση, αλλά για διεθνείς δεσμεύσεις αμοιβαία επωφελείς για τα συμβαλλόμενα μέρη. Επιπλέον, αυτό το είδος συμφωνιών και οι διατάξεις εφαρμογής τους απλουστεύουν το πλαίσιο διότι συγκεντρώνουν σε μία ενιαία νομική πράξη πληθώρα διμερών συμβάσεων.

3.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρωτοβουλία της ΔΟΕ σχετικά με ένα «ελάχιστο επίπεδο κοινωνικής προστασίας» που, κατά τη γνώμη της, δεν μπορεί να είναι ούτε ενιαίο, ούτε ομοιόμορφο, ούτε να λειτουργεί ως κανόνας που θα περιορίζει την ανάπτυξη των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, αλλά πρέπει να θεωρηθεί ως ένα ελάχιστο όριο που πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω. Πράγματι, το «ελάχιστο επίπεδο κοινωνικής προστασίας» πρέπει να αποτελεί αντικείμενο σταθερής προόδου και βελτίωσης σε συνεχή εξέλιξη με ένα σκοπό: την ολοκληρωμένη προστασία των εργαζομένων και των πολιτών.

3.5 Η ΕΟΚΕ συνηγορεί υπέρ του να αποκτήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση έναν μηχανισμό συνεργασίας (ομάδα εργασίας) μεταξύ κρατών μελών με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών, την παρουσίαση ορθών πρακτικών στον τομέα του συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, την εις βάθος εξέταση των καλύτερων μεθόδων συνδυασμού και συμπλήρωσης των εθνικών και των ενωσιακών πολιτικών και τον σχεδιασμό μελλοντικών δράσεων της ΕΕ σε σχέση με τρίτες χώρες.

3.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, σε αυτή τη διαδικασία εξωτερικής διάστασης των κανόνων συντονισμού, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και ιδίως, μεταξύ αυτών, οι οργανώσεις των εργαζομένων και των εργοδοτών. Η επιρροή αυτών των διατάξεων στις εργασιακές σχέσεις και η ποικιλομορφία των ενδιαφερόμενων κατηγοριών, καθιστά χρήσιμη τη συνεκτίμηση των προτάσεων των κυβερνητικών και των μη κυβερνητικών φορέων. Στην έκτη συνάντηση της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών ΕΕ – Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής, που διοργανώθηκε από την ΕΟΚΕ στη Μαδρίτη τον Μάιο του 2010, εντοπίστηκαν ορισμένα αιτήματα που σχετίζονται με την εξωτερική διάσταση της κοινωνικής ασφάλισης και την ανάγκη για μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ των χωρών της ΕΕ και όλων των χωρών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, ιδιαίτερα εκείνων με τις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση διατηρεί στρατηγική εταιρική σχέση, όπως η Βραζιλία και το Μεξικό.

3.7 Επισημαίνεται ακόμη η συνάντηση ΕΕ – Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής σε επίπεδο υπουργών και υπεύθυνων κοινωνικής ασφάλισης, που πραγματοποιήθηκε στο Alcalá de Henares τον Μάιο του 2010, η οποία μπορεί να θεωρηθεί ως πυρήνας και αφετηρία των προπαθειών σε επίπεδο ΕΕ για τον συντονισμό της εξωτερικής διάστασης της κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και ως έναυσμα της υπό εξέταση ανακοίνωσης.

⁽⁵⁾ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 1971 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (Ελληνική ειδική έκδοση: Κεφάλαιο 5 τόμος 1 σ. 73-119).

3.8 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι σκόπιμο να επεκταθεί η συνολική ευρωπαϊκή προσέγγιση μέσω συμφωνιών της ΕΕ με τρίτες χώρες και περιφερειακές ενώσεις, δεδομένου ότι η προσέγγιση αυτή είναι πιο πρόσφορη και πιο αποτελεσματική από τις καθαρά εθνικές προσεγγίσεις, όπου τα κράτη μέλη ενεργούν μονομερώς. Στο πλαίσιο αυτό, υπενθυμίζεται ως υπόδειγμα η Ιβηροαμερικανική Σύμβαση για την Κοινωνική Ασφάλιση⁽⁶⁾. Σχετικά, η ΕΟΚΕ καλεί τον Ιβηροαμερικανικό οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης να εξετάσει το ενδεχόμενο μελλοντικής προσχώρησης στην ισχύουσα Σύμβαση και άλλων κρατών μελών της ΕΕ, εκτός της Πορτογαλίας και της Ισπανίας, έτσι ώστε με μία μόνο πράξη κύρωσης να θεσπιστούν σχέσεις στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης με πολλές χώρες της Λατινικής Αμερικής, και να αποφευχθεί πληθώρα διμερών διαπραγματεύσεων και συμφωνιών.

4. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της παρούσας κατάστασης

4.1 Η συνολική προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά τη διεθνή κοινωνική ασφάλιση είναι απαραίτητη, προκειμένου να συμπληρώνει τις σχετικές πολιτικές των κρατών μελών έναντι τρίτων χωρών διότι, διαφορετικά, δεν είναι δυνατόν να τηρηθούν πλήρως οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το δικαίο της ΕΕ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η απόφαση *Gottardo*, C-55/00, με την οποία το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση την αρχή της ίσης μεταχείρισης, διευρύνει το προσωπικό πεδίο εφαρμογής όλων των διμερών συμβάσεων ενός κράτους της ΕΕ με τρίτη χώρα σε όλους τους πολίτες της Ένωσης, ακόμη και όταν η συγκεκριμένη νομική πράξη περιλαμβάνει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής της αποκλειστικά τους πολίτες των συμβαλλομένων κρατών.

4.1.1 Παράλληλα, η απόφαση αυτή του δικαστηρίου αναγνωρίζει ότι οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το διατακτικό δεσμεύουν αποκλειστικά τα κράτη μέλη και όχι τις τρίτες χώρες, επί των οποίων το Δικαστήριο δεν διαθέτει καμία αρμοδιότητα. Με τον τρόπο αυτό, υπογραμμίζεται η δυσκολία εκτέλεσης της δικαστικής απόφασης, δεδομένου ότι η τρίτη χώρα μπορεί να αρνηθεί τη διέγερση του προσωπικού πεδίου εφαρμογής της σύμβασης σε όλους τους πολίτες της Ένωσης και, συγκεκριμένα, την κατάρτιση πιστοποιητικού, την αναγνώριση του δικαιώματος παροχών υγείας ή απλώς την διαβίβαση δεδομένων σχετικών με πρόσωπα που δεν εμπίπτουν στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.

4.1.2 Από την άποψη αυτή, η σημασία της απόφασης *Gottardo* έγκειται στο ότι ενώ αναπτύσσει την εξωτερική διάσταση των κανόνων της ΕΕ, καθορίζει παράλληλα τα όρια και τις αδυναμίες της, εφόσον απαιτείται η συνεργασία άλλων κρατών ή υπερεθνικών περιφερειακών οργανισμών.

4.1.3 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητά να δρομολογηθεί μια διαδικασία προβληματισμού σχετικά με την ανάγκη προώθησης μιας κοινής ενωσιακής προοπτικής όσον αφορά τη διεθνή κοινωνική ασφάλιση, μέσω συμφωνιών της ΕΕ ή πολιτικών αμοιβαίας συνεργασίας με άλλους διεθνείς παράγοντες.

4.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την υιοθέτηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1231/2010⁽⁷⁾ για την επέκταση των διατάξεων του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 στους πολίτες τρίτων χωρών. Ωστόσο, θεωρεί ότι εξακολουθούν να υφίστανται ελλείψεις και νομικά κενά, τα οποία ακριβώς επιδιώκει να καλύψει η νέα προσέγγιση που παρουσιάζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής. Πράγματι, ο κανονισμός αυτός ενεργοποιείται μόνο όταν υφίσταται το διασυνοριακό στοιχείο εντός της ΕΕ. Κατά συνέπεια, η αρχή της ίσης μεταχείρισης που προβλέπεται στον κανονισμό εφαρμόζεται μόνο, σε γενικές γραμμές, σε περίπτωση που ο εργαζόμενος από τρίτη χώρα έχει εργαστεί σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη. Συνεπώς, η πλειονότητα των μεταναστών από τρίτες χώρες, οι οποίοι έχουν εργαστεί μόνο σε ένα κράτος μέλος της Ένωσης, δεν εμπίπτουν στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1231/2010. Τούτο σημαίνει ότι οι εργαζόμενοι αυτοί δεν διασφαλίζονται από καμία εγγύηση της Ένωσης όσον αφορά την ίση μεταχείριση και την απουσία διακρίσεων, αλλά εξαρτώνται από την εκάστοτε εθνική νομοθεσία. Επιπλέον, ο εν λόγω κανονισμός δεν προβλέπει τον συνυπολογισμό των περιόδων ασφάλισης στο κράτος προέλευσης του εργαζόμενου ή την εξαγωγή των συντάξεων προς το κράτος αυτό. Τέλος, ο κανονισμός δεν ζητά ούτε απαιτεί αμοιβαιότητα για τους πολίτες της Ένωσης, οι οποίοι δεν θα λάβουν καμία αντιστάθμιση από τις τρίτες χώρες.

4.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί, επίσης, ότι σημειώθηκε πολύ σημαντική πρόοδος όσον αφορά την εξωτερική διάσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την υιοθέτηση των οδηγιών⁽⁸⁾ για τη μετανάστευση και με τις υπό συζήτηση προτάσεις της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο. Πράγματι, στις υιοθετηθείσες οδηγίες, η αρχή της ίσης μεταχείρισης στην κοινωνική ασφάλιση επεκτείνεται, με ορισμένους επιμέρους περιορισμούς, στους διακινούμενους εργαζόμενους από τρίτες χώρες. Επίσης, προβλέπεται η δυνατότητα εξαγωγής και μεταφοράς των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους πολίτες του συγκεκριμένου κράτους μέλους, χωρίς ανάγκη ύπαρξης διμερούς σύμβασης ή συμφωνίας. Ωστόσο, εξακολουθούν να υφίστανται ζητήματα που δεν καλύπτονται όπως η αμοιβαιότητα, ο συνυπολογισμός των περιόδων ασφάλισης εκτός ΕΕ ή η εξαγωγή των συντάξεων, όταν στο δικαίο ενός κράτους δεν προβλέπεται αυτό το δικαίωμα για τους δικούς τους πολίτες. Η ΕΟΚΕ ελπίζει επίσης ότι, όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, οι υιοθετηθείσες οδηγίες για τη μετανάστευση θα χρησιμεύσουν ως γενική βάση για τις υπό κατάρτιση οδηγίες, με προσαρμογές στις διάφορες καταστάσεις και κατηγορίες δικαιούχων.

5. Έννοιες

5.1 **Διεθνής συντονισμός της κοινωνικής ασφάλισης.** Ο συντονισμός των καθεστώτων κοινωνικής ασφάλισης έχει ως στόχο να προστατεύει τον εργαζόμενο ο οποίος έχει δραστηριοποιηθεί

⁽⁶⁾ Πολυμερής Ιβηροαμερικανική Σύμβαση για την Κοινωνική Ασφάλιση της 10ης Νοεμβρίου 2007.

⁽⁷⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1231/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, για την επέκταση της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 987/2009 στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι δεν διέπονται ήδη από τους κανονισμούς αυτούς μόνον λόγω της ιθαγένειάς τους, (ΕΕ L 344 της 29.12.2010, σ. 1).

⁽⁸⁾ Ιδίως της οδηγίας 2011/98/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζομένους από τρίτες χώρες που διαμένουν νομίμως σε κράτος μέλος (ΕΕ L 343 της 23.12.2011, σ. 1).

επαγγελματικά σε δύο ή περισσότερα κράτη και έχει υπαχθεί σε διαφορετικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης. Για τον σκοπό αυτό, τα κράτη συνάπτουν διακρατικές συμβάσεις που συχνά περιέχουν ρήτρες για την ίση μεταχείριση, την μία και μόνη εφαρμοστέα νομοθεσία, τη διατήρηση της υπαγωγής στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και των ασφαλιστικών δικαιωμάτων του κράτους προέλευσης στην περίπτωση διακινούμενων εργαζομένων, την εξαγωγή των συντάξεων και τον συνυπολογισμό των περιόδων που καλύπτονται από τα συμβαλλόμενα κράτη. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 και ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 883/2004 που τον διαδέχθηκε αποτελούν τα νομικά μέσα της ΕΕ που καθορίζουν τους κανόνες ρύθμισης και εφαρμογής των αρχών αυτών στην ΕΕ και χρησιμεύουν επίσης ως βάση για τη σύναψη συμφωνιών με τρίτες χώρες.

5.2 Εθνική προοπτική της εξωτερικής διάστασης της κοινωνικής ασφάλισης. Η προοπτική αυτή καθορίζεται από συμφωνίες που έχουν συνάψει μεμονωμένα κράτη μέλη με τρίτες χώρες. Με τις συμφωνίες αυτές επιδιώκεται η προστασία ως προς την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων που έχουν ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα σε δύο χώρες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, εμπίπτουν στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής τους μόνο οι πολίτες των συμβαλλόμενων χωρών.

5.3 Ενωσιακή προοπτική της εξωτερικής διάστασης της κοινωνικής ασφάλισης. Η προοπτική αυτή λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα της ΕΕ στο σύνολό της. Πρόκειται για τη διαπραγμάτευση συμφωνιών της ΕΕ με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες ή για την ανάληψη άλλων ενεργειών με στόχο την κοινωνική πρόνοια. Κατ' αρχήν, καλύπτει όλους τους Ευρωπαίους πολίτες.

5.4 Συμφωνίες Σταθεροποίησης και/ή Σύνδεσης. Μπορεί να προβλέπουν την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης και την εξαγωγή των συντάξεων και ισχύουν για τους πολίτες της ΕΕ και τους πολίτες της συμβαλλόμενης χώρας. Η εκτέλεση πραγματοποιείται μέσω αποφάσεων.

5.5 Συμφωνίες της ΕΕ με τρίτες χώρες για την κοινωνική ασφάλιση. Ανύπαρκτες μέχρι στιγμής, θα μπορούσαν να συνιστανται, αρχικά, στον καθορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας για την αποφυγή των διπλών εισφορών, να προβλέπουν τη δυνατότητα εξαγωγής των συντάξεων και, τελικά, τον συνυπολογισμό των περιόδων ασφάλισης. Οι συμφωνίες αυτές διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό από τις προηγούμενες, οι οποίες είναι πολύ πιο γενικές και δευτερευόντως μόνο καλύπτουν ζητήματα κοινωνικής ασφάλισης.

5.6 Συμφωνίες σύνδεσης, εμπορικές ή οικονομικές. Ρυθμίζουν εμπορικά και οικονομικά θέματα, ή ακόμη και πολιτικά, θέματα αειφόρου ανάπτυξης και συνεργασίας μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και τρίτων χωρών ή περιφερειών. Σε ορισμένες από αυτές περιλαμβάνονται ρήτρες κοινωνικής ασφάλισης.

6. Παραδείγματα

6.1 Ίση μεταχείριση και εξαγωγή συντάξεων

6.1.1 Εργαζόμενοι από κράτη μέλη της ΕΕ (Α και Β) που δραστηριοποιούνται επαγγελματικά σε τρίτη χώρα (Γ), η οποία δεν περιλαμβάνει στην νομοθεσία της για την κοινωνική ασφάλιση την

ασφάλιση αλλοδαπών ούτε την εξαγωγή των συντάξεων. Το κράτος Α έχει συνάψει διμερή σύμβαση που περιλαμβάνει την ίση μεταχείριση και τη διατήρηση των κεκτημένων δικαιωμάτων (εξαγωγή των συντάξεων). Το κράτος Β δεν έχει συνάψει καμία συμφωνία με το κράτος Γ. Η κατάσταση των εργαζομένων των κρατών Α και Β είναι εντελώς διαφορετική. Ενώ ο πρώτος δικαιούται κοινωνικής ασφάλισης στη χώρα Γ, και όταν φθάσει σε συντάξιμη ηλικία, μπορεί να εισπράττει τη σύνταξη στο κράτος Α σε περίπτωση επιστροφής του, ο εργαζόμενος από το κράτος Β δεν δικαιούται σύνταξη και, ακόμη και αν δικαιούται, δεν θα μπορεί να την εισπράττει στη χώρα προέλευσής του. Πρόκειται για παράδειγμα διαφορετικής μεταχείρισης λόγω της ύπαρξης ή μη διμερούς σύμβασης, η οποία συνήθως εξαρτάται από το ενδιαφέρον της χώρας Γ να διαπραγματευθεί με το ένα ή το άλλο κράτος μέλος της ΕΕ. Στην περίπτωση αυτή, θα ήταν πολύ πιο χρήσιμη η άμεση διαπραγμάτευση μιας σύμβασης κοινωνικής ασφάλισης μεταξύ της ΕΕ και της χώρας Γ. Μια άλλη δυνατότητα είναι η συμπερίληψη σε γενικότερες συμφωνίες (περιφερειακές, πολυμερείς, εταιρικής σχέσης κλπ.), ενός κεφαλαίου για την κοινωνική ασφάλιση που να περιλαμβάνει ρήτρες για την ίση μεταχείριση και την εξαγωγή των συντάξεων.

6.1.2 Εργαζόμενοι από κράτη μέλη της ΕΕ (Α και Β) που αποσπάστηκαν από τις επιχειρήσεις τους στην τρίτη χώρα Γ για δύο χρόνια. Η νομοθεσία της χώρας Γ απαιτεί την καταβολή εισφορών για τους εργαζομένους που ασκούν δραστηριότητα στο έδαφός της. Επιπλέον, η νομοθεσία των κρατών μελών Α και Β προβλέπει την καταβολή των εισφορών για τους αποσπασμένους. Ακόμη, το κράτος Α έχει συνάψει διμερή συμφωνία με το κράτος Γ για την καταβολή ασφαλιστικών εισφορών μόνο στο κράτος προέλευσης. Αντίθετα, η επιχείρηση από το κράτος Β οφείλει να καταβάλλει διπλές ασφαλιστικές εισφορές: στο κράτος προέλευσης και στο κράτος Γ. Σε αυτή την περίπτωση, η επιχείρηση του κράτους Β που αποσπά εργαζομένους της θα απολέσει ανταγωνιστικότητα λόγω του υψηλότερου κόστους κοινωνικής ασφάλισης, το οποίο θα μπορούσε να αποφευχθεί εάν η συμφωνία κοινωνικής ασφάλισης είχε συναφθεί άμεσα μεταξύ της ΕΕ και της τρίτης χώρας Γ.

6.1.3 Εργαζόμενοι από τις τρίτες χώρες Γ και Δ που ασκούν δραστηριότητα στο κράτος μέλος Α της ΕΕ, το οποίο έχει συνάψει συμφωνία κοινωνικής ασφάλισης με τη χώρα Γ αλλά όχι με τη χώρα Δ. Η νομοθεσία του κράτους μέλους Α δεν προβλέπει την αρχή της ίσης μεταχείρισης ούτε την εξαγωγή των συντάξεων. Επιπλέον, το καθεστώς των εργαζομένων Γ και Δ δεν καλύπτεται από καμία νομική πράξη της Ένωσης (π.χ. εποχικοί εργαζόμενοι). Οι εργαζόμενοι δεν απολαύουν της ίδιας προστασίας (πλήρη δικαιώματα για τον εργαζόμενο από τη χώρα Γ και απουσία δικαιωμάτων για τον εργαζόμενο από τη χώρα Δ), επομένως η αρχή της ίσης μεταχείρισης δεν εφαρμόζεται πλήρως. Αυτό δεν θα συνέβαινε αν η ίδια η ΕΕ είχε διαπραγματευτεί συμφωνία κοινωνικής ασφάλισης με τη χώρα Δ.

6.1.4 Εργαζόμενοι από την τρίτη χώρα Γ που ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα στα κράτη μέλη Α και Β της ΕΕ. Το κράτος Α προβλέπει στην νομοθεσία του την εξαγωγή των συντάξεων ή έχει συνάψει διμερή συμφωνία με τη χώρα Γ που προβλέπει την εξαγωγή αυτή. Το κράτος Β, όχι. Και οι δύο εργαζόμενοι έχουν αποκομίσει συνταξιοδοτικά δικαιώματα στο κράτος μέλος της ΕΕ όπου εργάστηκαν και έχουν επιστρέψει στη χώρα τους. Ο εργαζόμενος που απασχολήθηκε στο κράτος μέλος Α μπορεί να λάβει σύνταξη, ενώ αυτός που απασχολήθηκε στο κράτος Β χάνει τα συνταξιοδοτικά του δικαιώματα. Ούτε κι αυτό δεν θα συνέβαινε εάν η ΕΕ είχε συνάψει συμφωνία που θα κάλυπτε αυτά ή άλλα δικαιώματα κοινωνικής ασφάλισης.

6.1.5 Εργαζόμενοι από τρίτη χώρα που ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα στα κράτη μέλη Α και Β της ΕΕ. Η νομοθεσία του κράτους μέλους Α προβλέπει την αρχή της ίσης μεταχείρισης σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, ενώ του κράτους Β, όχι. Στην πρώτη περίπτωση, ο εργαζόμενος από τρίτη χώρα οφείλει να καταβάλλει εισφορές ενώ στη δεύτερη, όχι. Τούτο συνεπάγεται οικονομικό πλεονέκτημα για το κράτος Β και θίγεται η εικόνα της ΕΕ ως χώρου ισότητας χωρίς διακρίσεις. Το ζήτημα αυτό θα είχε επίσης επιλυθεί με συμφωνία σε επίπεδο ΕΕ.

6.2 **Αμοιβαιότητα.** Εργαζόμενος, πολίτης τρίτης χώρας Β, που απασχολείται σε κράτος μέλος Α της ΕΕ όπου, σύμφωνα με τη εθνική ή ενωσιακή νομοθεσία για την κοινωνική ασφάλιση, αναγνωρίζεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης. Εργαζόμενος από το κράτος μέλος Α της ΕΕ που ασκεί δραστηριότητα στην τρίτη χώρα Β, όπου δεν προβλέπεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης. Δεδομένου ότι η αρχή της ίσης μεταχείρισης δεν υπόκειται σε αμοιβαιότητα, ούτε στο εθνικό δίκαιο, ούτε στο ενωσιακό, δημιουργείται κατάσταση κατάφωρης άνισης μεταχείρισης. Το ζήτημα αυτό θα είχε επιλυθεί με μια συμφωνία κοινωνικής ασφάλισης σε επίπεδο ΕΕ, καθώς θα προβλεπόταν αμοιβαιότητα όσον αφορά την ίση μεταχείριση.

6.3 **Συνέπειες της απόφασης Gottardo.** Εργαζόμενος, πολίτης του κράτους μέλους Α της ΕΕ, που απασχολήθηκε στο κράτος μέλος Β και στην τρίτη χώρα Γ. Μεταξύ Β και Γ έχει συναφθεί διμερής σύμβαση για την κοινωνική ασφάλιση στην οποία εμπίπτουν αποκλειστικά οι πολίτες των συμβαλλομένων κρατών. Αντίθετα, δεν υπάρχει διμερής σύμβαση μεταξύ των κρατών Α και Γ. Ο εργαζόμενος δηλώνει ότι κατέβαλε συνταξιοδοτικές εισφορές επί 8 έτη στο κράτος Β και 10 στο κράτος Γ. Το κράτος Β απαιτεί 15 χρόνια εισφορών για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος. Σε συμμόρφωση με την απόφαση Gottardo, το κράτος μέλος Β οφείλει να συνυπολογίσει την περίοδο εισφορών που έχει κατοχυρώσει ο εργαζόμενος στο κράτος Γ. Για να συμβεί όμως αυτό, απαιτείται η συνεργασία του κράτους Γ που ενημερώνει επίσημα για τις κατοχυρωμένες περιόδους εισφορών. Δεδομένου ότι το κράτος Γ δεν δεσμεύεται από την απόφαση Gottardo, μπορεί να απορρίψει το αίτημα. Κατά συνέπεια, η απόφαση αυτή δεν μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς την καλή θέληση του κράτους Γ. Προκειμένου να καλυφθεί αυτό το κενό απαιτείται συνεργασία της ΕΕ με τις τρίτες χώρες για τη συμμόρφωση. Θα πρέπει, επίσης, να αναγνωριστεί στην Επιτροπή ένας ρόλος παρακολούθησης και συντονισμού, έτσι ώστε οι διμερείς συμφωνίες που συνάπτονται ή επανεξετάζονται να καλύπτουν όλους τους πολίτες της Ένωσης.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προτάσεις κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ ΙΙ) και για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας»

COM(2011) 838 τελικό και COM(2011) 839 τελικό

(2013/C 11/16)

Γενικός εισηγητής: ο κ. SIBIAN

Στις 25 Ιουλίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα τις

Προτάσεις κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ ΙΙ) και για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας

COM(2011) 838 τελικό και COM(2011) 839 τελικό.

Στις 17 Σεπτεμβρίου 2012, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις» τις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών (άρθρο 59 του Εσωτερικού Κανονισμού), κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. SIBIAN και υιοθέτησε με 142 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις σχετικά με την πρόταση κανονισμού για τον ΜΠΒ ΙΙ

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη νέα προσέγγιση που υιοθετείται στην πρόταση κανονισμού για τον ΜΠΒ ΙΙ, ο οποίος παρέχει μεγαλύτερη ευελιξία σε σύγκριση με το προηγούμενο μέσο και προβλέπει την ίση μεταχείριση όλων των δικαιούχων χωρών, χωρίς διάκριση ως προς τον τύπο της στήριξης που διατίθεται για τις υποψήφιες και για τις δυνάμει υποψήφιες χώρες.

1.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη νέα στρατηγική που παρουσιάζεται στην πρόταση κανονισμού για τον ΜΠΒ ΙΙ, η οποία θα επιτρέπει τη διαφοροποιημένη στήριξη κάθε δικαιούχου χώρας. Θα υιοθετούνται «συνολικά πολυετή έγγραφα στρατηγικής» για κάθε χώρα, ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες της και το θεματολόγιο της προετοιμασίας της για την προσχώρηση στην ΕΕ.

1.3 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η ενδιάμεση αναθεώρηση των εγγράφων στρατηγικής ίσως αποδειχθεί υπερβολικά όψιμη και προτείνει να θεωρείται το μεσοδιάστημα ως το ύστατο δυνατό χρονικό όριο για την αναθεώρηση. Το σημαντικό είναι η επικέντρωση του ενδιαφέροντος στην επίτευξη των στόχων, οπότε επιβάλλεται να υπάρχει ευελιξία. Η ΕΟΚΕ συνιστά να πραγματοποιούνται ετήσιες αναθεωρήσεις πριν από την ενδιάμεση, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της στήριξης. Οι ετήσιες εκθέσεις προόδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως στέρεη βάση για την επανεξέταση και την προσαρμογή του προγραμματισμού στις ανάγκες της κάθε χώρας.

1.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον στόχο του προτεινόμενου νέου κανονισμού για την απλοποίηση και τη μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης σε σχέση με τη διαχείριση της χρηματοδοτικής συνδρομής.

Έχει, ωστόσο, επιφυλάξεις όσον αφορά την τομεακή προσέγγιση της κατανομής της βοήθειας. Ο μηχανισμός αυτός θα πρέπει να χρησιμοποιείται με σύνεση, ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες της κάθε δικαιούχου χώρας και πάντα με το σκεπτικό ότι σκοπός της προενταξιακής βοήθειας είναι να βοηθήσει τις υποψήφιες και τις δυνάμει υποψήφιες χώρες να προετοιμαστούν για τη μελλοντική προσχώρησή τους. Ο ΜΠΒ παρέχει στις χώρες τη δυνατότητα «δοκιμαστικής εφαρμογής», πριν από την προσχώρηση, των υποχρεώσεων του μέλους, όπως η διαχείριση των Διαρθρωτικών Ταμείων, του Ταμείου Συνοχής και του Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης. Επομένως, οποιαδήποτε τομεακή προσέγγιση θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί μόνο όταν υπάρχουν ήδη οι κατάλληλοι κανόνες και διαδικασίες (π.χ. για τους κανόνες σύναψης των δημόσιων συμβάσεων, τις συγκρούσεις συμφερόντων κλπ.) και όταν ο προγραμματισμός των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού είναι αρκετά ευρύς και δεν καταρτίζεται μόνο σε ετήσια βάση. Η τομεακή προσέγγιση αφορά συνήθως τομείς όπως η υγεία, η εκπαίδευση κλπ., ενώ η στήριξη από τον ΜΠΒ επικεντρώνεται και σε τομείς όπως η καταπολέμηση της διαφθοράς και η ανάπτυξη ικανοτήτων για τη δημόσια διοίκηση, που είναι λιγότερο πιθανό να προσφέρονται για τέτοια προσέγγιση, επειδή οι δικαιούχοι φορείς είναι πολλοί και όχι ένας.

1.5 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έμφαση που δίδει ο προτεινόμενος νέος κανονισμός στην αύξηση του συντονισμού και της συνεργασίας με άλλους χορηγούς και διεθνείς και άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς σε στρατηγικό επίπεδο.

1.6 Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης την ευελιξία που προβλέπει το νέο μέσο, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα μεταφοράς πιστώσεων από έναν τομέα πολιτικής σε άλλον και μεταφοράς κεφαλαίων από ένα έτος σε άλλο (¹).

(¹) Εφόσον το επιτρέπει ο νέος δημοσιονομικός κανονισμός.

1.7 Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη υποστήριξης και ανάπτυξης της τοπικής οικείωσης του προγραμματισμού και της εφαρμογής του ΜΠΒ ΙΙ. Θα πρέπει να εφαρμοστούν κατάλληλοι μηχανισμοί για τον σκοπό αυτό, ώστε να εξασφαλιστεί η συμμετοχή των εθνικών αρχών, των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών και να ενισχυθούν οι ικανότητές τους. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή αυτών των παραγόντων σε όλα τα στάδια της στήριξης: σχεδιασμό και προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση. Η βοήθεια που θα παρασχεθεί στην κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να διοχετευθεί, μεταξύ άλλων, και μέσω τοπικών, ενδιάμεσων οργανώσεων στήριξης και εθνικών κέντρων πόρων.

1.8 Η διαδικασία της διεύρυνσης απαιτεί εναρμόνιση της εργασιακής και της κοινωνικής νομοθεσίας των Δυτικών Βαλκανίων με το κοινωνικό κεκτημένο της ΕΕ. Θα αποτελέσει, συνεπώς, καταλύτη για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, της κοινωνικής συνοχής, της αξιοπρεπούς εργασίας και της ποιοτικής απασχόλησης στην περιοχή.

2. Πρόταση κανονισμού για τον ΜΠΒ ΙΙ: κύρια σημεία

2.1 Η πρόταση κανονισμού για τη θέσπιση Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ ΙΙ) καθορίζει το νομοθετικό πλαίσιο του νέου χρηματοδοτικού μηχανισμού (ΜΠΒ ΙΙ) που θα αντικαταστήσει τον ισχύοντα, ο οποίος λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2013.

2.2 Ο νέος Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας εστιάζει στην εφαρμογή της πολιτικής για τη διεύρυνση, συμβάλλοντας στην προώθηση της σταθερότητας, της ασφάλειας και της ευημερίας στην Ευρώπη. Παρέχει στήριξη στις υποψήφιες ⁽²⁾ και στις δυνάμει υποψήφιες ⁽³⁾ χώρες κατά την προετοιμασία τους για την προσχώρησή τους στην ΕΕ.

2.3 Καθώς η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη των χωρών αυτών (με μοναδική εξαίρεση την Ισλανδία) είναι χαμηλή και επειδή πρέπει να προετοιμαστούν για να ανταπεξέλθουν στις παγκόσμιες προκλήσεις και να προσαρμοστούν στις προσπάθειες της ΕΕ για την αντιμετώπισή τους, είναι προφανές ότι απαιτούνται σημαντικές επενδύσεις με έμφαση στα αποτελέσματα, για να προεγγίσουν περισσότερο στα πρότυπα της ΕΕ. Ο προτεινόμενος ΜΠΒ ΙΙ θα παρέχει σε αυτά τα κράτη τεχνική και χρηματοδοτική συνδρομή, επειδή δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν μόνα τους σε όλες τις προσπάθειες και το κόστος που συνεπάγεται η ικανοποίηση των κριτηρίων ένταξης στην ΕΕ.

2.4 Το ποσό δημοσιονομικής αναφοράς που προβλέπεται στην πρόταση κανονισμού για τον ΜΠΒ ΙΙ για την περίοδο 2014-2020 είναι περίπου 14 δισεκατομμύρια ευρώ.

2.5 Ο νέος μηχανισμός θα λειτουργεί με μεγαλύτερη ευελιξία, επιδιώκοντας την απλοποίηση και τη μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης σε σχέση με τη διαχείριση της χρηματοδοτικής συνδρομής.

2.6 Η απλοποίηση θα περιλαμβάνει αναδιοργάνωση της ισχύουσας σήμερα διάρθρωσης των συνιστωσών της συνδρομής του ΜΠΒ, καθιστώντας έτσι δυνατή την απλοποίηση του νομοθετικού πλαισίου και τη μη διαφοροποιούμενη πρόσβαση στη βοήθεια ανά τομέα πολιτικής και ανά χώρα (είτε αυτή είναι υποψήφια είτε δυνάμει

υποψήφια). Από τις πέντε συνιστώσες της προηγούμενης μορφής του ΜΠΒ, μόνο δύο (Βοήθεια για μετάβαση και δημιουργία δεσμών και Διασυνοριακή συνεργασία) ήταν προηγουμένως ανοιχτές στις δυνάμει υποψήφιες χώρες, ενώ οι άλλες τρεις (Περιφερειακή ανάπτυξη, Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων και Αγροτική ανάπτυξη) ήταν διαθέσιμες μόνο στις υποψήφιες.

3. Ειδικές παρατηρήσεις σχετικά με την πρόταση κανονισμού για τον ΜΠΒ ΙΙ

3.1 Πέραν της στήριξης για την προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, τον μεγαλύτερο σεβασμό των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, την προάσπιση της ισότητας των φύλων, την εξάλειψη των διακρίσεων, την ελευθερία του Τύπου και την καλλιέργεια σχέσεων καλής γειτονίας, η ΕΟΚΕ συνιστά εντόνως να περιληφθούν επίσης στο άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) σημείο ii) η προώθηση των κοινωνικών δικαιωμάτων και η προστασία των ευάλωτων ομάδων, προκειμένου να τονιστεί η σημασία που θα πρέπει να δώσουν οι δικαιούχοι χώρες σε αυτά τα δικαιώματα και να εξασφαλιστεί έτσι η απαιτούμενη ισορροπία ανάμεσα στην κοινωνική ένταξη και στην ανάπτυξη της δημοκρατίας και της κοινωνίας των πολιτών.

3.2 Κατά συνέπεια, οι δείκτες που προτείνονται στο άρθρο 2 παράγραφος 2 θα πρέπει να προσαρμοστούν, ώστε να λάβουν δεόντως υπόψη αυτές τις τροποποιήσεις. Ένας δείκτης θα πρέπει, επομένως, να είναι το επίπεδο ανάπτυξης της κοινωνίας των πολιτών και οι ικανότητες των κοινωνικών εταίρων και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Ένας άλλος δείκτης που θα πρέπει να συμπεριληφθεί στην πρόταση κανονισμού είναι ο σεβασμός των δικαιωμάτων των ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες.

3.3 Η συνδρομή του ΜΠΒ θα πρέπει να συμβάλλει στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διευρυνόμενων κοινωνικών ανισοτήτων και, επομένως, να στηρίζει τη πρόσβαση των κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων και περιφερειών στους πόρους. Γι' αυτό, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, στον δείκτη που αναφέρεται στο άρθρο 2 παράγραφος 2 εδάφιο 1 δεύτερη παύλα, πρέπει να προστεθεί άλλος ένας δείκτης, σχετικός με την κοινωνική δικαιοσύνη των στρατηγικών κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης.

3.4 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι όλοι οι δείκτες θα πρέπει να εστιάζουν στα αποτελέσματα και να καλύπτουν τόσο ποιοτικές όσο και ποσοτικές παραμέτρους.

3.5 Η ΕΟΚΕ φρονεί επίσης ότι η βελτίωση του κοινωνικού διαλόγου και η στήριξη της ανάπτυξης των ικανοτήτων των κοινωνικών εταίρων είναι σημαντικοί στόχοι, οι οποίοι θα έπρεπε να τονιστούν περισσότερο στην πρόταση κανονισμού. Μία απλή αναφορά στην ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών και του κοινωνικού διαλόγου δεν θεωρείται αρκετά έντονη και δεσμευτική για τον σκοπό αυτό.

3.6 Στις περισσότερες δικαιούχους χώρες, οι κοινωνικοί εταίροι δεν είναι αρκετά αναπτυγμένοι ή αντιμετωπίζουν τεράστια προβλήματα για την εκπλήρωση του ρόλου τους, ιδίως εν μέσω μιας τόσο σοβαρής οικονομικής κρίσης. Οι επαγγελματικές ενώσεις θα πρέπει επίσης να υποστηριχθούν. Η ΕΟΚΕ, συνεπώς, θα συνιστούσε ιδιαιτέρως μια πιο στρατηγική επένδυση στην υποστήριξη της ανάπτυξης αυτών των φορέων.

⁽²⁾ Ισλανδία, Κροατία, Μαυροβούνιο, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Σερβία και Τουρκία.

⁽³⁾ Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη και Κοσσυφοπέδιο.

3.7 Η ΕΟΚΕ σημειώνει τη σημασία που αποδίδεται στην πρόταση κανονισμού στο ζήτημα του συντονισμού των χορηγών, για να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα της βοήθειας και να αποφευχθεί η διπλή χρηματοδότηση. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να συμπεριληφθούν πιο συγκεκριμένα μέτρα για την εξασφάλιση αποτελεσματικού συντονισμού των χορηγών τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

4. Συμπεράσματα και συστάσεις σχετικά με την πρόταση κανονισμού για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας (EMΓ)

4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί αυτήν την πρόταση κανονισμού και ιδιαίτερα την προσέγγιση των «αναλογικών κερδών» (more for more), η οποία προτρέπει τις χώρες που καλύπτονται από τον μηχανισμό (*) να επιδείξουν βιώσιμη πρόοδο προς τη δημοκρατία και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς δικαίου.

4.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση να αποτελούν η ισότητα των φύλων και η μη διακριτική μεταχείριση εγκάρσιους στόχους σε όλες τις δράσεις που θα αναληφθούν στο πλαίσιο του προτεινόμενου κανονισμού.

4.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συμπεριλάβει στην πρόταση κανονισμού τη Διευκόλυνση για την Κοινωνία των Πολιτών για τις χώρες που καλύπτονται από την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας και από το Ταμείο για τη Δημοκρατία.

4.4 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ο στόχος της εταιρικής σχέσης με τις κοινωνίες, ο οποίος αντικατοπτρίζεται στον νέο μηχανισμό, θα πρέπει να μεταφραστεί σε συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταιριών και των τοπικών και περιφερειακών αρχών, σε όλα τα στάδια του κύκλου της στήριξης. Η «αραβική άνοιξη» έδειξε πόσο σημαντική είναι η υποστήριξη των κινημάτων των πολιτών στις γειτονικές χώρες της ΕΕ.

4.5 Ο EMΓ θα πρέπει να αποτελεί ένα ευέλικτο μέσο για την ενίσχυση των ικανοτήτων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, ώστε να μπορούν να ελέγχουν τις δημόσιες πολιτικές και να διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στις διεργασίες εκδημοκρατισμού.

4.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά να συγκροτηθούν πλατφόρμες διαλόγου μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και της κυβέρνησης στις γειτονικές χώρες της ΕΕ και είναι πρόθυμη να συνδράμει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης στην επίτευξη αυτού του στόχου.

4.7 Η ΕΟΚΕ συνιστά να προβούν οι αντιπροσωπείες της ΕΕ σε εκτενή χαρτογράφηση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην περιοχή, πράγμα που θα συνέβαλε στη σύμφωνη των σχέσεων όλα τα όργανα της ΕΕ με τον αναδυόμενο τομέα της κοινωνίας των πολιτών.

4.8 Η ΕΟΚΕ συνιστά, επίσης, να επικεντρωθεί περισσότερο ο κανονισμός για τον EMΓ στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των οργάνων των εταιριών χωρών που θα είναι υπεύθυνα για τη χορήγηση της βοήθειας, προκειμένου να εξασφαλιστεί καλό επίπεδο απορρόφησης των πόρων και υψηλός βαθμός διαφάνειας όσον αφορά τη χρήση τους.

(*) Χώρες της Ευρωμεσογειακής Εταιρικής Σχέσης και προς ανατολάς γειτονικές χώρες.

4.9 Η ΕΟΚΕ αναμένει ότι ο ΕΠΓ θα τονώσει τη συνεργασία στο πεδίο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ιδίως χάρη στις ανταλλαγές νέων και σπουδαστών ανάμεσα στην ΕΕ και στις γειτονικές της χώρες. Ο μηχανισμός θα παρέχει λογικά δυνατότητες ανάπτυξης δικτύων, ενισχύοντας έτσι τις ικανότητες των ΜΚΟ που ασχολούνται με τη νεολαία στις γειτονικές χώρες της ΕΕ.

4.10 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να προωθήσει επίσης με αυτό το μέσο μια βιώσιμη βιομηχανική πολιτική, την εταιρική κοινωνική ευθύνη, την περιβαλλοντική ευθύνη των επιχειρήσεων, καθώς και πολιτικές για τη στήριξη των ΜμΕ, τη διευθέτηση των ζητημάτων της αγοράς εργασίας και τη βελτίωση των κοινωνικών πολιτικών.

5. Πρόταση κανονισμού για τον EMΓ: κύρια σημεία

5.1 Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ) έχει ως στόχο την εγκαθίδρυση ενός χώρου ευημερίας και καλής γειτονίας στα σύνορα της ΕΕ.

5.2 Κατά την περίοδο 2014-2020, οι στόχοι της ΕΠΓ θα εξακολουθήσουν να στηρίζονται από την ΕΕ μέσω ειδικού χρηματοδοτικού μέσου, του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας (EMΓ), το οποίο θα αντικαταστήσει τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης (EMΓΕΣ) που συστάθηκε το 2006.

5.3 Ο EMΓ θα παρέχει μεγαλύτερη στήριξη σε εκείνους τους εταίρους που είναι προσηλωμένοι στην οικοδόμηση δημοκρατικών κοινωνιών και στην πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων, σύμφωνα με τις αρχές των «αναλογικών κερδών» και της και της «αμοιβαίας ευθύνης».

5.4 Η πρόταση κανονισμού για τον EMΓ περιλαμβάνει διατάξεις για την απλοποίηση του μηχανισμού από διάφορες απόψεις, επιτυγχάνοντας ισορροπία μεταξύ της ευελιξίας του μηχανισμού και της επικέντρωσης στους στόχους πολιτικής και τους κύριους τομείς συνεργασίας.

5.5 Η πρόταση κανονισμού για τον EMΓ προωθεί τη συμπληρωματικότητα, τη συνοχή και την ολοκλήρωση των τομέων πολιτικής στους οποίους δίδεται προτεραιότητα, σύμφωνα με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020», παραμένοντας ταυτόχρονα επικεντρωμένη στους βασικούς στόχους της ΕΠΓ.

5.6 Το ποσό δημοσιονομικής αναφοράς για την εφαρμογή του κανονισμού για τον EMΓ κατά την περίοδο 2014-2020 είναι περίπου 18 δισεκατομμύρια ευρώ.

6. Ειδικές παρατηρήσεις σχετικά με την πρόταση κανονισμού για τον EMΓ

6.1 Σκοπός της εξωτερικής δράσης της ΕΕ με αυτό το μέσο είναι να υπάρχει αντίκτυπος, ο οποίος να αντανακλάται σε απτές αλλαγές στις χώρες εταίρους. Όποτε είναι δυνατό, ο αντίκτυπος αυτός θα πρέπει να παρακολουθείται μέσω κατάλληλου μηχανισμού και να αξιολογείται βάσει προκαθορισμένων, σαφών, διαφανών και μετρήσιμων δεικτών για κάθε χώρα: ήτοι συγκεκριμένων, μετρήσιμων και

εφαρμόσιμων ορόσημων, βάσει των οποίων θα μπορεί να αξιολογηθεί κατά πόσο η χώρα σέβεται τις δημοκρατικές αξίες που επιθυμεί να προωθήσει η ΕΕ μέσω του ΕΜΓ.

6.2 Για να βελτιωθεί η εφαρμογή της αρχής των «αναλογικών κερδών», ένα κατάλληλο μέρος των συνολικών κονδυλίων του προϋπολογισμού του ΕΜΓ θα πρέπει να τεθεί κατά μέρος και να χορηγείται με τη μορφή κινήτρων για ενισχυμένη στήριξη εκείνων των χωρών εταίρων που σημειώνουν πρόοδο στην οικοδόμηση ή την εδραίωση ισχυρής και βιώσιμης δημοκρατίας. Η αρχή αυτή θα πρέπει μάλιστα να εφαρμοστεί έτσι ώστε να λαμβάνονται υπόψη και οι ευάλωτες ομάδες σε αυτές τις χώρες και να μην προκύπτουν περικοπές των αναπτυξιακών ενισχύσεων στις επιμέρους χώρες, αλλά ανακατανομή της στήριξης από την κυβέρνηση στην κοινωνία των πολιτών.

6.3 Οι αντιπροσωπείες της ΕΕ θα πρέπει επίσης να αναλάβουν μεγαλύτερο ρόλο στη συνεργασία με τους άλλους διεθνείς χορηγούς. Τα έγγραφα που αναφέρονται στο άρθρο 7 παράγραφοι 1 και

2 θα πρέπει να περιλαμβάνουν πίνακες με αναλυτικά και ενημερωμένα στοιχεία για τους χορηγούς και να περιγράφουν τα μέτρα που θα ληφθούν για την ενίσχυση του συντονισμού των χορηγών, ιδίως μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών της.

6.4 Σύμφωνα με την πρόταση κανονισμού, στις σχέσεις με τους ανά τον κόσμο εταίρους της, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δεσμευθεί να προωθεί την αξιοπρεπή εργασία, καθώς και την επικύρωση και πραγματική εφαρμογή των διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων εργασίας. Θα πρέπει να υπογραμμιστούν επίσης η εξάλειψη της παιδικής εργασίας και η σημασία των πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών.

6.5 Η πρόταση κανονισμού θα έπρεπε να περιλαμβάνει ευκρινέστερες αναφορές στην ενίσχυση της εσωτερικής λογοδοσίας και στην κατάρτιση θεσμοθετημένου μηχανισμού διαβούλευσης και παρακολούθησης για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τους περιβαλλοντικούς και τους κοινωνικούς εταίρους και άλλους μη κρατικούς παράγοντες.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθιέρωση ενός χρηματοδοτικού μέσου για την προώθηση της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου παγκοσμίως»

COM(2011) 844 — 2011/0412 (COD)

(2013/C 11/17)

Γενικός εισηγητής: **ο κ. IULIANO**

Στις 25 Ιουλίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

Πρόταση κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθιέρωση ενός χρηματοδοτικού μέσου για την προώθηση της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου παγκοσμίως

COM(2011) 844 — 2011/0412 (COD).

Στις 17 Σεπτεμβρίου 2012, το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ανέθεσε την προετοιμασία των σχετικών εργασιών στο τμήμα «Εξωτερικές Σχέσεις».

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών (άρθρο 59 του Εσωτερικού Κανονισμού), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Iuliano στην 484η σύνοδο ολομέλειάς της, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 14 και 15 Νοεμβρίου 2012, (συνεδρίαση της 15ης Νοεμβρίου 2012), και υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 152 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το ευρύ φάσμα των δικαιωμάτων που καλύπτονται από τις τροπολογίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, με ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα ισότητας των φύλων, τα δικαιώματα των μεταναστών, την ανάγκη να διασφαλιστεί η ένταξη των ατόμων με αναπηρία, καθώς και τα δικαιώματα των μειονοτήτων.

1.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την αναφορά στην ολιστική προσέγγιση που θα πρέπει να υιοθετήσει η Ένωση στην περίπτωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, συμπεριλαμβανομένου του αδιαίρετου χαρακτήρα τους⁽¹⁾. Σε αυτή τη βάση, η ΕΟΚΕ ζητά να δοθεί μεγαλύτερη σημασία στα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα. Η προστασία των εργασιακών προτύπων, όπως προβλέπεται στις συμβάσεις της ΔΟΕ, αποτελεί τώρα περισσότερο από ποτέ βασικό πυλώνα της ανάπτυξης της δημοκρατίας.

1.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη συμπερίληψη του δικαιώματος στην εργασία και στην εξασφάλιση δικαιών και ευνοϊκών συνθηκών εργασίας, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος σύστασης συνδικαλιστικών οργανώσεων και συμμετοχής σε αυτές, που συνδέεται με την προώθηση των βασικών προτύπων εργασίας και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης⁽²⁾. Όσον αφορά το τελευταίο σημείο, θα πρέπει να γίνεται ρητή αναφορά στις Κατευθυντήριες Αρχές των Ηνωμένων Εθνών για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης την προώθηση του δικαιώματος στην ελεύθερη επιχειρηματικότητα.

1.4 Σε αυτή τη βάση, θα πρέπει να γίνεται ρητή αναφορά στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και της συλλογικής διαπραγμάτευσης, καθώς και στην υποστήριξη των κοινωνικών εταίρων και του

κοινωνικού διαλόγου με σκοπό την προώθηση της τήρησης των διεθνών προτύπων εργασίας.

1.5 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι δίδεται μεγαλύτερη σημασία στην ανάδειξη μιας ανεξάρτητης κοινωνίας πολιτών, η οποία θα συμβάλει στον εκδημοκρατισμό και τη χρηστή διακυβέρνηση συμπεριλαμβανομένης της τοπικής υπευθυνότητας και λογοδοσίας⁽⁴⁾. Κατά συνέπεια, πρέπει να δώσει ο κανονισμός αυτός προτεραιότητα στον ρόλο των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών (ΟΚΠ) και να ενισχύσει (σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο), πράγμα που ισχύει και για την άμεση συμμετοχή των ΟΚΠ στον πολιτικό διάλογο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας προγραμματισμού⁽⁵⁾.

1.6 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ανάγκη να ενισχυθεί η ικανότητα των αντιπροσωπειών της ΕΕ στις χώρες εταίρους, καθώς οι αντιπροσωπείες αυτές χρειάζονται ολοένα και περισσότερη εμπειρία στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της στήριξης της δημοκρατίας, καθώς και εξοικείωση με την ανάπτυξη της κοινωνίας πολιτών⁽⁶⁾. Επιπλέον, ο ρόλος των αντιπροσωπειών θα είναι αποφασιστικής σημασίας για την εξασφάλιση της συνοχής με άλλα μέσα εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ, όπως το Μέσο Ανάπτυξης Ενέργειας (DCI) ή το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ETA) όσον αφορά την υποστήριξη της κοινωνίας πολιτών σε εθνικό επίπεδο.

1.7 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την έκκληση για πιο ευέλικτες διαδικασίες που θα πρέπει να είναι αρκετά προσιτές στους δικαιούχους και να οδηγούν σε μείωση του διοικητικού φόρτου (ειδικά σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης)⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Πρβλ. τη διαπραγματευτική θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επί της Πρότασης κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθιέρωση ενός χρηματοδοτικού μέσου για την προώθηση της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου παγκοσμίως, Επιτροπή Εξωτερικών Σχέσεων, εισηγητής: Alexander Graf Lambsdorff, παράγραφος 6.

⁽²⁾ Πρβλ. διαπραγματευτική θέση του ΕΚ, Άρθρο 2, 1 β (ix).

⁽³⁾ <http://www.ohchr.org/documents/issues/business/A.HRC.17.31.pdf>.

⁽⁴⁾ Πρβλ. διαπραγματευτική θέση του ΕΚ, παράγραφος 9.

⁽⁵⁾ Πρβλ. διαπραγματευτική θέση του ΕΚ, παράγραφος 11α.

⁽⁶⁾ Πρβλ. διαπραγματευτική θέση του ΕΚ, παράγραφος 15α.

⁽⁷⁾ Πρβλ. διαπραγματευτική θέση του ΕΚ, παράγραφος 16δ.

1.8 Τέλος, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι είναι αναγκαίο να συμμετάσχει στη διαδικασία προγραμματισμού του μέσου, καθώς και, ειδικότερα, στον ετήσιο και πολυετή στρατηγικό προγραμματισμό και την ενδιάμεση αναθεώρηση και αξιολόγηση.

2. Ιστορικό

2.1 Κατόπιν αιτήσεως του Συμβουλίου, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) εκπόνησε την παρούσα γνωμοδότηση με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθιέρωση ενός χρηματοδοτικού μέσου για την προώθηση της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου παγκοσμίως»⁽⁸⁾.

2.2 Η πρόταση εξετάζεται επί του παρόντος από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ)⁽⁹⁾ με βάση τη διαδικασία συναπόφασης και σε πρώτη ανάγνωση.

2.3 Στο πλαίσιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει ήδη προτείνει διάφορες τροποποιήσεις οι οποίες θα αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ αυτού και του Συμβουλίου. Η τελική έγκριση του προτεινόμενου κανονισμού έχει προγραμματιστεί για το 2013, και ο κανονισμός θα τεθεί σε ισχύ από το 2014.

2.4 Ο παρών κανονισμός αποσκοπεί να αντικαταστήσει την ισχύουσα νομική βάση του Ευρωπαϊκού Μέσου για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΙΔΗΡ)⁽¹⁰⁾, το ειδικό χρηματοδοτικό μέσο της ΕΕ για τη στήριξη των δραστηριοτήτων που προστατεύουν τα δικαιώματα του ανθρώπου και τη δημοκρατία σε τρίτες χώρες.

2.5 Η ΕΟΚΕ ασχολήθηκε πρόσφατα με το θέμα αυτό και μάλιστα με την υιοθέτηση γνωμοδότησης πρωτοβουλίας για το ΕΙΔΗΡ το 2009⁽¹¹⁾, τη διενέργεια αξιολόγησης του μέσου και τη διατύπωση συγκεκριμένων συστάσεων.

2.6 Με την παρούσα γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ η ΕΟΚΕ προτίθεται να αξιολογήσει τις εν λόγω συστάσεις, διαμορφώνοντας περαιτέρω προτάσεις επί του προτεινόμενου κανονισμού, και λαμβάνοντας υπόψη τις τροπολογίες που κατατέθηκαν πρόσφατα από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

3. Πρόσθετες παρατηρήσεις

3.1 Όπως και στην προηγούμενη γνωμοδότησή της⁽¹²⁾, στο παρόν έγγραφο, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την ανάγκη να δοθεί μεγαλύτερη σημασία στα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα (ΟΚΠΔ) στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης γενικά και με τη χρήση των διαθέσιμων θεματικών μέσων, όπως το νέο μέσο για την προαγωγή της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πράγματι, τα ΟΚΠΔ μπορεί συχνά να είναι μια αφετηρία για την περαιτέρω υποστήριξη των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Όπως έχει επισημάνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁽¹³⁾, η παγκοσμιοποίηση και πρόσφατα γεγονότα, όπως η Αραβική Άνοιξη έχουν δείξει

ότι οι ανισότητες, οι διακρίσεις και η εκμετάλλευση είναι οι νέες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν για την ολοκληρωμένη προαγωγή των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων και όλων των συναφών δικαιωμάτων, όπως αυτά κατοχυρώνονται στις συμβάσεις της ΔΟΕ, είναι ως εκ τούτου, περισσότερο από ποτέ, βασικός σκέλος του θέματος αυτού. Πάνω σε αυτή τη βάση, στον παρόντα κανονισμό θα πρέπει να συμπεριληφθεί ρητή αναφορά στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και της συλλογικής διαπραγμάτευσης, καθώς και στην υποστήριξη των κοινωνικών εταίρων και του κοινωνικού διαλόγου⁽¹⁴⁾ με σκοπό την προώθηση της τήρησης του διεθνών προτύπων εργασίας⁽¹⁵⁾. Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της προώθησης του δικαιώματος στην ελευθερία του επιχειρείν, ως βασικής αρχής των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

3.2 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ιδιαίτερα τη σημασία αυτού του θεματικού μέσου, το οποίο, λόγω της ανεξαρτησίας του, είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της αυτονομίας και του δικαιώματος πρωτοβουλίας των ΟΚΠ κατά την αντιμετώπιση των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για την προώθηση και διατήρηση μίας γνήσιας δημοκρατίας. Όπως ορθώς αναφέρει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε πρόσφατη ανακοίνωσή της με θέμα «Οι ρίζες της δημοκρατίας και της διατηρήσιμης ανάπτυξης: συνεργασία της Ευρώπης με την κοινωνία των πολιτών στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων»⁽¹⁶⁾: «Μια κοινωνία των πολιτών που διαθέτει μέσα δράσης αποτελεί ουσιαστική συνιστώσα οποιουδήποτε δημοκρατικού συστήματος και είναι από μόνη της πλεονέκτημα. Αντιπροσωπεύει και προωθεί τον πλουραλισμό και μπορεί να συμβάλει σε περισσότερο αποτελεσματικές πολιτικές, σε ισότιμη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Είναι σημαντικός παράγοντας προώθησης της ειρήνης και διευθέτησης των συγκρούσεων. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) εκφράζουν τις ανησυχίες των πολιτών, δραστηριοποιούνται στον δημόσιο βίο και συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της συμμετοχικής δημοκρατίας». Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητά να δώσει ο παρών κανονισμός προτεραιότητα στην υποστήριξη των ΟΚΠ, καθώς και στη συμμετοχή τους σε μηχανισμούς πολιτικού διαλόγου σε εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, κατά τη διάρκεια των διαδικασιών προγραμματισμού του εν λόγω μέσου.

3.3 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη να σημειωθεί πρόοδος προς την κατεύθυνση ενός πιο συνεκτικού πλαισίου για τα προγράμματα στήριξης των ΟΚΠ εντός των διαφόρων χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ για τις εξωτερικές δράσεις, όπως το μέσο που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης, το ΜΑΣ (γεωγραφικά και θεματικά προγράμματα) και το ΕΤΑ. Απευθύνει λοιπόν

⁽⁸⁾ COM(2011) 844.

⁽⁹⁾ Πρβλ. τη διαπραγματευτική θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1889/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2006, για την καθιέρωση χρηματοδοτικού μέσου για την προώθηση της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου παγκοσμίως. Εισηγητής ο κ. Alexander Lambsdorff. ΕΕ L 386/1, 29.12.2006

⁽¹⁰⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1889/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2006, για την καθιέρωση χρηματοδοτικού μέσου για την προώθηση της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου παγκοσμίως. ΕΕ L 386/1, 29.12.2006.

⁽¹¹⁾ Πρβλ. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: Ευρωπαϊκό μέσο για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου (ΕΙΔΗΡ), ΕΕ C 182/13, 4.8.2009

⁽¹²⁾ Πρβλ. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 182/13, 4.8.2009

⁽¹³⁾ Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η δημοκρατία στο επίκεντρο της εξωτερικής δράσης της ΕΕ - προς μια αποτελεσματικότερη προσέγγιση, κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο COM(2011) 886.

⁽¹⁴⁾ Όπως έχει ήδη επισημάνει η ΕΟΚΕ: «... ο κοινωνικός διάλογος θα πρέπει να κατέχει πρωτεύουσα θέση ως πλήρες μέσο για τη συμμετοχή, την εκπροσώπηση, αλλά και για τη συμφιλίωση των ομάδων συμφερόντων, που είναι ακριβώς εν προκειμένω οι κοινωνικοί εταίροι (εργοδότες και εργαζόμενοι). Ο κοινωνικός διάλογος είναι ένας τρόπος που καθιστά δυνατό τον συμβιβασμό των συμφερόντων των ενδιαφερομένων μερών, βάσει των οποίων τα ίδια τα μέρη καταλήγουν σε συμφωνία. Η διαδικασία αυτή εμπεριέχει συνεπώς την αρχή της ίσης εκπροσώπησης, καθώς και την επιβεβαίωση των βασικών αρχών της δημοκρατίας. Ο κοινωνικός διάλογος αποτελεί για τον λόγο αυτό απτή απόδειξη της άσκησης της ελευθερίας της έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι οι οποίες, όπως ορίζεται στον ίδιο τον κανονισμό του ΕΜΔΔΑ "είναι βασικές προϋποθέσεις του πλουραλισμού και της δημοκρατικής διαδικασίας"». Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ 53/2009, σημείο 5.2, σ. 9.

⁽¹⁵⁾ Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι ο κοινωνικός διάλογος είχε ήδη ενσωματωθεί στο έγγραφο στρατηγικής ΕΙΔΗΡ 2011-2013, και «το δικαίωμα της ειρηνικής συνάθροισης και του συνεταιρίζεσθαι, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος σύστασης και συμμετοχής σε συνδικαλιστικές οργανώσεις καθώς και το δικαίωμα της συλλογικής διαπραγμάτευσης» συμπεριλήφθηκαν στο ετήσιο πρόγραμμα δράσης του ΕΙΔΗΡ για το 2011.

⁽¹⁶⁾ COM(2012) 492 τελικό.

έκκληση για την ενίσχυση των μηχανισμών εσωτερικού συντονισμού κατά τη διάρκεια των φάσεων προγραμματισμού μεταξύ των ενδιαφερομένων φορέων, όπως η ΕΥΕΔ, DEVCO και τα ίδια τα κράτη μέλη. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε επίπεδο χωρών, όπου οι αντιπροσωπείες της ΕΕ έχουν να διαδραματίσουν καιρίο ρόλο στην εξασφάλιση της συνοχής και της συμπληρωματικότητας μεταξύ των διαφόρων προγραμμάτων στήριξης των ΟΚΠ. Η ΕΟΚΕ επικροτεί συνεπώς την πρωτοβουλία για την ανάπτυξη *χαρτών πορείας της ΕΕ για τη συνεργασία με τις ΟΚΠ* ⁽¹⁷⁾ σε επίπεδο χώρας που θα πρέπει να ενεργοποιούν και να εξασφαλίζουν το διαρθρωμένο διάλογο και τη στρατηγική συνεργασία, με την αύξηση της συνεκτικότητας και του αντικτύπου των δράσεων της ΕΕ.

3.4 Σε αυτή τη βάση, είναι απαραίτητη η εξασφάλιση επαρκούς ικανότητας σε επίπεδο αντιπροσωπειών, προκειμένου να έχουν ολοκληρωμένη δυνατότητα συνεργασίας με τις ΟΚΠ, να κατανοήσουν την ποικιλία των φορέων και τους ειδικούς ρόλους αυτών των οργανώσεων, ώστε να διασφαλιστεί μια περισσότερο στρατηγική συνεργασία. Η ίδια η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφέρει ότι «Συνιστάται να διενεργηθούν τακτικές και συμμετοχικές αντιστοιχίσεις, που να καλύπτουν την ποικιλομορφία παραγόντων και να συμπεριλαμβάνουν δίκτυα και πλατφόρμες σε εθνικό και τομεακό επίπεδο» ⁽¹⁸⁾. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την προσέγγιση αυτή, και επαναλαμβάνει την ανάγκη στήριξης, χωρίς αποκλεισμούς και υπό συνθήκες διαφάνειας, διαφόρων μορφών διαλόγου με ανεξάρτητες και αντιπροσωπευτικές ΟΚΠ σε επίπεδο χωρών.

3.5 Τέλος, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη δυνατότητα να συμμετάσχει και αυτή στη φάση του προγραμματισμού του μέσου, ιδιαίτερα για τον ετήσιο και πολυετή προγραμματισμό και την ενδιάμεση στρατηγική αναθεώρηση και αξιολόγηση. Κατ' αυτόν τον τρόπο,

θα μπορεί να μεταφέρει τα αποτελέσματα του έργου που επιτελεί με τους εταίρους της κοινωνίας πολιτών σε τρίτες χώρες με τις οποίες διατηρεί ιδιαίτερες σχέσεις (Στρογγυλή Τράπεζα ΕΕ-Ινδίας, Ευρωμεσογειακή περιοχή, χώρες ΑΚΕ, Λατινική Αμερική, κλπ.). Ζητεί, επίσης, να κληθεί να εκφέρει τη γνώμη της σχετικά με την ενδιάμεση αναθεώρηση και αξιολόγηση του μέσου.

3.6 Η ΕΟΚΕ προτίθεται να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στη διαδικασία αυτή, με βάση την εμπειρία και τα «δίκτυα» διαβούλευσης που διαθέτει (οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους σε όλο τον κόσμο και Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές, όπου αυτές είναι ενεργές και αντιπροσωπευτικές).

3.7 Η ΕΟΚΕ μπορεί επίσης να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο έναντι της κοινωνίας πολιτών στον τομέα της μετεκλογικής παρακολούθησης για την εδραίωση δημοκρατικών συστημάτων.

3.8 Η ΕΟΚΕ σύστησε πριν από τρία χρόνια την Επιτροπή Παρακολούθησης EIDHR που είναι επιφορτισμένη με: (α) την ανταπόκριση στις επείγουσες αιτήσεις διαβούλευσης σύμφωνα με τις νέες διαδικασίες που θεσπίστηκαν για τα χρηματοδοτικά μέσα, και (β) την παρακολούθηση του προγραμματισμού και της εφαρμογής του EIDHR. Η Επιτροπή Παρακολούθησης ήταν επίσης επιφορτισμένη με την ανάλυση των άλλων μέσων παρέμβασης της ΕΕ σε τρίτες χώρες και πειραματίστηκε με ένα αποτελεσματικό είδος συνεργασίας με την Επιτροπή και το Κοινοβούλιο. Η υφιστάμενη επιτροπή θα μπορούσε να εξελιχθεί σε μια πιο συγκροτημένη υποεπιτροπή της ΕΟΚΕ ικανή να συνεργάζεται με τα διάφορα προγράμματα στήριξης που είναι διαθέσιμα για τις ΟΚΠ σε τρίτες χώρες στο πλαίσιο των διαφόρων χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 15 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

⁽¹⁷⁾ «Οι ρίζες της δημοκρατίας και της διατηρήσιμης ανάπτυξης: συνεργασία της Ευρώπης με την κοινωνία των πολιτών στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων», COM(2012) 492 τελικό, σ. 9.

⁽¹⁸⁾ Βλ. Υποσημείωση 16.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος δράσης για τη φορολογία στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την περίοδο 2014-2020 (Fiscalis 2020) και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 1482/2007/ΕΚ»

COM(2012) 465 final — 2011/0341/b (COD)

(2013/C 11/18)

Στις 11 Σεπτεμβρίου και στις 18 Οκτωβρίου 2012 και σύμφωνα με τα άρθρα 114 και 304 της ΣΛΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντίστοιχα αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος δράσης για τη φορολογία στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την περίοδο 2014-2020 (Fiscalis 2020) και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 1482/2007/ΕΚ

COM(2012) 465 final — 2011/0341/b (COD).

Δεδομένου ότι έχει ήδη εκφέρει γνώμη επί του θέματος στη γνωμοδότησή της που υιοθέτησε στις 22 Φεβρουαρίου 2012 ⁽¹⁾, κατά την 484η σύνοδο της ολομέλειάς της, που έλαβε χώρα στις 14 και 15 Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου), η ΕΟΚΕ αποφάσισε με 147 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 12 αποχές να μην καταρτίσει εκ νέου γνωμοδότηση επί του εν λόγω θέματος, αλλά να παραπέμψει στη θέση που υποστηρίζει στο προαναφερόμενο έγγραφο.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα το Πρόγραμμα 2014-2020 (FISCUS), ΕΕ C 143, 22.5.2012 σελ. 48.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 812/2004 του Συμβουλίου για τη θέσπιση μέτρων σχετικά με παρεμπόδιοντα αλιεύματα κητοειδών κατά την αλιεία και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 88/98»

COM(2012) 447 final — 2012/216 (COD)

(2013/C 11/19)

Στις 8 Αυγούστου 2012 και στις 10 Σεπτεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 43 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντίστοιχα, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

"Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 812/2004 του Συμβουλίου για τη θέσπιση μέτρων σχετικά με παρεμπόδιοντα αλιεύματα κητοειδών κατά την αλιεία και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 88/98"

COM(2012) 447 final — 2012/216 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), αποφάσισε, με 104 ψήφους υπέρ και 10 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους (αναδιατύπωση)»

COM(2012) 403 final — 2012/0196 (COD)

(2013/C 11/20)

Στις 11 Σεπτεμβρίου 2012 και στις 12 Σεπτεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 192, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντίστοιχα, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

"Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους" (αναδιατύπωση)

COM(2012) 403 final — 2012/0196 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), αποφάσισε, με 151 ψήφους υπέρ και 5 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 850/98 του Συμβουλίου για τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων μέσω τεχνικών μέτρων προστασίας των νεαρών θαλάσσιων οργανισμών»

COM(2012) 432 final — 2012/0208 (COD)

(2013/C 11/21)

Στις 11 και στις 17 Σεπτεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντίστοιχα αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

«Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 850/98 του Συμβουλίου για τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων μέσω τεχνικών μέτρων προστασίας των νεαρών θαλάσσιων οργανισμών»

COM(2012) 432 final — 2012/0208 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), αποφάσισε, με 143 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 7 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1100/2007 του Συμβουλίου για τη θέσπιση μέτρων για την ανασύσταση του αποθέματος ευρωπαϊκού χελιού»

COM(2012) 413 final — 2012/0201 (COD)

(2013/C 11/22)

Στις 3 και στις 11 Σεπτεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 43 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντίστοιχα αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

«Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1100/2007 του Συμβουλίου για τη θέσπιση μέτρων για την ανασύσταση του αποθέματος ευρωπαϊκού χελιού»

COM(2012) 413 final — 2012/0201 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου), αποφάσισε, με 150 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 6 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 2003/87/ΕΚ διασαφηνίζοντας τις διατάξεις για τον χρόνο διεξαγωγής των πλειστηριασμών δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου»

COM(2012) 416 final — 2012/0202 (COD)

(2013/C 11/23)

Στις 11 Σεπτεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 192, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

"Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 2003/87/ΕΚ διασαφηνίζοντας τις διατάξεις για τον χρόνο διεξαγωγής των πλειστηριασμών δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου"

COM(2012) 416 final — 2012/0202 (COD)

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), αποφάσισε, με 61 ψήφους υπέρ, 9 κατά και 4 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ορισμένα τεχνικά μέτρα και μέτρα ελέγχου στο Skagerak και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 850/98 και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1342/2008»

COM(2012) 471 final — 2012/0232 (COD)

(2013/C 11/24)

Στις 11 Σεπτεμβρίου 2012 και στις 12 Σεπτεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 43 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντιστοίχως, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

"Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ορισμένα τεχνικά μέτρα και μέτρα ελέγχου στο Skagerak και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 850/98 και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1342/2008"

COM(2012) 471 final — 2012/0232 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική, η ΕΟΚΕ, κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2012), αποφάσισε, με 157 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 9 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο έγγραφο.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/110/ΕΚ του Συμβουλίου για το μέλι»

COM(2012) 530 final — 2012/0260 (COD)

(2013/C 11/25)

Στις 22 και στις 4 Οκτωβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 43 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντίστοιχα, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/110/ΕΚ του Συμβουλίου για το μέλι»

COM(2012) 530 final — 2012/0260 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου), αποφάσισε, με 150 ψήφους υπέρ και 8 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποίηση της πρότασης COM(2011) 628 τελικό/2 της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής»

COM(2012) 551 final — 2011/0288 (COD)

(2013/C 11/26)

Στις 5 και στις 10 Οκτωβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 43 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

«Τροποποίηση της πρότασης COM(2011) 628 τελικό/2 της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής»

COM(2012) 551 final — 2011/0288 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 484η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Νοεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου), αποφάσισε, με 149 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 9 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

2013/C 11/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα βασικά έγγραφα πληροφοριών για επενδυτικά προϊόντα» COM(2012) 352 <i>final</i> — 2012/0169 (COD)	59
2013/C 11/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — “Στοχεύοντας σε μια ανάκαμψη με άφθονες θέσεις απασχόλησης”» COM(2012) 173 <i>final</i>	65
2013/C 11/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Η εξωτερική διάσταση του συντονισμού της κοινωνικής ασφάλισης της ΕΕ» COM(2012) 153 <i>final</i>	71
2013/C 11/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προτάσεις κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ ΙΙ) και για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας» COM(2011) 838 τελικό και COM(2011) 839 τελικό	77
2013/C 11/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθιέρωση ενός χρηματοδοτικού μέσου για την προώθηση της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου παγκοσμίως» COM(2011) 844 — 2011/0412 (COD)	81
2013/C 11/18	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος δράσης για τη φορολογία στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την περίοδο 2014-2020 (Fiscalis 2020) και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 1482/2007/ΕΚ» COM(2012) 465 <i>final</i> — 2011/0341/b (COD)	84
2013/C 11/19	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 812/2004 του Συμβουλίου για τη θέσπιση μέτρων σχετικά με παρεμπόδιοντα αλιεύματα κητοειδών κατά την αλιεία και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 88/98» COM(2012) 447 <i>final</i> — 2012/216 (COD)	85
2013/C 11/20	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους (αναδιατύπωση)» COM(2012) 403 <i>final</i> — 2012/0196 (COD)	85
2013/C 11/21	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 850/98 του Συμβουλίου για τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων μέσω τεχνικών μέτρων προστασίας των νεαρών θαλάσσιων οργανισμών» COM(2012) 432 <i>final</i> — 2012/0208 (COD)	86
2013/C 11/22	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1100/2007 του Συμβουλίου για τη θέσπιση μέτρων για την ανασύσταση του αποθέματος ευρωπαϊκού χελιού» COM(2012) 413 <i>final</i> — 2012/0201 (COD)	86
2013/C 11/23	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 2003/87/ΕΚ διασαφηνίζοντας τις διατάξεις για τον χρόνο διεξαγωγής των πλειστηριασμών δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου» COM(2012) 416 <i>final</i> — 2012/0202 (COD)	87

2013/C 11/24	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ορισμένα τεχνικά μέτρα και μέτρα ελέγχου στο Skagerrak και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 850/98 και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1342/2008» COM(2012) 471 <i>final</i> — 2012/0232 (COD)	87
2013/C 11/25	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/110/ΕΚ του Συμβουλίου για το μέλι» COM(2012) 530 <i>final</i> — 2012/0260 (COD)	88
2013/C 11/26	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποίηση της πρότασης COM(2011) 628 τελικό/2 της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής» COM(2012) 551 <i>final</i> — 2011/0288 (COD)	88

Τιμή συνδρομής 2013 (χωρίς ΦΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων ταχυδρομείου για κανονική αποστολή)

Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 300 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, έντυπη έκδοση + ετήσιο DVD	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 420 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά L, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	910 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μηνιαίο συγκεντρωτικό DVD	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	100 EUR ετησίως
Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας (σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί), DVD, μία έκδοση την εβδομάδα	πολύγλωσσο: 23 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	200 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά C — Διαγωνισμοί	γλώσσα(-ες) ανάλογα με τον διαγωνισμό	50 EUR ετησίως

Η συνδρομή στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, που εκδίδεται στις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι δυνατή σε 22 γλωσσικές εκδόσεις. Περιλαμβάνει τις σειρές L (Νομοθεσία) και C (Ανακοινώσεις και Πληροφορίες).

Για κάθε γλωσσική έκδοση απαιτείται ξεχωριστή συνδρομή.

Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 920/2005 του Συμβουλίου, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα L 156 της 18ης Ιουνίου 2005, τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υποχρεούνται, προσωρινά, να συντάσσουν και να δημοσιεύουν στα ιρλανδικά όλες τις πράξεις. Γι' αυτό, η Επίσημη Εφημερίδα στα ιρλανδικά πωλείται ξεχωριστά.

Η συνδρομή για το Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας (σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί) περιλαμβάνει 23 επίσημες γλωσσικές εκδόσεις σε ένα ενιαίο πολύγλωσσο DVD.

Με απλή αίτηση, οι συνδρομητές της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης* έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν διάφορα παραρτήματα της Επίσημης Εφημερίδας. Ενημερώνονται για την έκδοση των παραρτημάτων με «Σημείωση για τον αναγνώστη» που δημοσιεύεται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Πωλήσεις και συνδρομές

Συνδρομές σε διάφορες τιμολογημένες περιοδικές εκδόσεις, όπως η *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, διατίθενται στους εμπορικούς μας αντιπροσώπους. Κατάλογο των εμπορικών μας αντιπροσώπων θα βρείτε στο διαδίκτυο, στη διεύθυνση:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_el.htm

Το EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) παρέχει άμεση και δωρεάν πρόσβαση στο δικαίωμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ιστοχώρος αυτός επιτρέπει την πρόσβαση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* καθώς και στις Συνθήκες, στη νομοθεσία, στη νομολογία και στις προπαρασκευαστικές πράξεις.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση: <http://europa.eu>

